

Opština Ranilug

URBANISTIČKI RAZVOJNI PLAN RANILUG

Dokumenta pripremili:

Opština Raničeva, Direkcija za Urbanizam, Planiranje i Okolinu u saradnji sa ostalim opštinskim direkcijama i sektorima.

Finansira:

Vlada Švajcarske "LOGOS"

Stručna podrška:

Institut "INSI" u Prištini, i drugih eksperata opštine Raničeva, jun 2012.

SADRŽAJ

1	ROFIL PROSTORNOG RAZVOJA I ANALIZA STANJA -----	17
1.1	1.1. SADRŽAJNE INFORMACIJE O GEOGRAFSKOJ, FIZIČKOJ, PROSTO-RNOJ I SOCIO-EKONOMSKOJ SITUACIJI ZAURBANU ZONU RANILUG-----	17
1.1.1	<i>Istorijat Raniluga-----</i>	17
1.1.2	<i>Okolina i korišćenja zemljišta -----</i>	20
1.1.3	<i>DEMOGRAFIJA I SOCIJALNI RAZVOJ -----</i>	33
1.1.4	<i>Ekonomski razvoj -----</i>	39
1.1.5	<i>Infrastruktura-----</i>	43
1.2	POLOŽAJ, ZNAČAJ I SPECIFIČNA PITANJA ZA TERITORIJU URBANE ZONE U OPŠTINU I OPŠTINE RANILUGA U KONTEKSTU PPK (PROSTORNOG PLANA KOSOVA) -----	49
1.3	KLUČNA PITANJA U ŠIREM PROSTORNOM KONTEKSTU KOJA UKLJUČUJU UPUTSTVA O PLANIRANJU I OBAVEZE KOJE PROISTIČU IZ PROSTORNIH DOKUMENATA I PLANOVA SA ŠIRE REGIJE A KOJE DOTIČUOPŠTINU RANILUGA -----	60
1.3.1	<i>Stanovanje:-----</i>	60
1.3.2	<i>Strateške lokacije i osnove ekonomskog razvoja:-----</i>	61
1.3.3	<i>Koncept gradova-generatora ekonomskog razvoja:-----</i>	63
1.3.4	<i>Zone sa visokim poljoprivrednim vrednostima:-----</i>	65
1.3.5	<i>Konzervacija i razvoj nasleđa-zaštita postojećih vrednosti-----</i>	67
1.3.6	<i>Energetske zone i rudnici -----</i>	68
1.3.7	<i>Trenutno stanje deponija i tretiranje otpadaka – zone industrijskih otpadaka -----</i>	70
1.4	ANALIZA KOJA POKAZUJE PREDNOSTI, NEDOSTATKE, MOGUĆNOSTII PRETNJE -----	70
1.5	ANALIZA POVEZANOSTI IZMEĐU PITANJA, POLITIKA I PROGRAMA -----	85
1.6	PROCENA INVESTICIONIH KAPACITETA U RANILUGA-----	91
2	VIZIJA, PRINCIPI I CILJEVI-----	96
2.1	VIZIJA ZA BUDUĆNOST URBANE ZONE-----	96
2.1.1	<i>Opšta načela za razvoj-zaštitu-----</i>	98
2.2	CILJEVI RAZVOJA URBANE ZONE-----	100
2.2.1	<i>Dugoročni razvojni ciljevi -----</i>	100
2.2.2	<i>Osnovni pravci razvoja urbane zone -----</i>	102
2.3	STRATEŠKI PRIORITETI -----	102
2.3.1	<i>Demografijai socijalna pitanja-----</i>	103
2.3.2	<i>Ekonomski razvoj -----</i>	104
2.3.3	<i>Infrastrukura-----</i>	104
2.4	OKVIR PROSTORNOG RAZVOJA URBANE ZONE-----	105
2.5	GLAVNI KONCEPTI PROSTORNOG RAZVOJA-----	105
2.6	STRUKTURA I PROSTORNE LOKACIJE ZA EKONOMSKI RAZVOJ URBANE ZONE RANILUGA-----	107
2.6.1	<i>Ekonomski razvoj:-----</i>	107
2.6.2	<i>Infrastruktura-Urbane Zona transport, komunikacije -----</i>	110
2.6.3	<i>Infrastruktura za uređivanje režima voda-----</i>	123
2.6.4	<i>Demografija i socijalna pitanja-----</i>	125
2.6.5	<i>Koriscenje zemljiste – namena povrsina -----</i>	136
2.7	STRATEŠKI PROJEKTI OBELEŽAVANJE -----	145
2.8	PROCENA SOCIOEKONOMSKOG UTICAJA NA OKOLINU PREDLOZENOG OKVIRA -----	145
2.8.1	<i>Uticaj glavnih koncepata na zaposedenje zemljišta-----</i>	146
2.8.2	<i>Uticaj glavnih koncepata u socijalnom aspektu-----</i>	146
2.8.3	<i>Oblast ekonomskog razvoja-----</i>	147

3 STRATEGIJA I AKTIVNOSTI ZA SPROVOĐENJE -----	151
3.1 STRATEGIJE I POSEBNE AKTIVNOSTI ZA IMPLEMENTACIJU ORK-A-----	151
3.2 PREMA TEMATSkim OBLASTIMA -----	151
3.2.1 Tematska Oblast - Ekonomskog Razvoja:-----	151
3.2.2 Tematska oblast - Strategije i aktivnosti za tehničku infrastrukturu -----	156
3.2.3 Tematska oblast - Strategije i aktivnosti za socijalnu infrastrukturu-----	160
3.2.4 Tematska oblast - korišćenje zemljišta -----	165
3.3 PROCENE STRATEGIJA PO OSNOVU KRITERIJUMA UTVRĐENIH NAČE-----	171
3.4 LIMA (VIDI ČL.2/2.2), POLITIKAMA I ZAKONIMA-----	171
3.4.1 Procena strategija za sprovođenje iz oblasti ekonomskog razvoja-----	172
3.4.2 Procena strategije za sprovođenje iz oblasti demografije i socijalnih pitanja-----	174
3.4.3 Procena strategije za sprovođenje iz oblasti infrastrukture-----	175
3.4.4 Procena strategija za sprovođenje iz oblasti korišćenja zemljišta i okoline -----	178
3.5 ROKOVI, FINANSIJSKE IMPLIKACIJE, INSTITUCIONALNI OKVIRI -----	180
ORGANIZOVANJE INFORMATIVNIH KAMPAÑA ZA UPOZNAVANJE GRADJANA (O NOVIM GRADJEVINSKIM GRANICAMA, O ZAMRZNUTIM IZGRADNJIM ZONAMA) U CILJU ZASTITE ZEMLJISNOG PROSTORA I ZEMLJISNIH RESURSA OD OTUDJENJA U NEPOLJOPRIVREDNE SVRHE UZ OGRANICENJE PROSTIRANJA GRADNJE SAMO U OKVIRU PREDVIDIJENIH GRADJEVINSKIH GRANICA (MAPA "KONCEPTI RAZVOJA NASELJA") KAO I SPROVODJENJE RAZVOJNIH SMERNICA U PLANIRANIM ZONAMA.-----	196
4 ODREDBE ZA SPROVOĐENJE -----	207
4.1 UPUTSTVA O PITANJIMA TUMAČENJA OPŠTINSKOG RAZVOJNOG PLANA TOKOM IZRade REGULATIVNIH I DRUGIH PLANOVA -----	207
4.2 USLOVI UTVRĐENI OD LOKALNIH VLASTI O ZNAČAJNIM PITANJIMA ZA RAZVOJ I KORIŠĆENJE ZEMLJIŠTA U URBANE ZONA -----	209
4.2.1 Uslovi za utvrđivanje namene površina na teritoriji opštine -----	209
4.2.2 Uslovi za uređivanje površina-----	210
4.2.3 Značajni objekti za opština Raničeva i Kosovo-----	210
4.2.4 Uslovi razmeštaja privrednih delatnosti-----	210
4.2.5 Uslovi za razmeštaj javnih delatnosti-----	212
4.2.6 Uslovi za postavljanje koridora ili trasa komunikativnih površina i drugih sistema infrastrukture-----	213
4.3 MERE ZA ZAŠTITU PEJZAŽA, PRIRODNIH VREDNOSTI I KULTURNO-ISTORIJSKIH CELINA-----	215
4.4 NAČIN TRETIRANJA ODPADAKA -----	216
4.5 MERE ZA SPREČAVANJE ŠTETNIH UTICAJA PO OKOLINU -----	218
4.5.1 Zaštita vode -----	218
Zaštita od buke -----	219
Zaštita vazduha-----	220
4.6 MERE ZA SPREČAVANJE NEGATIVNOG SOCIJALNOG UTICAJA -----	221
4.7 MERE ZA SPROVOĐENJE PLANA -----	221
4.7.1 Obaveze izrade plana:-----	221
4.7.2 Primena razvojnih i ostalih mera:-----	222
4.7.3 Rekonstrukcija objekata čija je namena u suprotnosti sa planiranim namenom:-----	222
4.7.4 Odredbe o saradnji:-----	223
4.7.5 Odredbe o hronološkom redu ili etapama implementacije:-----	224
4.8 ELEMENTI I UPUTSTVA ZA ISTRAŽIVANJA -----	224
4.9 ZAVRŠNE ODREDBE-----	226
4.9.1 Stupanje na snagu:-----	226
4.9.2 Validnost / važnost:-----	226
4.9.3 Procena:-----	226
4.10 KORIŠĆENA LITERATURA-----	227

Gradimir Mikić

PREDGOVOR

Smatrujući Razvojni Urban Plan kao dokumenat za uredjivanje, korišćenje i razvoj urbanističkog prostora, u drugoj polovini 2012. god. doneli smo odluku o izradi ovog plana, i započeli proces njegove izrade. Ova odluka zasnivala se na dva glavna razloga: potreba za planirano tretiranje (zaštitu i razvoj) naselja Ranilug i uspostavljanje osnova održivog i dugoročnog razvoja u funkciji i zaustavljanja nelegalnih zbivanja. Drugi razlog za pripremanje ovog dokumenta zasniva se na zakonskim obavezama koje smo imali kao opština još od usvajanja Zakona o Prostornom planiranju u 2003. god. možemo nabrajati na desetine drugih razloga kao što su: Potreba za praćenje tokova i standarda u ovoj oblasti i u stvaranju planirane strukture koja će obezbediti efikasnost i kvalitet sadašnjim generacijama bez ugrožavanja generacija koje će doći. Ja sam ubedjen da će ostvarivanje vizije i strateških ciljeva koji su definisani u ovom dokumentu doprineti u mnogim aspektima od kojih bi izdvojio tri aspekta:

- Socijalni aspekt
- Ekonomski aspekt i
- Aspekt životrne sredine

Proces izrade Razvojnog Urbanističkog Plana odvijao se u nelakom vremenu i okolnostima uzimajući u obzir sva tri navedena aspekta. Medjutim, nadam se da će se njegovo sprovodjenje ostvariti u drugim okolnostima i da ćemo svi mi zajedno imati privilegiju ali i odgovornost za što striktnije sprovodjenje ovog plana koje će biti putokaz u fazi stalnog i razvoja i poboljšanja kvaliteta i ostvarivanja evropskih standarda.

Nakon mnogih analiza i studija svi se slažemo da će nivo i ritam ekonomskog i socijalnog razvoja našeg Urbanog naselja biti zasnovan na ovom planu i zavisi će od nivoa akumuliranog i pokazanog znanja od naših eksperata u opštini i od drugih koji su pomogli u ovom procesu izrade Razvojnog Urbanističkog Plana Raniluga.

Kroz sveobuhvatan i transparentan proces tokom izrade urbanističkog razvojnog plana, ostvarili smo širok politički, gradjanski i profesionalni konsenzus. Takav pristup učinio je da u planu budu obuhvaćeni interesi i specifičnosti svih grupa društva u naselju, što je dobra osnova da u procesu sprovodenja budu date šire podrške od svih zainteresovanih strana. Javnost je pozdravilo angažovanje svih aktera koji su učestvovali u ovom procesu i koji su njihovim primedbama, sugestijama i predlozima obogatili Draft urbanističkog razvojnog plana koga su prvo bitno pripremili radna grupe i tim eksperata za izradu Urbanističkog Plana naselja.

Ovom prilikom želim da izrazim moje priznanje i zahvalnost opštinskim radnim grupama, savetu eksperata, predstavnicima civilnog društva, privatnom sektoru, rukovodstvu

svih političkih partija kao i svima onima koji su učestvovali u pripremanju ovog značajnog dokumenta.

Posebno priznanje svim medijima koji su stvorili prostor za predstavljanje ovog strateškog dokumenta pred gradjana.

Opština i naselje RaniLug očekuje od institucije, donatori, partneri i prijatelji opštine i naselja če biti u stanje da pomognu u sprovodjenju ovog dokumenta kako bi smo zajednički otvorili nove perspektive za održiv razvoj RaniLug.

Našim zajedničkim radom na sprovodjenju ovog plana doprinećemo da naši gradjani žive dostojanstveno.

Duboko verujem da zajedno možemo obezbediti energije i izvore za sprovodjenje ovog Plana.

TABELA SKRAĆENICA:

KAP	Kosovska agencija za privatizaciju
AKK	Asocijacija Kosovskih opština
SB	Svetska banka
EU	Evropska unija
BDP (GDP) Product)	Bruto domaći proizvod (Gross Domestic Product)
KBK	Konsolidovani budžet Kosova
SZK	Statistički zavod Kosova
MMF (IMF)	Medjunarodni monetarni fond
GND	Nacionalni dohodak Za raspolaganje
SOR	Skupština opština RaniLug
MSPP	Ministarstvo sredine i prostornog planiranja
IPP	Institut za prostorno planiranje
LER	Lokalno ekonomski razvoj

MSP	Mala i srednja preduzeća
MSPT	Ministarstvo saobraćaja, poštne i telekomunikacije
SZO	Svetska zdravstvena organizacija
NVO	Nevladine organizacije
OEBS	Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju
ORP	Opštinski razvojni plan
URP	Urbanistički razvojni plan
UNDP	Program Ujedinjenih Nacija za razvoj
UNHCR	Visoki komesarjat Ujedinjenih Nacija za izbeglice
IKS	Indeks krajnjeg siromaštva
ILJR	Indeks ljudskog razvoja
NVO / NGO	Nevladine organizacije
ILJR	Izveštaj ljudskog razvoja
KLZ	Kancelarija za lokalne zajednice
NN	Neformalna naselja
KIZP	Kosovski institut za zaštitu prirode
RCKN	Regionalni centri kulturnog nasledja

INDEKS DEFINICIJA:

Prostorni plan

Znači plan za uredjivanje, korišćenje i razvoj prostora kao što je: Teritorija opštine, posebno zone i teritorija Kosova. Prostorni plan je prostorni plan Kosova, prostorni planovi za posebne zone i razvojni plan opštine. Ovaj plan opisuje vremenske rokove i obuhvata realne projekcije i investicija.

Urbani razvojni plan

Znači plan utvrđen u članu 14. Zakona o planiranju.

Naseljeno mesto

Znači zona urbanog karaktera, poljoprivredno zemljište, grad i drugo naseljeno mesto koje je Skupština opštine proglašila naseljenim mestom stanovanja.

Neformalno naseljena mesta

Su naseljena mesta koja ne omogućavaju stanovnicima da uživaju svoja prava na prikladan standard života, naročito na prikladno stanovanje. Kao takva, neformalna naseljena mesta mogu imati sledeće karakteristike: neformalno posredovanje svojine, neadekvatan pristup ili lišenje elementarnih usluga, neadekvatno učešće ili neučešće u upravljanju i visoka ugroženost.

Grad

Znači naseljeno mesto koje Skupština opštine uzima kao osnovni nivo izgradnje, delatnosti i druge karakteristike urbanog karaktera i utvrdila kao takvo;

Regulativni urbani plan

Je plan koji određuje uslove za uredjivanje prostora kao i pravila lokacije objekata i urbane zemljišne parcele. Plan koji će definisati gradjevinske zone i obuhvatiti linije upoređenja, linije izgradnje, tehničke urbanističke

norme i druge uslove u vezi sa lokacijom objekata i drugih gradjevina na urbanim zemljišnim parcelama.

Korišćenje zemljišta

Znači postojeću ili predloženu namenu za koju se katastarska parcela zemljišta koristi,

Urbana zona

Je zemljište sa utvrđenim granicama unutar kojih je planirana urbanistička izgradnja.

Selo

Je naseljeno mesto u koje se stanovništvo uglavnom bavi pojoprivrednom delatnošću.

Poljoprivredno zemljište

Je zemljište namenjeno za gajenje poljoprivrednih kultura;

Infrastrukturni plan

Znači plansko prikazivanje instalacija, postojećih i planiranih podzemnih i nadzemnih objekata iz oblasti transporta, električnih instalacija, gasovoda, naftovoda vodovoda i sistema upotrebljenih voda, telekomunikacija i drugih instalacija;

Gradjevinsko zemljište

Je zemljište na kojem su izgradjeni objekti u skladu sa regulativnim planom, odnosno reurbanističkim planom ili u skladu sa drugim aktom donetog na osnovu ovog zakona je predviđeno za izgradnju objekata;

Zaštićena površina

Znači površine zaštićenih prirodnih i prostornih vrednosti kao i poljoprivrdne površine nepokretno, kulturno i arheološko nasleđe;

Zaštićena zona

Je deo prostora koji se određuje u cilju očuvanja prirodnih kulturno-istorijskih i arheoloških vrednosti, zaštite od zagadjivanja

životne sredine ili obezbeđenja prostornih uslova za neometano vršenje delatnosti i bezbednost stanovnika i prostora u okruženju;

Uslovi izgradnje

Su uslovi koji uvrdjuju vrstu, veličinu, način izgradnje, bezbednosne uslove i svaki drugi uslov za izgradnju objekata;

Procena investicionih kapaciteta

Je analiza koja upisuje sve kapacitete za buduće investicije, uključujući sve aspekte i mogućnosti investiranja počev od postojećih prirodnih resursa, ljudskih resursa, domaćeg budžeta, privatnog sektora, međunarodnih finansijskih organizacija;

SWOT Analiza

Analiza prednosti, slabosti, mogućnosti i pretnji (PSMP) pomaže da pojavljena (identifikovana pitanja) klasifikuju u jednoj od četiri ovih grupa i lakše se upravljaju u procesu planiranja;

Analiza povezivanja

Analiza preko koje se traže moguće veze izmedju dva pitanja iz politike i programa za temu koja je u toku rasprave;

GIS / GSI

Geografski sistem informacija;

Radne grupe

Su grupe koje su formirane na inicijativu opštine i koje se sastoje od broja eksperata iz javnih direkcija i kompanija, koje treba da rade na razvoju glavnih elemenata ORP-a;

Vizija

Deklaracija o željenoj budućnosti na osnovu postojećeg stanja;

Strateško planiranje

Planiranje usmereno na rešavanju glavnih problema, planiranje koncentrisano na određen broj pitanja, promoviše proaktivni proces u vezi sa zbivanjima;

Koncepti

Način razmišljanja da bi se došlo do željenog stanja. Idejni koncept pomaže u traženju rešenja problema. Koncepti mogu biti teme ili prisvojene fraze koje mogu obezbediti fokusiranje istraživanja;

Akcioni plan

Tok aktivnosti koje opisuje delovanja, odgovornodelovanje, očekivane rezultate, vremenske, organizacione i financijske implikacije;

Urbani porast

Razni aspekti povećanja jedinice naseljenog mesta–grada, teritorijalni/fizički, socio/demografski, ekonomski aspekt;

Održiv urbanistički razvoj

Karakteriše socijalni, ekonomski i prostorni razvoj jednog urbanog naselja, korišćenje resursa smatra blagom koje treba koristiti za sadašnje generacije bez ugrožavanja, očuvajući ih i za buduće generacije;

Policentrični razvoj

opštinski

Razvoj koji se sastoji u razvoju više od jednog snažnog centra na jednoj teritoriji odredjene opštine i insistira na ravноправno/komplementarno rasporedjivanje osnovnih razvojnih funkcija;

Zelene zone -pojasi

Zone koje imaju rigoroznu kontrolu razvoja.

Cilj zelenih pojasa je da kontroliše neograničeno širenje gradjevinskih zona da ometa priključenje susednih gradova, da ometa ugrožavanje pejsaža, da očuvaju sredinu i specifičan karakter istorijskih gradova i da pomaže urbano regenerisanje podsticajući ponovno korišćenje napuštene zemlje i drugih vrsta zemljanih površina;

Posebna zaštićena zona

Je zona utvrđena na karti ili sa određenom zonom koja okružuje neki monumenat zgradu, grupu zgrada, celinu, selo ili istorijski centar grada koji će se zaštiti od svakog razvoja ili aktivnosti koji mogu štetiti njegovom istorijskom kulturnom arhitekturnom ili arheološkom kontekstu, prirodnoj sredini ili estetskom i vizuelnom kadru;

UVOD

Izradi Razvojnog Plana Urbane zone Raniluga do 2017 godine pristupilo se na osnovu Odluke Skupštine o izradi prostornog plana Urbane zone Ranilugab**r.02-020/2011 od 07.03.2011. godine .**

Sadržaj i osnovna rešenja ovog Plana utvrđeni su u skladu sa odredbama

Zakona o planiranju i izgradnji **br.2004 /15 ibr.04 /Z-110**

Zakona o Prostornom planu Kosova **br.2003/14.**

Zakonski okvir za izradu ovog Plana predstavljaju takođe

Zakon o zaštiti životne sredine **br.03 / L- 025**

Zakon o kulturnim dobrima,obnovi i zaštiti kulturno-istorijskog nasleđa i podsticanju razvoja Urbane zone Ranilug **br.02 / L-88**

Kao i drugi propisi iz oblasti saobraćaja, poljoprivrede, šumarstva, vodoprivrede,

Prvu fazu izrade planskog dokumenta, u skladu sa Zakonom, predstavlja Strategija razvoja opštine Ranilug izrađena u saradnji sa UNDP-MDA za period do 2012 godine i

Skupštinske Odluke **br.02-020/2011 od 07.03.2011.godine.**

Ovi dokumenti predstavljaju polaznu osnovu za izradu Razvojnog Plana Urbane Zone Raniluga.

Za iznalaženje optimalnih planskih rešenja takođe je korišćena relevantna informaciona, studijska i tehnička dokumentacija, građevinski propisi za ruralne sredine i druga dokumentacija koja se odnosi na ovo područje.

OBAVEZE, USLOVI I SMERNICE IZ PLANSKIH DOKUMENATA VIŠEG REDA

Osnovni planski dokumenti višeg reda čija se rešenja razrađuju ovim Planom su Prostorni plan Kosova , kao i Zakon o izgradnji objekata na teritoriji Kosova .

U oblasti razvoja **stanovništva** osnovni cilj je opstanak i upošljavanje mlađih ljudi na ovim prostorima, njegovo intenzivno obnavljanje, putem kombinovanih i usklađenih mera demografske politike , politike ruralnog i regionalnog razvoja.

U oblasti **zaštite prirodnih dobara** utvrđuju se zaštita posebnih prirodnih vrednosti. Urbane naselje,Opštinski i regionalni prioritet na ovom području imaju, zaštita vodenih tokova , kao i vodeni tok reke „Binačka Morava,, koja protiče kroz Raničevu u dužini od 7,00 km,i intenzivna zaštita područja sa autoktonim šumama.

U okviru **razvoja turizma** i izgradnji turističkog prostora , Urbana zona se snažno fokusira na oživljavanju seoskog turizma, u okviru kojeg su predviđene izletničke, ekološko-rekreativne, kulturno-obrazovne i druge turističke aktivnosti.

U oblasti **poljoprivrede** područje opštine i Urbano naselje Raničevu pripada žitnom,stočarsko-voćarsko –vinogradarskom regionu, u kom je prioritet povećanje površina pod voćnjacima, i plantažnim vinogradima, kao i plasteničkoj proizvodnji ranog povrća .

Osnovne smernice za korišćenje i uređenje **šuma i šumskog zemljišta** na osnovu PP Kosova za područje obuhvaćeno Planom odnosi se, pre svega, na unapređenje stanja šuma, u smislu njenog uređenja i planskog proređivanja, povećanje površina pod šumama, kao i menadžiranje šumskim zemljištem (livadama i pašnjacima), atraktivnog za privlačenje investicija na odgovarajući način:

- rekonstrukciju nekvalitetnih degradiranih visokih šuma u kvalitetne,
- sanitарне seče, zaštitno-sanitarno-uzgajne mere , prirodno obnavljanje i popunjavanje površina koje su ugrožene procesima sušenja,
- zaštitu postojećih šuma u svim fazama razvoja,

Pošumljavanje će se vršiti na sledećim površinama:

- na zemljištima VI, i delom VII bonitetne klase,
- na zemljištu ugroženom vodenom erozijom,
- u okviru izvorišta voda, vodnih komunikacija(potoka) i rečnih tokova,
- u graničnim zonama industrijskih postrojenja.

U cilju povećanja površina pod šumama daju se sledeće smernice koje će se realizovati kroz prostorni plan:

- utvrditi površine za pošumljavanje,

- utvrditi koje će se degradirane površine prenameniti u šumsko zemljište,
  - odrediti šumsko zemljište (livade ,i pašnjaci) , za formiranje privredno industrijske zone,koje je od opšteg interesa za Urbanu Zonu.
  - definisati saobraćajne koridore neophodne za razvoj seoskog turizma
  - definisati infrastrukturu za rekreaciju (staze za šetnju ,joging, i sl).

U skladu sa PP Kosova, prema merama zaštite životne sredine , potrbno je preduzeti mere zaštite u naseljima, njihovoj okolini , kao i drugim prostorima.

Urbana zona RaniLug spada u prostor sa delimičnom zagađenošću, gde treba se usredsrediti na potpuno uklanjanje i čišćenje divljih deponija, a u kontekstu zaštite prirodnih resursa, na prostorima namenjenim eksploataciji sirovina(pesak , šljunak, kamen,) može se početi sa radovima isključivo na osnovu odobrenja za eksploataciju.

- zemljište, kao prirodni resurs, zaštititi od otpadnih voda, kao i strogom kontrolom primene hemijskih analiza u poljoprivrednoj proizvodnji, promenom načina korišćenja poljoprivrednog zemljišta.
- Odlaganje i tretman komunalnog i industrijskog otpada sa područja obuhvaćenog planom vršiti u skladu sa odredbama strategije upravljanja otpadom u regionu.

Razvojni Plan Urbane zone RaniLug u konцепцији razvoja **putne i saobraćajne infrastrukture**, planira rekonstrukciju kapaciteta drumskog saobraćaja i njegovo prilagođavanje savremenim prevoznim tehnologijama.

Planira se rekonstrukcija puteva koja povezuju seoske sredine u Urbanu zonu , kao i otvaranje novih putnih pravaca u smislu povezivanja sa drugim magistralnim prvcima i susednim naseljima,opština i u regionu.

Što se tiče ukrštanja lokalnih putnih pravaca sa regionalnim pravcem Gnjilane-Kamenica-Karačeve-Bujanovac, planom je predviđeno razdvajanje u nivou (kružni tok , ostrvsko razdvajanje).

U snabdevanju naselja **vodom**, prioritetno i maksimalno biće korišćena lokalna izvorišta podzemnih površinskih voda .Dugoročne potrebe za vodosnabdevanje zasnivaće se na izgradnji integralnih vodoprivrednih sistema, sa posebnim osloncem na velika izvorišta podzemnih voda i višenamenske akumulacije.Voda za tehnološke potrebe biće zahvatana, po pravilu iz vodotokova-reke.

Obrana od poplava stvaraće se pasivnom odbranom kroz realizaciju i izgradnju linijskih zaštitnih pojaseva duž tokova, i planskom kontrolom izgradnje u ugroženim zonama.

Uslovi i smernice koje se odnose na razvoj **energetske infrastrukture** na osnovu PP Kosova odnosi se na :

- racionalno korišćenje i štednju neobnovljivih resursa,
- štednju proizvodene energije i stimulisanje primene novih tehnologija proizvodnje energije, naročito onih koje doprinose racionalmu korišćenju,
- štednji energije i zaštiti životne sredine.

Razvoj i unapređenje telekomunikacionog sistema realizovaće se u skladu sa prostornim planom Kosova. Radi efikasnijeg i bržeg razvoja pristupiće se demonopolizaciji telekomunikacionog sistema, izgradnji novih kapaciteta, kao što su optički kablovi, gde god je to moguće, i ekonomski opravdano u interesu Urbane zone , a posebno kod izgradnje magistralne kablovske distributivne mreže.

U pogledu pružanja prostora za potrebe telekomunikacionog sistema potrebno je osigurati prostor za telekomunikacione kablove duž novih i postojećih puteva, a posebno onih koji se poklapaju sa magistralnom mrežom.

1 PROFIL PROSTORNOG RAZVOJA I ANALIZA STANJA

Ovo je informativni deo plana, koji opisuje postojeće stanje urbane zone i treba da sadrži:

1.1 SADRŽAJNE INFORMACIJE O GEOGRAFSKOJ, FIZIČKOJ, PROSTO-RNOJ I SOCIO-EKONOMSKOJ SITUACIJI ZA URBANU ZONU RANILUG

1.1.1 Istorijat RaniLuga

Prvi pisani pomen o selu datira od ranih vekova. Elektrifikacija sela je od 1959. godine, telekomunikacija sela / telefonske veze / selo je dobilo od 1994. godine. Snabdevanje vodom je iz sopstvenih bunara, prirodnih izvora i sistema za vodosnabdevanje. U RaniLugu delimično postoji i kanalizaciona mreža. Ranija delatnost građana se bazirala na uzgajanju konoplja i proizvoda južarstva, a od 1912 do 1960. godine je sedište istoimene opštine sa 14 naselja.

RaniLug se prostire delom na ravničarskom i brdovitom terenu. Pored sela protiče reka Binačka Morava. Selo se prostire sa desne strane morave, blizu nizije Morave i obroncima planine Karadak. Ime RaniLug potiče od niskog listopadnog rastinja – lugova. Prema zvaničnim dokazima i istorijskim podacima RaniLug se spominje od 1258. godine kao izraz "Ran--Lug", prema hristovulji (popis sela). Dakle, prema legendi, ime potiče od Rani - Lug i takođe pokazuje da je RaniLug u područje sa bogatom šumom i plodnim zemljištem.

Opština RaniLug je novoformirana opština od 2010. godine, kao i selo RaniLug, koje je bilo u sastavu opštine Kamenica.

Novaopština RaniLug je formirana 05.01.2010 po Ahtisarijevom planom za decentralizovane opštine na teritoriji Republike Kosova.

SADRŽAJNE INFORMACIJE O GEOGRAFSKOJ, FIZIČKOJ, PROSTORNOJ I SOCIOEKONOMSKOJ SITUACIJI URBANE ZONE

RaniLug je seosko naselje zbijenog tipa s oko 1800 stanovnika, koje se nalazi istočno od Gnjilana na udaljenosti 17 km. sa desne strane puta Gnjilane Bujanovac, ili 15. km. južno od Kosovske Kamenice. Smešteno je na desnoj obali Binačke Morave na 603 m nadmorske visine, na dodiru moravske ravnice i podnožja Preševske Crne Gore- planine-Karadak, čiji je najviši vrh Ostrovica sa 1166 m nmv.

Katastarska zona RaniLug zauzima površinu od 10.502,251 m². Površina seoskog atara iznosi 0,502,51 m². U njemu se nalazi prostrani kompleks borove šume (350 ha), smješten na padinama Preševske Crne Gore- Karadak.

Po predanju, naziv potiče od ranog listanja šume (luga).

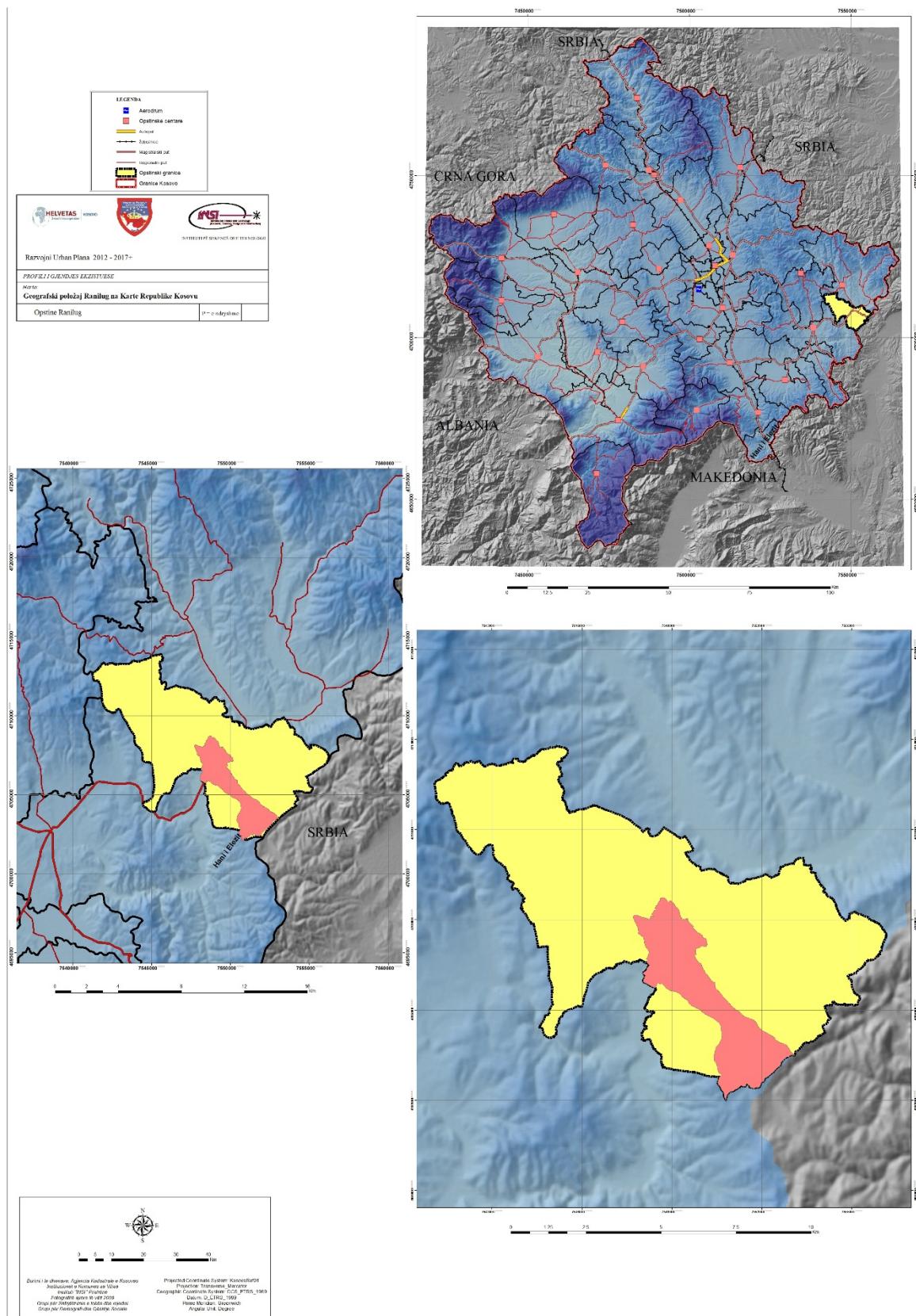
Samo urbano naselje RaniLug čine osam mahala:

- 1.Tanaskovići,
- 2.Lukarci,
- 3.Govedrovići,
- 4.Popovi,
- 5.Potočani
- 6.Bocići
7. Pekići
8. Miljačići.

Geografske karakteristike područja Urbane Zone

Urbane zona sa površinom od 60ha nalazi se na istoku Kosova, i proteže se u pravcu jugozapad-severoistok, 7. urbane zone.

sa nadmorskom visinom na ravničarskom delu od 603m nv-(nadmorske visine).

Mapa br. 1. Geografski položaj Urbanističke zone na geografskoj karti Republike

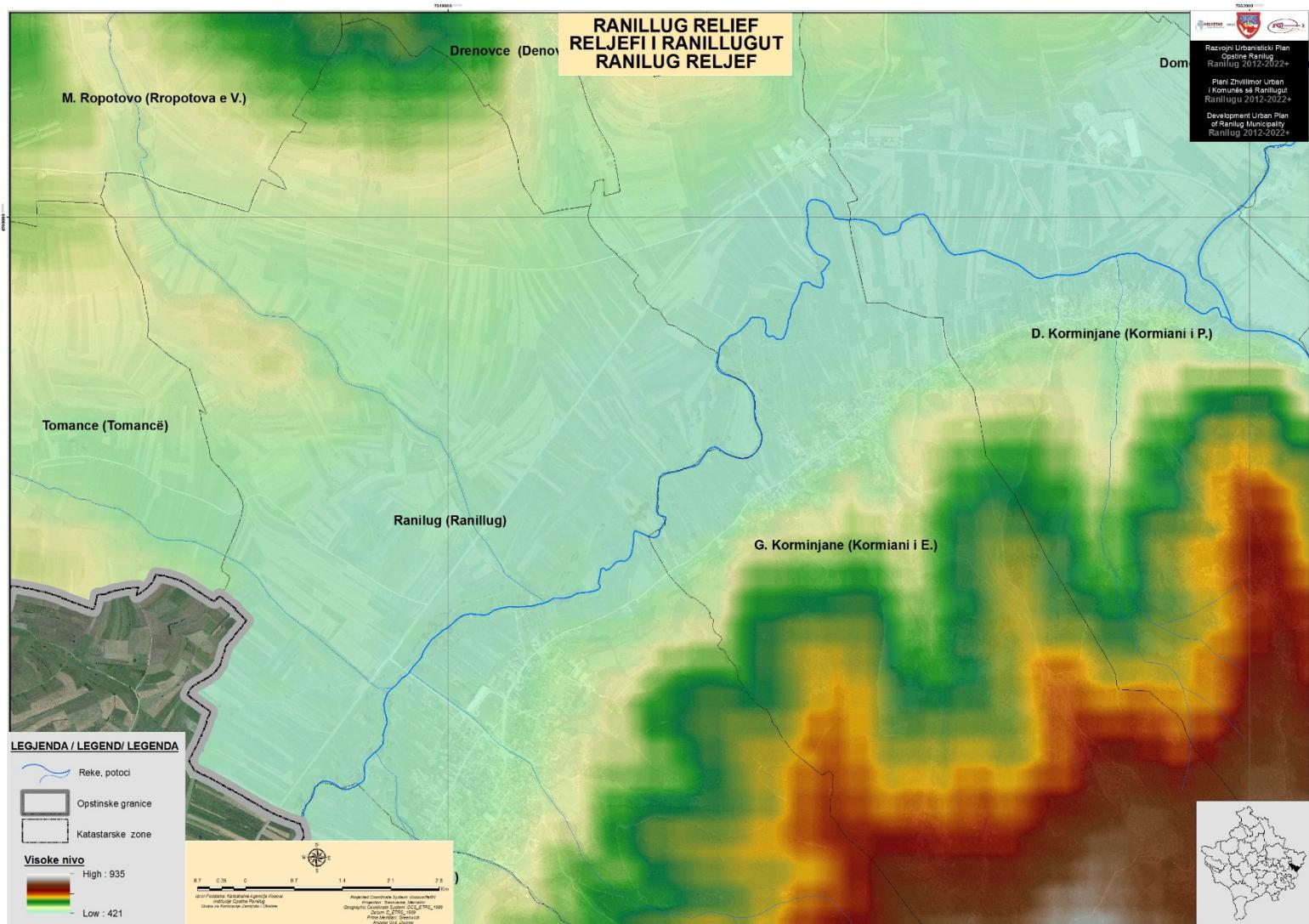
Kosova

1.1.2 Okolina i korišćenja zemljišta

1.1.2.1 Reljef

Ranilug sa površinom od 60 ha nalazi se na istoku Kosova, i proteže se u pravcu jugozapad-severoistok.

Ranilug je ravničarsko-brdsko-planinskog karaktera sa nadmorskom visinom u ravničarskom delu od 430 mnh.

Mapa br2. Reljef selo Raniluga

1.1.2.2

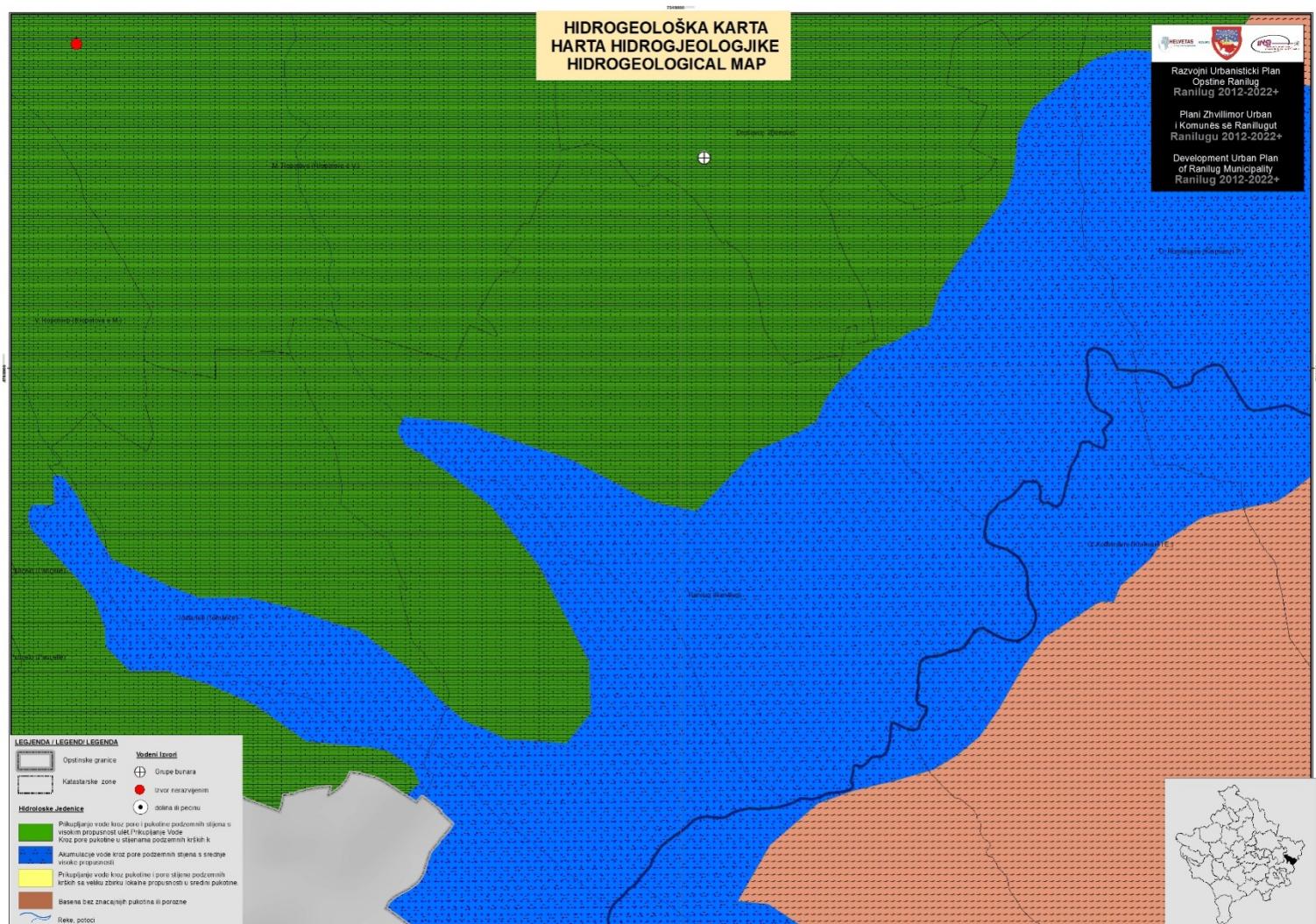
1.1.2.3 Vodena teritoriju U urbano naselje i opštinu Raniluga

Kroz teritoriju Ranilug potiče reka **Binačka Morava** koja sakuplja sve male reke prosečnog vodotoka od $6.7 \text{ m}^3/\text{sec}$.

Binačka morava je izvorni deo južne morave.

Ona izvire kod Masiva Bilak koji je ogrank Skopske Crne Gore. Dužina Morave na teritoriji Kosova je 60. km a površina bazena je 1.560 m^2 , dok njen prosečan tok na izlazu teritorije Kosova je $11.0 \text{ m}^3/\text{sec}$.

U Binačkoj moravi veći vodotoci prijavljuju se tokom februara, marta i maja meseca a manji tokom avgusta i septembra meseca.

1.1.2.4 Klimatski uslovi, klimatska valorizacija, karakteristike

Kao rezultat gografskog položaja koji ima Raničeva i klimatskih promena odnosno temperatura na čitavoj zemljinoj kugli, uticalo je da klimatske valorizacije na teritoriji Urbanog naselja u Opštini Raničeva budu različite. Prema klimatskim podacima iz Hidrometeorološkog instituta Kosova, počev od 2002 pa do 2008 god. beležimo porast temperature na celom regionu Gnjilana i Štimlja sa Uroševac, kao što se može videti na tabeli u nastavku.

Tabela br.1. Prosečne vrednosti za 2008 godine padavina, prosečne T, vlažnosti u % atmosferskog pritiska i vetra. m/s.

2008	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	God. prosek.
Max.T	3.4	10.0	13.0	17.0	22.2	26.5	28.0	30.3	21.2	18.4	11.6	6.6	18.7
Min.T.	-2.3	-1.9	1.7	5.9	8.0	12.2	13.9	13.8	8.9	6.2	2.7	-1.8	5.6
Pros.T	0.8	3.5	7.2	11.6	15.7	19.8	21.0	21.9	14.8	11.8	6.9	3.4	11.5
Vlaž. %.	86	78	72	67	70	73	66	59	73	80	82	82	74
At. Pritis.	950.7	953.6	938.2	947.6	946.0	946.6	946.0	942.2	946.5	950.3	947.1	947.3	946.8
Vetar/m.s.	0.9	0.7	1.5	1.3	0.8	0.7	0.7	0.4	0.5	0.8	1.1	2.1	0.9
Padavine	13.5	21.7	88.8	25.2	46.5	64.8	64.1	5.3	50.4	23.5	59.7	94.8	46.5

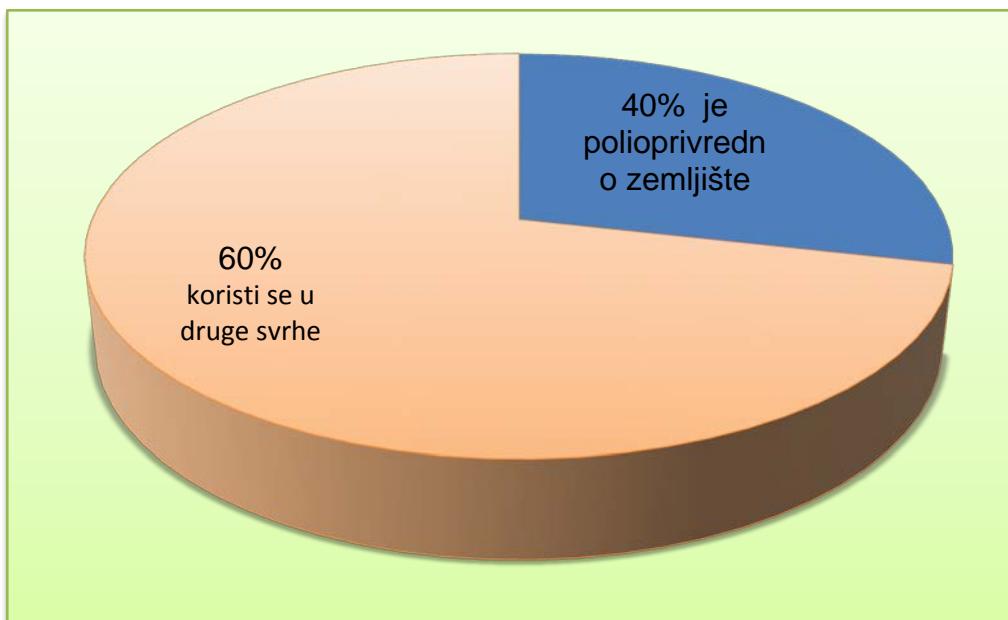
Planinska okruženja Raničeva karakteriše teritorija sa ronom vegetacijom takođe i minimalne temperature se razlikuju od ostalih susednih opština. Klima u Raničevu je različita u raznim delovima zemlje, u jugoistočnim delovima Opštine Raničeva imamo niže temperature (za 0.3 C°) manjih padavina, a na severoistočnom delu gde se prostire dolina reke Binačka Morava klimatski parametri se menjaju.

1.1.2.5 Zemljište

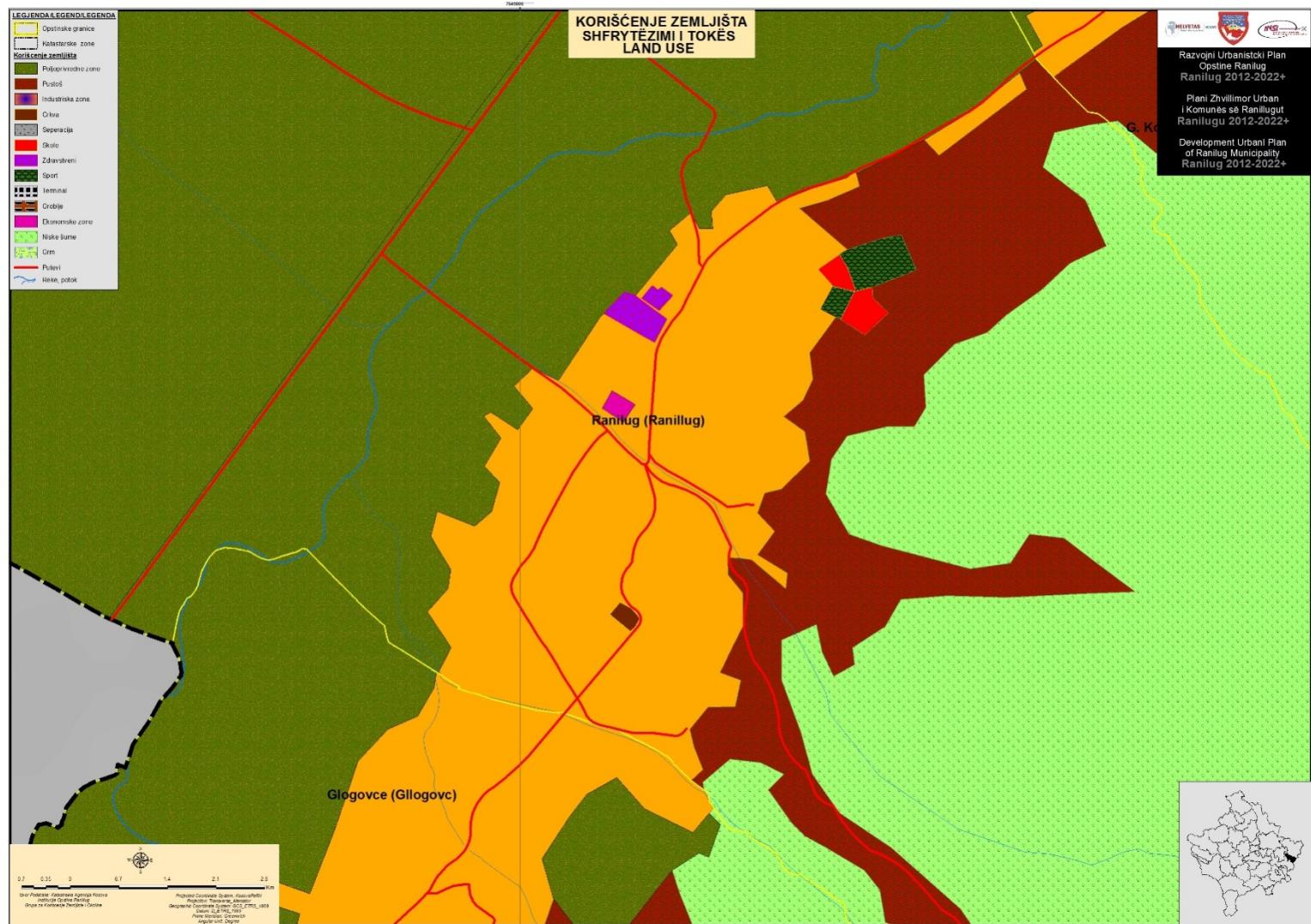
Urbana zona Raničeva prostire se na veoma bogatom zemljištu, hranljivih elementa za biljke i uglavnom vrlo plodno tlo. Oko **70%** stanovništva u Raničevu bavi se poljoprivredom. Plodna zemljišta prostiru se sa leve i desne strane morave i uglavnom se koristi za poljoprivrodu uz trend povećanja pretvaranja plodnog zemljišta u gradjevinsko zemljište i nezasejane površine (neobradjeno zemljište). Da bih se povećao pistup povećanju poljoprivredi, potrebna su veća ulaganja u pogledu istraživanja kvaliteta njihovog korišćenja.

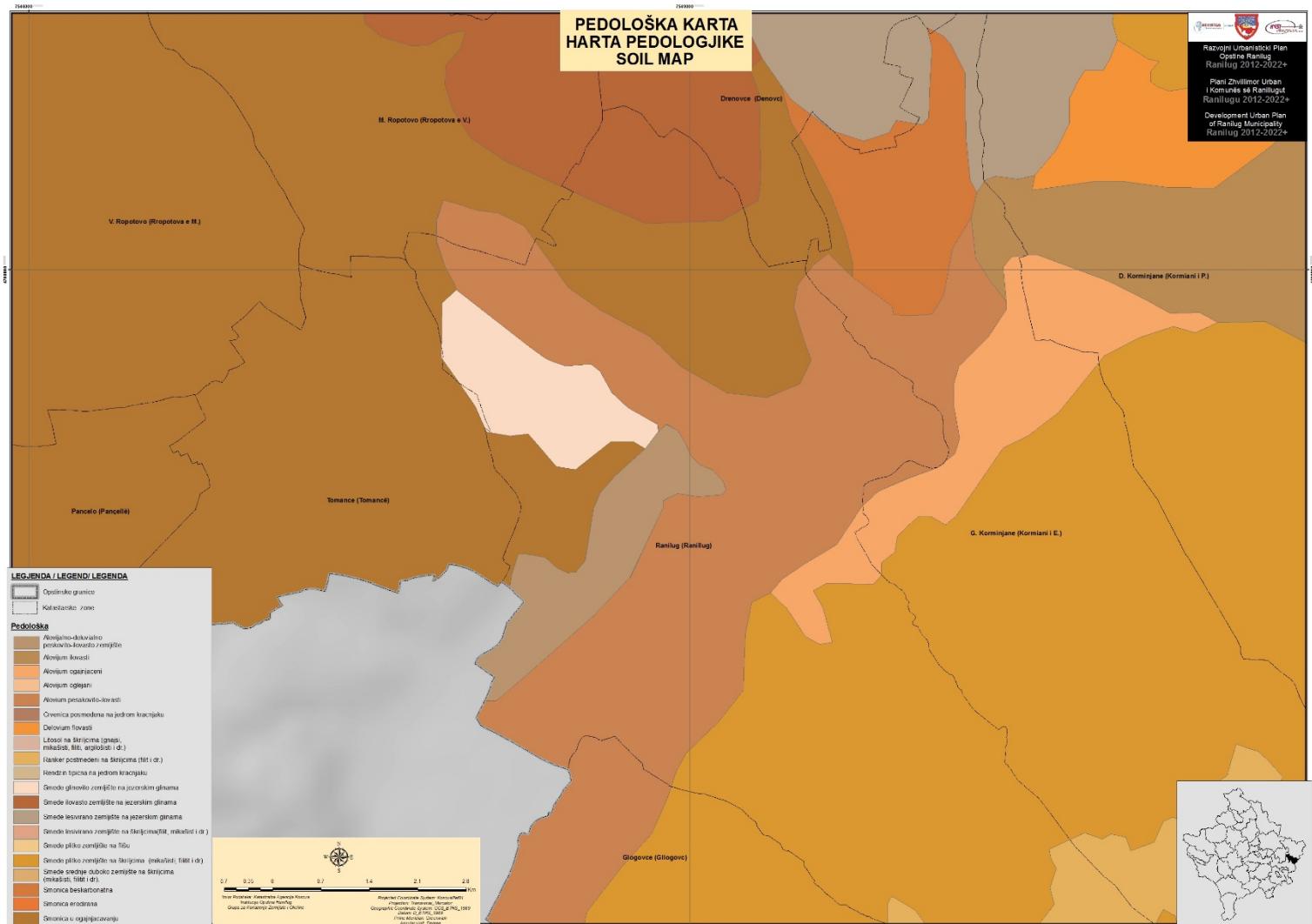
Od ukupne površine zemljišta u katastralske zone Raničeva oko **40%** je poljoprivredno a preostali deo se koristi u druge svrhe.

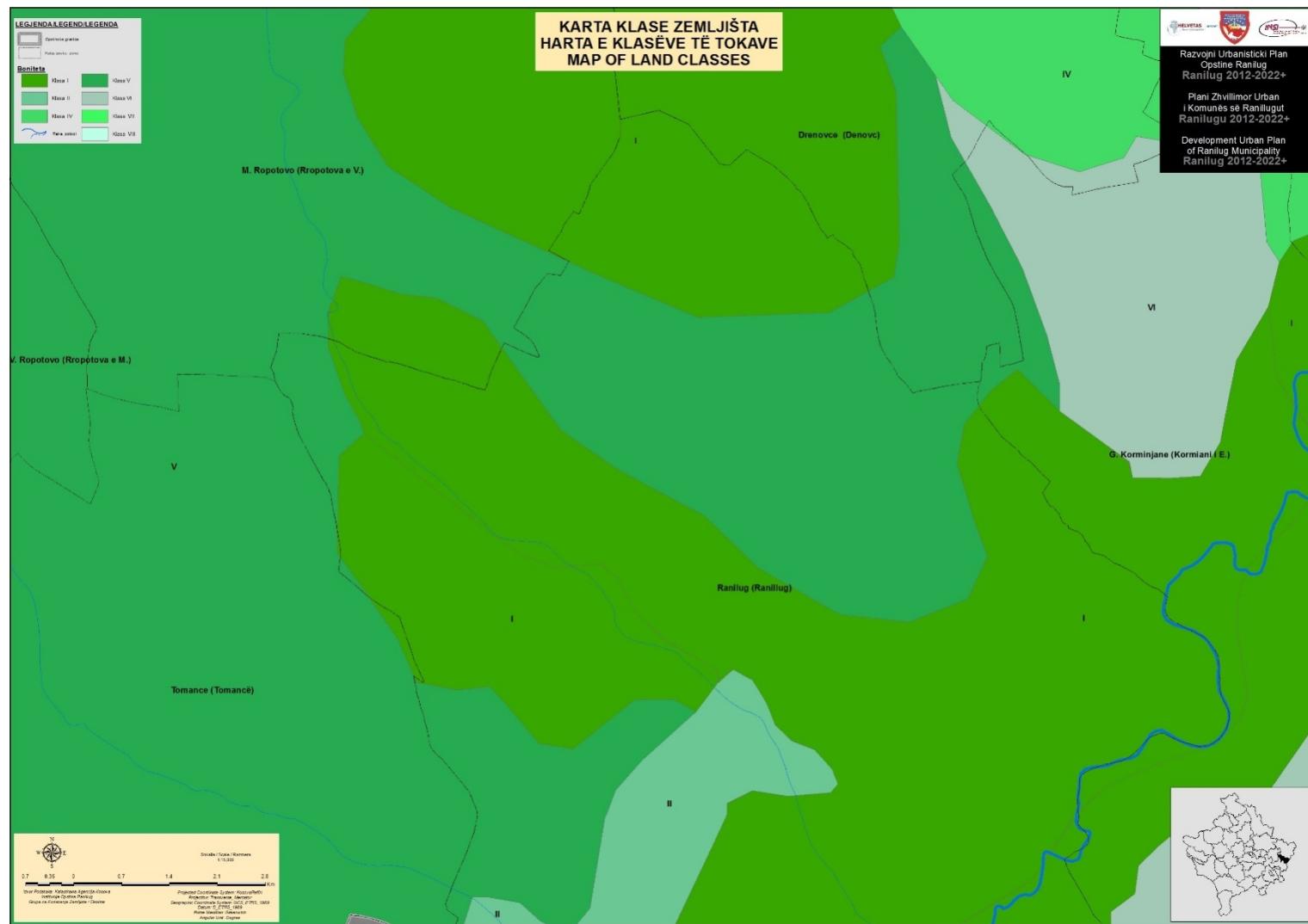
Sažeti izveštaj o korišćenju zemljišta u Raničevu.

Grafikon br.1. Klasifikacija poljoprivrednog i nepoljoprivrednog zemljištaza Katastralsku zonu Raničeva

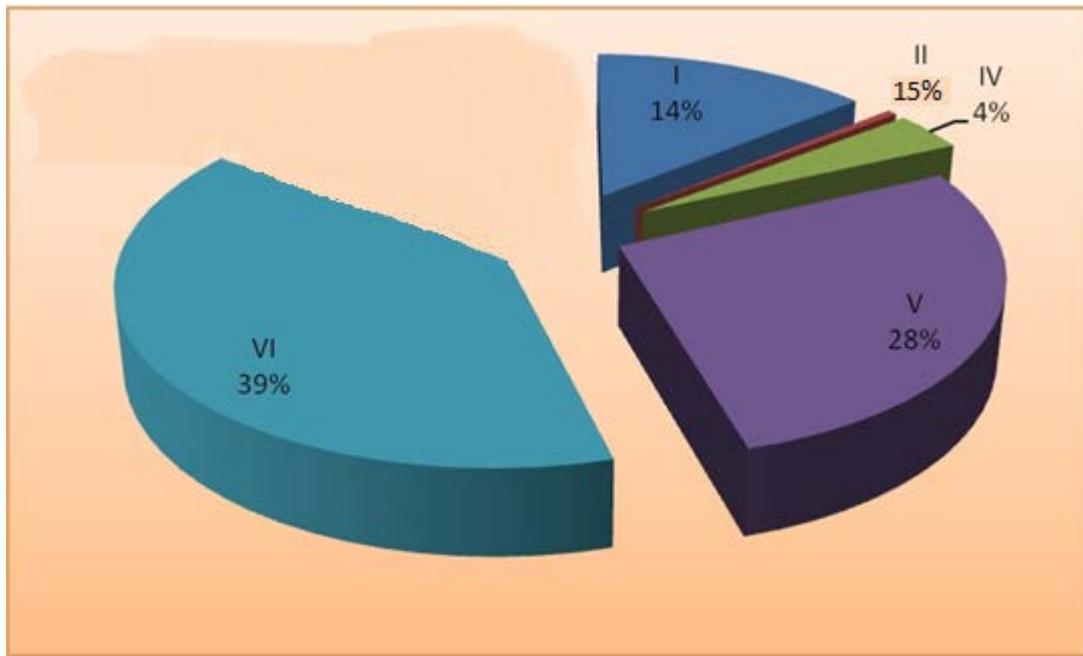

Pedologija	Boniteti
Alovijalno-deluvialno peskovito-ilovasto zemljište	I
Smede lesivirano zemljište na škriljcima(filit, mikašti i dr.)	V
Litosol na škriljcima (gnajsi, mikašti, filiti, argilošti i dr.)	VII
Smede srednje duboko zemljište na škriljcima (mikašti, filitit i dr.).	IV
Smede plitko zemljište na škriljcima (mikašti, filitit i dr.).	VI
Smede ilovasto zemljište na jezerskim glinama	I
Smonica erodirana	I
Crvenica posmedena na jedrom kracnjaku	VI
Smede srednje duboko zemljište na škriljcima (mikašti, filitit i dr.).	IV
Smede srednje duboko zemljište na škriljcima (mikašti, filitit i dr.).	IV
Smonica u ogajnjecavanju	V
Smede plitko zemljište na škriljcima (mikašti, filitit i dr.).	VI
Delovium flovasti	I
Smede lesivirano zemljište na jezerskim glinama	IV
Smonica beskarbonatna	VI
Smede glinovito zemljište na jezerskim glinama	I
Alovijum ogajnjeceni	I
Alovium pesakovito-ilovasti	I
Litosol na škriljcima (gnajsi, mikašti, filiti, argilošti i dr.)	VII
Alovijum ilovasti	I
Alovijum oglejani	I
Smede ilovasto zemljište na jezerskim glinama	I
Smede srednje duboko zemljište na škriljcima (mikašti, filitit i dr.).	IV
Smede plitko zemljište na flišu	VI
Rendzin tipicna na jedrom kracnjaku	VI
Ranker postmedeni na škriljcima (filit i dr.)	VII
Alovium pesakovito-ilovasti	I
Smede plitko zemljište na škriljcima (mikašti, filitit i dr.).	VI

Tabela br.2. Pedološka analiza i određivanje boniteta zemljišta u Raničevu

Grafikon br.2. Podela zemljišta prema bonitetu u (%) i hektarima (ha) u Raniluga prema uputstvima FAO (1976, 2007)

U grafikonu prikazan je stepen boniteta zemljišta u Raniluga, površine u hektarima i u procentima. Klasa (I) 14%, Klasa (II) 15%, klasa (IV) 4%, klasa (V) 28%, klasa (VI) 39% .

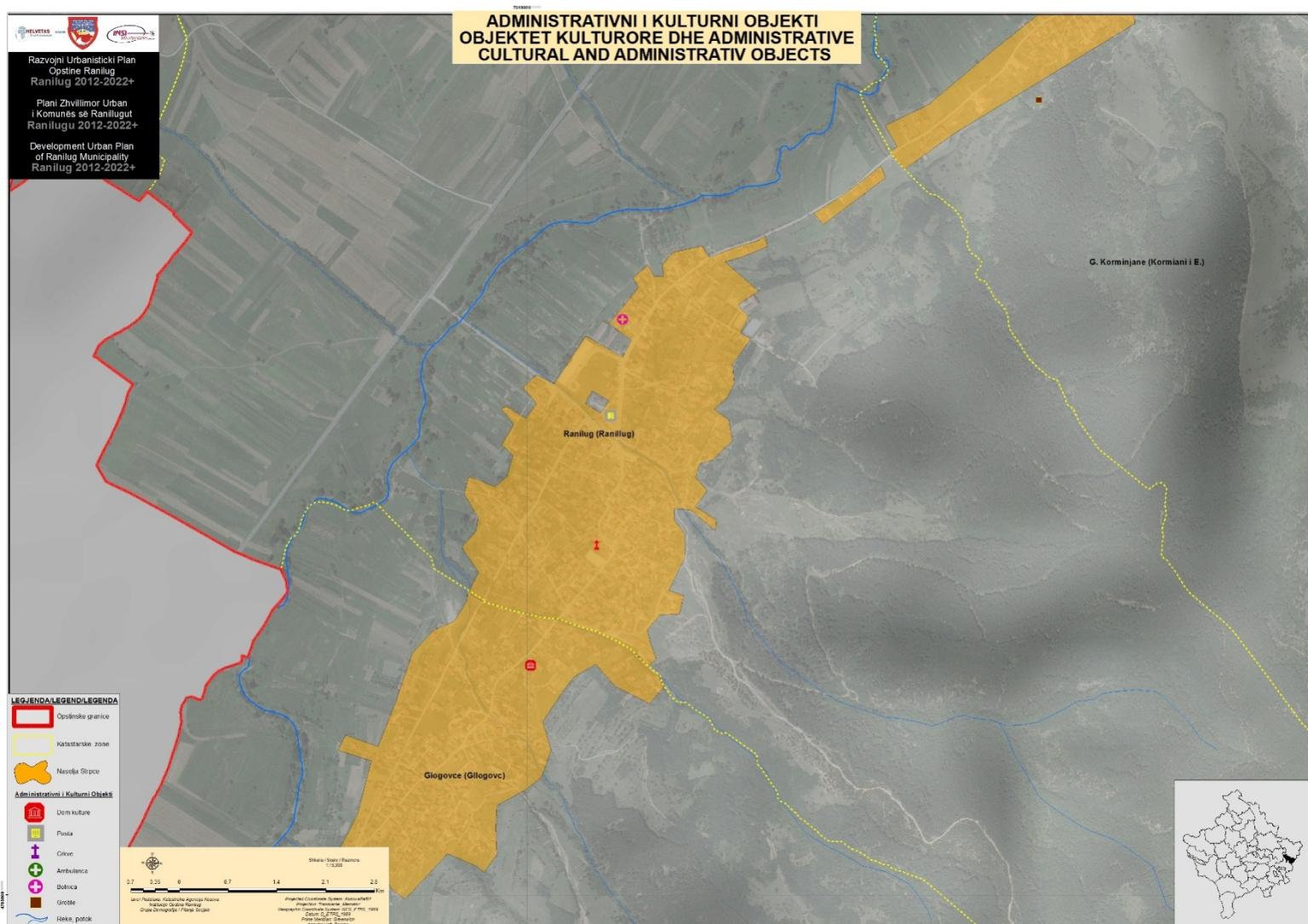
1.1.2.6 Kulturno i prirodno nasleđe

Crkve i manastiri:

U svakom selu u opštini postoje stari verski objekti,sagrađeni od VI- XVIII.

U svakom selu ima crkve to su verski objekti koji sačinjavaju jedan elemenat verskog i kulturnog nasljeđa stanovništva .

Mapa br. 7. Administrativni i kulturni objekti u Ranilugu

1.1.2.7 ELEMENTARNE I DRUGE NEPOGOODE

ELEMENTARNE NEPOGOODE:

Zemljotresi, poplave, snežni nanosi, veliki sneg, jak vetar, grad, led, suša, masovna pojava zaraznih bolesti kod ljudi, stoke i biljaka i druge nepogode koje izaziva priroda.

OSTALE NEPOGOODE:

Pod ostalim nepogodama podrazumevaju se velike nesreće na drumskom, vazdušnom i železničkom saobraćaju, požari, nesreće u rudnicima, rušenje brana i ostale ekološke i industrijske nesreće koje izaziva čovek svojim radom i ponašanjem, vanredno urgentno stanje, visoke temperature, tehnički kolaps energetskih sistema snabdevanja električnom energijom, telekomunikacije i informacijske tehnologije, teroristički akti i ostali načini masovne ugroženosti. Teritorija Urbane zone Raničeva stalno je suočena i može se suočiti sa elementarnim i drugim nepogodama tako da je Direkcija za javne usluge i civilnu urgenciju odgovorna za upravljanje ovim urgentnim situacijama kao što su:

❖ Zemljotresi

Jedna od najizazovnijih elementarnih nepogoda je zemljotres. Kako je poznato da je u seismološkom pogledu, Raničeva kao i najveći deo Kosova predstavlja region sa visokom seizmičkom aktivnošću koji je pogodjen u prošlosti i može biti pogodjen i u budućnosti od mnogo jakih autoktonih zemljotresa čija su žarišta plitka.

Teritorija Urbane zone Raničeva je karakteristična po zoni seizmičkih izvora ili o seismogenim zonama (kako se nazivaju drugačije), i to: Seismogena zona Uroševac – Vitine - Gnjilane sa maksimalnom magnetudom M=6,1 Rihterove skale, u odnosu na Kosovo koje karakteriše i seismogena zona Prizren-Peć kao i seismogena zona Kopaonik.

Ove zone seizmičkih izvora izazvale su u prošlosti i mogu izazvati i u buduće jake zemljotrese.

Medju nasjnažnijim zemljotresima koji su pogodili region ovde navodimo da je region Uroševac-Gnjilane uključujući i Raničeva pogodjen dva puta vrlo snažnim zemljotresima, 1755 godine i 1921 godine. Zemljotres iz 1921.godine istog intenziteta sa onim iz 1755.godine što znači da je ovde ponovljen nakon 166.godina.

Zemljotres iz 1921 god. je popraćen mnogim jakim udarima od 7 i 8 skale MCS, koji su trajali jednu godinu, od avgusta 1921 do septembra 1922.god.

Karakteristično je da su u regionu Uroševac – Gnjilane registrovani zemljotresi magnitude ispod 5.0 Rihterove skale i intenziteta, epicentra oko 6–7 stepeni, kao što sledi:

- Zemljotres od 5. marta 1936.god. sa magnitudom od 4.9 i jačinom u epicentru od 6-7 stepeni.

- Zemljotres od 8.juna 1956 sa magnitudom 4.6 i jačinom u epicentru od 6 stepeni.

Na osnovu toga vidi se da nakon 1956 godine nije registrovan zemljotres jačine u epicentru od 6 ili preko 6 stepeni. Samo 24. aprila 2002.godine bilo je zemljotresa jačine u epicentru od 7.5 stepeni MSK-64 koji je pogodio Gnjilanski region.

Iz toga zaključujemo da je ovaj zemljotres ponovljen ovde nakon 46. godina od zemljotresa od 6. stepeni u 1956.godini i nakon 60. godina od zemljotresa od 6-7 stepeni u 1936.godini.

Na osnovu gore navednog proizilazi da teritorija Raničeva kao i najveći deo teritorije Kosova predstavlja aktivno mesto u seizmičkom pogledu i sa visokom seizmičkom opasnošću, isto sa onim u susednim zemljama.

Visoka seizmičnost i zemljotres od 24.aprila 2002.godine koji je pogodio najviše regiona Gnjilane, Vitinu, Raničeva, manje medjutim valja evidentirati i povremene zemljotrese koji se dogadjaju u kontinuitetu kao i onog od 06.03.2008.gde je prema seizmološkom institutu Kosva bilo tri zemljotresa niske skale, jačine od 3,6, 3,4 i 3,7 Rihterove skale.

❖ Snežni nanosi

Snežnih nanosa u Raničevu može biti samo na visokim planinskim predelima koji ne predstavljaju neku opasnost po stanovništvo Raničeva i njenu ekonomiju.

❖ Jak veter

Polazeći od toga da se Raničeva prostire u dolini reke Binačka Morava i kao takva je zaštićena od uticaja jakih vetrova koji bi ugrozili stanovništvo Raničeva i njenu ekonomiju.

❖ Led

Teritorija Raničeva kao i ceo svet u prošlosti bila je pokrivena ledom i predvodila je ledeni period. U našim vremenima, teritoriju Raničeva zahvata ledeni sneg samo na visokim planinskim zonama, tokom zimske sezone i ne predstavljaju neku opasnost po ekonomiju i poljoprivredu.

❖ Suša

Suša se može smatrati kao opasnost po pojoprivrednim kulturama tokom letnje sezone, uglavnom tokom jula i avgusta meseca kada su temperature visoke a padavine redje.

❖ **Poplave**

Poplave su elementarna nepogoda koja zahteva posebnu pažnju. Poplave se smatraju pojavama koje nastaju u određenim zonama koje su opasne po život ljudi i nanose znatne materijalne štete. Poplave se ne mogu sprečiti, međutim njihove štete se mogu amortizovati i upravljati. Voda koja se nakupi od padavina ili otopljenja snega mora da pronadje put njegovog kretanja u ovom slučaju značajno je da se njemu stvore uslovi za što slobodnije i neometano ispuštanje.

Ranilug godinama se suočava sa problemom poplava kako u naseljima isto tako i na poljoprivrednom zemljištu. Ukoliko se uradi analiza ovog stanja nastalog od ovih poplava možemo doći do sledećih zaključaka:

- 1. Ekonomске štete**
- 2. Ugroženost ljudskog zdravlja**
- 3. Permanentno zagadjenje sredine**
- 4. Širenje epidemija itd.**

U Raniluga značajno je da se tretiraju vode koje izazivaju poplave a koje dolaze kao rezultat:

- Potoka u planinskim predelima tokom nevremena sa intenzivnim kišama tako da postaju nabujali i nose materijal duž njihovog puta i imaju veliku snagu.
- Drugo u ravnoj zoni gde zbog nedostatka nagiba terena kišne vode ili od otopljenog snega, voda ne teče, već стоји do trenutka upijanja od zemljanog sloja.

Dovde je urađeno

1.1.3 DEMOGRAFIJA I SOCIJALNI RAZVOJ

Polazeći od toka razvoja komponenti demografskih tokova, realnije se mogu planirati zahtevi i za sadašnjost i za budućnost. Podatke o broju stanovništva uglavnom daju popisi stanovništva. Prema popisima stanovništva za vremenski period 1948 – 1991¹ postoje podaci o broju stanovništva ou RaniLuga.

RaniLuga ima 160 domaćinstva, prema poslednjem popisu od 1991 godine oko 894 stanovnika. Kao što se vidi na tablici br. otada pa naovamo bilo je blagog opadanja.

U poslednje tri godine osetio se jedan blagi porast stanovnistva u selima, što će se i pokazivati na rezultatima poslednjeg popisa sprovedenog u aprilu 2011 godine.

Tablica br. ... Broj stanovnika po godinama u o Urbano naselje RaniLug

Na seli	194	195	196	197	198	199	201
Ra nilug	975	106	114	973	977	894	910

Struktura stanovništva prema uzrastu

Starost		Procenat
Starost	0-14 god.	30 %
Starost	15-65 god.	33 %
Stariji	preko 65 god.	40 %

Broj stanovništva RaniLug (RaniLug 2011).

r.	Naselja	Br. stanovnika
	RaniLug	910

¹Statistički zavod Kosova

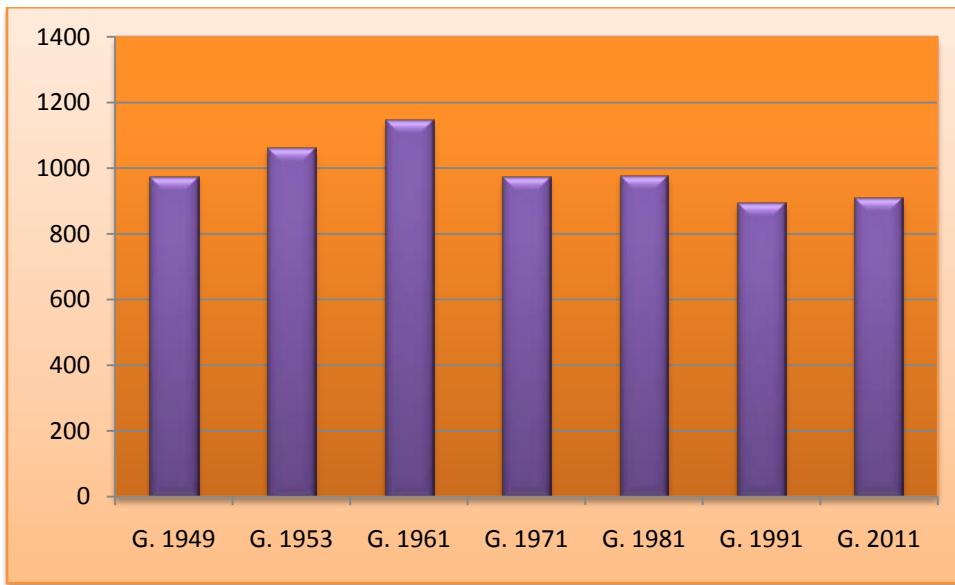
1.1.3.1 Uticaj prirodne komponente i imigracije na kretanje stanovništva

Procesi razvijenosti stanovništva u RaniLuga su kao rezultat promena na prirodna pokretanja i imigracija stanovništva. Porast stanovništva za 30 godina (1948 do 1971) je rezultat ekskluzivnog prirodnog rasta, jer uticaj komponente imigracije posao na smanjenje broja stanovništva.

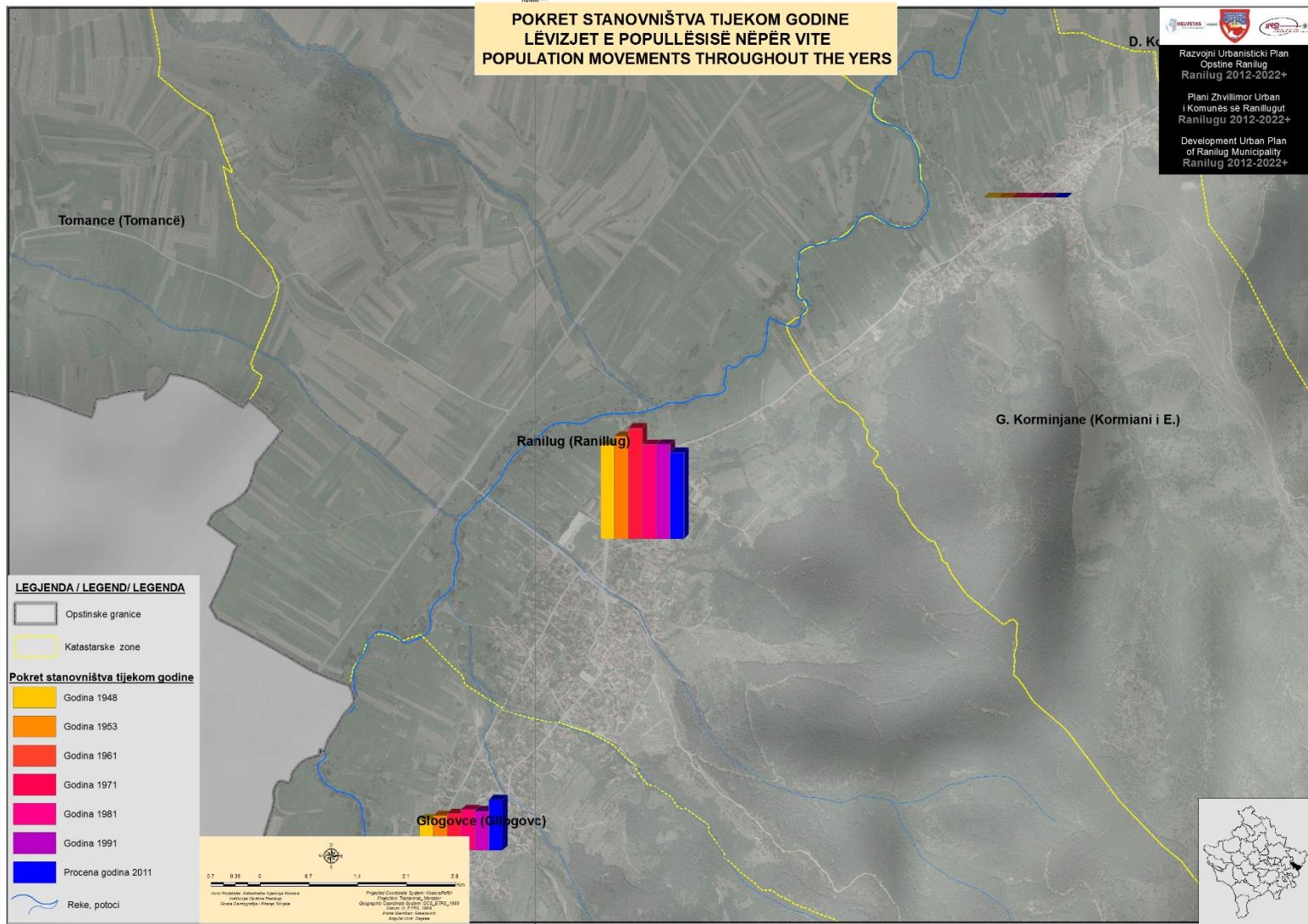
U nekoliko naseljima RaniLuga postoje velike razlike sto se tice prirodnog i intenziteta migracije. (Tabela nr. ...).

Sto se tice periode godina 1971 pa sve do 2011, raniLuga bio je jedno vidno opadanja broja stanovništva

Vidi ([Mapa br. ... Varijacija gustine stanovništva po godinama u RaniLug str. ...](#))

Dinamika povećanja stanovništva po godinama u RaniLuga.

Varijacija gustine stanovništva po godinama u Ranilug

Tipologija naseljenih mesta po veličini

Tretiranje naseljenih mesta u opštinskim razvojnim planovima je neophodno i ključno jer celokupna aktivnost i organizacije života ljudskog društva bile su i jesu povezani sa njima.

Tipizacija naseljenih mesta prema veličini je jedna od najznačajnijih metoda za prikazivanje karakteristika sistema stanovništva na određenom prostoru kao i način i kvalitet života u naseljenim mestima ovog prostora jer, najveće naseljeno mesto podrazumeva način kvalitetnijeg života u mnogim aspektima, a najmanje naseljeno mesto obično pokazuje suprotno onog većeg.

Na osnovu poslednjih podataka radnih grupa za pripremu Urbanskog razvojnog plana (grupa za demografiju i socijalna pitanja) u RaniLuga za 2011 godinu, naseljena mesta se kategorizuju kao dolje nabrojano:

Tablica br. 6. Podaci o demografiji i o naseljima u RaniLuga

Br.	Naselja	Br. stanovnika	Zone u <u>ha</u>	
			Katastars ke	Gradjevin ske
11	Ranilug	910	1050.07	34.67

1.1.3.2 *Obrazovanje u RaniLuga*

Vaspitno obrazovni proces u RaniLuga se odvija od predškolskog do višesrednjeg nivoa na albanskom i srpskom jeziku.

Školski prostor u obrazovnim institucijama:

Povećanje i poboljšanje školskog prostora u cilju ostvarivanja evropskog standarda kao i istraživanje postojećeg standarda je u toku procesa.

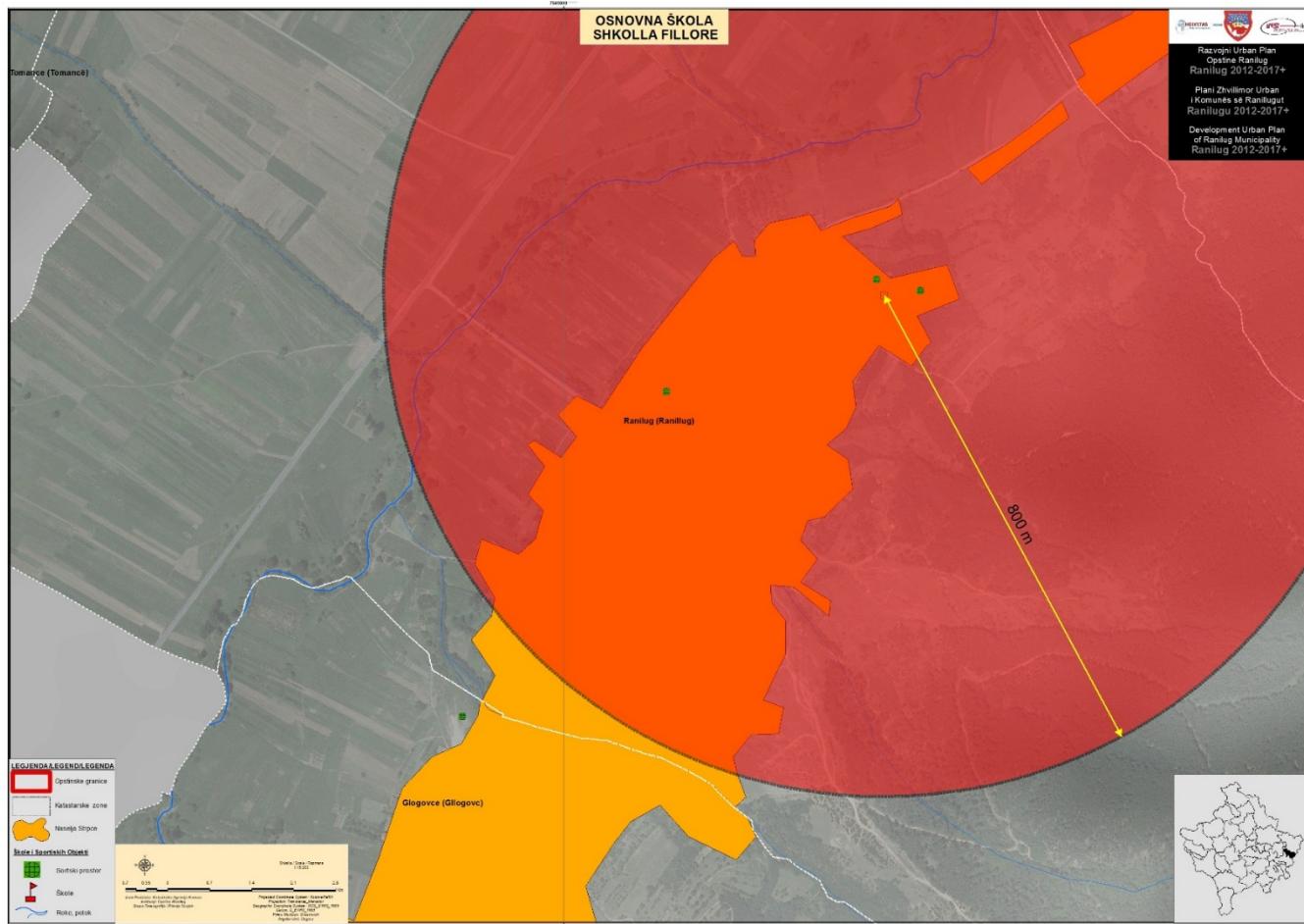
Sektor obrazovanja u opštini RaniLug obuhvata (80)% školskih objekata.

Oštećeno je zbog starosti, atmosferskih prilika ili od zbog nemarnosti održavanja objekata tako da postoje potrebe za rekonstrukciju, renoviranje, rezabilitaciju, uvodjenje grejanja, električne energije, regulisanja vodovodne i kanalizacione mreže i održavanja objekta.

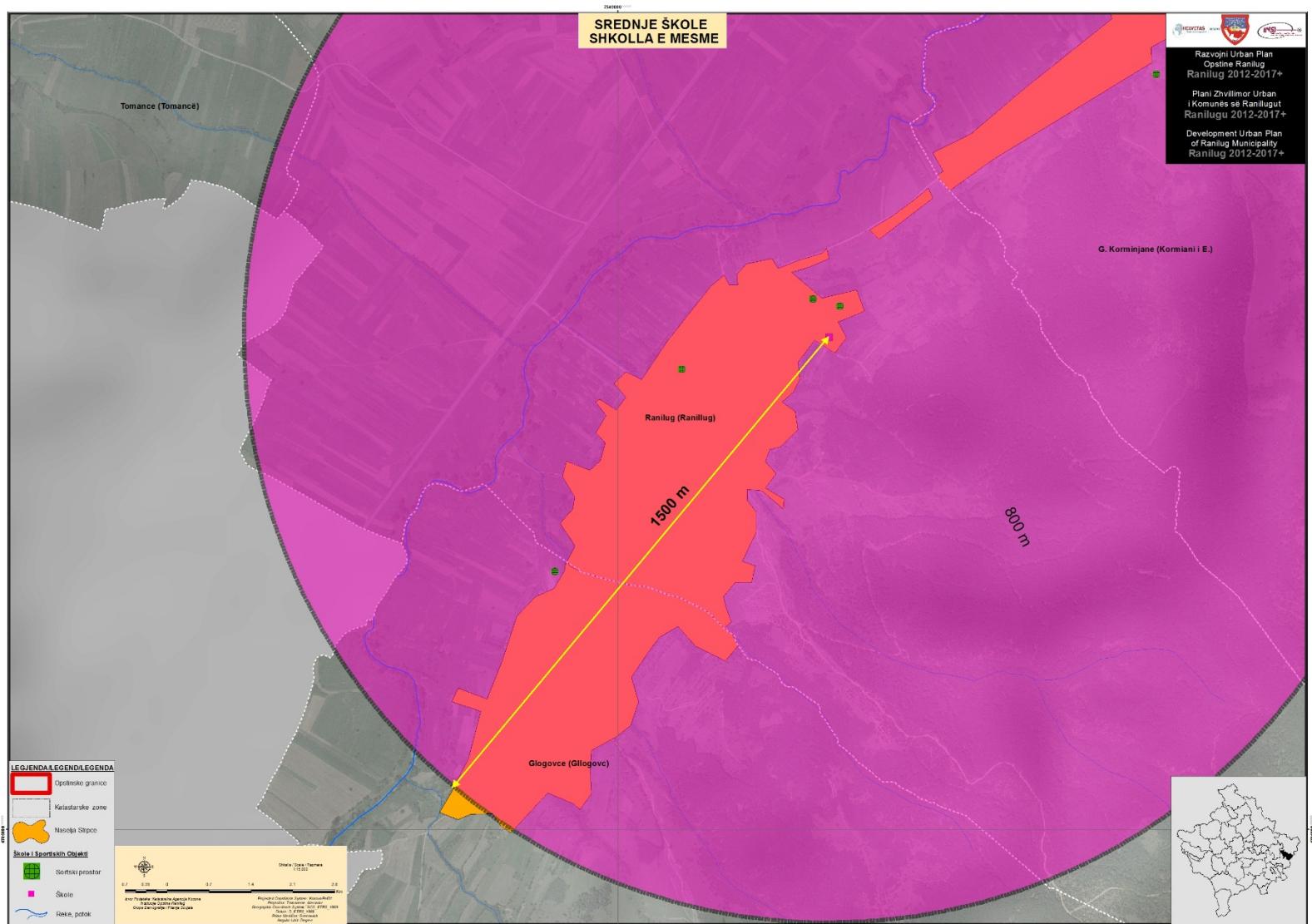
Sektor infrastrukture je odgovoran za procenu potreba za školski prostor, planiranje, koordinisanje, nadzor i realizaciju objekata u cilju poboljšanja školske infrastrukture.

Za planiranje i projektovanje školskih objekata najpre trebamo voditi računa o psihofizičkom razvoju dece. Genetsko poreklo, društvena sredina i aktivnost dece tog uzrasta utiču na formiranje njihovog karaktera. Ovaj bitan složen proces zahteva adekvatan izbor prostora u funkcionalnom i formalnom pogledu. Percepcija prostora od strane dece je vrlo promenljiva od onih odraslih, stoga je potrebno to imati uvek u vidu.

Prema analizama napravljene u terenu u smislu osnovnog školskog prostora u Urbanoj naselji Ranilug, u smislu prostornog uskladenja i pogodni standarda od 800 m za učenike ispunjeni su uslovi ,koji se mogu vidjeti i u prestatvlenu mapu.

Osnovnaškolska i sportski prostori u Raniluga

Aktuelni srednje školski i sportski prostoriu Raniluga

1.1.4 Ekonomski razvoj

1.1.4.1 Turizam:

Aktuelno nema neki razvijeni turizam, osim nekih turistickih mesta vise u smislu rekreativnog i zdravstvenog turizma i to od opštinskih i susednih posetilaca.

Svi ovi planinski delovi u Raničevu omogućavaju razvoj i gajanje kulture lova divljači koja se prilagodjava životu na planinskom predelu, trenutno ima dovoljno divljači, međutim način razvoja aktivnosti lova u opštini je nezakonit i ilegalan čime je izazvana totalna destabilizacija ovog sporta u opštini jer sada ovu aktivnost odvijaju brojni lovaci koji nisu završili obuke niti imaju osnovnu edukaciju za gajenje i zaštitu divljači na ovim prostorima osim što imaju dozvolu za nošenje oružja tako da jednom rečiju, obavljaju nezakonitog lova kao sportski aktivnost.

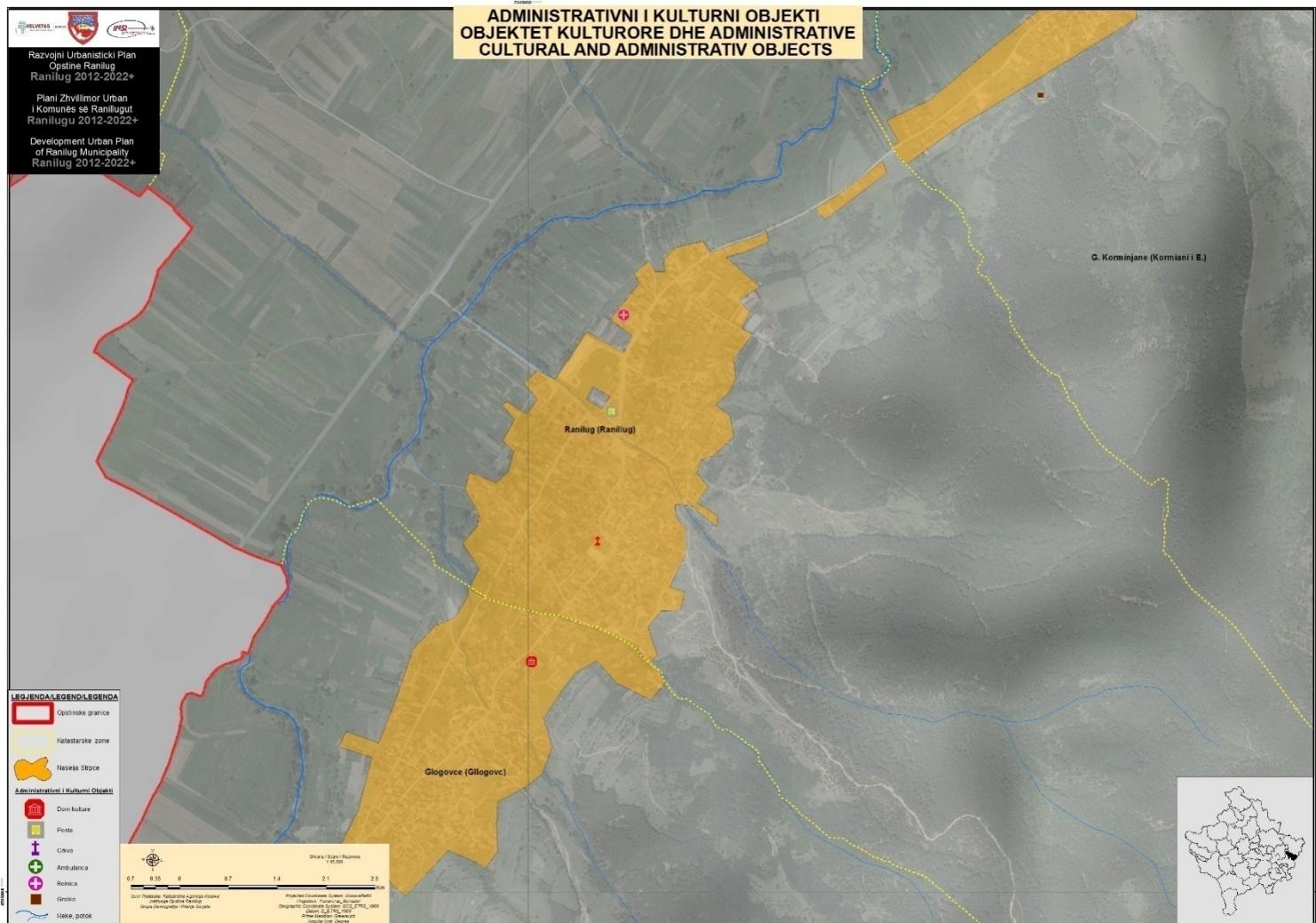
Kulturno istorijski i verski objekti od izuzetne vrednosti:

U svakom selu u opštini postoje verski objekti, sagrađeni od VI- XVI veka

Manifestacije:

Prvomajske svečanosti: "Morava se u pesmu uliva" u Raničevu i "Vidovdanske igre".

Istorijsko i duhovno nasleđe : U RaniLugu tačnije u Katastarskoj zoni "Boževce" postoji mesto zvano "Prilepac" u kome je rođen Car Lazar, i spomenik Caru Lazaru podignut u V.Ropotovu.

Administrativni i kulturni objekti u RaniLuga.

1.1.4.2 Zanatstvo:

Zanatstvo nastavlja biti značajna oblast za ekonomski razvoj i u RaniLuga. Postojanje znatnog iskustva u zanatskim delatnostima kako u proizvodnom zanatstvu, uslužnom, umetničkom i domaćoj radinosti koje se smatra prednost za ekonomski razvoj. Postojanje zanatstva koje se bave proizvodnom zanatstvom u smislu prerade i proizvodnje proizvoda za tržište uglavnom u malim serijama i koje nemaju osobine industrijske proizvodnje (muzički instrumenti, poljoprivredni alat i drugo). U RaniLugsa poznati i zanatlje koji se bave uslužnim zanatstvom u oblasti održavanja i popravke proizvoda opreme objekata kao i vršenja i drugih usluga. Takodje u RaniLug su poznati zanatlje koji se bave domaćem radinošću, odnosno obradom i preradom umetničkih predmeta kao i njihovog uobličavanja kvaliteta koji zavise od lične umešnosti proizvodjača. U RaniLuga postoje i zanatlje koji se bave domaćem radinošću u smislu ručnog rada (pojedinih proizvoda koje zanatlja uradi sam ili sa članovima porodice).

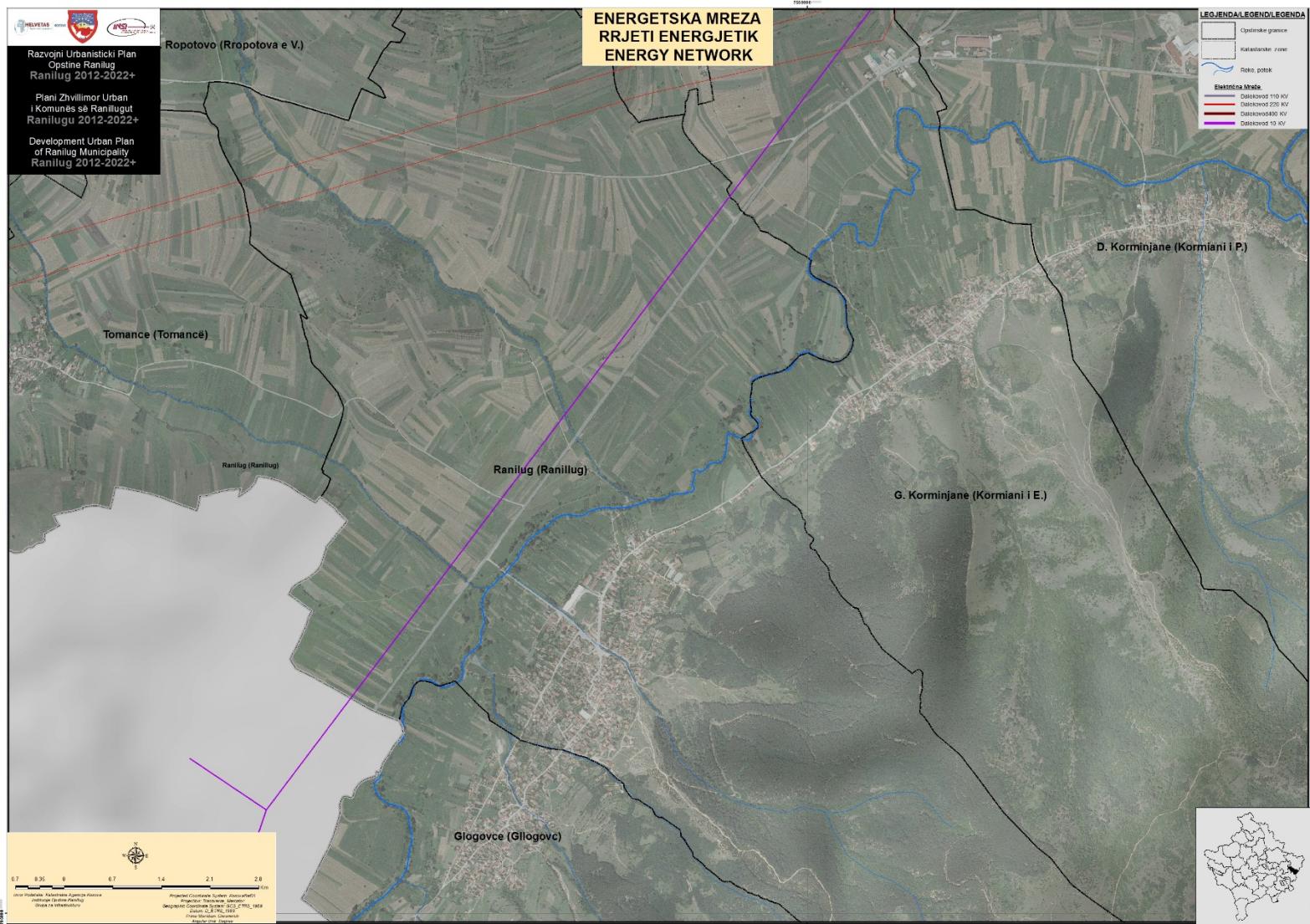
1.1.4.3 Energetika

Jedan od glavnih problema u sadašnje stanje je snabdevanja električnom energijom u urbane naselje RaniLug, Opštine RaniLug kao i na celoj teritoriji Republike Kosova je nedostatak potrebne količine električne energije. Razlog je toga nedostatak proizvodnih kapaciteta, zastareli kapaciteti (termoelektrane Kosova A i Kosova B), zatim amortizovana mreža distribucije i veliki gubici koji su u znatnoj meri posledica neisplate potrošnje energije od strane potrošača. Problem energije utiče na ustručavanje stranih investitora da ulažu i u RaniLuga kao jedne od mogućnosti za preporod ekonomije.

Proizvodnja električne energije je manja u odnosu na zahteve potrošača što znači da je potrebno izgraditi nove proizvodne kapacitete čime bi se poboljšalo snabdevanje potrošača i razmena energije u regionu biće mogućnost za razvoj ovog sektora.

Zastareli kapaciteti su zagadjivači okoline stoga novi kapaciteti bi trebalo da imaju u vidu i komponentu zaštite sredine. Podizanje novih kapaciteta omogućilo bi pouzdano snabdevanje električnom energijom i jačanje ekonomskog razvoja. Sada se planira nova termoelektrana "Kosova e re" od 2000 M.

Razvojni Urban Plan Raniluga

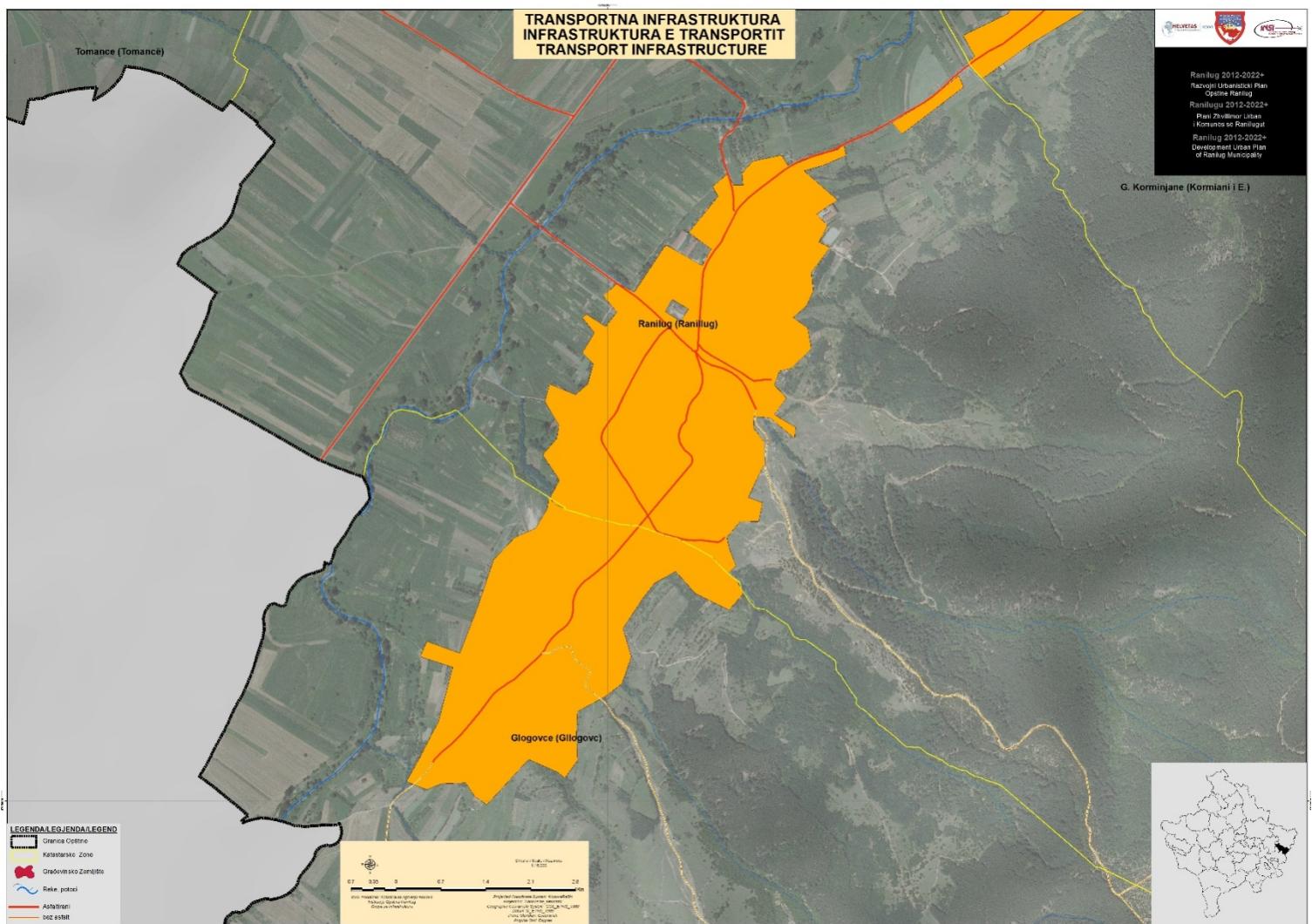
Dalekovod koji prolaze kroz teritoriju Raniluga

1.1.5 Infrastruktura

1.1.5.1 Transport i njegova infrastruktura:

Transport predstavlja vrlo značajnu aktivnost za građane, institucije i biznise u Ranilugu. On je sadržajan faktor za ekonomski, socijalni i prostorni razvoj ali i posledica ovih tokova, igra značajnu ulogu na prostornim relacijama između prostora i njihovih destinacija. Transport u Ranilugu glavnom se odvija drumskim saobraćajem.

U okviru prostora Raniluga prisutan je samo jedan vid saobraćaja i to drumski saobraćaj. U postojećem stanju ovaj vid saobraćaja svojim kapacitetom uglavnom zadovoljava zahteve za prevozom, ali je na niskom nivou saobraćajne i prevozne usluge.

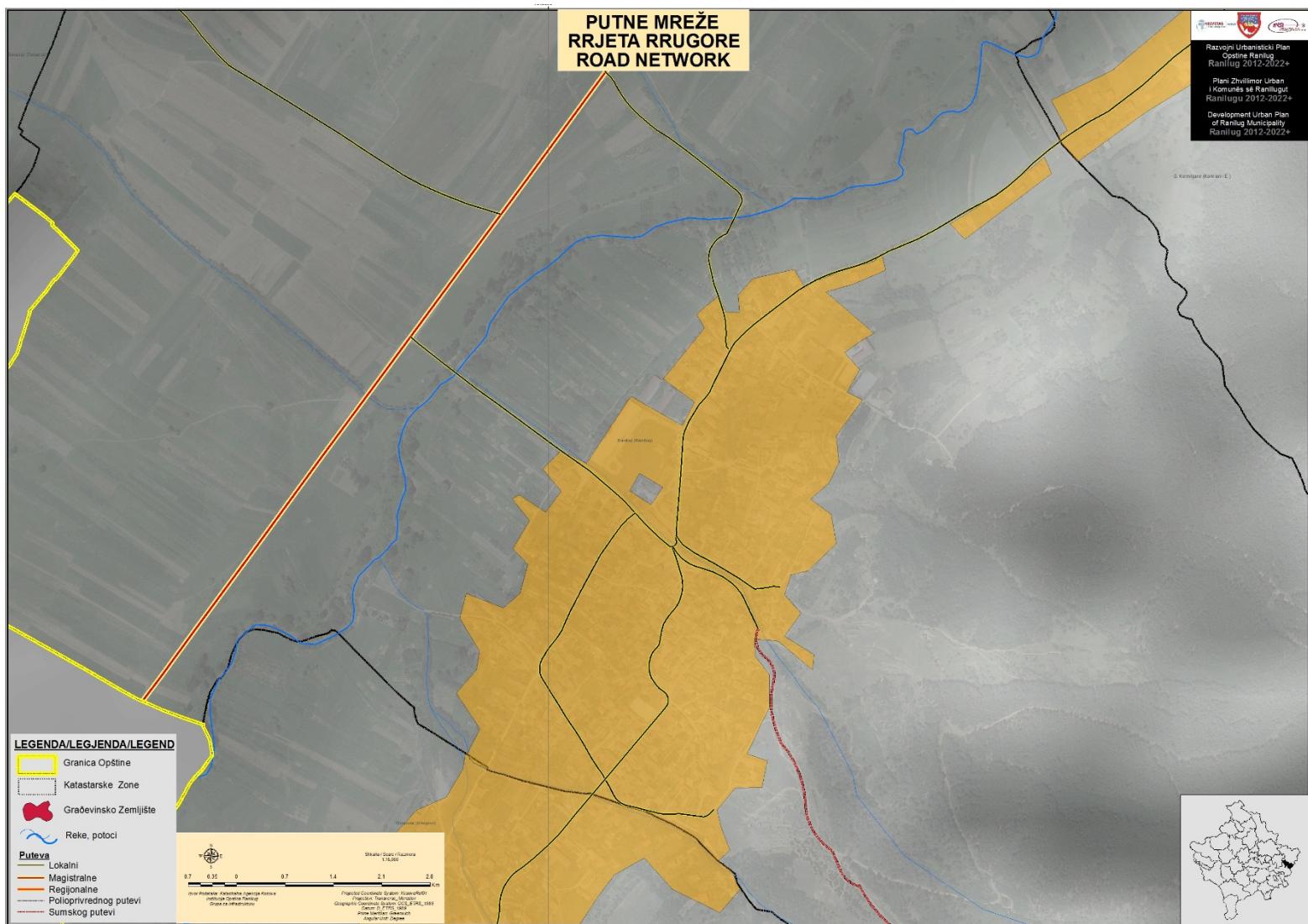
Transportna infrastruktura u Ranilugu

Drumski saobracaj

Povezivanje urbane naselje Raničeva sa medjunarodnim i nacionalnim putnim koridorima se ostvaruje preko regionalnog puta Gnjilane-Bujanovac, Gnjilane-Kamenica, i Gnjilane-Karačeve, koji preseca skoro po sredini opštinski prostor u pravcu Jug-Sever.

Ovaj regionalni put pruža zadovoljavajući nivo povezivanja sa okruženjem, a pogotovo sa teritorijom Opštine Bujanovac, i on akumuliše sav interni saobraćaj i vodi ga ka željenim odredištima.

Saobraćajna mreža Raničeva se može smatrati neizgrađenom i neuspostavljenom.

Putne mreže u Raničevu.

1.1.5.2 *Telekomunikacija:*

Razvoj i unapređenje **telekomunikacionog sistema** realizovaće se u skladu sa prostornim planom Kosova. Radi efikasnijeg i bržeg razvoja pristupiće se demonopolizaciji telekomunikacionog sistema, izgradnji novih kapaciteta, kao što su optički kablovi, gde god je to moguće, i ekonomski opravdano i u interesu urbane naselje i opštine, a posebno kod izgradnje magistralne kablovske distributivne mreže.

U pogledu osiguranja prostora za potrebe telekomunikacionog sistema potrebno je osigurati prostor za telekomunikacione kablove duž novih i postojećih puteva, a posebno onih koji se poklapaju sa magistralnom mrežom.

1.1.5.3 *Energetska infrastruktura:*

Ranilug se električnom energijom snabdeva iz prenosne linije od 110 kV koja polazi od trafostanice Priština-4 a potom dolazi do trafostanice u Gnjilane i nastavlja do opštine Ranilug. Ova linija zatim od 110 kV nastavlja prema Republice Srbije.

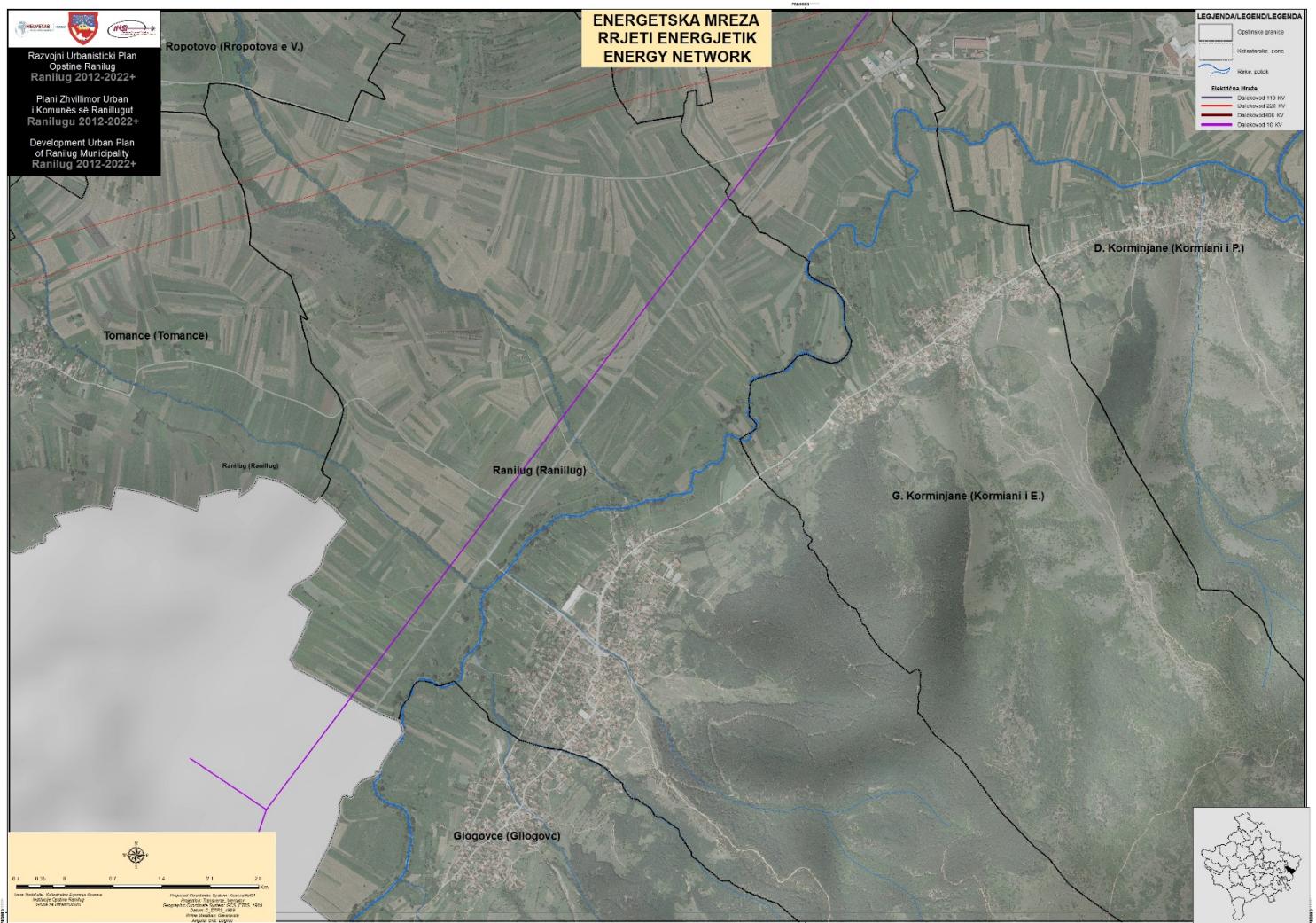
Električna mreža opštine je mreža dalekovodima od 110KV i 10KV. Dalekovod 110KV koji povezuje elektro-energetski sistem Srbije i Kosova od Ristovca do Gnjilana proteže se pravcem istok-zapad. Sa ovog dalekovoda se napaja trafostanica 110/10KV u Berivojcu iz koje se dalekovodom 10KV napajaju sve trafostanice 10/0,4KV na teritoriji opštine Ranilug. Raniluga se napaja iz trafostanice 110/10KV u Berivojcu.

U nastavku prikazana je geografska mapa Kosova, gde je predstavljena monopolarna šema od 400/220/110 kV po celoj teritoriji Kosova, i povezivanje Kosova sa susednim zemljama, linijama od 400/220 kV, takodje je prikazan i prolaz linije od 110 kV u regionu Ranilug².

U regionu opštine Raniluga oko 85 % linija 10 kV su malog unakrsnog preseka (Al/Fe – 25 mm² i 35 mm²) i to je jedan od razloga velikih raspada naponu u okviru opštine Raniluga.

---

²Jedinica KEK u Ranilugu

Karta elektroenergetske mreže po teritoriju Ranilug

1.1.5.4 Hidro infrastruktura:

Korišćenje vode

Do zadnje vreme stanovnici naselja RaniLuga su se snabdevali vodom iz sopstvenih bunara, u dvorištima, gde je voda bila sumnjivog kvaliteta, da bi se u nekim slučajevima udruživanjem (komšijskim) išlo na izgradnju bazena određenog kapaciteta, u kojima je bila čista izvorska voda.

Sada se radi na izgradnju vodosistema u svim urbanim zonama, tako što se kopaju arterski bunari,dubine do 80m u zavisnosti od konfiguracije terena, koja se pumpama odvodi u rezervoar, a putem vodovodne mreže do potrošače.

U RaniLug skoro po svim selima postoji sistem vodovoda. Prema informacijama nadležnih organa u RaniLug oko90% stanovništva je priključeno u javnoj mreži vodovoda. Oko 10% stanovništva nije priključeno u mrežnom sistemu vodovoda prema tome oni vodosnadbevanje čine pomoću plitkih i nezaštićenih bunara.

Valja istaknuti da tehnički i administrativni gubici u vodovodnom sistemu su vrlo veliki.

Što se tiče navodnjavanja poljoprivrednog zemljišta, i pored toga što su ranije postojali projekti, do sada je na organizovan način navodnjavane su minimalne površine zemljišta. Momentalno, najveći deo zemljišta navodnjava se imovina privatnih sektora koristeći vodu bunara i reka, pomoću pumpama niskog kapaciteta.

Režim voda

Ako je uopšte razmotrimo stanje uredjivanja vodotoka i zaštitu od eventualnih poplava na teritoriji urbane zone i opštine možemo reći nije u zadovoljavajućem nivou. Iako je izgradjen zaštitni zemljani nasip (bedem) na desnoj obali „Binačke Morave“ od sela Glogovca pored RaniLuga, Gornjeg i Donjeg Korminjana do kraja tog naselja, desile su se neke male poplave ali manjeg intenziteta, inače u suprotnom to bi mogle naneti znatne poljoprivredne štete u domaćinstvima i u drugim privrednim granama.

Situaciju najviše otežava slabo održavnje i nedovoljna kontrola zaštitnih objekata duž reke, nedovoljan istraživački i studijski rad.

Situaciju otežava pre svega i činjenice da su tokom aktivnsoti za uredjivanje vodotoka i zaštite od poplava obavljeni poslovi bili parcijalnog karaktera.

1.1.5.5 *Sistem kanalizacije u Urbane zone i opštineRaniluga:*

Odvodjenje otpadnih voda se vrši sistemom kanalizacije, međutim ovaj sistem nije distribuiran po svim mahalama RaniLuga.

Sve kanalizacije urbane zone RaniLuga potpuno netretirane prazne se u reku Binačka Morava i i tokove Binačka Morave,Momentalno ovaj sistem kanalizacije sakuplja crne vode urbane zone ali za budućnost treba se planirati glavni kolektori i mreza kanalizacije većih kapaciteta i mogućnost adekuatnog tretiranja

1.1.5.6 *Upravljanje otpadom:*

Radi ocuvanja životne sredine u naseljima: Ranmilug, Glogovce, Gornje i Donje Korminjane, Ropotovo i Domorovce, rasporedjeno je 220 komtejnera za smeće iz kojih se kamionom sakuplja i odvozi smeće na deponiju.

U RaniLuga u sistemu upravljanja otpadima od strane preduzeća "Higijena"obuhvaćeno je u celom opštine.

Okolina i opis aktuelnog stanja životne sredine

Aktuelno stanje životne sredine i celokupne prostorne okoline, podrazumeva procenu zagađenosti životnog ambienta (vode i zemljište kao glavni prirodni faktori za poljoprivredni proizvodi koji služe za potrebe ljudskog života i drugih živih bića).

1.2 POLOŽAJ, ZNAČAJ I SPECIFIČNA PITANJA ZA TERITORIJU URBANE ZONE U OPŠTINU I OPŠTINE RANILUGA U KONTEKSTU PPK (PROSTORNOG PLANA KOSOVA)

Treba prvo istaći da je Opštinskom Planu Razvoja Urbana zona tretirana adekuatno ali novoformirana Opština RaniLuga nije tretirana specifčno u prostornom planu Kosove jer kad je Plan urađen, ove naselje su bile deo opštine Kamenica i ako kad je Plan osvojen Opština je bila decentralizirana.

Radni tim je analizirao šta se planiralo za tu teritoriju i ovaj rad je podržan u ovim osnovama da bi se analizirao položaj, značaj i specifična pitanja za teritoriju opštine RaniLug ukontekstu PPK (prostornog plana kosova i opštine RaniLuga).

"Prostorni plan kosova za 2010 – 2020 +"

Kosovske institucije imaju iskustvo u oblasti prostornog planiranja. Dobro iskustvo bilo je stečeno tokom izrade prostornog plana Kosova za 1970-1980 XX veka od strane Zavoda za urbanizam i projektovanje u Prištini kao i od OECD iz Pariza. I u ovom dokumentu opština RaniLug je bila tretirana ali u to vreme je tretirano zajedno sa Gnjilanom.

Zakonom o prostornom planiranju 2003 i njegovim unapredjenjem 2008.god., stvoren je zakonodavni okvir za prostorno planiranje. "Prostorni plan Kosova, 2010 – 2020 +", kojeg je pripremila Ministarstvo sredine i prostornog planiranja, (MSPP), Institut za prostorno planiranje je prvi prostorni plan koji pokriva celu teritoriju Kosova i koji je pripremljen prema gorenavedenom okviru. I u ovo vreme dok se uradi ORP/URP za opština RaniLug (2011), Parlament Kosova je usvojio Prostorni plan Kosova od Juna meseca 2011.

U okviru procesa izrade Prostornog plana Kosova, kao rezultat na desetine susreta i procesa učešća, stvorena je vizija za budućnost Kosova. Ovaj draft Prostornog plana Kosova je zasnivan na ovoj viziji koja u buduće želi da:

"Kosovo bude suverena i integrisana zemlja u Evropskoj zajednici sa održivim socio-ekonomskim razvojem sa modernom infrastrukturom i tehnologijom, mogućnostima obrazovanja za sve, kvalifikovanom radnom snagom, zemlja koja poštuje i podržava sve mere i inicijative o očuvanje okoline i životne sredine, prirodnom i kulturnom nasledju za celokupnu svoju teritoriju i susedne zemlje, sa otvorenim društvom koje promoviše raznolikost i razmenu ideja, poštujući sva prava i za sve".

Meta cilja je da se vizija ostvari na celoj teritoriji Kosova. U tom kontekstu i opština RaniLuga i urbanskim zonama tokom izrade Urbanskog razvojnog plana analizira položaj, značaj i ispecifična pitanja koja treba tretirati.

- *Razvoj snažne urbane mreže za ekonomski razvoj.*

Većina urbanih zona je poboljšana i stvorena je infrastrukturna mreža izmedju malih i velikih naseljenih mesta. Gradjanima je pružena zdravstvena briga i edukacija. Podržana je poljoprivreda i industrija u ruralnim zonama. Teška industrija je rehabilitovana, podržana je trgovina i turizam.

- *Razvoj i očuvanje prirodnih resursa.*

Zaštita i korišćenje sredine kulturnog i prirodnog nasledja, kvalitet poljoprivrednog zemljišta, mineralni izvori i kontrolisanje razvoja raseljenih mesta.

- *Razvoj strateških veza.*

Integriranje u regionalnoj i evropskoj mreži transporta (TEN-T), poboljšanje potreba za transport na Kosovu kao i održivo snabdevanje električnom energijom i vodom, domaćinstava i industrije.

NAČELA KOJA ĆE BITI I KAO NAČELAZA IZRADA OKVIRA PROSTORNOG RAZVOJA URBANE, ONOLIKO KOLOIKO JOJ PRIPADA I IMA KAPACITETE RANILUGA

Strategija i ciljevi za željeni prostorno ekonomski, sredinski i društveni razvoj podeljeni su u četiri grupe i to:

1. Kapija Kosova – Plava zona:

Region oko Gnjilane. Koncentrisanje u administraciji, obrazovanju, zdravstvenoj brizi, uslugama i trgovini, lakoj industriji, poljoprivrednoj industriji i turizmu.

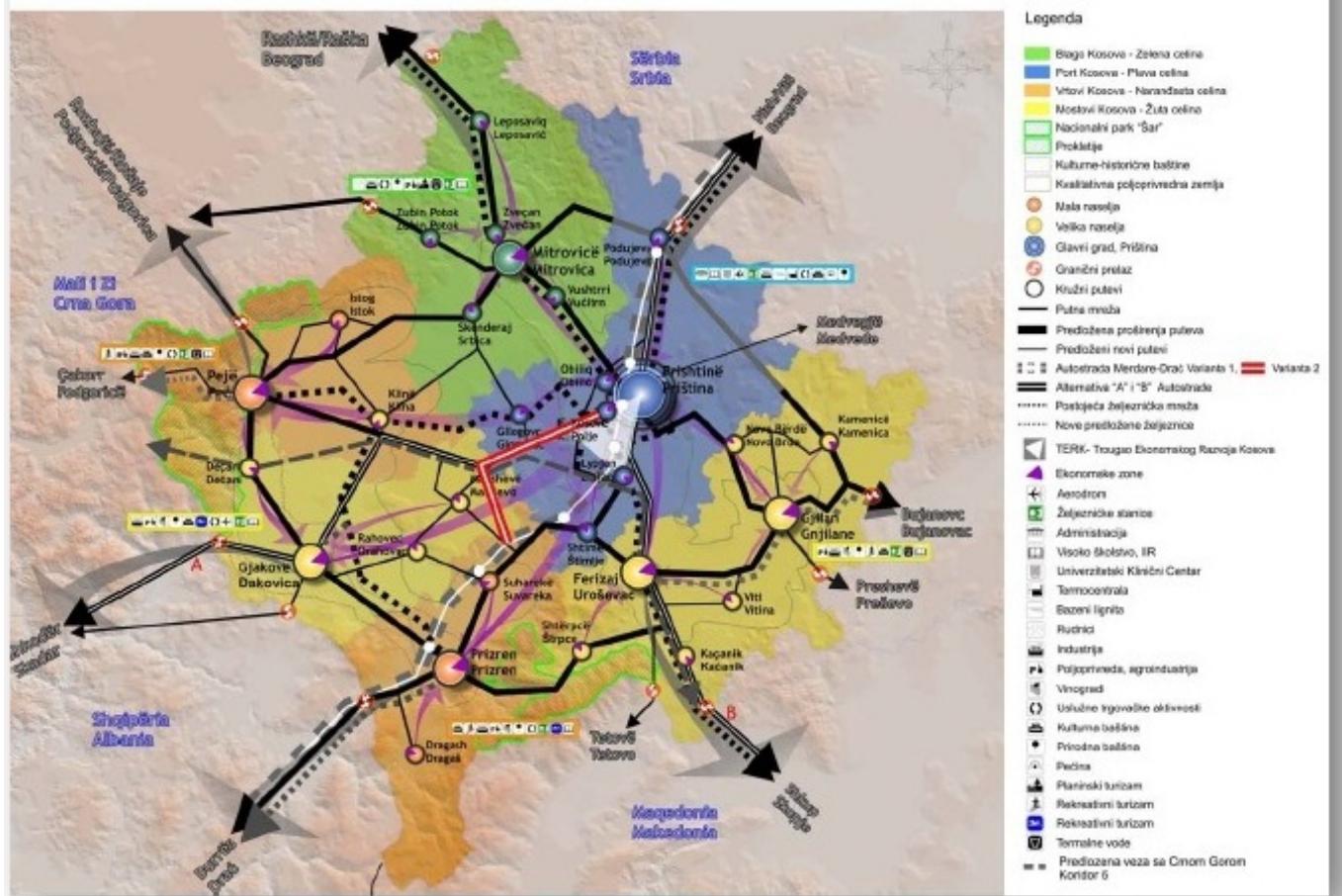
2. Mostovi Kosova – Žutra zona:

Regioni oko Gnjilana/Uroševca gde učestvuje iRaniLuga, i oko Djakovice. Koncentrisanje u uslugama i trgovini, lakoj industriji, poljoprivrednoj industriji i turizmu.

3. Parkovi Kosova - Narandžasta zona:

Regioni oko Peći i Prizrena. Skoncentrisanje u kulturnom turizmu, uslugama i trgovini, lakoj i poljoprivrednoj industriji.

Strategija Prostornog Razvoja

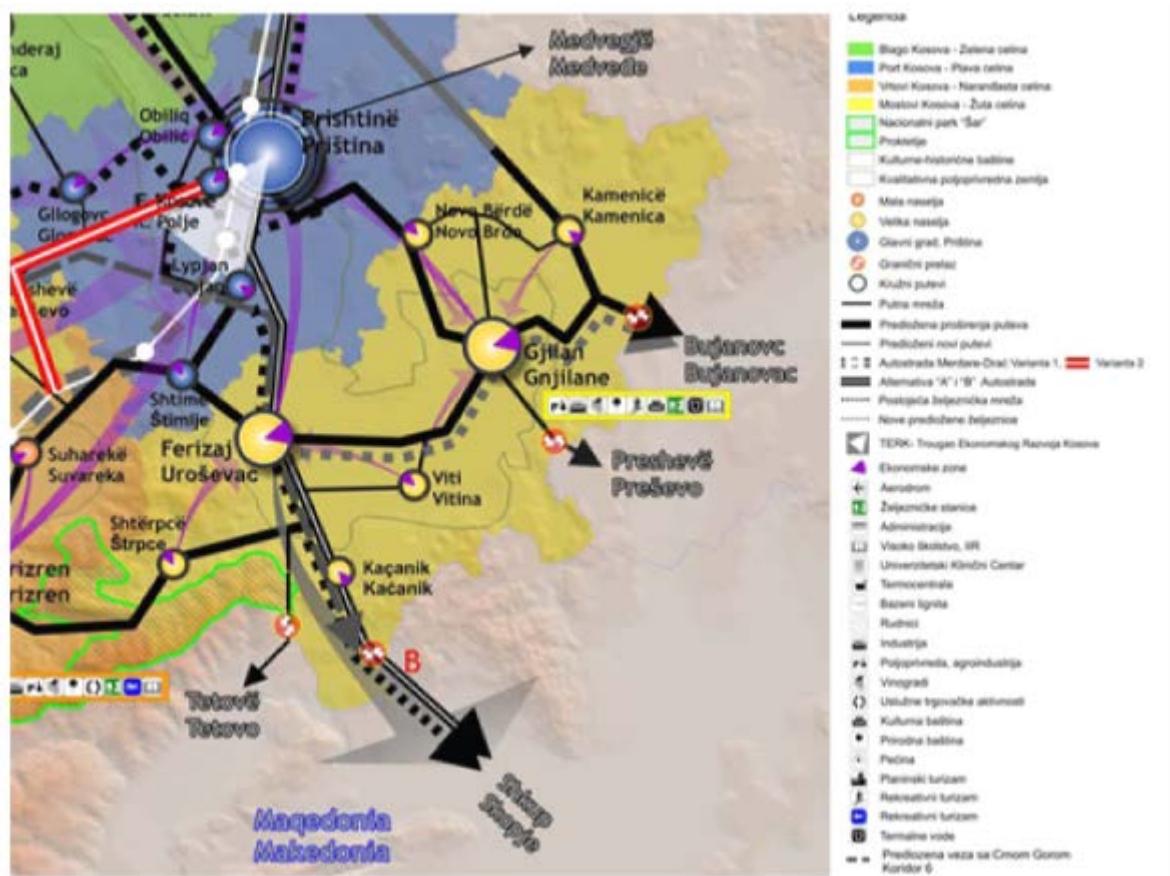

Mapa .30 Strategija prostornog razvoja, osvojen dokument

Ova Strategija ima za cilj ravnopravnu podelu javnih usluga i ekonomskog razvoja u svim delovima Kosova, međutim istina je da u mnogim aspektima neosporno centar. Jedan od najznačajnijih delova strategije je razvoj Trougla ekonomskog razvoja (TER) u zoni izmedju Prištine i Medjunarodnog aerodroma. Povoljnije stanje transporta i posebnih ekonomskih uslova u ovoj zoni privlačiće investicije i pretvoriće TER u kičmeni stub ekonoskog razvoja.

Pristup TER-u povezivanjem planiranom autoputom Priština-Skopje u buduće će biti kao prioritet Opštine Ranilug, za dalji, bolji i brži privredni razvoj opštine.

U dokumentu prostorne strategije Kosova, opština Gnjilana i Uroševca su označene kao žute zone i definisane kao " **Mostovi Kosova** ". U ovoj zoni obuhvaćene su opštine Vitina, Novo Brdo, Kačanik, Kamenica, Štrpc, Parteš, Klokoč i Raničeva. Ova zona se karakteriše po kualitativnom poljoprivrednom zemljištu sa bogatim izvorima mineralne vode, trgovinom i tradicijom u turizmu. Granične veze sa Makedonijom i Srbijom takođe obezbeđuju dobre uslove za investicije u ovom regionu.

Mapa. 31: Strategija prostornog razvoja za region Gnjilane/Uroševac, gde spada i Opština Raničeva,

"**Mostovi Kosova**", usvojeni dokumenat.

Ovaj dokumenat predviđa značajnu ulogu za region kao vezu između Kosova i susednih zemalja. Može se istaći povezivanje sa graničnim prelazom sa Srbijom, veza unutar mreže gradova i sela odvijane su ekonomske aktivnosti koje će se nastaviti modernizovati i ojačati, privlačene su investicije i probaće se da se povećaju investicije iznutra iz inostranstva i u toku je obezbeđenje prikladnog prostora planiranog za privatni sektor činivši region konkurentnim na

unutrašnjem i spoljnom tržištu i poboljšavajući kvalitet života za sve gradjane, ujedno ispunjavajući kriterijume za održiv razvoj. Mikro i male firme, i neke srednje doprinose ekonomskom razvoju, planira se povećanje mogućnosti i posebna podrška ovom razvoju tako da bi u budućnosti imamo i velike firme, mora se istaći značaj i granične pozicije Opština RaniLuga i regiona.

Glavni ciljevi za region gde učestvuje i Opština RaniLug su:

- **Razvoj atraktivne mreže planiranih gradova, sa upravljanjem javnih službi u prilog građana, sa povećanjem kvaliteta života građana, zapošljavanju i socijalnoj jednakosti.**
- **Podrška LER za ERK- korišćenje prednosti konkurenčije,**
- **Razvoj efikasnih veza unutar urbanih celina i veza sa ostalim medju urbanim zonama i regionima, putem razvoja infrastrukturne mreže (putne, železničke, TI-a).**
- **Razvoj trgovačkih usluga, agro-industrijskih i turističkih sa intenziviranjem politika za obnavljanje zaštite sredine.**

Prostorni plan Kosova postavlja granice regiona koji se ukrštavaju sa Srbijom i Makedonijom, kao zonu od posebnog interesa za celo Kosovo.

Prostorni plan Kosova takodje evidentira razne ključne probleme i predlaže da se preduzmu aktivnosti za njihovo rešavanje. Ravnopravan ekonomski razvoj zemlje je posmatran kao jedan od ključnih problema a jedan od identifikovanih ciljeva je pristup gradjana infrastrukturom. Medju predlozima za razvoj infrastrukture je i izgradnja planiranu železničku liniju koja povezuje Uroševac sa Bujanovcom preko opštine Gnjilana a i RaniLug nije daleko od ovog razvoja, takodje i predviđeni autoput koji povezuje Kosovo sa Srbijom (sa autoputa Pristina-Skoplje, preko Gnjilana i RaniLuga sa Srbijom). Ovi planirani koridori trebaju se sačuvati i stititi od eventualnih ilegalnih gradnji.

Planirana železnička linija ali i autoput koji povezuje Uroševac sa Bujanovcom preko opštine Gnjilana i RaniLuga su jedna od najznačajnijih za opštini i razvoj što je potenciran u Prostorni Plan Kosova a što moramo imati u umu dok radimo ovaj plan.

Ova zona je karakteristična po kualitativnom poljoprivrednom zemljištu, bogatim izvorima mineralne vode, trgovinom i tradicijom u turizmu koje vrednosti čine značajnim regionom, ali i specifična pitanja za tretiranje u opštinskom razvojnom planu RaniLug.

Kao jedan od prednosti zone vidi se i to da je :

Prisutnost prirodnih resursa, rekreativnih, zdravstvenih, termalnih voda, mogućnost razvoja planinskog, rekreativnog i zdravstvenog turizma.

Takodje važno imati u umu i regionalni impiant za tretiranje regionalnih crnih voda.

OBUHVATANJE KLJUČNIH INFORMACIJA SEKTORSKIH IZVEŠTAJA I STRATEGIJA NA RASPOLAGANJU

U Opštini RaniLug izradjeni su sektorski izvaštaji i strategije u svim direkcijama a u ovom poglavlju obuhvačene su ključne informacije iz sektorskih izvaštaja i strategije na raspolaganju odgovarajućih opštinskih direkcija koje imaju uticaj u urbanu zonu:

Pitanja i problemi ovog izveštaja:

- Korišćenje potencijala za ekonomski razvoj,
- Namena zona za specifične razvoje,
- Unapredjenje infrastrukture i veza,
- Poboljšanje zakonodavne i regulativne infrastrukture,
- Stvaranje opštinskog fonda za davanja zajma MSP-ima,
- Subvencionisanje malih i srednjih proizvodnih preduzeća,
- Stvaranje i olakšavanje uslova za preduzeća koja zapošljavaju veći broj radnika,
- Izbor najuspešnijih preduzeća,
- Kategorizacija obaveza za biznise na osnovu zona,
- Tradicionalno retko zanatstvo oslobođiti od opštinskih porezkih i drugih obaveza.

Razmatrani predlozi i prioriteti i strategije:

1. Izuzimanje zadruznog zemljista iz privatizacije kao atraktivnog za poljoprivredni razvoj opštine.
2. Inkubator za biznis,
3. Otvaranje novih radnih mesta kroz mala srednja preduzeća,
4. Izgradnja sistema za navodnjavanje poljoprivredne zemljište,
5. Ponovno vraćanje registracije biznisa sa centralnog na lokalnom nivou,

6. Identifikacija projekata KAP za brzu privatizaciju,
7. Izgradnja infrastrukture (sistem vodovoda, sistem kanalizacije, putna infrastruktura, električna mreža),
8. Izrada sistema za snabdevanje tehničkom vodom,
9. Povezivanje sa železničkom linijom,
10. Izgradnja pogona za drvnu industriju,
11. Izgradnja prateci objekti za skladistenje i obradu poljoprivrednih proizvoda,
12. Izgradnje potrebne infrastrukture za konzervisanje voća i povrća,
13. Gajanje lekovitih biljaka,
14. Ulaganje u oblasti turizma,
15. Podizanje privatnih visokoskolskih ustanova,
16. Privlačenje stranog kapitala,
17. Priključenje u gasovodni i naftovodni sistem,

Urbanizam, katastar i zaštita sredine

Opšte informacije: u procesu izrade opštinskog razvojnog i urbanog plana, na osnovu zakonskih obaveza ali i stručnih obaveza, s obzirom da je naša direkcija kao institucija glavni nosilac ovog procesa, ekspertska tim Direkcije za urbanizam, katastar i zaštitu sredine radio je na izradi ovog drafta izveštaja i sektorske strategije sa ubedjenjem da će biti dobra osnova za ORP i URP.

Pitanja i problemi ovog izveštaja:

- Glavni izazov ostaje digitalizacija svih promena izvršenih na terenu.
- Postepeno smanjenje zagadenosti degradacije i štete u okolini kao i minimizacija ili sprečavanje ovih ekonomskih aspekata i drugih aktivnosti koji predstavljaju veliku opasnost po ljudsko zdravlje i sredinu,
- Procena uticaja na sredinu: još uvek mnoge delatnosti nisu podvrgnute PSS,
- Zaštita raznolikosti i opšteg ekološkog bilansa na prostoru Urbane zone,
- Racionalno i održivo korišćenje prirodnih resursa i poljoprivrednog zemljišta kao i zaštita genetskih prirodnih akumulacija,
- Zaštita vrednih prirodnih prizora,
- Zaštita i rehabilitacija raznovrsnosti, kulturnih i estetskih vrednosti pejsaža na prostoru urbane zone,

- Unošenje u sistem upravljanja otpacima u Urbanu Zonu i uklanjati divlje deponije,
- Otpadne vode i njihovo tretiranje, priključenje u kanalizacioni sistem sva naselja RaniLug opštine,
- Sprečavanje seća šuma koja prethodi eroziji,
- Izgraditi deponije prema predvidjenim standardima za odklanjanje komunalnih, stajačih materijala i za ukopavanje stoke i njihovih ostataka,

Tretirani predlozi i prioriteti i strategije:

1. Izrada regulativnih planova,
2. Zaustavljanje divlje gradnje, sa posebnim akcentom na poljoprivrednom zemljištu,
3. Razvoj funkcionalne infrastrukture,
4. Povećanje kvaliteta stanovanja i odvajanje ove zone od drugih zona,
5. Namena sa posebnim akcentom administrativne zone u okviru urbanističkog plana,
6. Izgradnja funkcionalnih fizičkih prostorija za civilne službenike u celoj opštinskoj administraciji u jednom zajedničkom kompleksu,
7. Izgradnja rekreativnog sportskog centra,
8. Izgradnja biciklističkih staza i pešačkih staza duž puteva gde god postoje mogućnosti,
9. Izgradnja deponije smeća sa standardima za prikupljanje komunalnih otpadaka kao i izgradnja jedne deponije za prikupljanje stajačih materijala i jedne deponije za ukopavanje uginule stoke,
10. Razvoj infrastrukture za upravljanje otpacima i priključenje svih naselja,
11. Priključenje u kanalizacioni sistem svih otpadnih voda .
12. Obeležavanje spomenika i prirodnih zona tabelama za posebnu brigu i njihovu konzervaciju.

Pitanja i problemi ovog izveštaja:

- nedovoljna zakonodavna infrastrukura,
- nezadovoljavajući stepen uspešnosti na svim novima obrazovanja,
- nedostatak udžbenika i drugih nastavnih sredstava,
- vrlo ograničen budžet koji ne obezbeđuje uspešno sprovodjenje reformi u obrazovanju,
- nizak ekonomski razvoj zemlje,
- komuniciranje sa javnošću.

Identifikovani su i sledeći izazovi:

- napuštanje škole od strane učenika prilikom prelaska na više srednje obrazovanje,
- neravnopravnost polova u srednjem obrazovanju (15-18 god.), posebna briga zasnovajući se na odnos muškarac-žena po školskim nivoima,
- problem nepoznavanja pisanja i čitanja takođe je briga i procenjuje se da je najizraženiji u ruralnim krajevima,
- pitanje privatnog obrazovanja i nejasan status funkcionisanja privatnog sektora,
- nedostatak kvalifikovanog osoblja u specijalnom obrazovanju je vrlo izražen.

Tretirani predlozi, prioriteti i strategije:

1. Obezbeđenje potrebnog školkog prostora

- obezbeđenje obrazovanja za sve,
- postizanje prihvatljivih rezultata svih učenika na svim nivoima obrazovanja u skladu sa medjunarodnim standardima.

2. Ispunjavanje higijenskih uslova

- čista i prosvetrena prostorija,
- adekvatna izolacija,
- adekvatna zaštita od veta,
- dobra orientacija.

3. Ispunjavanje pedagoških uslova

- objekat, po svojoj formi i veličini treba da omogući realizaciju reformisanog nastavnog procesa (odeljenja u prirodi, laboratorije, ulaz, objave, igralište, zelenilo i dr.),

4. Ispunjavanje urbanističkih i bezbednostnih uslova

- postavljanje ograde za očuvanje i obezbeđenje školskog prostora,
- udaljenost školskog objekta od puteva visokog nivoa,
- udaljenost školskog objekta od zagadjenih zona,
- razdaljina objekata od regulativnih linija,
- razdaljina nastavnih objekata od susednih objekata.

5. Ispunjavanje tehničko-ekonomskih uslova

- seizmičke karakteristike
- topografske karakteristike.

6. Problemi

- nedostatak finansijskih sredstava,
- duga pešačenja učenika do sticanja u školi,
- nedostatak dovoljnog školskog prostora,
- nedostatak odgovarajuće nastavne opreme i informatičke tehnologije,
- neprikladni unutrašnji i spoljni ambijenti objekata školskih institucija na Kosovu (naročito za lica sa posebnim potrebama).

Zdravstvo i socijalna zaštita

Opšte informacije: Primarna zdravstvena briga u našoj opštini je organizovana kao što sledi:

GCPM (Glavni Centar Porodične Medicine) u Urbanu zonu i Opštinu RaniLug je podeljen u posebnim odeljenjima koje rade kao samostalne a isto tako i vrlo dobro koordinisane izmedju sebe.

Urgentno odeljenje, odeljenja porodične medicine, odeljenje za stamatologiju, odeljenje za ginekologiju, odeljenje za vakcinisanje.

Postoje jedna bolnica u naselje RaniLuga.

Postoje jedan centarporodične medicine u RaniLugu sa APM u Rajanovcde, Odevce, Veliko Ropotovo, Tomance, Donje Korminjane i Domorovce.

Pitanja i problemi ovog izveštaja:

- pružanje primarnih zdravstvenih usluga putem koncepta porodične medicine,
- u svim ovima nedostaju prateći objekti kao što su garaže, skladišta, peći za izgorevanje otpadaka,
- primarna zdravstvena briga u opštini je organizovana kao što sledi:
- pružanje primarnih zdravstvenih usluga putem koncepta porodične medicine,
- upravljanje hroničnim bolestima (hipertenzija, dijabetes, astma, TBC i dr.)
- smanjenje smrtnosti i morbiditeta dece ispod 5 godina,
- poboljšanje mentalnog zdravlja razvijanjem usluga mentalnog zdravlja u zajednici po osnovu zajednice i u saradnji sa centrom za mentalno zdravlje,
- povećanje stepena imunizacije,
- redukcija zaraznih bolesti,
- radionalno upravljanje lekovima na lokalnom nivou i medicinskom opremom,
- stalno stručno sposobljavanje zdravstvenih radnika i onih nezdravstvenih,

Razmatrani predlozi, prioriteti i strategije:

- odvajanje urgentnog odeljenja od drugog dela GCPM, zbog sledečih razloga:mnogo brže pružanje prve pomoći i bez ometanja od strane ostalih pacijenata,izbegavati susretanje običnih pacijenata sa teškim urgentnim slučajevima,
- izgradnje GCPM u RaniLugu
- uraditi prilazne puteve i ostalu infrastrukturu do zdravstvenih institucija,
- izgradnja centra za primarnu i sekundarnu zastitu,
- formiranje Sluzbe za Hitne Intervencije (Hitna Pomoć),
- izgradnja Centra za Socijalni Rad,
- izrada plana-strategije za osoba sa ogranicenim sposobnostima,

- analiza aktuelnih kolektivnih zastarelih stanova,
- održavanje objekata kolektivnog stanovanja,
- određivanje kriterijuma za izgradnju,
- izgradnja novih stambenih zgrada,
- određivanje određenih stambenih zona,
- zabrana širenja stambene gradnje na poljoprivrednom zemljištu i dr.,
- definisanje statusa objekata „solidarnosti“ (žuta zgrada),

1.3 KLJUČNA PITANJA U ŠIREM PROSTORNOM KONTEKSTU KOJA UKLJUČUJU UPUTSTVA O PLANIRANJU I OBAVEZE KOJE PROISTIČU IZ PROSTORNIH DOKUMENATA I PLANOVA SA ŠIRE REGIJE A KOJE DOTIČU OPŠTINU RANILUGA

Uputstva koja su sažeta u ovom poglavlju razjašnjavaju niz pitanja koje proizilaze iz prostornog plana Kosova u vezi toga šta svaka Urban zona a u ovom slučaju RaniLuga treba da uzme u obzir tokom izrade opštinskog razvojnog i urbanističkog plana koji će istovremeno kao materijal olakšati komuniciranje izmedju dva nivoa saradjivanja.

1.3.1 Stanovanje:

Lokalni subjekti za planiranje treba da:

- planiraju zahteve za stanovanje za sve, od najnižih slojeva, onih sa potrebama za prikladno stanovanje i sa specijalnim potrebama;
- pružaju veće mogućnosti i rešenja za
- će se ljudi opredeliti da žive.
- stanovanje, sa dobrom kombinacijom po veličini, vrsti i lokacijama stanovanja i da traže stvaranje mešovitih zajednica;
- pružaju dovoljno stambene površine sa prioritetom ponovnog korišćenja zemljišta unutar urbanih zona koristeći i prazne kuće i adaptirajući postojeće zgrade,
- stvaraju održivijeg razvoja uspostavljajući i obezbeđivši javni prevoz na poslu, obrazovanje i zdravstvene institucije, trgovini, zabavu i lokalnim uslugama;
- koriste efikasno zemljište putem politika i standarda planiranja;

- procene potrebe ljudi za gradski prevoz, koji su kao zahtevi za kretanje unutar naseljenih mesta urbane zone i veza sa ostalim centrima;
- smanji zavisnost od automobila omogućavajući viši promet pešaka i biciklista, poboljšavajući dizanje veze javnog prevoza sa mestom stanovanja, poslom, lokalnim uslugama i lokalnim mogućnostima i planirajući kombinovanu destinaciju; kao i potstiću dobrom novim tokovima stanovanja u cilju stvaranja atraktivnih sredina, visokog kvaliteta.

Neformalna naselja

- Tokom izrade opštinskih i urbanističkih planova treba da se identifikuju sva NFN (Neformalna naselja) na osnovu opštih kriterijuma. Takodje u lokalnim planovima treba da budu tretirana ova naselja u cilju poboljšanja socioekonomskog stanja, stanja sredine i infrastrukture.³

1.3.2 Strateške lokacije i osnove ekonomskog razvoja:

Pitanja i razlozi za uputstva

Bazirajući se na činjenicu da Kosovo nema ujednačen razvoj na njegovim prostorima, u nedostatku planiranja za racionalno korišćenje prostora, velika naseljena mesta – gradovi nastavljaju trend njihovog porasta, uz porast neformalnih tokova, visoku cenu i ulaganja u fizičkoj infrastrukturi i uslugama i uz nemogućnost za sinergično delovanje, trend migracije ka velikim centrima se nastavlja a nedostatak prostora za stanovanje sa povoljnim pristupom i uslovima je prisutan, gradovi nastavljaju njihov razvoj u uslovima tržišne ekonomije po kriterijumima preživljavanja a ne promovisanja komplementarnog razvoja. Zbog njene funkcije kao administrativnog i univerzitetskog centra Priština okuplja glavne ekonomske i socijalne delatnosti koje joj pružaju povoljan položaj na regionalnom tržištu, ali u kosovskom kontekstu implicira neujednačen socio-ekonomski i prostorni razvoj ostalih delova Kosova, uz depopulaciju ruralnih zona i manjih urbanih centara, socijalne tenzije i podela Kosova na razvijene delove i na one nerazvijene, u nedostatku razvojne strategije i sprovodenja važećeg zakona imamo nepovratne gubitke prirodnih resursa dok sticane vrednosti od karaktera baštine degradiraju se i dovode u kritičnim granicama njihovog funkcionisanja i korišćenja.

Nastavak trenda nerazvijenih tokova povećava troškove putnog i robnog prevoza i ima za posledicu otežan pristup infrastrukturi i sa negativnim implikacijama u ekonomski razvoj

---

³OEBS

zemlje. Suženje glavnih saobraćajnica ometa normalno kretanje unutar i van Kosova, dok usporavanje usluga u naseljenim mestima indirektno potiče migracije, koja je situacija nepovoljna za moguće investicije.

Preporučena Strategija prostornog razvoja Kosova zasniva se na razvoju snažne mreže gradova sa ekonomskim razvojem, preko ljudskih resursa – povećanja baze saznanja, racionalnog i planiranog korišćenja prirodnih i kulturnih resursa, lakog pristupa fizičkoj infrastrukturi (putnoj, železničkoj, vazdušnoj, IT), za obezbeđenje i povećanje kvaliteta života (stanovanja i usluga) socijalne ravnopravnosti uz nastojanje kao gradovi konkurenčiju u regionu sve to podržani od organizativnih kapaciteta (rukovodjenje, dobro upravljanje, politička podrška, društvena podrška, strateške mreže).

Uputstva na opštinskom nivou

Ovaj putokaz za opštine treba da pomogne opštinama u izvršavanju zadataka prostornog planiranja a naročito u:

- sastavljanju, razvojnih i urbanističkih planova,
- sastavljanju strateških regionalnih razvojnih planova – zajedničko razvojno planiranje za nekoliko opština (i/ili upravljanja) metropoliske urbane regije (Priština sa opštinama oko nje),

Urbski razvojni planovi sa njihovim strategijama treba da:

- inspirišu – podižu svest i mobilišu stanovnike, interesne grupe, političare na stvaranje budućeg planiranja opština.
- treba da budu formulisani za određen vremenski razvoj i zasnivanog na prioritetnim pitanjima i postojećem stanju u opštinama.
- sadrže vizije za razvoj opština – u skladu sa strategijom za prostorni razvoj jasno i specifično formulisani da odražavaju lokalne karakteristike, probleme i mogučnosti za razvoj,
- ciljevi treba da budu rešenja za probleme ili potrebe stanovnika uz utvrđivanja mesta nalaska na prostoru. Ukoliko su ciljevi povezani (npr., ublažavanje nezaposlenosti i ekonomske investicije) treba da se utvrde prioriteti i ciljevi,
- ciljevi treba da budu odredjeni pre nego što se odredi Strategija.

Urbanistički razvojni planovi treba da promovišu ekonomski i socijalni razvoj prema ustavnom okviru za decentralizovano lokalno upravljanje:

- obezbedivši da strategije budu planirane za lokalni ekonomski razvoj,
- naznačivši uloge koje bi trebale da odigraju lokalne uprave u promovisanju LER za tretiranje pitanja ekonomskog porasta, razvoja zasnovanog na lokalnim resursima, nezaposlenosti, stvaranja novih radnih mesta, prerasporedjivanja resursa i ekonomskih mogućnosti u korist građana (ublažavanja siromaštva), koordinisanja izmedju zahteva tržišta i specijalizovanog obrazovanja, visokog obrazovanja i stručnog osposobljavanja,
- naznačivši ciljeve za ekonomski razvoj i konkurenčiju. Razvojni planovi služe kao sredstvo započinjanja LER, obezbedivši da pitanja od prioritetnog značaja budu tretirana kroz inicijative za LER,
- posavetovajući sa Strategijama za LER, ekonomski sektore da bi se promovisali (npr. turizam, agroindustrija, preradivačka industrija, uslužna industrija i dr.),
- obezbedivši aktivnosti za ostvarivanje ciljeva za LER),
- odredivši zone u okviru teritorije opštine ili zajedničkih zona izmedju opština naznačivši integrisano planiranje,

1.3.3 Koncept gradova-generatora ekonomskog razvoja:

Lokalni opštinski subjekti za planiranje treba da uzimaju u obzir ciljeve i nastojanja POP za gradove kao čvor ekonomskog lokalnog razvoja (LER) kao koncept koji obezbeđuje ekonomski razvoj Kosova.

Gradovi treba da budu izvršioci utvrđenih ciljeva korišćenjem:

1) Gradskih centara, za uslužne, uslužno-trgovinske, kulturne zabavne i rekreativne aktivnosti koji bi trebali da budu žive zone kroz izražavanje gradskog identiteta gde će zajedno sa načelom kombinovanih razvoja biti kombinovanih sadržaja, stanovanja i drugih pratećih sadržaja stanovanja; noćnog poslovanja u gradovima sa kulturnim, zabavnim i rekreacionim aktivnostima; (**U ovom smislu Raničev nema nekakog snažnog centra**).

2) Ekonomskih gradskih zona, zona sa koncentrisanjem privrednih delatnosti u blizini gradova kao **grupisanja** aktivnosti industrijskih, uslužnih, uslužno-trgovinskih delatnosti

istraživačko razvojnih institucija, koje grupacije promovišu konkurenčiju i kooperaciju u isto vreme (TZHEK i druge grupacije u opštinama);

3) Ruralne privrede

4) Zona sa delatnošću teške metalurške preradjivačke industrije;

5) Zona sa turističkim potencijalem;

6) Ekonomije transporta;

7) Ekonomije turizma.

Na osnovu sadašnjeg stanja turističke privrede na Kosovu mogu se izvlačiti sledeći zaključci koji treba da u što kraćem roku pružaju rešenja za sledća pitanja:

- nedostatak definisanja, vizije, ciljeva, rukovodeće strategije i zadataka u turizmu,
- nedostatak unapredjenja postojećeg turističke ponude,
- nedostatak turističke propagande,
- nedostatak jasnog pozicioniranja na turističkom tržištu kao nove turističke destinacije sa novim imidžom u skladu sa aktuelnim i budućim razvojem turističkog tržišta,
- nedostatak realizacije značjanih investicija u privatnom i javnom sektoru turizma,
- nedostatak formulisanja novog sistema upravljanja turizmom kao garancije za dugoročni i održiv razvoj turizma,
- problemi sa električnom energijom, vodom, kanalizacijom otpadnih voda i smećem, degradacijom prirode i urbanih centara zbog divlje gradnje;
- slabo interesovanje investitora zbog odgovlačenja pitanja svojine nad zemljom.

Uputstva za lokalni nivo:

Opštinski razvojni planovi treba da:

- turizam smatraju ključnim ekonomskim sektorom za LER promovisajući vrednosti i identitet grada u marketinške svrhe, u cilju sticanja dohodaka od takve uslužne industrije što istovremeno doprinosi stvaranju novih radnih mesta,
- razvoj turizma bude u skladu sa načelima za održiv razvoj,

- predvide korake delovanja za stimulisanje sektora turizma, u pogledu kapitalnih investicija u fizčkoj infrastrukturi i marketingu grada kroz prirodnih i kulturnih vrednosti,
- imaju integriran pristup planiranju, upravljanju zajedničkim investicijama izmedju opština koje medjusobno ovazavaju resurse prirodnog i kulturnog nasledja,
- promoviše i uspostavlja partnerstvo izmedju aktera turizma, javnog i privatnog sektora u cilju obezbeđenja određenog razvoja infrastrukture turizma koji poštuje lokalne kulture i lokalnu ekonomiju,
- daju prednost rekonstruisanju postojećih hotela u društvenom sektor do medjunarodnih nivoa,
- obezbedi da su održivost nasledja i njene nove funkcije tretiraju na pravedan način izbegavajući transformisanje ovih objekata u mestima koja od poseta imaju limitiran ekonomski uticaj na njihovu okolinu,
- počinje izrada studija o selektivnim vrstama turizma (lovačkog, ruralnog, ekoturizma, kulturnog turizma, kongresnog turizma, rekreativnog turizma i dr.),

(U ovom smislu RaniLug je u zoni mostova Kosove i treba koristiti poziciju granične zone i planiranu infrastrukturu od centralnog nivoa za Ruralne privrede i Ekonomije transporta)

1.3.4 Zone sa visokim poljoprivrednim vrednostima:

Pitanja i razlozi za uputstvo

- gubitak kvalitetnog poljoprivrednog zemljišta – njena zaštita kao prirodni resurs i ujedno kao potencijal za održiv ekonomski razvoj,
- razvoj poljoprivrede – obezbeđenje hrane za stanovništvo zemlje, smanjenje troškova uvoza prehrambenih dobara i mogućnost za izvoz poljoprivrednih proizvoda,
- razvoj ruralnih zona – kao proces u kojem ruralno stanovništvo udružuje njene resurse i poboljšava uslove života i rada, razvija svoje sposobnosti, obezbeđuje nova radna mesta, poboljšava edukaciju i zdravlje, infrastrukturu i usluge.

- Rešavanje sporova o poljoprivredno zemljište – nekonstrolisanom i neplaniranom gradnjom, površinski kopovi, degradiranje sredine i dr.,
- sinergična sadejstva sa čistom okolinom, prirodnom i kulturnom baštinom i turizmom.

Uputstva

Prostornim, razvojnim i urbanim planovima obezbediti zaštitu kvalitetnog poljoprivrednog zemljišta (I - IV) i onih u šemi kontrolisanog navodnjavanja:

- za budući razvoj koristiti neobradjene površine, najniže klase (V-VI) poljoprivrednog zemljišta i samo u slučaju posebnih i specifičnih zahteva koristiti i kvalitetno poljoprivredno zemljište;
- formiranje jedne grupe na centralnom i lokalnom nivou za upravljanje poljoprivrednim zemljištem od strane relevantnih institucija;
- sprečavanje izgradnje na poljoprivrednom zemljištu i na šemama za navodnjavanje;
- nadgledanje stanja na terenu i sprovoditi zakon od inspektorata za poljoprivredu, gradjevinarstvo, saobraćaj i sredinu oba nivoa;
- revitalizacija postojećih planiranih površina za površinski kop tako da nakon vadjenja lignita pretvoriti u poljoprivredno zemljište;
- rehabilitacija površina na poljoprivrednom zemljištu koje su ranije služile kao deponije bilo da su ilegalne, komunalne ili deponije industrijskog pepela;
- rehabilitacija površina na poljoprivrednom zemljištu koje su pretrpele degradaciju usled poplava, erozija, odvodnjavanja i klizanja zemljišta;
- utvrđivanje poljoprivrednih zona i pejsaža pod zaštitom;
- privatizacijom i readaptacijom koristiti objekte, postojeće industrijske komplekse i sa pratećom infrastrukturom kako ne bi nestale nove površine poljoprivrednog zemljišta za izgradnju novih objekata usled čega će i investicije biti manje;
- rahabilitacija postojećih sistema za navodnjavanje i projekata za izgradnju novih kapaciteta za kontrolisano navodnjavanje;
- obavljanje konsolidacije poljoprivrednog zemljišta i stavarjanje novog katastra poljoprivrednog zemljišta;

- identifikacija zona sa prikladnim zemljištem za profitabilne poljoprivredne delatnosti u korist ruralnog razvoja;
- istraživanje i predstavljanje planova za lokalitete od posebnog značaja u sektoru poljoprivrede za opštine;

1.3.5 Konzervacija i razvoj nasleđa-zaštita postojećih vrednosti

Stanje, pitanja i razlozi za uputstvo

Na Kosovu, kulturno nasleđe je medju najznačajnijim elementima i sastavni deo životne sredine. Ono predstavlja istinitost identiteta društva i zemlje. Smatra se kao potencijal za razvoj i održive društvene i ekonomске integracije u zemlji, regionu i šire.

Kao i svako društvo, i Kosovo ima potrebe za ravnotežu izmedju novog i starog. Gubitak starog je nepovratna vrednost na štetu identiteta zemlje i čovečanstva. U njoj se obuhvata stvaralaštvo još od davnih vremena do današnjih dana. Ovo nasledjeno blago sa umetničkim, estetskim, istorijskim vrednostima i tradicionalnim karakteristikama ilustruje se bogatom raznovršnošću nasledja: **arhitektonskog, arheološkog, pokretnog, arhivskog i duhovnog**.

Na Kosovu, sistem brige prema kulturnom nasledju nije u skladu sa savremenim zahtevima. Ova situacija je posledica monističke politike vlasti u prošlem periodu i praktikovana preko 50 godina. Procena kulturnog nasledja nije uradjena prema objektivnim kriterijumima koji omogučavaju održivo očuvanje i korišćenje. Tokom rata u 1998/99 god., nanete su teške štete spomenicima od kulturno-istorijskih vrednosti. Na domaćem i medjunarodnom nivou odvijane su aktivnsoti u poboljšanju stanja, međutim situacija nije konsolidovana na adekvatnom nivou tako da imamo nagomilana pitanja nasledjena (problem) kao što sledi:

- na hiljade celina/monumenata od kulturno-istorijskih vrednosti su ugrožene, oštečene i uništene u velikoj meri;
- na hiljade muzejskih kolekcija i celokupna arhiva kulturno-istorijskih monumenata Kosova oduzeti su od strane srpske vlasti;
- sistem, mehanizmi, procedure i ograničeni kapaciteti uključujući zakonodavne administrativne, menadžerske, inventarske, aspekte, dokumentacija, studije, specijalizacije, planiranja, budžetske i dr. u skladu sa savremenim zahtevima;
- nedostatak institucija sa kompetencijama, infrastrukturom, specijalističkim iskustvom, metodologijom i potencijalima kao i limitirana budžetska sredstva;
- nedostatak adekvatnih informisanja i integrisanje u planovima za edukaciju, obrazovanju, objavljivanju, izložbe, medije, turizam i dr.;

- nedostatak obrazovnih planova na svim školskim, univerzitetskim i postuniverzitetskim nivoima;
- nedostatak sistematskih planova i fondova za održavanje kulturno-istorijskih celina i njihovo neuključivanje u programima urbane i ruralne revitalizacije.

Upustva

Lokalni subjekti za planiranje i upravljanje prirodnom, kuluturnom i istorijskom sredinom treba da:

- promovišu pozitivno upravljanje prirodnom, izgradjenom i istorijskom sredinom, da je zaštite od zbivanja koja mogu naneti štete;
- usvajaju integrисани pristup koji će štiti namenjene zone ispunjavajući socijalne i ekonomске potrebe lokalnih zajednica;
- štite sve značajne aspekte pejsaža, uključujući posebne prizore i lokacije;
- čuvaju i unapredjuju, gde je to moguće, osobnosti i raznovrsnost uključujući pejsaže i ponovo procenivši lokalne pejsažke namene;
- integrišu pristup zasnovanog na lokaciji za razvojno planiranje uz širu pažnju prema biodiverzitetu i drugim prostornim pitanjima;
- traže da se ponovo vrate oštećene i nestale prednosti i prizori gde je to moguće;
- razvojni planovi treba da daju prednost zaštiti i razvoju lokacijama kulturnog nasledja međunarodnog i nacionalnog nivoa. Razvoj, koji može da utiče na takve lokacije može se dozvoliti samo ukoliko nema drugih alternativnih rešenja. Neki pejsaži koji mogu doprineti lepoti, raznovrsnosti i osobnosti regiona treba da se tretiraju od nacionalnog interesa a i unapredjenje i zaštita pejsaža lokalnog karaktera treba da se smatraju značajnim.

(RaniLug ima svoje bogatstvo sa prirodnim, kuluturnim i istorijskim vrednostima i veoma ozbiljno će uzeti u obzir ova uputstva)

1.3.6 Energetske zone i rudnici

Pitanja i razlozi za uputstvo

Lokalni subjekti za planiranje treba da dobijaju uputstva u vezi sa energetskim zonama i rudnicima s obzirom da postoji potreba za:

- tačno određivanje zona ovih prostora;

- procenu postoječih kapaciteta;
- racionalizaciju njihovog korišćenja i poštovanje kriterijuma o sredini;
- koordinisano planiranje sa drugim sektorima;
- minimiziranje sektorskih sporova i da se nadje rešenje za njih.

Uputstva

Utvrđivanje zona za eksploataciju rudnika treba da se zasniva na političkim uputstvima od (MSPP, MER i NSRM). Ukoliko je utvrđivanje zone za eksploataciju rudnika u sporu sa nekim drugim sektorom, pravo za ostvarivanje treba da stiće onaj prioritet za koji će studija pokazati da je ekonomski opravdani.

U koordinaciji sa centralnim autoritetima, lokalni autoriteti treba da:

- izvrše plansko utvrđivanje kontrolnih mera za rudnike u eksploataciji i da iniciraju istraživanja za prioriteta pitanja;
- obavljaju izradu planova za nova naseljena mesta u slučaju razmeštaja naseljenih mesta sa rudnikom ili sa blizine predviđenih energetskih zona;
- se zasnivaju na akcioni planu eksploataciju u fazama i pratećim merama;
- uzimaju u obzir akcioni plan iz sektorskih izveštaja o vremenu eksploatacije;
- uzimaju u obzir obuhvatanje planova za rekultivisanje teritorije eksploatiranog rudnika;

Zone za eksploataciju rudnika zasnivaju se na planovima za poboljšanje uslova i stanje životne sredine.

1.3.7 Trenutno stanje deponija i tretiranje otpadaka – zone industrijskih otpadaka

Pitanja i razlozi za uputstvo

- potreba za koordinisano planiranje da bi se obezbedile efikasne usluge;
- postojanje ilegalnih deponija i nepostojanje posebnih deponija za opasne otpatke;
- obezbeđenje jasnog okvira za investicije.

Uputstva

- planiranje oko deponija uslovjava se mogućnostima njihovog proširenja;
- opština treba da predlaže lokacije za eventualnu izgradnju posebnih deponija za opasne otpatke;
- predložena lokacija za izgradnju deponije treba da bude na sigurnom mestu koje ne ugrožava zdravlje najbližih stanovnika;
- ne treba predložiti da lokacija bude u zoni gde postoje podzemna bogatstva, na poljoprivrednom zemljištu kategorija I – IV, mnogo blizu reka ili jezera ili blizu putnih pojaseva;
- ilegalne deponije treba da se zatvaraju;
- izrada planova za nova naselja u slučaju eventualnog razmeštaja naseljenih mesta zbog izgradnje neke deponije.

1.4 ANALIZA KOJA POKAZUJE PREDNOSTI, NEDOSTATKE, MOGUĆNOSTII PRETNJE

PROCENA STANJA ZA URBANO NASLJE RANILUG

Procena stanja u opštini je medju značajnim koracima koja nam omogučila da tačno razumemo:

Prednosti - (opis prednosti opštine),

Slabosti - (prepreke koje stopiraju ili ograničavaju opštinski razvoj),

mogučnosti - (opis spoljnih faktora koji se mogu koristiti) i

zapreka - (opis spoljnih faktora koji mogu uticati na ugrožavanje razvoja u opštini i na stanovnike), sa kojima može biti suočena RaniLuga. To će prikazati i pružiti sve činjenice i stručne analize za ilustraciju i tretiranje ključnih razvojnih pitanja u urban zona.

Analiza u nastavku uradjena je na osnovu podataka, istraživanja i pokazatelja prikupljenih i strukturisanih u profilu opštinskog razvoja prema tematskim oblastima identifikovanih i korišćenih i tokom izrade Prostornog plana Kosova. To su:

- Demografija i socijalni razvoj,
- Sredina i korišćenje zemljišta,
- Ekonomski razvoj,
- Infrastruktura,
- Sinergija i vezana pitanja.

Analize su uradjene prema tematskim oblastima, pitanjima, temama i podtemama u Urbanistički razvojnog planu predstavljeni su samo u izveštaju koji sačinjen od analiza na nivou tematskih oblasti i zaključaka.

Zaključci iz procene stanja u opštini korišćeni su kao jedna od značajnih osnova u svim budućim koracima počev od vizije, prioriteta, okvira prostornog razvoja do poslednjeg poglavљa u ovom dokumentu.

TEMATSKE OBLASTI: DEMOGRAFIJA I SOCIJALNA PITANJA

Podteme :

1.1. Demografija

- Stanovništvo
- Stanovništvo prema polu
- Stanovništvo prema starosti
- Životni vek

1.2. Socijalno stanje

- Zapošljavanje
- Nezaposlenost
- Stopa nezaposlenosti
- Prosek čanova porodice
- Stanovanje
- Obrazovanje
- Zdravstvo
- Kultura-sport
- Nauka

TEMATSKE OBLASTI: KORIŠĆENJE ZEMLJŠTA I OKOLINA

Podteme :

- Vazduh
- Voda
- Zemljište
- Degradiranja i elementarne nepopgode
- Prirodno nasledje
- Kulturno-istorijsko nasledje

- Urbani tokovi (urbanizam, naseljena mesta , izgradnja)
- Koriščenje zemljišta (Zona sa posebnom namenom)
- Mreža naseljenih mesta
- Koncepti prostornog razvoja
- Poplave
- Zemljotresi
- Erozije

TEMATSKE OBLASTI: EKONOMSKI RAZVOJ

Podteme :

- Industrija
- Poljoprivreda
- Šumarstvo
- Ugostiteljstvo
- Trgovina
- Zanatstvo
- Turizam
- Energetika
- Bankarski sistem
- Infrastruktura

TEMATSKE OBLASTI: INFRASTRUKTURA

Podteme :

- Transport
- Električne instalacije
- Gasovod i naftovod
- Vodosnabdevanje
- Sistem upotrebljenih voda
- Telekomunikacije

- Infrastruktura za tretiranje otpadaka

TEMATSKE OBLASTI: DEMOGRAFIJA I SOCIJALNA PITANJA	
PREDNOSTI	SLABOSTI
<i>Potencijali (Resursi oblasti koje ima Raniluga za pružanje prostora za rad)</i>	<i>Nizak standard života</i>
<i>Dovoljna radna snaga i zadovoljavajuće kvalifikovana u nekim profilima</i>	<i>Visoka stopa siromaštva</i>
<i>Uravnotežana polna struktura</i>	<i>Aktelni broj nezaposlenih vrlo visok</i>
<i>Radno sposoban kontingenat</i>	<i>Nizak stepen ekonomskog razvoja</i>
<i>Još uvek nizak nivo modernih bolesti</i>	<i>Nedakvatne i neefikasne politike zapošljavanja</i>
<i>Veliko interesovanje omladine za obrazovanje, sport i kulturu</i>	<i>Migracije stanovništva iz opštine Ranilug u drugim gradovima,naseljima a i državama</i>
<i>Veliko procenat porodica koje poseduje privatne stambene jedinice</i>	<i>Još uvek ne obezbedjuje se smeštaj za sve slojeve stanovništva</i>
<i>Postojanje zemlišta za razvoj stanovanja</i>	<i>Nedostatak socijalnog stanovanja</i>
<i>Relativno stabilan broj učenika u većini škola</i>	<i>Nedovoljne školske prostorije</i>
<i>Zdravlje stanovništva u opštini, na osnovu zdravstvenih pokazatelja- relativno zadovoljavajuće</i>	<i>Slaba opšta tehnička infrastruktura</i>
<i>Razvoj usluga shodno konceptu porodične medicine.</i>	<i>Nedakvatan obrazovni kadar ,</i>
<i>Pravi potencijal sporta u Ranilugu nalazi se kod mlađih koje ima.</i>	<i>Slabo stimulisanje obrazovanja ,</i>
<i>Sportski prostori(mada su u nefunkcionalnom stanju)</i>	<i>Nedostak budžeta ,</i>
	<i>Nepovoljno prostorno rasporedjivanje škola</i>
	<i>Mali broj predškolskih i školskih</i>

	<i>objekata</i>
	<i>Nedostatak školske opreme –nastavnih sredstava, kabineta, biblioteka idr, naročito u školama u perferiji.</i>
	<i>Nedovoljnost i nekompletност prostora u pogledu standarda i odeljenja za zdravstvene usluge</i>
	<i>Nedostatak tehnološke opreme za dijagnostificiranje i tretiranje</i>
	<i>Nedostatak ekspertize i osoblja u upravljanju zdravstvenim sistemom</i>

MOGUĆNOSTI	PRETNJE
Jačanje povoljne političke sredine za razvoj pod rukovodjenjem privatnog sektora koji bi bio podržan izvozom u porastu i unutrašnjim investicijama	Nezposlenost je medju glavnim faktorima koji mogu narušiti stabilnost u RaniLuga
Privlačenje stranih investicija	Protesti i nemiri
Prostiranje naselja na planski način i sa svim sadržajima	Porast kriminala
Stvaranje prostora za održivo zdravlje, rad, usluge i odmor	Stvaranje društva bez vrednosti , bez perspektive i bez stabilnosti
Stvaranje prostora za sport i rekreaciju i Poboljšanje sportske infrastrukture, modernizacija i stvaranje mogućnosti za izgradnju nove sportske infrastrukture u RaniLuga	Emigracije van opštine i zemlje
Stvaranje održive socijalne, ekonomске i okolinske sredine u RaniLug	Skraćenje životnog veka
Implementacija socijalne zaštite od lokalnog nivoa (prenošenje nadležnost sa MRSZ)	Povećanje broja smrti, kao posledica stvorenih sredina u svakoj oblasti.
Izgradnja i proširenje zdravstvenih	Povećanje devijantnih pojava,sa naglaskom na mladu populaciju, naročito u urbanim

objekta u skladu sa prostiranjem stanovništva.	sredinama
Saradnja sa medjunarodnim stručnjacima i institucijama	Izmicanje kontroli socijalnih slučajeva i slučajeva krajnjeg siromaštva
Proširenje usluga porodične medicine.	Dalje produbljivanje ekonomske krize
Zaštita i obezbedjenje školskih lokacija	Ugrožavanje stečenih i nasledjenih vrednosti
Izgradnja novih školskih objekata sa pratećom infrastrukturom, i izgradnja sportskih objekata u cilju poboljšanja uslova za rad i nastavu, i takođe poboljšanje školske i prateće infrastrukture	Protesti i nemiri
<i>Poboljšanje kvaliteta obrazovanja, kroz stručno usavršavanje nastavnog kadra.</i>	Promena strukture stanovništva zbog odlaska mlade populacije u inostranstvo
	Odlazak radno sposbnog stanovništva van zemlje
	Povećanje broja obolelih (od modernih bolesti)

TEMATSKE OBLASTI: EKONOMSKI RAZVOJ	
PREDNOSTI	SLABOSTI
<i>Postojanje uslova za razvoj i gajenje poljoprivrednih kultura</i>	<i>Neadekvatno korišćenje uslova za proizvodnju žitarica, povrtarstva, vočarstva, stočarstva , živinarstva idr.</i>
<i>Postojanje uslova za razvoj i gajenje povrtarstva</i>	<i>Poplave zbog nepreduzimanja melioracionih mera.</i>
<i>Uzimajući u obzir položaj površina sa obradivim zemljištem i sa pašnjacima može se reći da postoje dobri uslovi za razvoj Stočarstva, kao značajne privredne grane</i>	<i>Sitne individuale parcele sa trendom usitnjavanja na nekomasacionim zemljištima</i>
<i>Postojanje zemljišta i šumskih masa kao resursa ekonomskog razvoja</i>	<i>Nedostatak adekvatnih stimulativnih mera u poljoprivredi</i>

<i>Prioritetna grana ekonomskog razvoja opštine (Prema vrsti i aktivnosti od ukupnog broja biznisa u opštini većina njih su trgovinski biznisi)</i>	<i>Nedostak moderne mehanizacije</i>
<i>Blizina regionalnih puteva</i>	<i>Nedostatak odživog tržišta</i>
<i>Postojanje drumskog saobraćaja</i>	<i>Uništenje velikih šumskih površina</i>
<i>Postojanje linija energetskog dalekovoda</i>	<i>Slab kvalitet drumskog saobraćaja</i>
<i>Postojanje telekomunikacionih linija, opreme i telekomunikacionih operatera</i>	<i>Nepostojanje železničkog transporta koji bi prolazio kroz teritoriju opštine</i>
<i>Snažnu volju ljudi da sarađuju na više etničkim projektima</i>	<i>Nedostatak prerađivačke industrije za poljoprivredne proizvode</i>
<i>Izgradnja pruge i autoputa Uroševac-Gnjilane –Raničeva i u pravcu koridora VI i X</i>	<i>Loša finansijska situacija stanovništva</i>
<i>Organizirati industrisku zonu i zone za ekonomski razvoj</i>	<i>Nedostatak znanja u aplikacije projekata</i>
<i>Velike površine pašnjaka za stoku</i>	<i>Nedostatak sredstava Crvenog krsta za eksperimentalnu poljoprivrednu oblast</i>
<i>Tradicija stoke farmera</i>	<i>Nema dovoljno poljoprivredne mašine</i>
<i>Čisto okruženje koje pruža bio-eko prehrambene proizvode</i>	<i>Nedovoljno funkcionisanje društava i udruženja, nedostatak aktivnosti</i>
<i>Čiste životne sredine i dovoljno hrane za gajenje pčela</i>	<i>Slaba promocija (marketing) za poljoprivredne proizvode i pčelarstvo</i>
<i>Veliki broj pčela i pčelarskih društava</i>	<i>Nepostavljana pitanja vlasništva društvenih obekata – posebno privatizacija kapaciteta u Ropotovu</i>
<i>Šumske plodove i lekovita bilja</i>	<i>Još uvek nizak nivo uplate poreza od preduzeća i poreza u celini</i>
<i>Spremnost ljudi da razviju gajenja voća i povrća</i>	<i>Nedostatak omladinskih nevladinih organizacija, poslovnih udruženja i žena</i>
<i>Veliki broj pojedinačnih malih plastenika</i>	<i>Nedostatak analize kvaliteta zemljišta</i>
<i>Postojanje subjedinica ptica i živine farmi u Ropotovu sa kapacitetom do 400.000 komada</i>	

<i>Postojanje mnogih kompanija na graničnom prelazu koji se bave carinom i usluge špedicije</i>	
<i>Postojanje agro kulturnih preduzeća</i>	
<i>Pčelarskih preduzeća</i>	
<i>Preduzeća komercijalnih servisa u opštini</i>	

MOGUĆNOSTI	PRETNJE
<i>Sačuvanje poljoprivrednog zemljišta i redukcija njenog pretvaranja u druge svrhe a naročiti za izgradnju.</i>	Oštećenje i uništenje poljoprivrednog zemljišta
<i>Povećanje poljoprivrednih površina i njihovo obradživanje (otvaranje površina zemlje koje su pokrivene žbunjem, krčenje šumske površine , ravnice i mogućih brežuljaka)</i>	Kriza ekonomskog razvoja zbog noske proizvodnje
<i>Upotreba novih informativnih sistema u poljoprivredi i obučavanju farmera za njihovu upotrebu</i>	Poplave i preplavljenje poljoprivrednog zemljišata
<i>Razvoj organske poljoprivrede</i>	Povećanje stepena erozije
<i>Razvoj preradivačkih kapaciteta</i>	Upropaščenje ekonomije u opštini Raničeva u ovoj oblasti (šumarstvo)
<i>Spajanje parcela sa individualnim poljoprivrednicima, bilo u obliku partnerstva, bilo u novim fazama komasacije</i>	<i>Degradacija i oštećenje trgovine</i>
<i>Poboljšanjem funkcionalnih kapaciteta melioracionih sistema</i>	<i>Osiromašenje života i povećanje stope nezaposlenosti</i>
<i>Povećanje interesa donatora za inicijative održive poljoprivrede</i>	<i>Neekonomski razvoj</i>
<i>Odvodnjavanje, zaštita površina od poplava</i>	<i>Socijalna kriza</i>
<i>Povećanje stočnog fonda, kao i</i>	<i>Organizovani kriminal ,korupcija</i>

<i>poboljšanje stočnih rasa sa rasama visokog proizvodnog potencijala , naročita mes i mleka</i>	
<i>Očuvanje lekovitog bilja, mogućnost njihovog gajenja i stvaranje prostorija za njihovo sušenje.</i>	Mogući nemiri
<i>Stanice za otkup mleka i sira od ovčjeg mleka</i>	Povećanje socijalnih slučajeva
<i>Obezbedjenje tržišta i u zemljama EU-a</i>	Porast kriminala
<i>Stvoriti Mirna i stabilna ekonomsku situacija u Ranilluga</i>	Nema dovoljno sredstava za investiranje u lokalnim MSP, poljoprivredi i ruralnom razvoju
<i>Poboljšati odnose između etničkih zajednica</i>	Nema dovoljno institucionalne podrške za razvoj MSP i ruralni razvoj
<i>Domaci i strani donatori koji rade i žive na Kosovu</i>	Otvaranje neregistriranih privatnih objekata, a ne u skladu sa zakonom i opštinskim propisima
<i>Velike mogućnosti koje proizilaze iz procesa decentralizacije</i>	Donatori nisu dovoljni za ekonomski razvoj potencijalnih sektora u opštini
<i>Centralna vlada</i>	Nedostatak koordinacije donatora i drugih aktera koji utiču na razvoj MSP
<i>Međunarodne NVO na Kosovu</i>	
<i>Strane investicije</i>	
<i>Sredstva obuke od međunarodnih donatora</i>	
<i>Velike mogućnosti za investiranje u razvoj MSP privrednih grana koje služe razvoju poljoprivrede uopšte</i>	
<i>Sredstva od donatora i Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja</i>	

TEMATSKE OBLASTI: INFRASTRUKTURA	
PREDNOSTI	SLABOSTI
Uslovi za rast i razvoj infrastrukture, uključujući teren	Slab kvalitet putne infrastrukture i
Povećanje interesovanja i zahteva za razvoj i modernizaciju infrastrukture	Nepostojanje železničke infrastrukture koja prolazi kroz teritoriju u RaniLuga
Blizina regionalnih puteva	Ne adekvatna brzina prometa roba
Prostiranje u nekim naseljenim mesta vodovodne mreže	Nedostatak kanala za uklanjanje voda sa poljoprivrednih površina, poplave
Prostiranje u nekim naseljenim mesta kanalizacione mreže	Neodostatak hidroprivredne infrastrukture želenog nivoa
Poboljšanje vodovodne mreže u nekim delovima opštine	Nepokrivanje cele teritorije opštine RaniLug sa transportnom infrastrukturom
<i>Pokrivanje cele teritorije energetskom mrežom od 10 KV</i>	Neadekvatno funkcionisanje infrastrukture za snabdevanje vodom na nekim seoskim mestima, ali i u nekim naseljenim mestima
Fiksni telefoni na nekoliko naseljenih mesta	Nepokrivanje i nefunkcionisanje sistema za snabdevanje vodom svih naseljenih mesta
Internet i druge usluge u nekoliko naselja	Nepokrivanje i nefunkcionisanje sistema kanalizacije na svim naseljenim mestima
Tretiranje sve više, iz dana u dan, kao prioritet od strane svih aktera za tretiranje otpadima	Nedostaje tretiranje otpadnih voda
Postojanje javnog preduzeća	Zastarela elektroenergetska infrastruktura
Postojanje regionalne deponije	Pojedini segmenti kao oštećeni i opasni po bezbednost
Obavizivanje na standard za Kosovo i razume se za svaku opštinu	Nekompletirana internetska mreža na celoj teritoriji Urbanskoj zonama
Zakonodavna infrastruktura za odpadce	Opterećena mreža, ograničenom brzinom telekomuniciranja i nekvalitetne internetske usluge
	Korišćenje rečnih korita i drugih prostora za ilegalne deponije

	Neadekvatno upravljanje otpacima
	Neodredjivanje legalnih privremenih deponija (prostora) na adekvatnim mestima u službi naseljenih mesta
	Nepostojanje odvojenih deponija za industrijske, medicinske i gradjevinske otpatke

MOGUĆNOSTI	PRETNJE
<i>Jačanje puta Gnjilane -Ranilug- Srbija i kompletiranje sadržajima i segmentima</i>	Stagniranje ekonomskog razvoja
Igradnja železničke pruge I autoputa Uroševac-Vitina-Gnjilane-Ranilug i u pravcu Srbije koridora VI i X	Privredne havarije i uništenja zbog elektro energetske infrastrukture
Modernizacija i kompletiranje energetske infrastrukture	Nesreće i gubitak ljudskih života i porodiča zbog elektro energetske infrastrukture
<i>Planiranje snabdevanja vodom kroz efikasnu infrastrukturu za celu opštinu</i>	Stagnacija ekonomskog razvoja zbog putne infrastrukture
Privremene tretiranje septičkim jamama otpadnih voda	Velika nezapaslenost i u porastu zbog infrastrukture
Planiranje glavnog kolektora kanalizacije na opštinskem nivou u pravcu glavnog impianta u Ranilug gde je prostornim planom mplanirano <i>Regionalno tretiranje crnih voda</i>	Mogući nemiri zbog putne infrastrukture
Planiranje sistema uklanjanja otpadnih voda u skladu sa glavnim vodosabirnikom	Povećavanje socijalnih slučajeva zbog slabe infrastrukture
Izgradnja jednog postrojenja za tretiranje otpadnih voda na regionalnom ili opštinskem nivou	Nemiri i opšte nezadovoljstvo zbog slabog kvaliteta telekomunciranja
Izgradnja atmosferskih kanalizacija duž puteve, sa izlivom u najbližim rekama i potocima	Nemiri i opšte nezadovoljstvo zbog slabog kvaliteta telekomunciranja
Korišćenje donacija, koncesija i svih finansijskih mogućnosti za ovu oblast	Porast kriminala zbog slabe infrastrukture
Kampanja za podizanje svesti na potrebe i posledice i ovim oblastima	Pojava i širenje neke opasne bolesti od otpadca

Modernizacija prenosne i distributivne mreže obezbedivši njihovo integrisanje u regionalnoj mreži	Degradacija i uništenje neke okolinske zone zbog otpadca
	Zagadjivanje podzemnih voda od otpadca

TEMATSKE OBLASTI: KORIŠĆENJE ZEMLJIŠTA I OKOLINA	
PREDNOSTI	SLABOSTI
Nedostatak razvijene industrije koja ima učinke na oblast okoline	Nedostatak putne infrastrukture čini da se stvaraju kolone i ispuštanje staklenih gasova u okolini.
<i>Nedostatka vazdušnog saobraćaj i onog drumskog od većeg intenziteta čini da ovde ne bude velikih emisija staklenih gasova</i>	Automobili druga motorna vozila nisu zakonom obavezni na standard zagadjivanja (filteri idr.)
Ranilug je okružena šumama srednje visine	Gorenje biomase (slame , tale, drvenog ivera i namerni i nemerni šumski požari) i konuvalnih otpadaka na nekontrolisan i nezakonit način, koje u prirodi ispuštaju velike količine izduvnih gasova, takodje ostali zagadjivači kojim utiču na vazduh su i vozila koja su prestara, skoro 90 % njih potiču iz 80-ih godina većina njih su dizelskog tipa a neka od njih su pretvorila motor na benzin u motor na metan (plin), čime ispuštaju velike količine NOx , CO, CO2 idr.
Znatne količine izvora podzemnih i površinskih voda.	Uništavanje šuma
Izbalansirano prostorno rasporedjivanje vodenih resursa	Fizičko oštećenje i uništavanje nekih vodenih izvora
U Raniluga zemljište je vrlo kvaliteno i plodno (vidi mapu tipa zemljišta)	Neracionalna i ilegalna upotreba pojedinih izvora
U Raniluga ima velikih površina zemljišta boniteta I - IV (vidi mapu boniteta zemljišta)	Zgadjenje reka od : izlivanja otpadnih i industrijskih voda, bacanje smeća u njima
U Raniluga prostiranje najvećeg dela terena je povoljno (vidi mapu zemljišnog	Nedostatak nadležnosti na lokalnom nivou za upravljanje i korišćenje voda .

prostiranja)	
U pogledu korišćenja zemljišta kao prednost se može smatrati postojanje šumskog zemljišta	Nepoštovanje Zakona o zaštiti poljoprivrednog i šumskog zemljišta, odnosno neefikasno funkcionisanje mehanizama za sprovodnjne
U pogledu korišćenja zemljišta kao prednost se može smatrati postojanje zemljinamenjenih ispaši	Delimično zagadjivanje zemljišta pesticidima I drugim sadržajima
<i>Raniluga ima povoljnu floru i faunu , raspolaže značajnim nadzemnim i podzemnim bogatsvima</i>	Nedostaka sisteme za navodnjavanje
<i>Do sada u teritoriju novoformirane opštine Ranilug nije bilo neke nesreće izazvane nekontrolisanim prirodnim silama koja bi razorila u katastrofalnim razmerama život ili zdravlje ljudi, životinja i imovinu, koja bi nanela štete kulturnom i prirodnom nasledju kao i po okolini u nekontrolisanoj meri.</i>	Podizanje svesti stanovništva na očuvanje poljoprivrednog zemljišta na niskom nivou
<i>Do sada u teritoriju novoformirane Ranilugovi bilo elementarnih nepogoda, kao što su: katastrofalni zemljotresi, snežni nanosi, veliki sneg, led, suša, masovna pojava zaraznih bolesti kod ljudi životinja i biljaka i druge nepogode nepodnošljivog nivoa</i>	Degradacija i uništenje velikih površina šumskog zemljišta.
<i>Ima povoljna pozicija i prostor za industrisku zonu</i>	Prirodni resursi nisu dovoljno proučavani i istraženi
Nema mnogo zona sa neformalnim naseljima	Imali smo zemljotres niže jačine, velike poplave
	Ne postoji protivgradna stanica niti sistem
	Nema planiranog sistema urgentnog reagovanja niti konkrenog plana
	Nema planiranih mesta uništavanja u slučaju bolesti kod životinja pri čemu se zahteva uništenje zbog opasnosti po ljude
	Razvoj naseljenih mesta bez ikakvih urbanističkih kriterijuma

	Neka naseljena mesta su i pravolinijska
	Zauzimanje velike površine gradjenjem

MOGUĆNOSTI	PRETNJE
<i>Planiranje i priprema projekata za pošumljavanje i ozelenjavanje raznih površina u opštini RaniLug</i>	Stvaranje kiselih kiša
Obaveza filtera za čišćenje (katalizatora) u automobilima i drugim motornim vozilima	Emisija staklenih gasova (uticaj na globalnu klimu)
Obaveza filtera za čišćenje (katalizatora) u industrijici i u drugim procesima zagdjenja	Suvišna količina CO ₂ izaziva zastarevanje šuma i nekontolisan rast slabog kvaliteta
Razvoj projekata u funkciji obezbeđenja neprekidnog sistema površinskih i podzemnih vodotoka	Oštećenje do uništenja vodenih resursa
Prikazivanje na mapama vodenih izvora, vodotakova i svih vodenih resursa i izrada glavnih projekata za zaštitu i razvoj	Zagadjenje i ugrožavanje zdralja stanovništva raniLuga
Stvaranje mehanizama na centralnom i opštinskom nivou za zaštitu zemljišta uopšte a posebno poljoprivrednog zemljišta u funkciji minimalnog zauzimanja zemljišta za naselja(urbanizaciju)	Zagadjenje i ugrožavanje hrene i prehrambenih namirnica
Izrada plana na taj način na koji bi sve što nije uvršteno u granicama gradjevinskog zemljišta bilo tretirano i zaštićeno kao poljoprivredno zemljište	Nepovratna degradacija i uništenje zemljišta
Planiranje mera za zaštitu i razvoj kvalitet zemljišta u funkciji čistog i nekontaminiranog zemljišta	Socijalna opasnost (opasnost na gubitak hrane za stanovništvo standarda)
<i>Planiranje i priprema projekata za meliorativno pošumljavanje šumskog zemljišta u funkciji postepenog pretvaranja žbunja u regularne šume</i>	Opasnost po okolinu (gubitaka zemljišta može dovesti do opasnosti oštećenja i uništenja u lancu proizvodjača koji utiču na floru i faunu
<i>Planirana zaštita i razvoj zemljišta namenjenih ispaši (kao površine)</i>	Degradacija do uništenja resursa šumskog zemljišta

Planiranje i razvoj projekata koji obezbeđuju pune ekosisteme bez prekidanja zatvorenih tokova i ciklusa	Degradacija do uništenja resursa šumskog zemljišta namenjenog ispaši
Izrada planova i projekata za uvrštenje u zaštićene zone bogatih zona florom i faunom uz naznačenje pejzaža i prirodnih znamenitosti	Degradacija i uništavanje zona sa pejsažima i sa priodnim znamenitostima
Planiranje i priprema projekata o raznim zonama u funkciji zaštite i razvoja flore i faune što predstavlja odliku opštine	Od elementarnih nepogoda, poput zemljotresa visokog stepena koji može ugroziti opštinu jer se ona nalazi u seizmičnom području
Usvajanje Pravilnika o uvodjenju mera za arhitekturu i za standarde aseizmičke izgradnje	
Izgradnja protivgradne stanice i sistema	Od elementarnih nepogoda, jakih poplava koje su ponovo moguće
Priprema plana evakuacije i postupanja u urgentnim slučajevima i u funkciju sprečavanja i smanjenja broja žrtava i i drugih posledica	Od elementarnih nepogoda, kao što su veliki požari
Priprema regulativnog plana za pravu, regulativnu, funkcionalnu industrijsku zonu što je moguće više, zajedno sa Ministarstvom trgovine	
Planirati gradjevinsku liniju za sve naselje	

1.5 ANALIZA POVEZANOSTI IZMEĐU PITANJA, POLITIKA I PROGRAMA

Stručno i integrisano tretiranje prostora RaniLuga je jedan od vrlo značajnih faktora koji će služiti kao dobra osnova i za analizu povezanosti sa pitanjima ekonomskog, socijalnog razvoja kao i sa pitanjem zaštite sredine, ali i tretiranjem povezanosti izmedju stvorenih politika na centralnom, lokalnom nivou koje su u skladu sa medjunarodnim sporazumima i obavezama, kao što su politika stanovanja, poljoprivrede, ekonomskog razvoja, socijalne politike, politike sredine, saobraćaja i svih politika i programa u ovim oblastima.

Prema zakonu i drugih podzakonskih akata prilikom izrade urbanistički razvojnog plana i planova na nižem nivou obavezni smo da uzmemo u obzir sva značajna pitanja, da uradimo analizu njihovog medusobnog povezivanja, izmedju politika i programa i naravno u koordinaciji sa radnim grupama kao i sa drugim relevantnim faktorima. Na osnovu toga identifikovati u

osnovu najproblematična pitanja i ona koja se povezuju i stvaraju probleme u mnogim drugim oblastima i predstavljaju pretnju po veliki broj ljudi, u socio-ekonomskom smislu i velike prostore i vrednosti u smislu sredine, analiza politika u smislu uravnoteža i korišćenja onih koje donose održivost i održavaju programe koji su realni, neophodni i sprovodljivi za naše prilike.

Počinjemo sa analizom ljudskih prava i planiranja – pojedinačno i neposredno informisanje, zdravlje, rad i dr.

Samo analiziranje povezanosti u nastavku prava na zdravlje stavlja nam do znanja koliko je značajna ova analiza i povezivanje sa opštinskim razvojnim planiranjem.

Pravo na zdravlje - je vrlo širok i kompleksan pregled medjusobnih povezanih pitanja, pošto su zdravlje i blagostanje usko povezani u svim fazama i aspektima života.

Specifična prava o zdravlju mogu se naći u medjunarodnim dokumentima koje je prihvatile i Kosovo kao što je dokument o ljudskim pravima.

U suštini, sva ljudska prava su medjusobno povezana i zavisna činivši tako realizaciju, zapostavljanje kao i kršenje ljudskih prava za veći broj prava a ne samo prema jednom pravu i izdvojenog od drugih. Ovo povezivanje postaje jasnije kada se uzmu u obzir da neko ljudsko pravo (na primer zdravlje) zahteva ispunjenje svih ljudskih potreba kako fizički, kao što su potreba za vazduh, vodu, hranu i dr., tako i socijalnih i psikoloških potreba kao što su potreba za ljubav, drugove, porodicu i društvo.

Ljudska prava odnose se na obaveze koje imaju države (Kosovo), u ovom slučaju i Urbane zone, opštine RaniLug kao državna jedinica u cilju da doprinosi ispunjavanju ovih potreba i da bi se omogućilo grupama i pojedincima da žive dostoјanstveno.

Ako polazimo od Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, 1948 gde se u članu 25 kaže:

"Svako ima pravo na nivo života koji obezbeđuje njegovo zdravlje i dobrobit i njegove porodice, uključujući hranu, odevanje, smeštaj, zdravstvenu brigu i potrebne socijalne usluge,...".

Pošto je Urbani Razvojni plan RaniLuga višesektorski i obuhvata sve oblasti i za cilj ima ispunjavanje, stvaranje i racionalno i održivo korišćenje prostora i uslova da bi se obezbedilo ovoj generaciji, bez ugrožavanja onih koji dolaze, što potpunije zdravlje koje podrazumeva: "potpuno, fizičko, mentalno stanje i socijalnu zaštitu a ne samo odsustvo bolesti ili slabog

zdravstvenog stanja ", podrazumeva se značaj povezivanja izmedju ovih pitanja, aspekata politika i programa i planiranja kao procesa i plana kao dokumenta koji nastoji da očuva i razvija prostore i projekte za sticanje ovih osobina u skladu sa deklaracijom o ljudskim pravima u odnosu na prostor.

Iste analize kao i za zdravlje, uradjene su i o drugim ljudskim pravima tokom izrade ovog dokumenta.

Jasno je da se RaniLuga kao i najveći deo Kosova suočava sa limitiranim izvorima za financiranje kapitalnih tokova i projekata koji su snažno povezani sa pitanjem ekonomskog razvoja, ekonomskim politikama, nezaposlenošću (procenjena stopa nezaposlenosti je 10 % - 20 %), i siromaštva u socijalnom aspektu i povezuje se sa javnim sektorom u smislu poboljšanja javne infrastrukture.

Aktuelno stanje u sektoru energetike, telekomunikacije i u drumskog saobraćaja može se smatrati kao pitanje koje predstavlja limitirajući faktor u ekonomskom, socijalnom i prostornom razvoju.

Investiciona aktivnost privatnih biznisa u posleratnom periodu dovela je do znatnog ekonomskog porasta i zapošljavanja ali sada se uočavaju znakovi recesije u smislu opadanja obima srednjeg prometa po preduzeću i povećanja zaposlenosti (Rinvest: Anketa MSP). Investiciona aktivnost privatnih biznisa povezuje se i sa neracionalnim korišćenjem prostora, planiranjem prostora i zona za absorpciju ovih investicija i drugim aspektima.

U ovim uslovima, kreatori ekonomskih politika suočeni su sa potrebom podsticanja novih investicija. Stoga, stvaranje prijatnog poslovnog ambijenta i adekvatnog institucionalnog ambijenta za privlačenje stranih direktnih investicija nameće se kao jedan od najznačajnijih prioriteta ekonomskih politika i ekonomske reforme. Razumljivo je da samo strane direktnе investicije (SDI) ne mogu ubrzati najneophodnije investicione aktivnosti. Treba da se nastoji da one postaju značajan i komplementaran izvor sa drugim izvorima financiranja – opštinski razvojni planovi treba da planiraju industrijeske i druge zone koje će biti povezane sa održiv ekonomski razvoj i dalje sa zapošljavanjem i ublažavanjem siromaštva i infrastrukturom i absorpciju investicija od biznisa stanovništva opštine i drugih biznisa na Kosovu i van Kosova.

Politike ruralnog razvoja - povezuju se sa neutralizacijom inostranih migracija i kao pitanje koje treba biti tretirana je stvaranje neophodnih uslova za uklanjanje teških ljudskih i socijalnih problema koji rezultiraju migracijama stanovništva sa ruralnih krajeva.

Ruralni razvoj je pitanje koja u sebi obuhvata: razvoj poljoprivrede, racionalno korišćenje prirodnih resursa, razvoj ruralnog transporta, vode i higijene, razvoj telekomunikacija, razvoj obrazovanja, zdravstva i socijalnih usluga, vrlo aktuelnom naročito u slučaju u Raniluga o s'obzirom na stopu siromaštva i nezaposlenosti u ruralnim krajevima, male površine obradivog zemljišta, blizinu ruralnih krajeva i druge limitirajuće faktore za razvoj konkurenčnih proizvoda na tržištu Kosova i šire.

U tom smislu, u ovom radu pokušaćemo da predstavimo značaj svih glavnih faktora ubanog razvoja i vrlo snažno njihovo međusobno povezivanje. Aktuelno, u celoj Urbanoj zoni, siromaštvo je prisutno. Kao rezultat ove situacije razvoj povezuje se sa ublažavanjem siromaštva.

Na osnovu ove analize povezivanja politika, programa i pitanja možemo zaključiti da za održiv razvoj u Raniluga trebamo imati veće investicije kako javne, tako i privatne. Orientisanje samo na razvoj poljoprivrede nije dovoljno za poboljšavanje životnog standarda porodica. Investicije treba da budu orientisane uglavnom na razvoj infrastrukture, poboljšanje poslovnog ambijenta u ruralnim sredinama, na razvoj obrazovanja i zdravstva kao i na pružanje javnih usluga, razvoj rekreativnih turističkih zona i dr.

Za održiv razvoj Urbanističke zonu potrebno je više investicija orijentisanih ka nepoljoprivrednim biznisima kao što može biti industrija za preradu drveta, industrija za preradu hrane i industrija lekovitog bilja.

Kao pitanje takođe se povezuje i sa velikim fiskalnim olakšicama za proizvodnju kako bi proizvodi koji su proizvedeni u Raniluškoj opštini i urbanu zonu Raniluga kao i u drugim delovima Kosova bili kompenzativni sa onima proizvedenim u zemljama regiona. Pitanja se povezuju i sa porezom na dodatnu vrednost (PDV) i na tehnološku opremu jer aktuelni način primene PDV-a stvara velika ograničenja privatnim organizacijama u ruralnim krajevima i u stranim potencijalnim investitorima.

Pitanje obezbedjenja čistog vazduha - je sadržajno povezano sa ljudskom zdravlju i sa industrijskim razvojem. Sagorevanjem fosilnih goriva kao i povećanjem saobraćaja povećano je još više zagadjenje vazduha u Urbanu zonu Ranilug tako da za posledice može stvoriti ozbiljne zdravstvene probleme.

Paralelno sa zdravstvenim problemima usled acidifikacije poslednjih godina, slabljenje ozonskog štita i klimatske promene i kao rezultat globalnog otopljavanja, predstavljaju i velike socijalne brige.

Pitanje vode - poredjuje se kao bitan faktor sa životom, kulturom, poljoprivrednom i industrijskom proizvodnjom idr. obnovljivom energijom za šta RaniLuga ima potencijale ali istovremeno pitanje vode povezuje se sa mogučnošću da u vanrednim slučajevima predstavlja veliku pretnju po život i životnu sredinu, poljoprivredu i ekonomski razvoj. Vode ne poznaju granice tako da kroz njihovo prirodno tečenje su na našem stalnom raspolaganju. Međutim vode nisu neograničeni resurs i zbog toga se zahteva posebna zaštita, može se slobodno reći da voda je povezana i sa njenim koštanjem u ekonomskom pogledu, gubitkom prirodnih ekosistema (biljnih i životinjskih vrsta) od farmaceutskog značaja i u prehrambenu industriju.

Pitanje vode u RaniLuga je pitanje koje je jako povezana sa zdravlјem stanovništva i do sada imala velikog uticaja na pojavu obolevanja bubrega (nephropathia endemica).

Održiv razvoj - povezan je za poboljšavanjem kvaliteta života koji predstavlja socijalnu dimenziju kao i za racionalno korišćenje prirodnih resursa i smanjenje pritisaka na sredinu što predstavlja dimenziju okoline. Kvalitet života mnogo je vezan za korišćenje energije i usluge koja ona pruža. Glavni izvor za proizvodnju električne energije koji koristi cela Kosova je lignit. Pitanje se sastoji o tome kako možemo upotrebiti postojeće izvore energije na održiv način i kako da ih zamenimo obnovljivim izvorima kao što je voda, sunce, vetar, biomasa, otpaci koja sadrže u sebe mnogo pitanja i projekte i kao energija se povezuje i sa standardima izgradnje i izolacije pošto utiču na obim energije koja će se upotrebiti.

Stvaranje otpadaka - predstavlja jedno od najbitnijih pitanja i preukupacija koja se povezuju sa sredinom i veliki ekonomski teret za društvo. Sama po sebi ostvaranje otpadaka povezuje se sa gubitkom resursa (npr., materijali i energija).

Nakon stvaranja otpadaka oni treba da se prikupe, tretiraju i na dalje tako da ovaj proces ponovo se povezuje sa upotrebotom resursa i predstavlja potencijalnu opasnost za zagadjenje. Iz tih razloga, postupak sa otpacima obuhvata niz pitanja sredine uključujući korišćenje prirodnih resursa, potrošnju energije, stvaranje gasova koji utiću na klimu kao i na kontaminaciju voda, zemlje i vazduha. Iz tog razloga, RaniLuga upravljanje sa otpacima treba da stavi medju njenim prioritetima povezujući ga i u finansijskom smislu i ljudskih i tehnoloških resursa.

Zaštita, konzervacija i održivo koriščenje nasledja, prirode i različitih vrsta životinja - tokom ovih poslednjih godinama postala je osnova nekih politika koja se povezuju sa mnogim politikama kao što je razvojna, kulturna i druge politike, povezana je sa pitanjem identiteta koji predstavlja nasledje, u aspektu sredine, poremečaj ekosistema, ravnoteže sredine do uništenja i degradiranja u posebnim oblastima u smislu ekonomskog razvoja, pojavljuju se kao izazov za mnoge posebne resurse u smislu mogučnosti razvoja turizma i drugih koristi iz ovih vrednosti i da u socijalnom aspektu skoro svi osećaju zadovoljstvo ovim vrednostima tako da skoro svi priznaju da je zaštita nasledja prirode i raznih vrsta životinja suštinska razvojna kategorija za RaniLuga.

Planiranje, razvoj i modernizacija infrastrukture - na makrom nivou i na mikrom nivou (na nivou razvojnih zona) je medju najsadržajnijim pitanjima tako da mreža i kvalitet infrastrukture predstavljaju osnovu prostornog integrisanja, povezuje se sa kompleksnim pitanjima ekonomskog razvoja i predstavlja prvi preduslov ostvarivanja usklađenog razvoja (koriščenje resursa, stvaranje zona ekonomskog razvoja, počev od industrijskih, rekretaivnih zona, socio-kulturne infrastrukture i dr.), adekvatno rasporedjivanje infrastrukture povezano je i sa realizacijom prostorne uravnoteže u smislu koncentrisanja stanovništva, u socijalnom aspektu (stvaranje kvaliteta života, mogučnosti zapošljavanja, ublažavanja siromaštva i dr.).

U aspektu sredine povezuje se sa potencijalnim efektima zagadjenja sredine , zaštitnim merama i približnim troškovima kako tokom faze izgradnje tako i tokom faze funkcionisanja planirane infrastrukture, one koje će se razvijati i modernizovati, tako i na mikrom nivou razvojne zone zajedno sa odgovarajućom infrastrukturom.

Edukacija, obrazovanje i podizanje svesti na socio-ekonomski razvoj i sredinu su vrlo kompleksan proces - edukativno obrazovno podizanje i podizanje svesti na socio-ekonomski razvoj na zaštitu, očuvanje i prijateljski stav prema pitanjima i problemima sredine je usko povezano sa stvaranjem adekvatnih prostora infrastrukture, uvodjenjem planova i programima i savremenih tehnologija predavanja i osposobljavanja.

Ovaj proces podrazumeva stvaranje pozitivnog stava i kritičnog mišljenja prema svim zahtevima i ponudama na opštinskem tržištu rada, kosovskom i medjunarodnom tržištu. Ovaj proces takođe podrazumeva i zauzimanje stava prema onome šta želimo i kako možemo pripremiti našu omladinu da bude konkurentna i u centru vrednosti, u kakvim profilima trebamo da je pripremamo da bi doprinela ekonomskom aspektu stvaranje novih radnih mesta i

stimulisanje ekonomskog razvoja, socijalnog aspekta stvaranje kvailteta života, ublažavanje siromaštva kao i pozitivnog i kritičnog stava prema onima koji izazivaju negativne pojave u socijalnom, ekonomskom aspektu kao i u sredini ili u njenim delovima. Takodje ovaj proces podnosi se sa pokretanjem pitanja osećajnosti gradjana da učestvuju u svim procesima odlučivanja u vezi sa budučnošću socijalno-ekonomskog razvoja i razvoja sredine i njenog momentalnog stanja i sa preuzimanjem odgovornosti.

Ova analiza izbacila je na površinu niz pitanja koje treba tretirati, kao što je pitanje vode za piće, grejanja, neuzaposlenosti, obrazovanja određenih profila, tretiranja otpadaka i dr. zbog velikih uticaja koje imaju u drugim oblastima i pitanjima.

1.6 PROCENA INVESTICIONIH KAPACITETA U RANILUGA

Urbanistički Razvojni Plan RaniLuga zahteva procenu investicionih kapaciteta Urbsane zone uzimajući u obzir trenutne i potencijalne izvore za investicije u kapitalnim projektima. Proces procene sposobnosti urbane zone da finansira svoje investicione projekte zahteva analize kapitalnog budžetiranja i ocenjivanje svakog investicionog projekta i identifikovanje potencijalnih finansijskih izvora za projekte. Tako, procena nivoa raspoloživih sredstava je kritičan faktor kod prioritiziranja takvih investicionih projekata i pokretanja novih. Na ovaj način, raspoloživa sredstva za kapitalne investicije tokom godina iz svih identifikovanih izvora finansiranja su direktni pokazatelji investicionog kapaciteta u RaniLuga. Dakle, sledeći deo izveštaja ima za cilj da proceni iznos raspoloživih sredstava za kapitalne investicije za naredni period od 10 godina putem identificiranja svih mogućih izvora finansiranja i pružanja procene gde je moguće.

Ova sekcija identificuje moguće opcije za Urbane zone da poveća finansiranje za svoje kapitalne investicije i predstavi projekcije svojih prihoda namenjenim kapitalnim investicijama čime se procenjuju sredstva na raspolaganju za kapitalne investicije u periodu od deset godina u budućnosti.

Identifikovanje mogućih finansijskih izvora opštine je prvenstveno zasnovan na postojećem zakonodavstvu vezanom sa opštinskim finansijskim izvorim⁴ i ostalim potencijalnim izvorima identifikovanih kao dostupni izvori finansiranja za opštinske kapitalne investicije. Glavni izvori za većinu opština su sopstveni izvori prihoda i grantovi iz centralnog budžeta. U skladu sa trenutnim zakonima vezano sa finansijama lokalne vlade na Kosovu, sve opštine mogu da upravljaju sa finansijskim izvorima koji dolaze iz sopstvenih prihoda i od Generalnog/Opštег Granta. Dalje, pregled svakog identifikovanog izvora finansiranja da potencijalno doprinosi kapitalnim investicijama je predstavljen i opisan kao u nastavku:

⁴Zakon o Finansiranju Lokalne Samouprave (ZFLS), Zakon o Lokalnoj Samoupravi (ZLS), Zakon o Opštinskim Granicama, Zakon o Upravljanju Javnim Finansijama i Odgovornosti (ZUJFO), Zakoni Godišnjeg Budžeta, Srednjoročni Okvir Troškova (SOT) i Opštinska Budžetska Cirkularna Pisma.

- 1) **Sopstveni Izvori Prihoda** – obuhvataju opštinske poreze, kazne, naknade za korisnike kao i ostale naplate za javne usluge pružene od strane opštine, regulatorna naplata i kazne, zakupine za nekretnine, prihodi od prodaje opštinske imovine, prihodi od preduzimanje delimično ili u potpunosti vlasništva od opštine, participacije od korisnika obrazovnih i zdravstvenih usluga, kamate od opštinskih imovina kao i grantovi i donacije od stranih vlada. Izvori koji mogu direktno da povećaju prikupljanja sopstvenih izvora prihoda usmereni na kapitalne investicije su:
  - a. **Grantovi i Donacije** – Opštine mogu imati koristi od grantova i donacija međunarodnih javnih ili privatnih organizacija, posebno za kapitalne investicije. Takve organizacije uključuju Evropsku Komisiju, međunarodne agencije zemalja za pružanje pomoći kao što su USAID, GIZ itd, diplomatska predstavništava stranih država, međunarodne NVO-a itd.
  - b. **Učešće Građana u Kapitalnim Investicijama** – Učešćegrađana u kapitalnim investicijama je važna komponenta sopstvenih izvora prihoda za kapitalne investicije i očekuje se da se nastavi i u budućnosti.
  - c. **Privatno – Javno Partnerstvo ili Koncesije** – Opštine mogu da daju svoju javnu infrastrukturu privatnim partnerima kako bi ojačale usluge koje se pružaju za svoje građane i tako povećale i učešćepriwatnog sektora u izvorima finansiranja Opštine. Trajanje takvih ugovora može biti i do 40 godina.
- 2) **Operativni Grantovi iz Centralnog Budžeta** – obuhvataju Generalni Grant, Specijalni Grant za Obrazovanje i Specijalni Grant za Zdravstvo. Generalni Grant je 10% od budžetiranih prihoda centralne vlade i dodeljen je Opštinama na osnovu broja varijabli, od kojih najvažnija varijabla je stanovništvo Opštine. Specijalni Grant za Obrazovanje i Zdravstvo ima za cilj da finansira rashode pružanja minimalnog standarda predškolskog, osnovnog i srednjeg nivoa obrazovanja i javnog zdravstva, kao i raspodela i distribucija je osnovana uglavnom na broju učenika i osoblja za Obrazovanje i na broju pregleda/poseta svakog lica u Zdravstvu.
- 1) **Ostali Grantovi i Transferi** – obuhvataju grantove za jačanje nadležnosti, transfere za prosleđene nadležnosti, vanredne grantove koji obuhvataju transfere od strane Resornih Ministarstava koji se mogu obaviti za neki broj razloga koji obuhvataju projekte kapitalnih investicija sa celokupnim uticajem na blagostanje koje se proširuje i van opštinskih granica.
- 2) **Prihodi od Opštinskih Zaduživanja** – Zakon o javnom dugu obezbeđuje opštinama Republike Kosova ovlašćenje da pozajme novac, da garantuju za kredite, plate troškove za izdavanje kredita i isplate glavnice i kamate na dugovanja . Prema zakonu, opština može imati dugoročni dug za kapitalne investicije koje će se koristiti i koji je u vlasništvu opštine , koji ima vek trajanja od najmanje tri godine, i koji je postavljen u odobrenom planu kapitalnih investicija, SOT i KKB ili se odnosi na obrazovanje i zdravstvenu zaštitu. Dug ne može biti veći od 40% od zbiru SP i Generalnog Granta i iznos servisiranja duga u toku godine ne bi trebalo da prelazi 10% od ukupnih prikupljenih prihoda. Drugo važno pravilo je da opština ima nekvalifikovane izveštaje revizije u prethodne dve godine.

Raspoloživa sredstva za kapitalne investicije

Raspoloživa sredstva za kapitalne investicije u narednom periodu od deset godina definišu opštinske kapacitete za kapitalne investicije . Navedeni identifikovani izvori finansiranja

omogućavaju da se približe kapaciteti. Međutim, procene za neke od identifikovanih izvora će biti veoma spekulativne i ne mogu predstavljati stvarne kapacitete opštine, ako su uključeni. Izvori sredstava za koje procene imaju veliku marginu greške i za koje ne bi bile korisne obuhvataju projekcije **za grantove i donacije, javno - privatna partnerstva i koncesije, transfere iz resornih ministarstava i prihode od zaduživanja opština**. Dakle, izveštaj se fokusira na projektovanje prihoda od Sopstvenih Izvora Prihoda i Operativnih Grantova koji će biti posvećeni kapitalnim investicijama. Sledеći deo ovog izveštaja predstavlja postupak procene za raspoloživa sredstva za kapitalne investicije za period 2013-2022 god. u opštini Raničeva.

Pre svega, korišćeni opšti računi interesa kao što su GDP, Državni Prihodi i Ukupni Državni Rashodi su zasnovani na procene i projekcije Međunarodnog Monetarnog Fonda (MMF) za Kosovo. Projekcije na raspolaganju pokrivaju period od 2010 do 2016 godine, dok projekcije od 2017 do 2022 su ocenjene putem linearne regresije pomoću raspoloživih podataka do 2016 godine.

Varijable	Skala	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
GDP (Trenutne cene)	Mil.	4,192	4,672	5,066	5,424	5,695	6,052	6,472	6,829	7,194	7,560	7,925	8,290	8,655
Državni Prihodi	Mil.	1,164	1,264	1,391	1,512	1,541	1,666	1,824	1,899	2,004	2,109	2,214	2,319	2,423
Ukupni Vladini Rashodi	Mil.	1,274	1,497	1,570	1,674	1,620	1,754	1,905	1,964	2,052	2,140	2,228	2,315	2,403

Sopstveni Izvori Prihoda

Projektirani sopstveni izvori prihoda su osnovani na istorijske podatke i na mogući rast povećanja prihoda od broja kategorija kao što je identifikованo od konsultanata Recure. Sledi u nastavku istorijski i projektovani sopstveni izvori prihoda za Opština Raničeva.

		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Sopstveni Prihodi		43,581	77,469	80,666	91,830	97,925	105,178	112,972

		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Sopstveni Prihodi		127,210	137,241	147,271	157,301	167,332	177,362

Transferi Centralnog Budžeta

Transferi Centralnog Budžeta dolaze na tri načina, putem Generalnog Granta, Specijalnog Granta za Obrazovanje i Specijalnog Granta za Zdravstvo. Prvo, 10% od Generalnog Granta od Ukupnih Državnih Prihoda se raspoređuje budžetima opština. Procenat Budžeta Opštine raspoređenog u Novom Brdu je izračunat i prosek za period od 2010-2014 se prepostavlja da će se nastaviti i u buduće. Podaci za period od 2010-2014 su uzeti sa Tabele Budžeta Ministarstva Finansijsa. Sa druge strane, raspodela Granta za Obrazovanje i Granta za Zdravstvo se vrši putem procenta Generalnog Granta jer ne postoji direktna formula za njihovo računanje. Prosek za period 2010-2014 se prepostavlja da se nastavi i u buduće tako. Tabela u nastavku predstavlja podatke za period 2010-2014 pružene od Tabele Budžeta MF kao i izračunati su relevantni procenti.

Prihodi od Operativnog Granta sa Tabela Budžeta MEF

		2010	2011	2012	2013	2014
Ukupni Transferi Vlade	693,636	957,069	1,030,665	1,045,292	1,054,629	1,054,629
Generalni Grant	417,797	494,957	493,858	508,485	515,51	515,51
% od Budžeta Opštine	0.36%	0.39%	0.36%	0.34%	0.34%	0.34%
Specijalni Grant za Obrazovanje	220,883	325,600	424,237	424,237	424,237	424,237
% od Generalnog Granta	52.9%	65.8%	85.9%	83.4%	81.9%	81.9%
Specijalni Grant za Zdravstvo	54,956	136,512	112,570	112,570	112,570	112,570
% od Generalnog Granta	13%	28%	23%	22%	22%	22%
Ostali Transferi						

Projektovani Prihodi od Operativnih Donacija uzimajući Prosečne Procene koji će se nastaviti u budućnosti

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ukupni Transferi Vlade	1,157,907	1,267,721	1,320,145	1,392,974	1,465,802	1,538,630	1,611,459	1,684,287
Generalni Grant	592,389	648,570	675,391	712,650	749,910	787,169	824,428	861,687
% od Budžeta Opštine	0.36%	0.36%	0.36%	0.36%	0.36%	0.36%	0.36%	0.36%
Specijalni Grant za Obrazovanje	438,266	479,830	499,672	527,238	554,803	582,369	609,934	637,499
% od Generalnog Granta	73.98%	73.98%	73.98%	73.98%	73.98%	73.98%	73.98%	73.98%
Specijalni Grant za Zdravstvo	127,252	139,320	145,082	153,086	161,089	169,093	177,097	185,100
% od Generalnog Granta	21%		21%	21%	21%	21%	21%	21%
Ostali Transferi	- 1%	-						

Ukupni Prihodi Opštine

Naredne tabele predstavljaju istorijske i projektovane prihode za opštinu RaniLug.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Prihodi Opštine	737,217	1,034,538	1,111,331	1,137,122	1,152,554	1,263,086
Sopstveni Izvori Prihoda	43,581	77,469	80,666	91,830	97,925	105,178
Ukupni Transferi Vlade	693,636	957,069	1,030,665	1,045,292	1,054,629	1,157,907

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Prihodi Opštine	1,380,693	1,447,355	1,530,214	1,613,073	1,695,932	1,778,791	1,861,649
Sopstveni Izvori Prihoda	112,972	127,210	137,241	147,271	157,301	167,332	177,362
Ukupni Transferi Vlade	1,267,721	1,320,145	1,392,974	1,465,802	1,538,630	1,611,459	1,684,287

Kapitalne Investicije

Kapitalne investicije tokom 2010, 2011 i 2012 god. su kategorisane u kapitalne investicije finansirane od strane SP i Generalnog Granta i kapitalne investicije finansirane putem Specijalnih Grantova. Prosečan procenat Kapitalnih Investicije iz SP i Generalnih Grantova od prikupljenih prihoda iz ova dva izvora se prepostavlja da će se nastaviti u budućnosti. Isto se prepostavlja za kapitalne investicije finansirane od prihoda Specijalnih Fondova. Sledeća tabela prikazuje istorijske kapitalne investicije u RaniLugu.

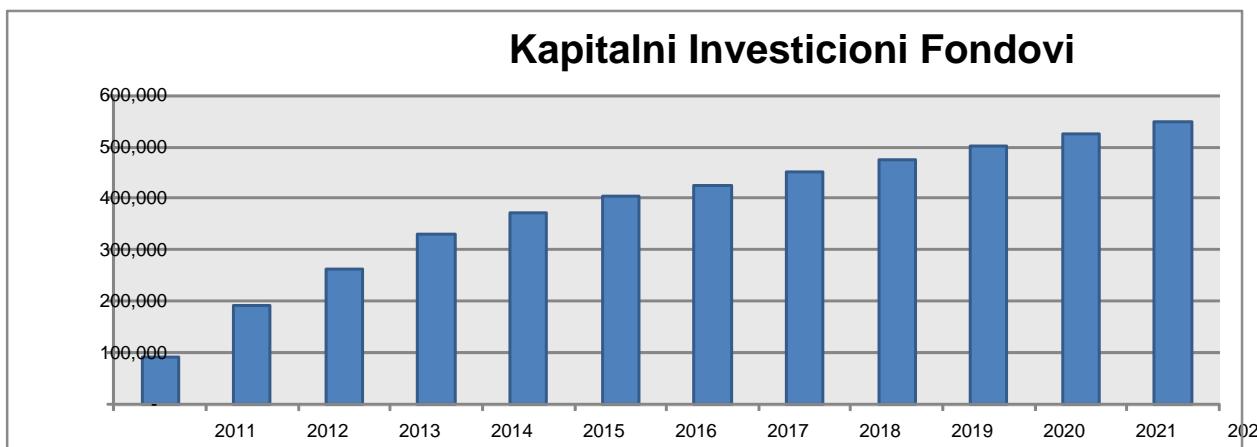
		2011	2012
Generalne Kapitalne Investicije Opštine		92,791	183,975
% od SP i Generalnog Granta		16.21%	32.02%
Kapitalne Investicije za Obrazovanje i zdravstvo		-	7,112
% od Specijalnih Grantova		0	1.32%

Kapitalni Investicioni Fondovi	92,791	191,087
---------------------------------------	--------	---------

Pod pretpostavkom da će se prosečni procenti nastaviti i u budućnosti, a uzimajući u obzir gore pomenute projektovane prihode za ukupne vladine transfere za opštinu, u nastavku je pretpostavljeni iznos sredstava generisanih iz SP i Grantova iz Centralnog Budžeta koji će biti na raspolaganju opštini RaniLug za kapitalne investicije.

		2013	2014	2015	2016	2017
Generalne Kapitalne Investicije Opštine		210,110	277,086	313,906	342,694	361,171
% od SP i Generalnog Granta		35.00%	45.00%	45.00%	45.00%	45.00%
Kapitalne Investicije za Obrazovanje i zdravstvo		53,681	53,681	56,552	61,915	64,475
% od Specijalnih Grantova		10.00%	10.00%	10.00%	10.00%	10.00%
Kapitalni Investicioni Fondovi		263,791	330,767	370,457	404,609	425,646

		2018	2019	2020	2021	2022
Generalne Kapitalne Investicije Opštine		382,451	403,731	425,012	446,292	467,572
% od SP i Generalnog Granta		45.00%	45.00%	45.00%	45.00%	45.00%
Kapitalne Investicije za Obrazovanje i zdravstvo		68,032	71,589	75,146	78,703	82,260
% od Specijalnih Grantova		10.00%	10.00%	10.00%	10.00%	10.00%
Kapitalni Investicioni Fondovi		450,483	475,320	500,158	524,995	549,832

Ukupna kumulativna sredstva na raspolaganju za period 2013-2022 god, od SP i Operativnih Grantova, osim donacija, JPP i koncesije i mogućnosti zaduživanja je 4,296,059 €.

Kumulativna Sredstva na Raspolaganju za period 2013 **4,296,059 €**

2 VIZIJA, PRINCIPI I CILJEVI

Opšta načela za izradu Urbanistički razvojnog plana RaniLug zasnivaju se na medjunarodnim konvencijama i agendama na odgovarajućim značajnim dokumentima za prostorno planiranje kao i kosovskim zakonima.

2.1 VIZIJA ZA BUDUĆNOST URBANE ZONE

Ovo predstavlja jedno od glavnih poglavlja gde se opisuje željena budučnost radnih grupa, institucija, sektora i svih građana novoformirane opštine RaniLug.

Procenjujući značaj izrade Urbanog razvojnog plana kao dokument koji utvrđuje uredjivanje i korišćenje opštinske teritorije u periodu 5 + (pet i više godina), izvršena je i mobilizacija svih kapaciteta za izradu ovog dela dokumenta i kao rezultat neprekidnih aktivnosti radnih grupa, institucija, sektora i učešće građana RaniLuga koji su istraživali, analizirali i razmatrali razna pitanja, nakon organizovanja i radionice vizioniranja, utvrđena je željena budučnost građana opštine RaniLug.

Imajući u vidu da se na viziju prostornog plana Kosova, region koji obuhvata i novoformiranu opštinu RaniLuga) u buduće se vidi kao: Mostovi Kosova (Žuti prostor) i to će biti most povezivanja Kosova sa regionom, snažnu funkcionalnu mrežu gradova i sela, atraktivnom za život i rad u njima, sa ekonomskim, trgovinskim, industrijskim i turističkim aktivnostima, atraktivnim za investicije i preduzetništvo u preradivačku industriju, agrobiznisu, lekovitom i rekreativnom turizmu ispunjavanjem kriterijuma za zaštitu sredine.

Ovim planom treba da se omoguči da RaniLug poraste na održiv razvoj, stambene, industrijske, rekreativno turističke zone i svi tokovi treba da budu planirani i izgradjeni na način na koji bi bio pozitivan po sredinu, ekonomiju i narod – sada i u buduće.

Obezbedičemo se da zbivanja nisu u "sukobu" sa drugim socijalnim interesima, kao što je sredina, zdravlje i bezbednost stanovništva.

Opština RaniLug imaće ulogu mosta povezivanja sa regionom i u tom smjeru će ojačati i funkcionalizirati transportnu i komunikacionu mrežu, imaće efikasnu lokalnu upravu, planski orijentisano na zadovoljavanje potreba svojih građana sa regulisanom što više urbanim i seoskom infrastrukturom, sa čistim vazduhom i zdravim životom, sa razvijenom poljoprivredom od povećanja fonda stoke i bio-poljoprivrednim proizvodima, razvijena pčelarstva i modernim preradom Šumskih plodova, voća i povrća, MSP zanatske i uslužne delatnosti; sve ovo zajedno da se građanima opštine RaniLuga ponudi bolji kvalitet života zahvaljući dodatnog prihoda od razvoja ovih grana privrede.

Inspirisani budučnošću novoformirane urbanisticki centare u kvalitetnom procesu razmene informacija, ideja, predloga i iskustava i mobilizacije svih u pravcu stvaranja željene budučnosti za prostor (opštinski) konstatovano je da:

Ovim planom treba da se omoguči da RaniLug poraste na održiv razvoj, stambene, industrijske, rekreativno turističke zone i svi tokovi treba da budu planirani i izgradjeni na način na koji bi bio pozitivan po sredinu, ekonomiju i narod – sada i u buduće.

Obezbedičemo se da zbivanja nisu u "sukobu" sa drugim socijalnim interesima, kao što je sredina, zdravlje i bezbednost stanovništva.

Prilikom planiranja novih tokova treba voditi računa o starim tokovima.

Bilo je i nekih konstatacija koje su sažete u ovoj deklaraciji vizije Urbanisticke zone.

Vizija : RaniLug imaće napredni i visoka kvaliteta života i rada koju će prilagoditi urbanoj naselji, Samo naselje će se razvijati sa dozom urbanog i suvremenog stila u postojećem opštini . Osnovna smjernica je regulirati prostor i Infrastrukturu koji će imati svoj identitet i biti kao pojedinačne zone dijelovati kao homogena cijele kompozicije, dok su spojeni sadašnjost ,baštine i tradicije i resursi biti osnova za bolju budučnost RaniLuga

2.1.1 Opšta načela za razvoj-zaštitu

Bazirajući se na specifičnostima RaniLuga, u cilju uredjivanja, korišćenja i održivog razvoja teritorija, priprema, sprovodjenje, preispitivanje i nadgledanje plana uzimače u obzir i sledeča osnovna načela:

- ❖ **Integrisan pristup** - Kao novo formirana Urbane zone ovaj plan treba da obuhvata prostorne elemente transporta, ekonomskog, socijalnog, okolinskog razvoja i ostale strateške politike za urbani zonu RaniLug.
- ❖ **Strateški** - Imači u umu financiarnu i druge okolnost stvarno trebamo predvodi strateški razvoj urbane zone RaniLuga i da tretira pitanja od strateškog značaja za odgovarajuće oblasti staviti kao prioritete ovim planom.
- ❖ **Subsidiarnost** - plan treba da uzme u obzir širi prostorni kontekst. Prema načelu subsidiarnosti, plan treba da se fokusira na lokalna pitanja ali da ne bude kontradiktoran sa pitanjima višeg nivoa.
- ❖ **Ravnopravnost** - plan treba da uzme u obzir aspekte ravnopravnosti: etničku ravnopravnost, ravnopravnost žene, deca, starije osobe, lica sa ograničenim sposobnostima (sagledavanje potreba takvih grupa putem javnog učešča). Da ima u vidu aspekte polne osetljivosti.
- ❖ **Zajednički interesi** - plan treba da promoviše zajedničke interese urbane zone, štitevši i razvijajući zonu, resurse i podržavajući održiv razvoj.
- ❖ **Demokratski proces** - nosioci procesa i sastavljači plana treba da promovišu demokratski proces učešča i kvalitetnog obuhvatanja u svakoj fazi izrade i sprovodjenja dokumenta.

- ❖ **Transparentnost** - nosioci procesa i sastavljači plana treba da promovišu punu透parenciju u planiranju i procesu donošenja odluka dozvolivši učesnicima pristup podacima i potrebnim mapama.
- ❖ **Uravnotežen razvoj** - ovaj plan pripremiće se promovisajući uravnotežen ekonomski razvoj, razvoj infrastrukture, sredine, socijalni razvoj onoliko koliko je to moguće na celoj urbane zone.
- ❖ **Kvalitet življenja** - promovisanje poboljšanog kvaliteta življenja.
- ❖ **Ograničenje negativnih uticaja** - smanjenje šteta u okolini kao i ograničenje uticaja od elementarnih nepogoda.
- ❖ **Zaštita i razvoj** - unapredjenje i zaštita podzemnih i nadzemnih resursa, prirodnog, kulturno, istorijskog, arhitektonskog, arheološkog i drugog nasleja.
- ❖ **Alternativna energija** - što veće promovisati korišćenje obnovljive energije u svim oblastima.
- ❖ **Bezbednost** - promovisanje bezbednih zbivanja i prostora za život i rad.
- ❖ **Odgovornost** - za sva zbivanja koja se dešavaju na prostoru treba da se promoviše osećaj odgovornosti, uključujući javni, privatni sektor do najobičnijeg gradjanina.
- ❖ **Razvoj prema potrebama** - razvoj objekata i opreme za adekvatnu socijalnu i tehničku infrastrukturu koja uzima u obzir potrebe stanovnika.
- ❖ **Zdravo stanovanje** - Stvaranje uslova za zdravo i atraktivno stanovanje u urbanim i seoskim zonama.
- ❖ **Rekreacija i turizam** - promovisanje infrastrukture za rekreaciju i turizam.
- ❖ **Sistem saobraćaja** - razvoj prikladnog saobraćajnog sistema, kretanja obezbedivši dobar ruralni i urbani pristup.
- ❖ **Planirani prostorni razvoj** - svaki budući razvoj treba biti planiran i zasnivan na odgovarajućim odlukama.
- ❖ **Kompaktan razvoj** - u korist što racionalnijeg korišćenja prostora i zaštite resursa treba ciljati što kompaktniji razvoj u prostoru, fokusiranje i sa većom gustinom zauzimanja prostora.
- ❖ **Održiv razvoj** – nastojiti što veći stepen bilanca izmedju socijalno,ekonomskog i okolinskog razvoja i unutar samih njih.

- ❖ **Stimulisanje sinergija i izbegavanje potencijalnih sukoba** - načela za korišćenje na najbolji način razvojne trendove raznih sektora i subjekata (susedne naselja, opštine, centralni nivo i dr.).
- ❖ **Integriranje u Evropi** - svaki razvoj planski upućen treba onoliko koliko je to moguće da doprinosi procesu integriranja ovog dela Kosova u EU.
- ❖ **Komplementaran razvoj** - osnovna funkcija jednog naseljenog mesta dopunjuje funkcije drugog naseljenog mesata.

2.2 CILJEVI RAZVOJA URBANE ZONE

Relativna obilnost specifičnih ekonomsko-turističkih, pa i ljudskih potencijala sa očuvanom životnom sredinom i suštinski nizak stepen ukupne razvijenosti nameću potrebu da se jasno i preciznije definišu osnovni dugoročni ciljevi razvoja.

Preduslov ostvarivanja definisanih dugoročnih ciljeva je prevazilaženje postojeće krizne situacije i stvaranje uslova stabilnog razvoja.

2.2.1 Dugoročni razvojni ciljevi

Među osnovnih dugoročnih najbitnijih ciljeva razvoja moguće je definisati sledeće:

- a) *ekonomski efikasnost,*
- b) *socijalna sigurnost,*
- c) *funkcionalna prostorna integrisanost,*
- d) *zaštićenost životne sredine i*
- e) *organizaciona koordiniranost i sinhronizovanost u sistemu donošenja odluka.*

Osnovni ciljevi našeg društva utvrđeni su našim opredeljenjem u pravcu održivog razvoja, integracija, ostvarivanja ciljeva milenijuma kao i poštovanja zakona i ustava Republike Kosova.

Na nivou Kosova ovi osnovni ciljevi su tretirani Prosotrnog Plana Kosova kao i u mnogim drugim dokumentima (Strategijama, politikama i planovima državnog nivoa), stoga treba da se uzme kao sastavni deo osnovne dokumentacije ovog plana.

Po njihovom značaju, ciljevi se mogu deliti na osnovne ili globalne i na ciljeve urbane zone.

Osnovni ciljevi prema širem osvrtu a koji se odnose i na ovaj plan mogu se definisati kao:

1. Dalji razvoj sistema vrednosti gde svi akteri vrše njihova prava na saznanje, da budu slušani, da se čuju i uticaju na odluke koje uticajne na njihov život i njihove tokove. Jedan od globalnih ciljeva je to da tokom izrade i sprovodjenja ovog dokumenta imamo kvalitetno učešće.
2. Održiv, brzi i intenzivni razvoj i promene socio-ekonomiske strukture uključujući i što ravnopravniji razvoj unutar same urbane zone.
3. Stvaranje uslova za stalno povećanje zapošljavanja, uklanjanje siromaštva, suzbijanje bolesti, poboljšanje zdravlja i smanjenje smrtnosti kod dece prema normama koje će obezbediti osnovne ciljeve promene socio-ekonomiske strukture, dinamičkog razvoja ekonomije i nivoa života i jačanje uloge privatnog sektora u socio-ekonomskom razvoju.
4. Stalno povećanje bezbednosti u svim njenim dimenzijama (stvaranje bezbednosti za osnovno obrazovanje, za socijalnu i fizičku bezbesnost, bezbednost okoline i životne sredine i dr.

Opšti zadaci su:

Opravdano i racionalno korišćenje prostora, što sam po sebi znači i plansko orijentisanje razvoja naselja i prostora u celini, postavlja se kao neposredan zadatak ovog plana za ostvarenje postavljenih ciljeva.

I ako nova urbane zona imali smo šancu da analiziramo savremene procese ekonomskog razvoja i u tom smeru videli smo da sve više postavlja se zahtev da rasporedjivanje proizvodnih kapaciteta kao i organizovanje života i rada u prostoru bude tretirano na kompleksan način i u širim okvirima a ne samo unutar samih određenih naseljenih mesta.

S obzirom da predmet planiranja u ovaj plan (URP) nije samo prostor i fizička okolina nego od prvog značaja se tretira organizovanje ljudskog života i rada na nekom određenom prostoru. Stoga, organizacija i uređivanje prostora su preduslov za intenziviranje razvoja i poboljšanja životnih uslova stanovništva i zaposlenih.

U oblasti razvoja stanovništva osnovni cilj je opstanak i zapošljavanje mladih ljudi na ovim prostorima, njegovo intenzivno obnavljanje, putem kombinovanih i usklađenih mera demografske politike, politike urbanog razvoja,ruralnog i regionalnog razvoja.

Dugoročni razvojni ciljevi su sledići:

Demografija i socijalna pitanja:

CILJ 1 Razvoj i zaštita prostora za pružanje kvalitetnih usluga za socio-kulturnu dobrobit.

CILJ 2 Iskorenjivanje siromaštva i gladi.

Ekonomski razvoj:

CILJ 1 Održiv ekonomski razvoj.

CILJ 2 Stvaranje partnerstva za razvoj.

Okolina i korišćenje zemljišta (planiranje i upravljanje naseljenim mestima):

CILJ 1 Održiv okolinski razvoj i upravljanje.

CILJ 2 Održiv prostorni razvoj.

Infrastrukura:

CILJ 1 Razvoj integrisane funkcionalne i moderne infrastrukture.

CILJ 2 Razvoj slobodnog i bezbednog kretanja građana i roba, privlačnog i raznovrsnog za sve aktere koji deluju u RaniLuga.

2.2.2 Osnovni pravci razvoja urbane zone

Prema viziji i cljevima plana za urbani nivo proizilaze i sledeći konkretni zadaci:

- Osnovanje i utvrđivanje mesta i uloge urbane zone RaniLuga u okviru opštine, Kosove i regionala ;
- predstavljanje prirodnih bogatstava i drugih resursa kao faktora razvoja kao i maksimalno i racionalno korišćenje prirodnih faktora i onih stvorenih za razvoj u cilju realizacije gore navedenih ciljeva i harmoničnog razvoja prostora;
- dugorčno globalno concepiranje socio-ekonomskog razvoja urbane zone uz usmeravanje razvoja i manjih zona;
- stvaranje uslova za što povoljnije rasporedjivanje ekonomskih aktivnosti, zavisno od prostranjenosti stnovništva, infrastrukture i zapošljavanja;
- prostorno rasporedjivanje infrastrukture (puteva, sistema za snabdevanje vodom, kanalizacije, energetske mreže, telefonske mreže, interneta, hidroprivrednih objekata i dr.);
- stvaranje uslova za prostorno ustrojstvo i rasporedjivanje uslužnih delatnosti;
- prostorno rasporedjivanje i ustrojstvo stanovanja na svim zonama RaniLuga kao jedan od najvećih naselja u skladu sa prostiranjem stnovništva i infrastrukture;
- stopa rasta razvoja treba da bude u skladu sa utvrđenim načelima;
-

2.3 STRATEŠKI PRIORITY

Promene koje će selediti u socio-ekonomskom razvoju urbane zone, ukazuju na potrebu da planiranje postane neraskidiv proces. Samo negovanjem strateškog i neraskidivog planiranja sredine može se očuvati

ravnoteža izmedju socio-ekonomskog i okolinskog razvoja u prostoru.

2.3.1 Demografij ai socijalna pitanja

Strateški prioriteti:

- stvaranje uslova za osnovno i srednje obrazovanje ;
- stvaranje uslova za kulturne i sportske aktivnsoti

2.3.2 Ekonomski razvoj

Strateški prioriteti:

- ulaganje u manje i sredne produzeće i mogučnosti turizam u urbano naselje RaniLuga;
- novi pristup urbane naselje u saobraćajnim koridorima i dopunjavanje i jačanje postojećih linija.
- Izgradnja neli industrijskih mogučnosti (drvenu indistriju itd);

Okolina i korišćenje zemljišta (Planiranje i upravljanje naseljenim mestima)

Strateški prioriteti:

- izrada regulativnih planova urbanih zona u RaniLug;
- tretiranje sa prioritetom nekih nerazvijeni delove naselja;
- zaštita poljoprivrednog zemljišta koje će biti definisano ovim planom;
- zaštita resursa.

2.3.3 Infrastrukura

Strateški prioriteti:

- izgradnja infrastrukture za akumulacije (izgradnja kartaža i drugih sadržaja) i za transport vode za piće;
- infrastruktura transporta i za privremeno i stalno tretiranje otpadnih voda smatrujući kao mogučnost i opštinska postrojenja;
- izgradnja infrastrukture za privremenu i stalnu deponiju;
- izgradnja nove mreže kao i poboljšanje postojeće putne u urbanu naselje i povezivanje u glavnu mrežu sa pratećom infrastrukturom u pravcu Srbije;
- nova veza optičke mreže sa pratećom infrastrukturom;
- moguča železnička stanica i povezivanje na železničku mrežu (predviđenom Prostornom Planu Kosova) sa pratećom infrastrukturom (Uroševac-Gnjilane–Srbija) i povezivanje sa koridorima VIII i X;

2.4 OKVIR PROSTORNOG RAZVOJA URBANE ZONE

Željeno prostorno predviđanje za teritoriju urbane zone RaniLuga u oblasti ekonomskog razvoja, uključujući mogućnosti turizma, rekreaciju, trgovinu i ostale oblasti zasniva se na analizu Urbanističkesituacije i na viziju, načela i strateške prioritete koji su proizašli iz procesa učešća u izradi ovog dokumenta.

Okvir prostornog razvoja odražava željeno prostorno predviđanje za terirotiju urbane zone. On utvrđuje koncept prostornog razvoja za urbane zone i treba da sadrži:

2.5 GLAVNI KONCEPTI PROSTORNOG RAZVOJA

U tom pravcu radne ekipe su predvidele sledeće:

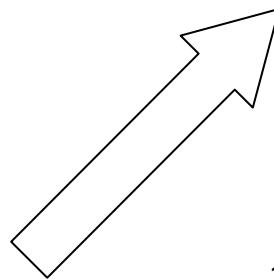
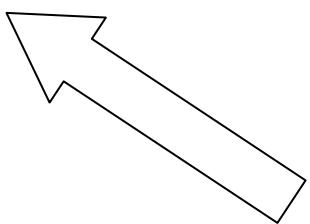
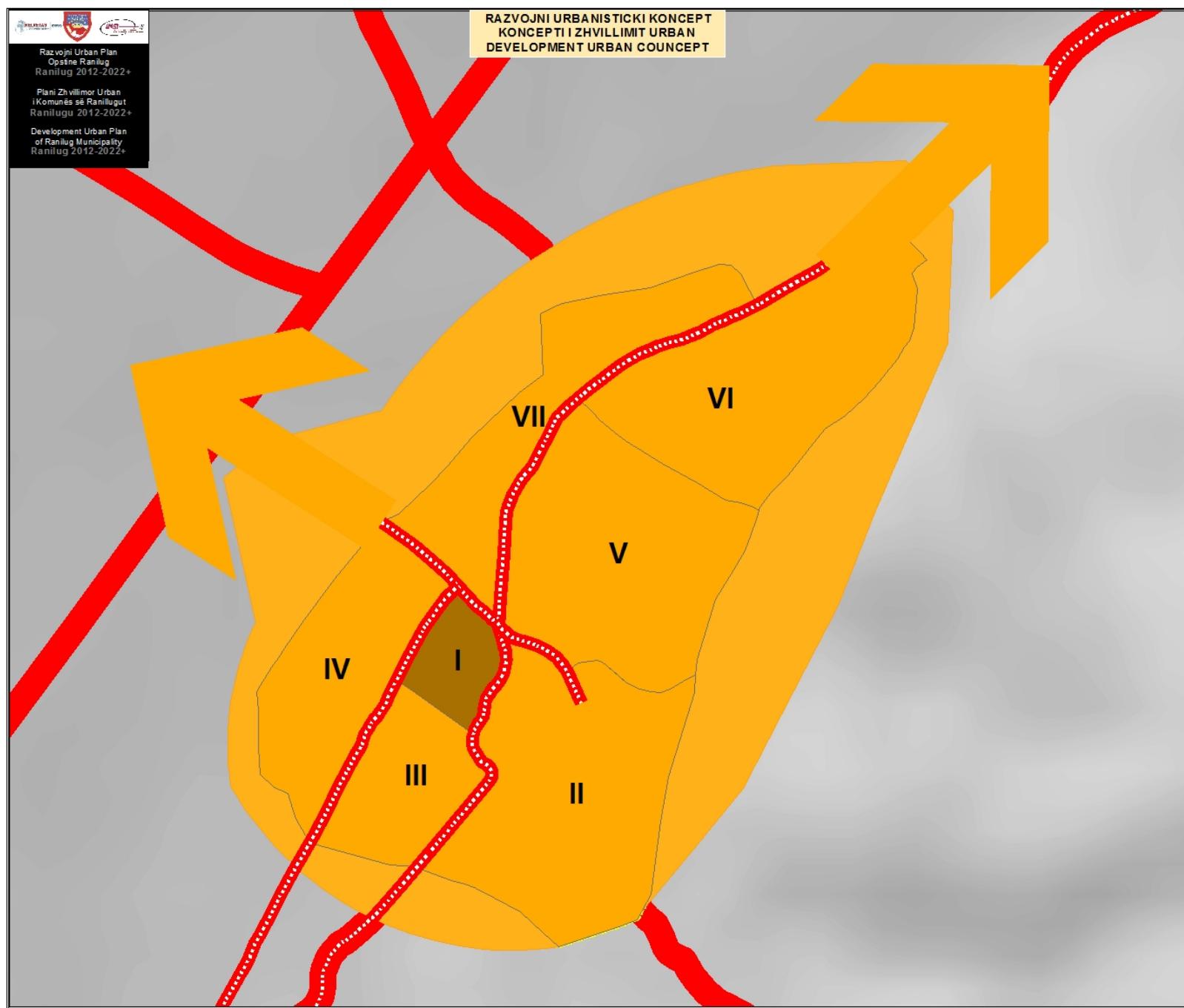
Osnovna orijentacija održivog proizvodno-ekonomskog i prijatnog razvoja prema sredini u RaniLugado 2017 god. treba da bude takva da bi omogučila realizaciju predviđenih ciljeva, razvojnih zadataka i smanjenje razlika u pogledu nivoa razvoja u odnosu na ostale urbane zona ovog regiona i dalje Kosova i regiona. Naredni period u tom smislu treba biti prekretnica i novi kvalitet što se tiče razvoja urbane zona.

Osnovna orijentacija razvoja RaniLuga tokom narednog perioda treba da bude planirati neke ekonomiske sadržaje koji treba da imaju značajan uticaj kako na dinamiku rasta opšte ekonomije, tako i na disperziju strukture i efektivnog prostiranja širokog prostora u pogledu razvoja i drugih delatnosti.

Ekipaza planiranje i radne grupe koje su angažovane u izradi urbnog razvojnog plana analizirali su saaspekta ekonomskog, socijalnog i aspekta životne sredine, tako da na profesionalnu analizu došli do koncepta koridornog razvoja RaniLuga i to:

- linearni koncept (na nivou svih zona unutar urbane granicama) i
- Koncept kompaktog razvoja unutar tog linearne koncepta.

Znači Urbana zona RaniLuga imaće koncept kompaktog razvoja u intensitetu a linear nog oblika

2.6 STRUKTURA I PROSTORNE LOKACIJE ZA EKONOMSKI RAZVOJ URBANE ZONE RANILUGA

Željeno prostorno predviđanje za teritoriju kadastarske zone i urbane zone RaniLuga u oblasti ekonomskog razvoja uključujući: sve mogućnosti urbane naselje za stanovanje i gradjevinu, trgovinu, industrijski razvoj do poljoprivredni aktivnosti, šumarstvo, turizam i ostale oblasti, zasniva se na analizi situacije urbane zona kao i na viziju, načela i strateške prioritete koji su proizašli iz procesa učešća u izradi ovog dokumenta.

U tom pravcu radne ekipe su predvidele sledeće:

- Osnovna orijentacija održivog ekonomskog razvoja u RaniLuga do 2017. god., treba da bude takva da omogući realizaciju predviđenih ciljeva, razvojnih zadataka i smanjenje razlika u odnosu na ostalurbane zone na nivou regiona pa i Kosove.
- Razvoj Urbane zoneRaniLuga tokom narednog perioda treba da se ogleda kroz razvoj, stanovanja,poljoprivrednih proizvoda, industrijskog razvoja, turizma i ostalih delatnosti, pri čemu bi razvoj ovih oblasti imao značajan uticaj kako na dinamiku rasta opšte ekonomije, tako i na disperziju strukture i efektivnog prostiranja širokog prostora u pogledu razvoja i drugih delatnosti.

2.6.1 Ekonomski razvoj:

Željeno prostorno predvidjanje za teritoriju urbane zone RaniLuga u oblasti ekonomskog razvoja obnove, uključujući turizam, rekreaciju, trgovinu i ostale oblasti zasniva se na analizu urbane zona situacije i na vizije, načela i strateške prioritete koji su proizašli iz procesa učešća u izradi ovog dokumenta.

2.6.1.1 Turizam:

Ugostiteljstvo:

Polazeći od vizije za budućnost opštine, ulogu koju ima urbano naselje u tom smeru i vrednosti nasledja i drugih ugostiteljskih resursa u funkciji ekonomskih razvoja potrebno je proširiti i ojačati sadržajima, treba raditi da se omogući izgradnja sa standardima i kvalitetna izgradnja ugostiteljskih objekata, objekata za smeštaj, noćenje i objekata za hranu i piće i to prema sledećim kategorijama: bilo bi dobro da u privatnom ili državnom sekturu planira mesto za hotel ili motel, kamp, sobe pod zakup, apartmani, hoteli (hotel za omladinu), planinarski dom, odmaralište, prenočište i dr.

Neki dobar restoran, nacionalni restoran, mlečni restoranti, kafane, picerije, čevapdžinice, narodne kuhinje, burekdžinice i dr.,

Neki dobar Bar: bar, nočni bar, diskobar, i dr.,

Bifeji: bife, pivnica, bistro i dr.,

Kafane: kafena, bar-kafe, kafe-poslastičarnica, i dr., Kantine i priprema obroka.

Znaci tu bi dosli gosti i posetioci iz drugih krajeva da bi proveli noc, dve i vise.

To je predvidjeno prioritetima radnih grupa i stručnih aktera u RaniLug i sve će to biti uradjeno prema regulativnim planovima i doprineti kualitetu života i ekonomskog razvoja .

Prehrambena industrija -

Tokom narednog perioda razvoja ove industrije u urbanu zonu RaniLuga može biti dobra grana ekonomskog uticaja , potrebno je posvetiti posebnu pažnju intenzivnjim razvojem prehrambene industrije (mlinova, pekara) za proizvodnju brašna, hleba i peciva što će izgradnjom silosa stvoriti povoljniji uslovi za obezbeđenje rezervi žitarica, zatim nekog pogona (hladnjaca) za uskladistenje i preradu voća i povrća kao i drugih proizvoda od povrtarstva.

Izgradnja farme (za krupnu i sitnu stoku, zivinu), mlekare, klanice i hladnjače doprineće vecoj proizvodnje, prometu i snabdevanju opštine i proširenju tržišta za otkup, plasman i preradu ovih proizvoda.

Kroz strukturu i obim poljoprivrednih proizvoda poveca ce se znatno asortiman i kvalitet veceg broja proizvoda od industrijskog bilja, mesa, mleka i mlečnih proizvoda, voće i povrće i ostalo, što će omogući poljoprivredni proizvodnju na većem nivou sto bi trebalo obezbediti dovoljno proizvoda za razvoj prehrambene industrije u urbane zona.

Ostale industrije – U perspektivi može se očekivati razvoj i drugih industrijskih grana koje za sada ne postoje u ovoj urbanoj zoni , razvoj novih grana zavisiće od uspeha istraživanja, tržišta, sirovina i od plasmana proizvoda.

Polazeći od problema zapošljavanja radne snage, koji je ovoj urbanoj zoni veoma izražen, razvoju novih industrijskih grana treba posvetiti posebnu pažnju.

2.6.1.2 Energija:

I u buduće, potrošnja električne energije u opštini zasnivaće se na TE Obilić međutim, nakon analize stanja u ovoj oblasti, svesni smo da redovno snabdevanje energijom je od velikog značaja za privredu, tako da i urbana zona RaniLuga treba da pokuša da vid moguće alternative električne energije.

Mogući potencijalni su biomasa solarna energija i nesumnjivo i geotermalna energija.

Potrebna su dodatna proučavanja izvodljivosti koje treba da budu koncentrisane na prirodne potencijale određenih zona.

- **Solarna energija:**

Pošto RaniLuga ima relativno dobre klimatske uslove sa mnogo sunčanih dana potrebno je sagledati mogućnost korišćenja solarne energije za termičku energiju i dobijanje energije pomoću fotofolijskih panela (kao dugoročan cilj). U tom smislu, preporučuje se korišćenje krovnih ili sličnih površina u cilju štednje slobodnih kopnenih površina .

- **Štednja energije:**

U okviru urbane zone a naročito u zgradama kolektivno stanovanje, koncepti energije zasnivani na primerima ugovaranja pružaju efikasne oblike što omogućuje domaćim autoritetima da sprovode savremene mere štednje energije (npr. izolacija, efikasni sistemi grejanja i dr.). Osim štednje finansijskih sredstava, kroz primera upotrebe štednje, može da stanovnicima obezbedi veliki potencijal u štednji.

2.6.1.3 Zanatsvo:

Zanatstvo je značajna oblast za ekonomski razvoj nove urbane zone. Predviđa se stvaranje prostora i uslova za sve **zanatske delatnosti** i to u proizvodnom, uslužnom, umetničkom zanatstvu i domaćoj radinosti, pružanje uslova u funkciji više šansi za izlazak iz malog domaćeg tržišta u pravcu regionalnog i evropskog tržišta.

2.6.1.4 Trgovina:

Nastaviće da bude prioritetna grana ekonomskog razvoja (prema vrsti i aktivnostima), trgovinski biznisi će imati najveći procenat od ukupnog broja biznisa u urbanu zonu RaniLuga

Treba se videti uslovi za trgovinu na veliko (magacini i druge prostorije zavisno od prirode artikala), imajući u vidu transportnu infrastrukturu i predviđjene buduce koridore i

Trgovina na malo koja će se nastit da se razvija. Ova delatnost razvija će se u svim zonama urbane naselje.

2.6.1.5 Bankarski sistemi:

Banke za budući ekonomski razvoj RaniLuga predvidjaju se da budu promoter kredita, kreditirajući razne poduhvate počev od mikrofinansijskih institucija od kojih se očekuje da nastave sa kreditiranjem porodičnog biznisa, malih i srednjih biznisa i agrobiznisa, takodje se očekuje kreditna podrška od strane banaka koje deluju u RaniLuga za privatni sektor.

Sve će to biti popraćeno sa vecim nivoim održivosti ovog sektora i mogućnošću za kredite sa nižim kamatama i širokim paketima u svim oblastima, počev od poljoprivrede, industrije, turizma i dr.

2.6.1.6 Gradjevinarstvo:

Gradjevinarstvo, kao grana privrede zauzima značajno mesto u privredi kadastralske zone. Planira se da bude ojačana u pogledu većeg broja zaposlenih u raznim gradjevinskim profilima (zidar, moler, tesar, armirač, keramičar i dr.).

Funkcionalno gradjevinarstvo i dalje će biti usko povezano sa razvojem svih ekonomskih i neekonomskih aktivnostima. Intenzivan razvoj gradjevinarstva nastaviće da bude uslovijen i u skladu sa investicijama u oblasti privrede i socijalne delatnosti.

Gradjevinska aktivnost nastojace da bude koncentrisana uglavnom na privatna gradjevinska preduzeća .

2.6.2 Infrastruktura-Urbane Zona transport, komunikacije

2.6.2.1 Infrastruktura kao sistem za funkcionalno organizovanje prostora:

Mreža i kvalitet predviđene infrastrukture će predstavljati osnovu prostornog integrisanja i kao prvi preduslov ostvarenja harmoničnog razvoja. Integralno povezivanje infrastrukture u prostoru biće sadržajni prioritet Urbanog Razvojnog Plana (URP) za prostor RaniLuga. Osnovni pravci infrastrukture će inicirati polarizaciju ekonomskih potencijala kao i koncentrisanje stanovništva. Predviđeni pravci, u prvom redu, njihov kvalitet i funkcionalni značaj treba da doprinose realizaciji prostorne i ukupne ravnoteže.

Infrastrukura u RaniLug treba da obezbedi racionalno i teritorijalno integrisanje ekonomije, integrisanje urbanog prostora sa svim saderžajima i u određenom vremenu i prostoru da obezbedi odgovarajuće učinke u razvoju ostalih funkcija.

2.6.2.2 *Urbani transport:*

- **Urbani transport**

Na teritoriji urbane zona sada za sada ne postoju uslovi i potrebe za urbani transport,naj više se koriste privatni autombili,kamijoni i traktori za transport ljudi i dobara unutar urbane naselje,trenutno ako se analizira transport u urbanu zonu imaju se u vidu adekuatno transportiranje svih koji imaju potrebu za nekakav modalitet transport od starih do školskih učenika i još važnije neka mesta sa svim saderžajima za kombi,minibus ili autobus u urbanu zonu da bi se koristeli za transport od urbane zone do drugih mesta i u tom smeru trebamo planirati mrežu i sistem infrastrukture adekuatno za urbani e sab-urbani transport.

- **Mreža i sistem infrastrukture putnog saobraćaja:**

Na teritoriji urbane zona, prema analizama stanja može se jasno videti da postojanje samo lokalnih putevi položaj i kvalitet putne infrastrukture nije u dobrom stanju.Tako da ekipa za planiranje predviđa da se mora intervenisati u postojeće putove u smislu:stvortiti adekuatan urbani profil, unapredovanje kualiteta ,dopuniti sa saderžajima itd,treba otvoriti nove putove u urbanu zonu i traba povezivati sa kualitetnom infrastrukturem urbanu zona sa magistralom u u buduće sa autostradom koja ide za Srbiju povoljnom saobraćajnom položaju gde se predvidja da bude prostor gde treba snažno delovati ovim planom i to: oj bačanje puteva za saobraćaj izmedju naseljenih mesta i puteva za povezivanje urbane zona sa susednim opstinama i sa Bujanovcem.

kompletiranje sa sadržajima urbane infrastrukture znači kompletiranje sa trotoarima u u svim putevima urbane zone, atmosferskim kanalizacijama, zaštitnih pojasa, sa horizontalnom i vertikalnom signalizacijom, održavanje i dr.

Razvoj saobraćajnih sredstava

Povećanja broja motornih vozila iz prošlog perioda a naročito putničkih vozila nastaviće se i tokom narednog perioda, naročito putničkih vozila u ličnoj svojini.

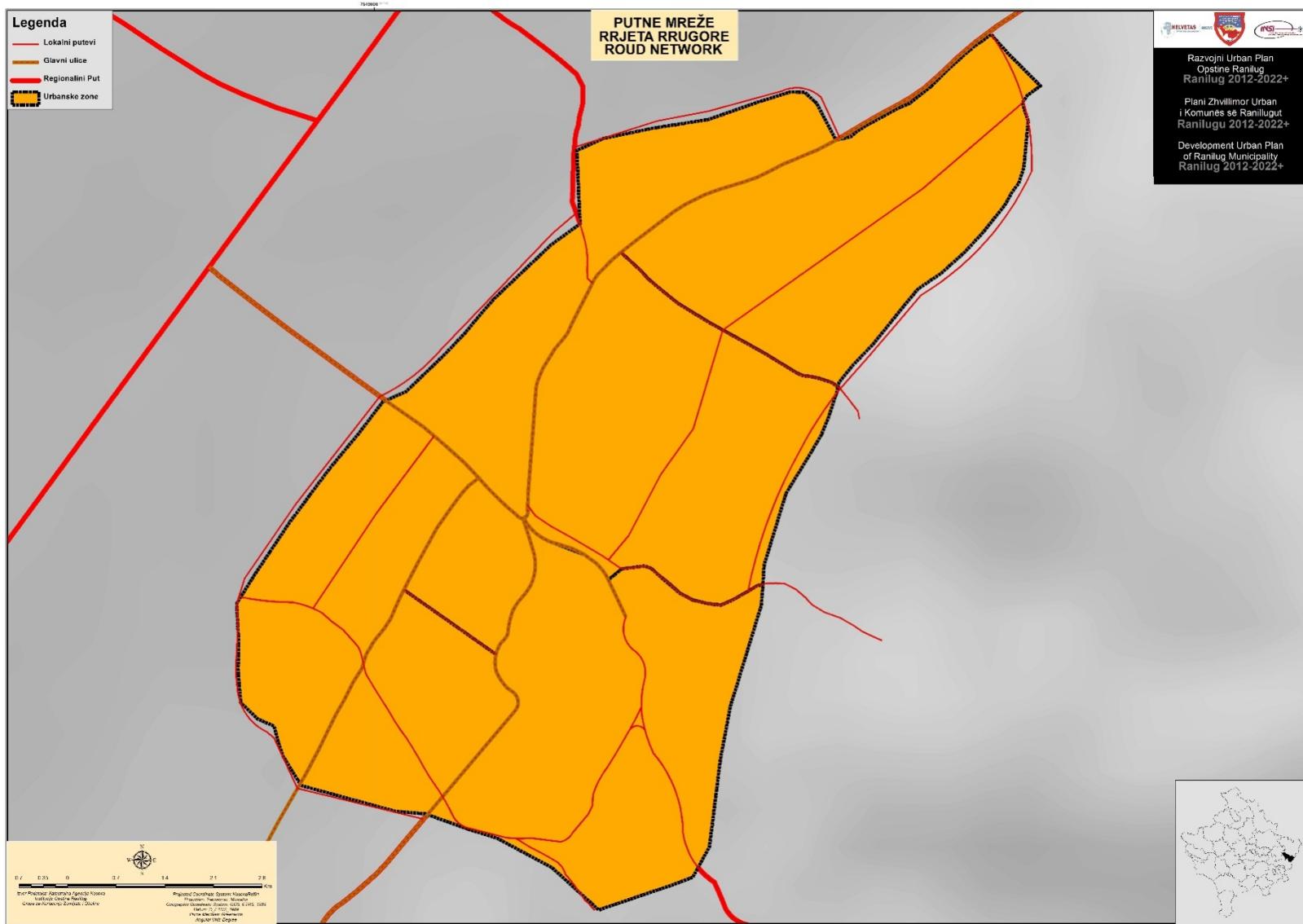
Poboljšanje standarda ali i povećanje koncentracije stanovnistva u Urbanoj naselji RaniLuga najviše će uticati na povećanje broja vozila.

Stopa motorizacije kretaće se oko 250 vozila na 1000 stanovnika, odnosno jedno vozilo na četiri stanovnika. Stopa motorizacije u centru naravno da može biti još veća.

Predviđanja pokazuju da se može očekivati da će se stopa povećanja vozila kretati od 8 do 10% godišnje i da će u urbane zone do 2017.god. biti negde oko 350 do 500 vozila. Struktura vozila ići će u prilog putničkih vozila. Njihovo učešće iznosiće oko 68% ukupnog broja vozila.

- **Objekti, oprema, servisi i kvalitet usluga u saobraćaju**

Tokom narednog perioda, razvoj saobraćaja u urbanoj naselji usloviće se pored izgradnje i rekonstrukcije puteva i izgradnja i kompletiranje sistema pratećih saobraćajnih objekata. U toj funkciji predviđena je i autobuska stanica u RaniLugu i manje stanice sa stajalištima uz puteve gde treba izgraditi posirenje.

Mapa br. ... Transportna infrastrukura u Raniluga

2.6.2.3 Telekomunikcije:

Razvoj telekomunikacionog saobraćaja PTK-a i privatnih operatera RaniLuga i dalje će osnivati najintegralniji razvoj ovog saobraćaja, polazeći od stanja telekomunikacione mreže PTT.

Dugoročni ciljevi kojima treba ići za razvoj ovog saobraćaja u perspektivi za urbanu zonu su: pošta, broj telefonskih priključaka, antenskih, kablovskih i internet usluga koje trebaju biti povećane, a usluge PTK-a i drugih privatnih operatera da se modernizuju.

Potrebno je vazdušne mreze zameniti podzemnim. Polaganje optičkih kablova na teritoriji urbane zone i pokrivanje cele teritorije internet mrežom, jačanje mreže na nivou standarda, izgradnja centrala na periferiji, pružanje usluga širih razmara, postavljanje savremenih antena PTK-VALA, IPKO, Z-Mobile i ostali.

U delovima naselja gde postojeća PTT mreža potiče iz 90-tih godina treba zameniti novom.

Kao predlog je i postavljanje javnih govornica u svim zonama urbane naselje gde postoji mreža fiksne telefonije, kao i u onim sredinama gde se planira postavljenje nove mreže.

Poboljšanje kablovske, internet mreže i pružanje televizijskih HD programa i postavljanje televizijskih predajnika-antena.

2.6.2.4 Energetska infrastruktura:

• Energetska mreža

Na osnovu analize stanja u profilu konstatovano je da postojeća elektroenergetska distributivna mreža u najvećem delu izgradjena je pre 20 i više godina, što znači da su vazdušne linije u lošem tehničkom stanju a kablovi koji sada snabdevaju potrošače su neadekvatnog poprecnog preseka, naročito kablovi napona od 10kV. Većina trafostanica su sa naponom od 10/0.4 kVA.

Polazeći od postojećeg stanja i arhitektonskih predloga, distributivni SEE treba da se obavi u skladu sa dvema preporukama koje su date u nastavku:

- Preporuke master plana za razvoj distributivnog sistema do 2015 godine**
  - postepeno uklanjanje ST (stubna trafostanica) 35/10kV i prelazak na ST 110/20kV;
  - prelazak sa distributivne mreže od 10kV na distributivnu mrežu od 20kV;

- zamenu TS 10/0.4kV sa onima od 20/0.4kV;
- zamenu vazdušnih linija od 230/400V sa pletenim kablom ili i sa podzemnim kablovima;

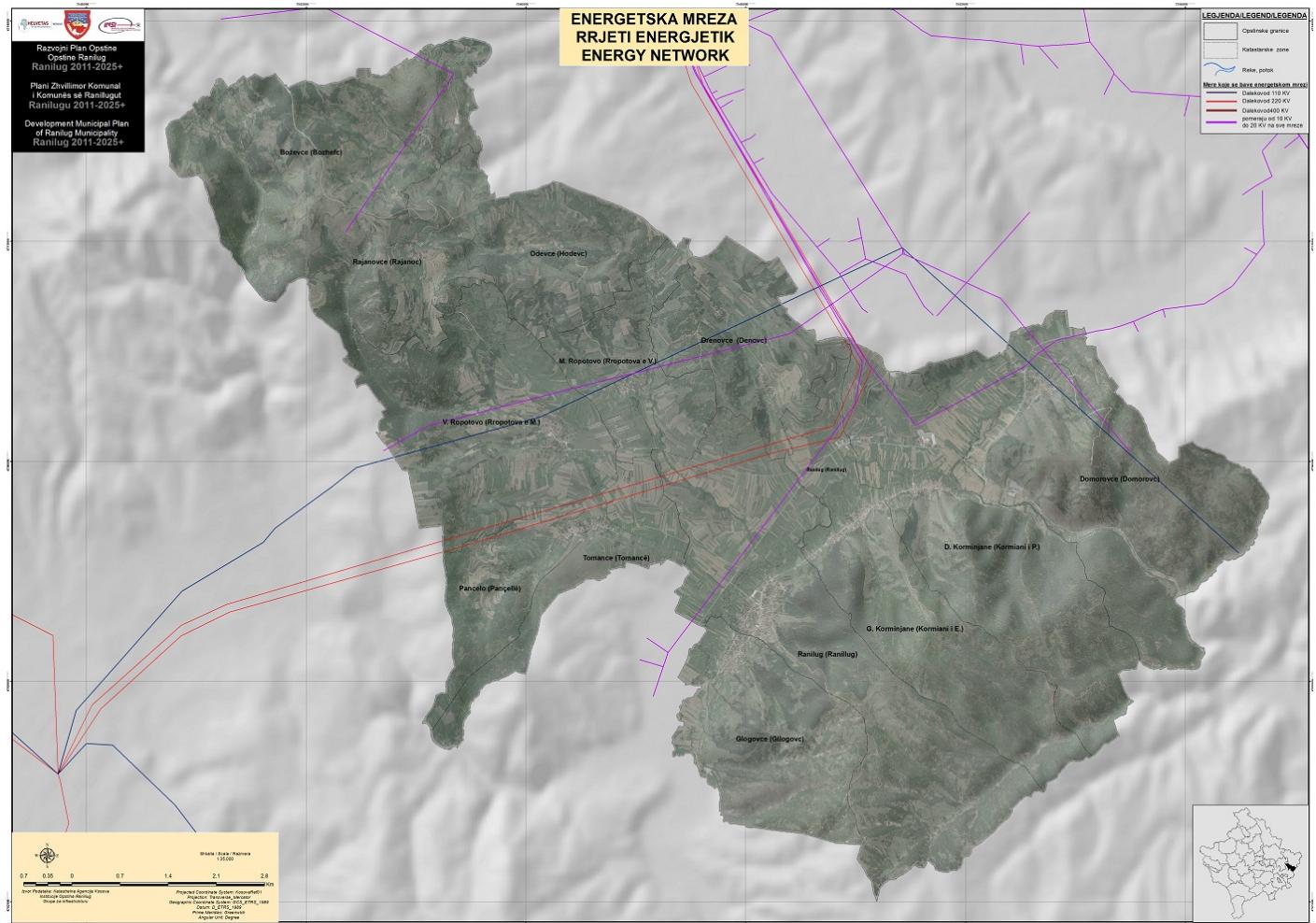
Pravilnici IEC, IEEE i ANSI koji za nove projekte na urbanim mestima, linije za snabdijevanje električnom energijom i linije telekomunikacione mreže prate istu trasu i po mogućnosti da se realizuju u isto vreme.

Gorenavedene preporuke i pravilnici obavezuju da SEE i SK ostavaruju tako da:

Na ruralnom delu opštine gde se sada nalazi izgradjen DV od 10 (20)kV drvenim stubovima i betonom potrebno je planirati novi DV samo za radni napon od 20 kV kako bi postepeno bilo omogućen prelazak na napon od 20kV.

Mreže niskog napona trebaju da budu planirane takođe betonskim stubovima i vazdušnim provodnicima Al/Fe PP 50 mm². Na ovim stubovima treba da se planira i javna ulična rasveta.

Javna rasveta glavnih seoskih ulica obaviće se natrijum lampama snage od 400 W postavljenih na metalnim stubovima visine 8-10m. Uključenje i iskuljučenje lampi biće automatsko, a za vreme kada ulice nisu mnogo prometne (posle ponoći) lampe će automatski biti upaljene sa polovinom nominalne snage.

Mapa br. ... Energetska mreža u opštini Raničevac kojom se snabdeva i Urbana zona

- Posebne linije za intervenciju na mrežu od 10 kV**

Na osnovu analize električne mreže koja je obavljena na terenu od strane eksperata u saradnji sa KEK-om konstatovano je da na nekim delovima prioritetno treba intervenisati i preći sa sistema od 10KV na sistem od 20KV i isto tako potreba za popravku ili rekonstrukciju nekih trafostanica u nekim zonama.

2.6.2.5 Gas i nafta:

- Gasovodna mreža**

Energetski gas u strukturi energetskog sistema sve više zauzima značajno mesto. Upotreba gase za grejanje i industriju je od višestruke prednosti a troškovi korisnih kalorija su niži i znatno smanjuju zagadjenje sredine i okoline. Kaomogucnostsnabdevanjegasom opštine Raničevac pa i urbane zone može se smatrati veza sa gasovodom Skopje-Niš na mogućoj liniji Kamenica-Priština.

- **Nafta**

U pogledu snabdevanja naftom i naftnim derivatima RaniLug kao i celo Kosovo i dalje će zavisiti od uvoza nafte i njenih derivata. Uvoz nafte i naftnih derivata bice i dalje uglavnom realizovan drumskim transportom, magistralnim i regionalnim putevima, kao planiranim železničkim transportom.

Upustva EU-e o energetskom sistemu a naročito za sektor nafte i naftnih derivata fokusirane su na izgradnji rezervoara za uskladistenje nafte u cilju obezbeđenja rezerve, u slučaju nekih barijera i restrikcija u snabdevanju, kako bi opština RaniLug pa i urbana zona bila u povoljanom položaju u tom pogledu.

2.6.2.6 *Infrastruktura hidroprivrede:*

- **Infrastrukura za snabdevanje vodom**

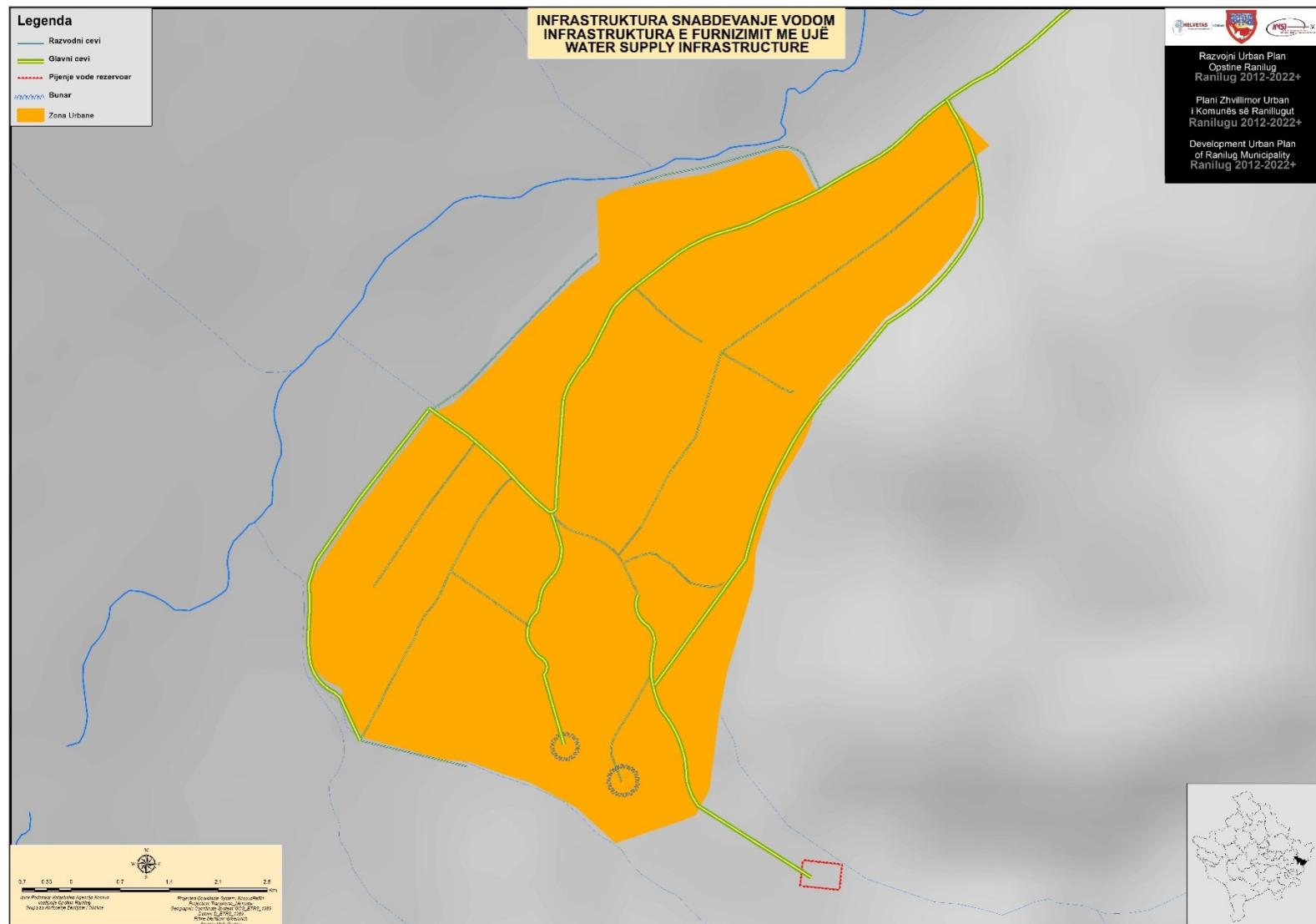
Analizu stanja u urbane što se tiče infrastrukture vodovoda, obavila je radna grupa za planiranje zajedno sa strucnjacima iz hidroprivrede gde su analizirane potrebe za snabdevanje vodom stanovništva, industrije i poljoprivrede i konstatovano je sledeće:

Prioritetno treba unaprediti, kompletirati i modernizovati infrastrukturu vodosnabdevanja u zonama koje već imaju vodovodni sistem.

Stose tice snabdevanja naselja pijacom vodom, da će se prioritet na maksimalnom iznalazenju i korišćenju lokalnih izvorišta podzemnih voda.

Dugoročne potrebe vodosnabdevanjem zasnivaće se na izgradnji integralnih vodoprivrednih sistema, sa posebnim osloncem na velika izvorišta podzemnih voda, atmosferskih voda, vode iz vodotokova sa višenamenskim akumulacijama.

Voda za tehnološke potrebe biće zahvatanapo praviluiz vodotokova i reka.

2.6.2.7 Mreža kanalizacije otpadnih i atmosferskih voda:

- Infrastrukura za tretiranje i preciscavanje otpadnih voda**

Analizu stanja u urbanoj zoni pa i opštini u pogledu infrastrukture otpadnih i atmosferskih voda obavila je radna grupa za planiranje tako da se planira da u buduće imamo odvojene sisteme za preradu otpadnih (fekalija) i atmosferskih voda u svim naseljenim mestima počevši od RaniLuga kao administrativnog centra opštine.

Planiranje i funkcionisanje nekih segmenata stare mreže, sa neadekvatnim profilom (presekom) za šire potrebe treba se izvršiti rekonstrukciju mreže sa uvećanim profilom mreže, koja bi u naseljenim mestima imala veći protok otpadnih i atmosferskih voda.

Glavni kolektor za odvodjenje kanalizacionih voda se nalazi po sredini teritorije opštine i to od jugo-zapadne strane do severo-istoka opštine, što znači sa desne strane obale korita reke Binacke Morave od Glogovca do ispod Donjeg Korminjana.

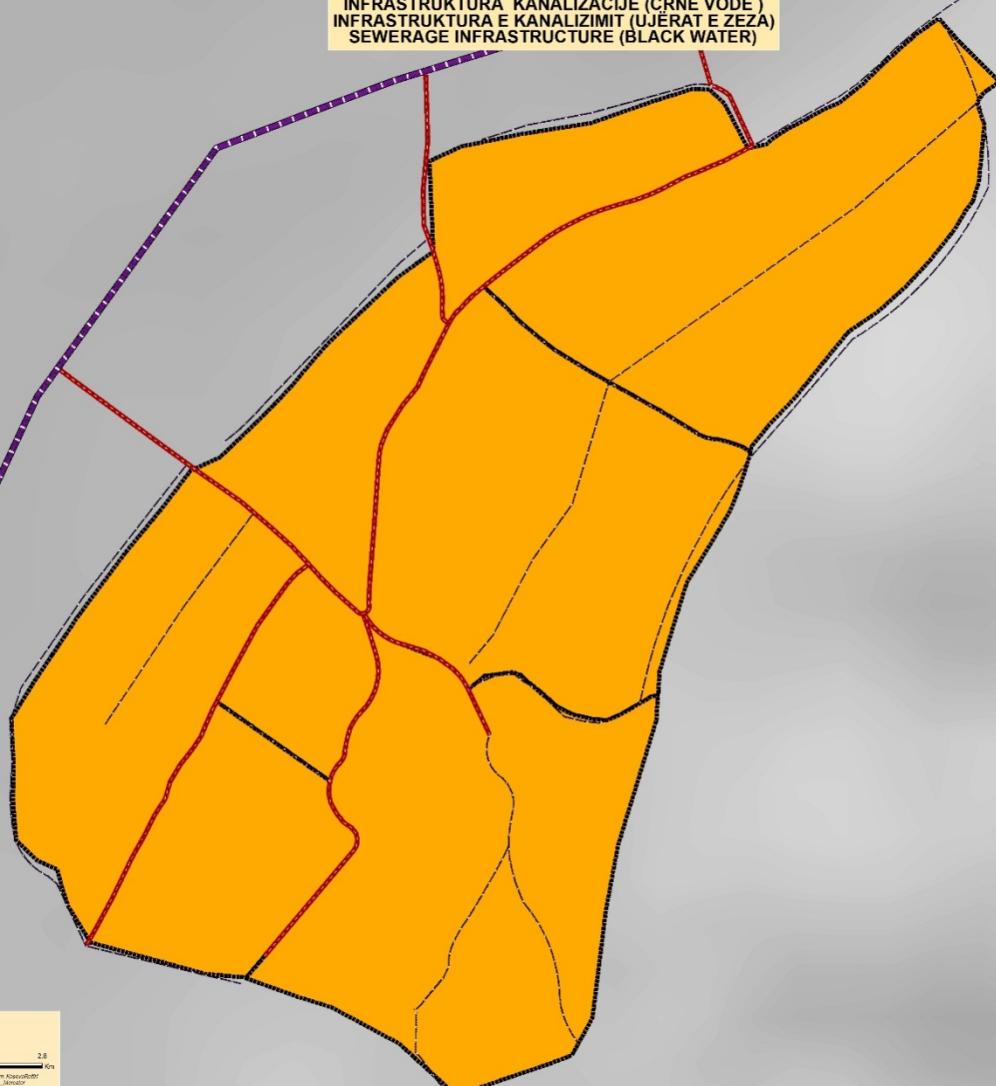
Planirano je da se povezu sve linije kanalizacije na glavnom kolektoru,

U dugoročnom planu, na Kosovu se predviđa izgradnja 7 postrojenja za tretiranje otpadnih voda. U svakom regionu po jedno postrojenje, tako da region Gnjilane gde spada i Opština i urbana zona RaniLuga.

**INFRASTRUKTURA KANALIZACIJE (CRNE VODE)
INFRASTRUKTURA E KANALIZIMIT (UJERAT E ZEZA)
SEWERAGE INFRASTRUCTURE (BLACK WATER)**

HEUVERS
Razvojni Urban Plan
Opština Ranilug
Ranilug 2012-2022+
Plan Zhvillimor Urban
i Komunes se Ranilugut
Ranilugu 2012-2022+
Development Urban Plan
of Ranilug Municipality
Ranilug 2012-2022+

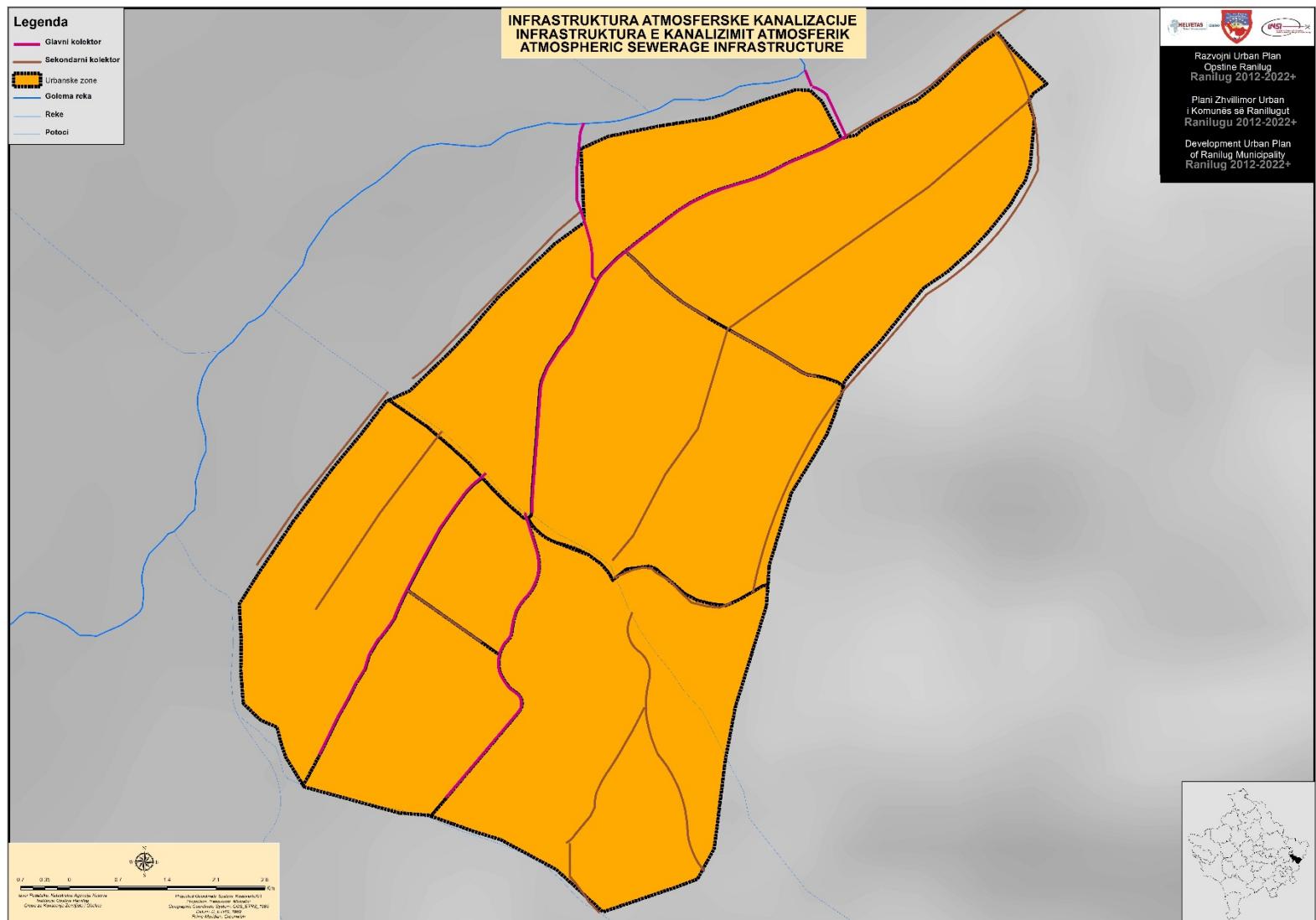

Mapa br. ... Sistem kanalizacije crne vode u Ranilugu

- Mreža atmosferske kanalizacije**

Kao što je gore navedeno, atmosferska kanalizacija imaće posebnu mrežu. Sve atmosferske vode treba da se izlivaju u reku Binačka Morava i najbližim potocima, koristeći pad terena tako da trasa kolektora bude što kraća, vodeći računa da se u ovoj kanalizacionoj mreži ne izljuj otpadne ili industrijske vode i dr.

Predviđa se mreža po drugim naseljenim mestima za atmosferske vode koja bi bila posebna (odvojena od mreže za fekalije) za svako naseljeno mesto da funkcioniše što je moguće više kao sistem i da se izlju u najbližim vododotocima. Izgradnja atmosferske kanalizacije na asfaltnim putevima sa izlivanjem u recna i najbližim potocima.

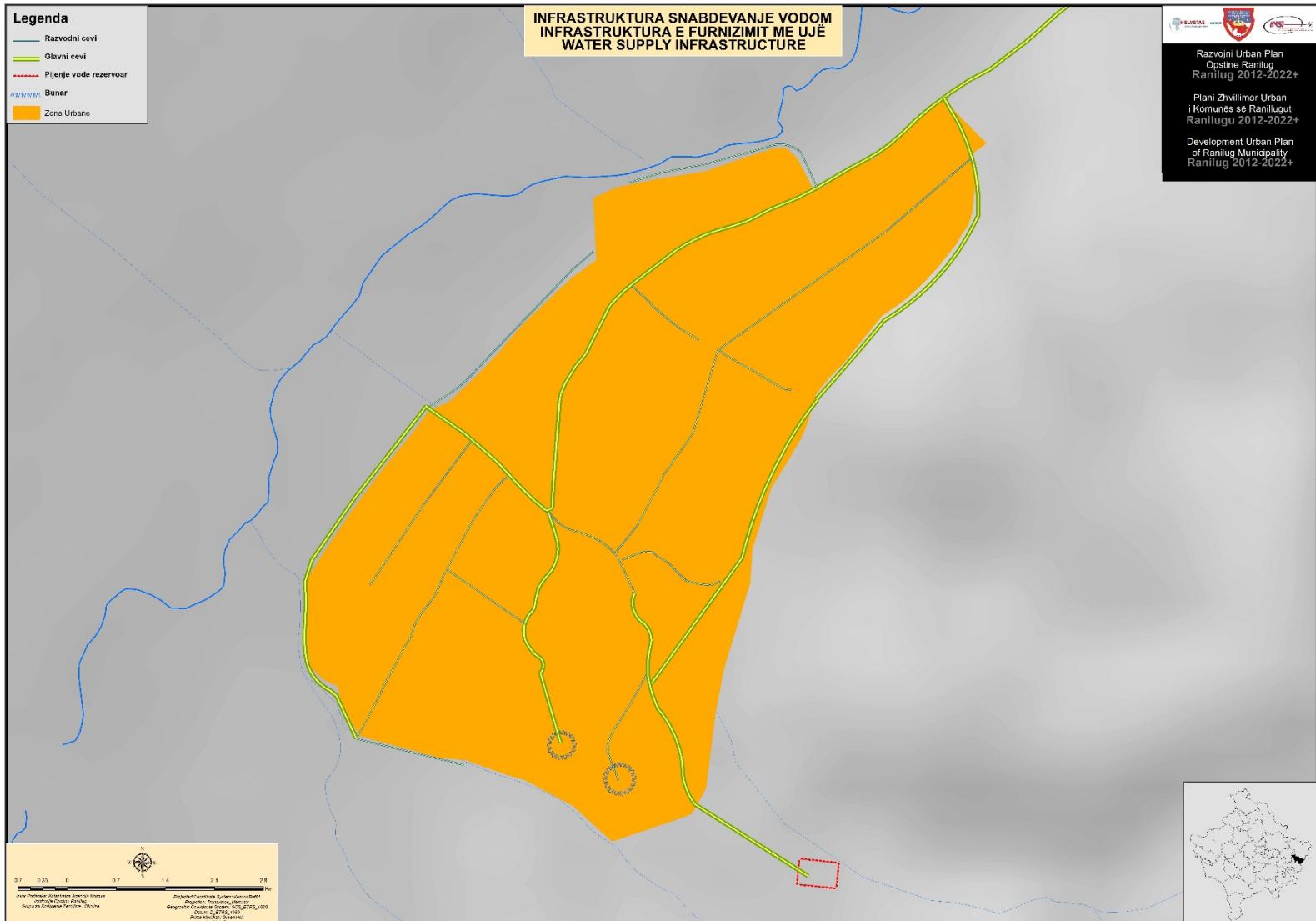

2.6.3 Infrastruktura za uredjivanje režima voda

Opstinski i regionalni prioritet na ovom području imaju zaštitu vodo-tokova izgradnjom brana (akumulacija) u mogucim vodotocima na teritoriji RaniLuga i urbane zone, kao i predvidjene brane (akumulacije) u vodenim tok reke "Binačka Morava" koja protiče kroz opštinu RaniLug u dužini od 7 km. To radi zaštite od svih poplava i da se akumulira voda za upotrebljavanje u periodima kada je to potrebno (u toplim temperaturama povremeno ispustiti svežu vodu u reci iz akumulacije). Ovom akumulacijom može se kontrolisati i količina vode za vreme velikih padavina.

Vidi (**Mapa br. ... Vodosnabdevanja na teritoriju opštine RaniLuga str. ...**)

Uredjivanje rečnih korita zemljom, urbanom regulacijom, izgradnja zastitnog bedema, održavanje i čišćenje radi zaštite od poplave, kao i otvaranje drenaznih kanala zbog zaštite poljoprivrednog zemljista.

2.6.4 Demografija i socijalna pitanja

Stanovanje

Stanovanje, kao glavna funkcija svakog grada se očekuje da će biti presudno za socialnu stabilnosti, zdravu životnu sredinu, dobrog zdravlja i ljudskog blagostanja u cjelini. Budući da je najveći korisnik prostora i osnovnih aktivnosti Grada, to utiče na tok celokupnog razvoja društva, i jedan jo od najvažnijih komponenti društvenog i ekonomskog razvoja, odnosno životnog standarda građanina.

U tom kontekstu, sa ovom Urbanom razvojnom plan planira se:

- Stanovanje za sve kategorije stanovnika
- nove prostore za višu gustoču stanovanja
- Densifikaciju u oblastima unutar blokova u cilju boljeg korišćenje gradskog zemljišta za izgradnju i održavanje poljoprivrednog zemljišta
- Poticanje korišćenja nenaseljenom stambenih fondom
- Obnova postojećih zgrada gde je moguće kroz urbanu revitalizacije, obnove u urbane blokove u procesu Urbane regulacije sa planovima.
- Izgradnja novih multi-stambenih zgrada, uglavnom u središtu urbane zone
- Unapređivanje društvenog života stanovnika grada, kroz dizajn otvorenim prostorima, zelenim površinama, dječju igralište, sportski tereni itd.
- Unapređivanje kualiteta života, što znači jednostavan pristup u infrastrukturu, na parking i druge usluge zasnovane na standardima
- Osigurati atraktivan stanovanje, što na smanjenje sabračaja (buka, zagađenje) u stambenim oblastima i treba da pojača zelene elemente.
- Osigurati pristup stanovanju za starije osobe

Stambena Gustina i Visina urbane zone

Urbanu zonu RaniLuga karakterišu niske stambene gustine, obezbedenje zemljišta je u tesnoj vezi sa planiranom stambenom gustinom.

Očekuje se da ćemo postići densifikaciju Urbane područje sa:

- Racionalno korišćenje građevinsko zemljište ;
- Racionalno korišćenje postojeće i nove infrastrukture;
- Racionalno korišćenje javnih usluga;

PREDVIĐENA STAMBENA GUSTINA I VISINA URBANE ZONE

- Oblast V, VI i VII min. 50—max.80 stanovnika po hektaru,
- Oblast II III i IV. min 70—max.120 stanovnika po hektaru, Miks oblast sa stanovanjem;
- Oblast I min.100—max.180 stanovnika po hektaru, centralna oblast kolektivno stanovanje;

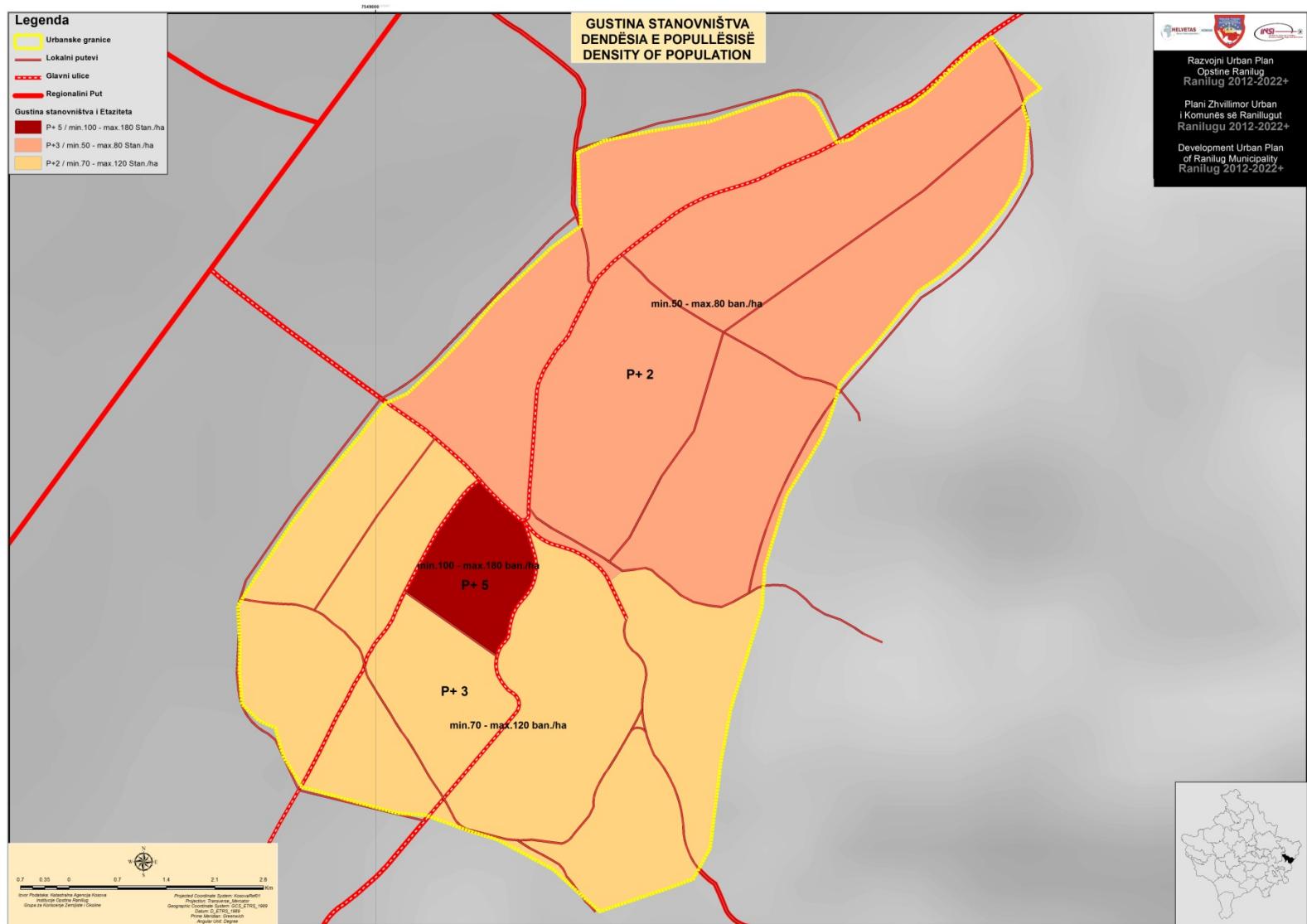
SPRATNOST

- Oblast V, VI i VII P+2 sprata
- Oblast II III i IV P+3 sprata
- Oblasti P+5 sprata

Urbani Indeksi unutar građevinske granice, indeks korišćenje parcele, indeks korišćenje poda bit će utvrdeni u pripremu urbanih regulativnih planova u cilju postizanja projektovane gustine ali treba da suunutar ovih vrednosti: indeks korišćenje parcele za stanovanje miks

oblasti 0.2-0.6; indeks korisčenje parcele za Industriju 0.6 i indeks povrsine poda biće od min 0.8- max 3.0.

I planiramo da stizemo ove beneficije od visoke gustine :

U SOCIALNOM ASPEKTU

- *Socialna blizina i raznolikost podstiče pozitivnu interakciju između rezidenta*
- *Unapređuje mogućnosti usluge u zajednici*
- *Umogućava više integriranog socialno stanovanje*

U EKONOMSKOM ASPEKTU

- *Povećava komercijalni i poslovnih aktivnosti utiču na ekonomski razvoj;*
- *Obezbeđuje unapredovanje infrastrukture;*

SREDINU I U OVOM ASPEKTU

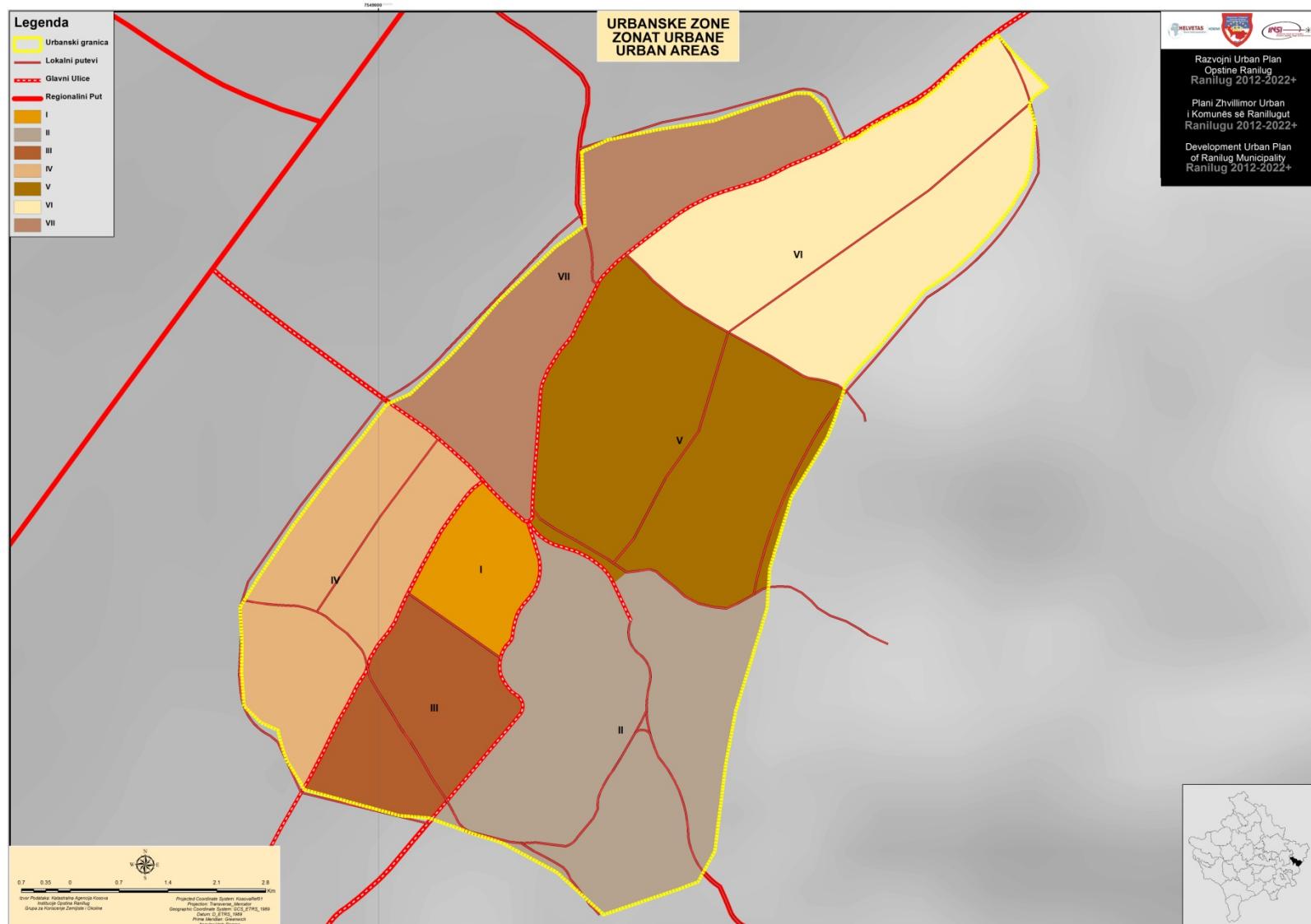
- *Smanjuje putovanje automobilom isto vremeno i potrebu za parking*
- *Podrska javnog transporta*
- *Povećanje energetske efikasnosti*
- *Smanjuje potrošnju sredstva*
- *Smanjuje Zagadženje*
- *Čuva i pomaže održavanje javni površina;*

TRETIRANJE URBANI CELINA

Na osnovu koncepta linarenog oblika a kompaktnog razvoja u smislu intensiteta gradnje,prirodno je da će veliki deo urbane zone biti predmet procesa urbane regeneracije.urbana zona tretirat će se u 7 urbane oblasti ,svaki oblast tretirat će se urbanom regulativnim planom gde će sa svi urbani parametri koristiti da bi se prostor regulisao i koristio bazirajući se u standarde , Ali posto urbane oblasti imaju specifičnosti i njihovo tretiranje bit će uzeći u obzir te specifičnosti.

Ovi oblici tretiranja se preporučuju da bise razradio Regulativni Plan ovi oblasti:

- Urbana regeneracija– rušenje neki ne stabilne strukture i elemente i staviti nove .
- Rikonstrukcija kao oblik tretiranja uglavnom za centar RaniLuga
- Densifikacija u nekim oblastima,sa ciljem povećanje stambene gustine i efikasne koriscenje zemlista u slobodne prostore planiraju se novi objekt.

2.6.4.1 *Obrazovanje:*

Nakon analize situacije na opštinskom nivou ali i u urbanu zonu i upoznavanja sa ulogom koju ima opština i urbana zona u edukativnom sistemu, koji se pored ostalog prenosi i u održavanju obrazovne infrastrukture a koju čine objekti i ostala oprema za škole, transport i nastavni kadar, postavljanja zajedničkog cilja od strane svih aktera za dobro edukovano i školovano društvo konstatovano je da je potrebno usmeriti buduća zbivanja u ovoj oblasti.

Podizanje kapaciteta za savremeno obrazovanje, poboljšanje bezbednosti učenika, poboljšanje kvaliteta obrazovanja, ravnopravno obuhvatanje obrazovanja, povećanje saradnje sa roditeljima, ministarstvom obrazovanja, ministarstvom rada, raznim državama i institucijama koje istražuju i zahteve tržišta. Zaštita i obezbedjenje lokacija za škole, poboljšanje infrastrukture postojećih škola i kompletiranje pratećom infrstrukturom koja važi za kompletan prostor RaniLuga gde funkcioniše obrazovni sistem, istaknuto je da potrebno je stvoriti uslove i dozvoliti privatno obrazovanje zasnovano na standardima, procenjene su potrebe za izradu novih školskih objekata sa pratećom infrastrukturom, izgradnja sportskih objekata u cilju poboljšanja uslova za rad i nastavu koje se sastoji u sledečem:

- **Predskolske institucije - nivo-0**

Ovde se uključuju svi objekti koji obezbeđuju usluge obdaništa i dečijih vrtića kao i sadržaji predškolskog obrazovanja.

- **Obdaništa i vrtici**

Prema medjunarodnim standardima, grupu dece u obdaništima sačinjavaju po 7-10 dece.

Na osnovu procene da jedno dete prosečno provodi dve godine u obdaništu, jedna grupa dece predviđa se za približno 400-700 stanovnika, u RaniLuga predviđeno je da se prostire sledeća obdaništa na naseljenim mestima i to:

Jedno decje obdaniste u RaniLugu,

- **Predskolsko obrazovanje**

Predškolsko obrazovanje, koje obuhvata decu od 3-6 godina prema članu 2.4 Zakona o predškolskom obrazovanju još nije obavezna.

U RaniLuga postoji sistem predškolskog obrazovanja ali predviđeno je da se ove ustanove unapredaju na infrastrukturnom smislu i na bolje raspoređivanje budućih objekata po kriterima broja stanovništva i poluprecnika prostora po naseljima opštine, koje kriterije mogu se prilagoditi i nizim osnovnim skolama.

- **Školške institucije - nivo-1.2 i 3**

Osnovno, nize i srednje obrazovanje

Zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju obavezuje nas na obezbeđenje uslova "**da svi imaju pristup uslugama obrazovanja**".

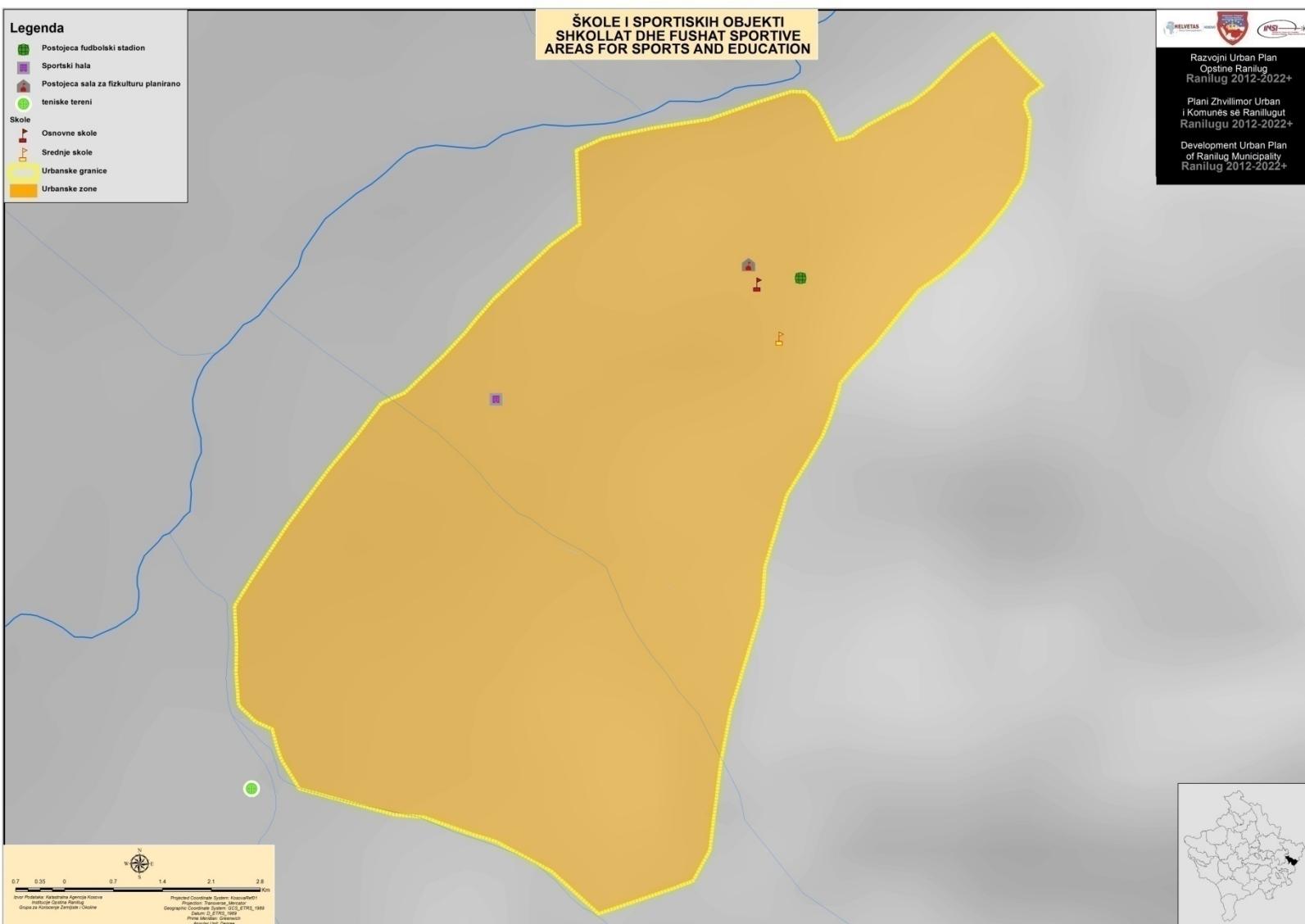
Prema ovim analiziranim mogućnostima, naročito o selima sa manjim brojem stanovnika i sa jednom znatnom udaljenosti tih zona potrebno je:

1. Izgradnja školskih objekata unutar zone pokrivanja;
2. Obezbeđenje javnog prevoza za matičnu školu;
3. Izgradnja škola (izdvojenih odeljenja) za prvi novo (deca od 6-12.god.) i obezbeđenje javnog prevoza za drugi nivo osnovne škole.

Vise srednje obrazovanje

Za 910 stanovnika (aktuelno), prema standardima usluga, ovi postojeci objekti srednjih škola zadovoljavaju potrebe stanovništva još za neki buduci period (kad se zna da se za oko 180 stanovnika potrebna je jedna srednja škola), međutim predviđeno je da se postojiće skole opreme i održe sa potrebnom infrastrukturom.

Radi izbegavanja dugih svakodnevnih putovanja sa udaljenih zona može se razmišljati i o uslugama smeštaja u djačkim domovima.

Mapa br. ... Skole i sportski objekti u Raniug

2.6.4.2 Zdravstvo:

Nakon analize situacije na opštinskom i urbanom nivou i postavljanja cilja za zdrave i zaštićeno društvo od rizika, obezbeđenje i stalno poboljšanje zdravstvene brige počev od upravljanja hroničkim bolestima (hipertenzija, dijabetes, astma, TBC i dr.) do smanjenja mortaliteta i morbiditeta dece ispod 5 godina, za stanovništvo kao glavni cilj zdravstvo i socijalnu zaštitu RaniLuga, gde će zadovoljavajući kvalitet biti smatrana kao jedan od glavnih indikatora koji će utvrditi nivo usluga i u narednom periodu.

Buduća zbivanja odvijaće se u pravcu modernizacije sistema i njegovo prilagodjavanje organizativnim formama i standardima, bazirajući se na najuspešnije savremenih iskustva.

Zdravstveni sistem u RaniLuga, kao i u drugim delovima Kosova nastaviće da se odvija po osnovu „porodične prakse“ sa pristupom lekara, medicinskih sestara i drugih zdravstvenih stručnjaka koji rade kao grupa.

- **Primarna zdravstvena briga:**

Nastaviće se na osnovu koncepta porodične medicine i to u sledećem sistemu:

Glavni centar porodične medicine (GCPM) koji će nastaviti sa pružanjem zdravstvenih usluga 24 sata bice dosadasnji GCPM u RaniLugu, ali za stvaranje boljih uslova zdravstvenih usluga i za povecanje kapaciteta GCPM za brzi i efikasniji pristup građana (bolesnika), predviđeno je još jedan GCPM blizu aktuelnog Centra u RaniLugu.

- **Regionalna bolnica:**

Regionalna bolnica se nalazi u Gnjilanu sa 17 dodeljenja: odeljenje za ginekologiju, interno odeljenje, dijaliza, pedijatrija, hirurgija, anesteziologija, ortopedija, urologija, infektivno odeljenje, odeljenje za plučne bolesti, prva pomoć, oftalmologija, laboratorijska, transfuzija krvi i materinstvo, ce pružiti potrebne poliklinicne usluge, sve dok se RaniLuga ne stvara neki bolnicki centar.

- **Sekundarnazdravstvena briga:**

Kao opšte bolnice, odgovaraju sekundarnom nivou zdravstvene brige, uključujući Univerzitetsku bolnicu u Prištini.

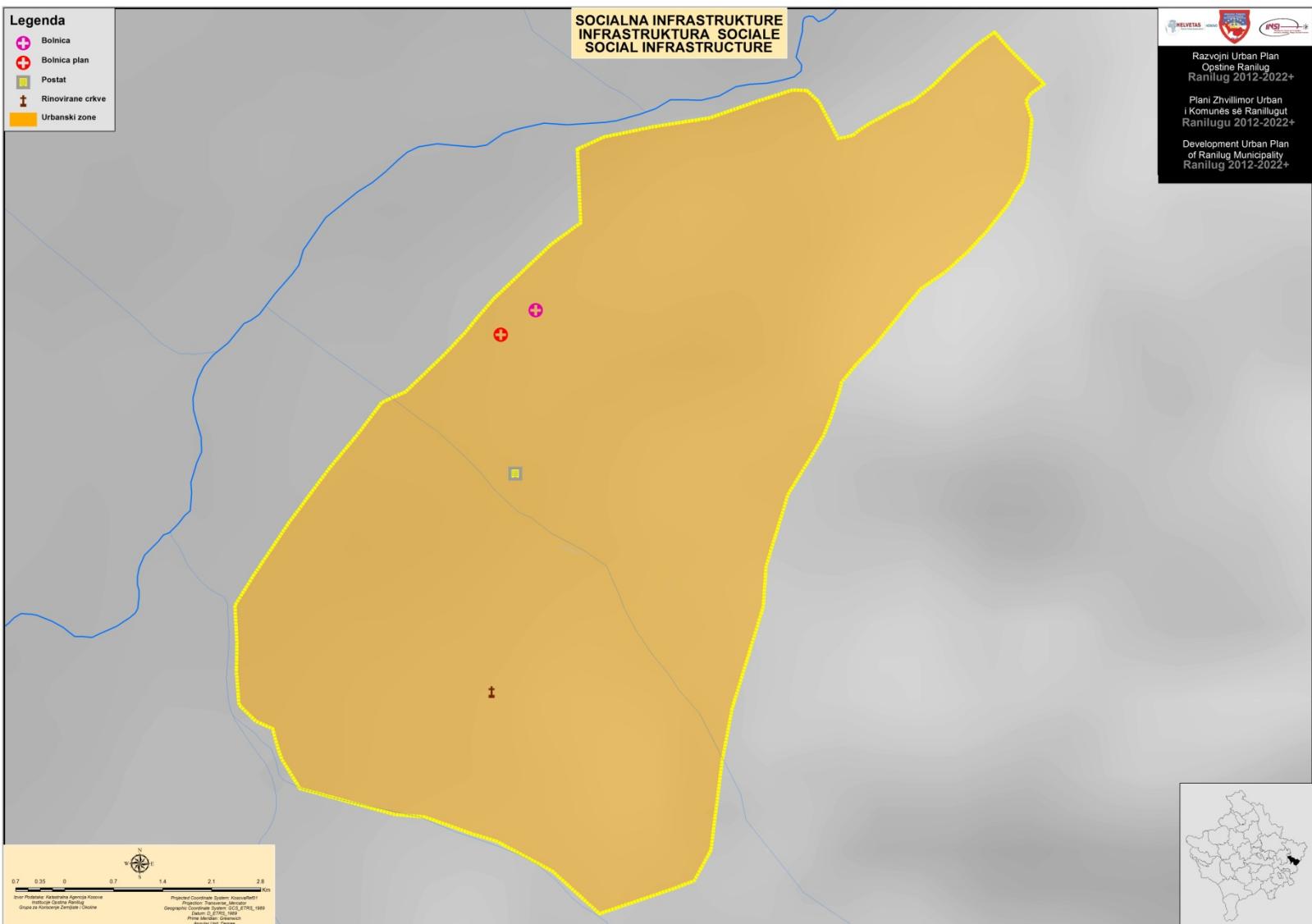
- **Tercijalna zdravstvena briga:**

Univerzitetska bolnica u Prištini je jedina bolnica koja obezbeđuju tercijalnu zdravstvenu brigu.

- **Privatna zdravstvena briga:**

Pruža razne ambulantske i specijalističke usluge raznih dijagnostičkih profila i terapeutike.

Aktuelno u RaniLuga takve pretenzije ne postoje, međutim ne isključuje mogućnosti da postoji neka privatna klinika.

Mapabr. ... Objekti kult. i soc. Infrastruktura u Raniluga

2.6.4.3 Adminisrtacija:

Pošto su okvirom prostornog razvoja kao željena zbivanja u ovoj oblasti predvidjeni novi objekti za opštinsku administraciju predvidjena je:

Početak sprovodjenja projekta za izgradnju opštinskog objekta na severnom delom RaniLuga (medju RaniLuga i Malo Ropotovo).

- **Omladina:**

Na osnovu analize stanja u ovoj oblasti ali i na raznim susretima na površini su izbile nedostaci dovoljnih prostora za odvijanje njihovih aktivnosti i delatnosti u raznim omladinskim i rekreativnim oblastima, nedostaci adekvatnog školovanja koji su u zabrinjavajućim procentu, i pohadjanja univerzitetskih studija u malom procentu.

Mladi naraštaj (od 15 do 18 godina) je pod uticajem i negativnih zbivanja u društvu, uglavnom nedovoljne obraznosti i njihovog želja da imaju pristup u četiri negativne pojave kao što su uličarenje, alkohol, prostitucija a delimično i narkotični elementi.

Željena predviđanja iz ove oblasti pre svega su:

Aktiviranje što većeg broja omladinskih organizacija i jačanje saradnje urbane zone i institucije, podizanje kapaciteta za sport i kulturu i angažovanje što više mladih u ovim aktivnostima, aktiviranje takmičenja u mnogim oblastima – sport, umetnost, nauka u osnovnim i srednjoj školi. Prostorije za sport i rekreaciju uopšte treba da se obezbeduju, da se koriste i za omladinske aktivnosti gde mogu delovati i stvaralati omladinski klubovi. Te prostorije mogu biti u okviru prostorija osnovne škole.

Željena predviđanja za pojedine prostore iz ove oblasti su:

Izgradnja omladinskog centra.

Formiranje grupa recitatora, dramskih grupa, muzičkih u svim osnonim i srednju školu.

Otvaranje jednog centra za stručno osposobljavanje mladih.

Godišnje organizovanje dana omladine.

- **Sport:**

U ovoj oblasti, treba stvoriti uslovi za stanovništvo tako da bi se oni bavili fizičkom obrazovanju, razvojem psihofizičkih sposobnosti za postizanje sportskih rezultata na takmičenjima sivih nivoa i svih uzrasta, raznovrsnom razvoju sporta od amaterskog do profesionalnog sporta.

Budući razvoj ponude za sport u urbanoj zoni treba da bude u skladu sa mogućnostima koju ima u urbane zona i sa zahtevima i preporukama koje su bile rezultat procesa učešća u planiranju.

Pojedinačno, željena predviđanja u funkciji prostornog rasporedjivanja sportske infrastrukture su:

.

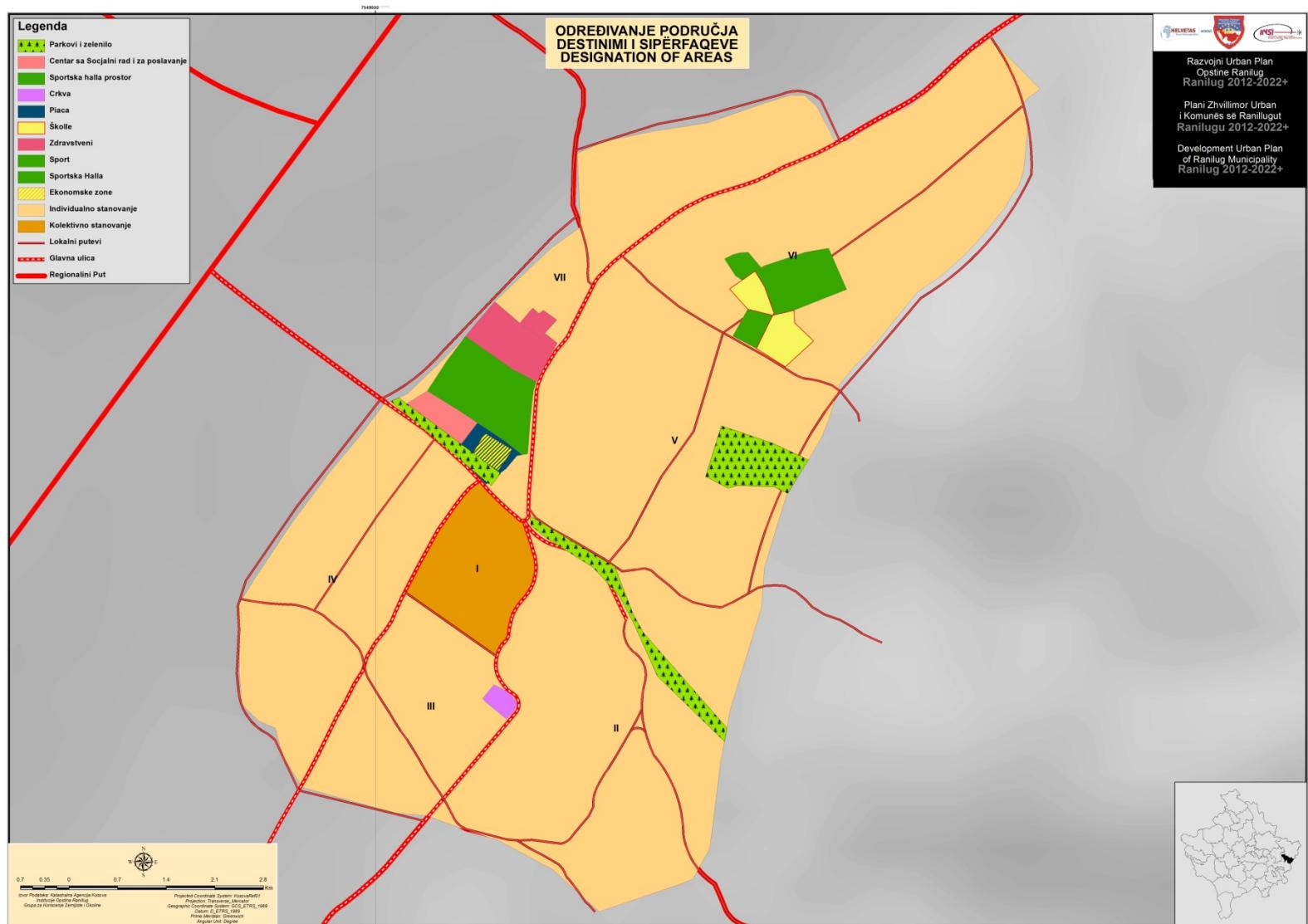
2.6.5 Koriscenje zemljiste – namena povrsina

Planiranje korišćenja zemljište RaniLuga za 5+ narednih godina za radne grupe bio je poseban izazov zato što je trebalo da u prostoru obavi tretiranje, identifikacije sporova i integraciju svih tokova uz utvrđivanje toga da kakve aktivnosti korišćenja zemljišta treba da se obavljaju i gde to treba učiniti. Upotrebljavajući medjunarodne standarde i GIS, olakšan je proces odlučivanja u smislu namene korišćenja prostora i u tom pravcu radne grupe i spektar stručnjaka uključenih u ovom procesu predvidljevosti su da će zemljište u urbanoj zoni RaniLug tretirati prema opštinskim planom i konceptom za urbanu zonu RaniLuga.

2.6.5.1 Vazduh:

- Postavljanje zelenih pojasa i traka sa kapacitetima za apsorbiranje aerosola, azotskih gasova, sumpornih i ugljenih gasova, teških metala duž glavnih puteva u urbanu zonu .
- Revitalizacija postojećih parkova i podizanje novih parkova na identifikovanim površinama kao slobodnim i mogućim za podizanje ovih parkova u urbanu Zonu.
- Zaštita i razvoj "oaza zdravog i cistog vazduha" kao terminologija zdrave sredine a koja obuhvata teritoriju četinarske šume belog i crnog bora, na području RaniLuga, Glogovca, i G.Korminjana,starosti preko 40 godina.
- Utvrđivanje kriterijuma za zelene površine obavezujućih na novim gradjevinskim dozvolama, prioritetno RaniLuga i podcentre u kontinuitetu.
- Poboljšanje drumskog prometa za izbegavanje saobraćaja vozila velikog tereta po centrima naseljenim mestima gde je koncentrisan najveći deo stanovništva.
- Sprečavanje ispuštanja zagadjivača u vazduhu od industrije i pokretnih mašina ugradnjom katalizatora i druge opreme u tehničkom pogledu i uklanjanjem starih vozila iz saobraćaja.
- Korišćenje alternativnih energija (uglavnom solarne energije, vodene tokove i geotermalne energije).
- Minimiziranje korišćenja vozila i korišćenje javnog prevoza.
- Promovisanje nemotorizovanog prometa planirajući i biciklističke staze i staze za pešačenje kao što se vidi na mapi.

- Planiranje tolerantnog nivoa zagadživanja i buke naročito u zonama sa osetljivom delatnošću (blizu škola, bolnica i dr.).
- Rekonstrukcija puteva (obilaznica i bajpasa u urbanom centru, kanalizacija i uklanjanje deponija smeća koje su izvor zagadženja vazduha iz izgorevanja i oksidacije otpadaka itd.

Mapa br. ... Određivanje područja u opštini Raničevac

2.6.5.2 Voda:

Po analizama stanja što se kvaliteta vode tiće u pogledu resursa i izvora u RaniLugu, od strane radne grupe, konstatovano je da glavna preokupacija se odnosi na zaštitu kvaliteta, resursa i izvora vode.

Predviđa se razvoj i upravljanje vodenim izvorima za ispunjavanje današnjih i budućih potreba, prema tome predvidjeno je sledeće:

- Da sve izvore prirodnih voda, mineralnih (koja ima lekovita svojstva) i drugih podzemnih i površinskih voda zaštititi kao što se vide na hidrološkoj mapi opštine i urbane zone, uz uredjivanja zona, obavezujuće zaštite oko izvora, kaptaža, vodenih tokova i akumulacija, pod određenim režimom zaštite, zavisno od namene objekta. Na ovim zonama ne smeju se izgraditi objekti i da se obavljaju drugi radovi niti da se koristi zemljište na način na koji ugrožava količinu i kvalitet vode.

Vidi (**Mapa br. ... Hidrološka karta u opštini RaniLugstr. ...**)

- Da se preduzmu mere za sprečavanje zagadjenja rečne vode, podzemnih i površinskih voda od prljavih i upotrebljenih voda od naselja uz preporuku tretiranja na izlazu sa septičkim jamama i na neki drugi preduzetih mera, ugradnjom aparata za čišćenje do potojenja i td.
- Da u buduće neophodno je preuzimanje kratkoročne i dugoročne mera kako bi se upotrebljene i prljave vode (urbane, industrijske) pre nego što budu ispuštene, prečiste u fizičko biološkom i hemijskom pogledu. U tom cilju potrebno je da:
  - tehničko investiciona dokumentacija za nove industrije pored ostalog treba da sadrži i rešenje o čišćenju svih upotrebljenih, prljavih voda.
  - Rad novih industrijskih kapaciteta ne treba da bude dozvoljen bez prethodno ugradnje aparata koji će obezbediti prečišćenje zagadjenih voda na adekvatan način.
- Da stalno povećanje potreba stanovništva za vodu u budućem periodu, obezbeđenje potrebne zdrave vode za piće za stanovništvo urbane zone i ove opštine i u buduće biće ozbiljan problem. Neka rešenja za urbanu zonu, opštinski centar i okolna naselja predvidjena su i ovom dokumentom. Za obezbeđenje predvidjениh količina vode i dodatnih rezervnih količina, neophodna je zaštita

nekih izvora, rečnih tokova i akumulacija. Isto tako racionalno korišćenje vode je jedan značajan zadatak za sve faktore planiranja i korišćenja vode i prostora.

2.6.5.3 Biodiversitet:

- predviđa se da neke vrste fitodiverziteta u RaniLuga sačuvaju i konzerviraju pošto je procenjeno da postoje fitocenoze koje su vrlo bogate i interesantne u ekonomskom, naučnom i medicinskom pogledu.
- Što se tiče zoodiverziteta, nekih vrsta koja se smatraju ugrožena u tom pravcu predviđa se zaštita zona gde žive i deluju ove životinje kao i njihova zaštita u okviru posebnih vrsta.
- U oblasti biodiverziteta predviđeni su zajednički projekti sa ostalim naseljima i opštinama i sa susednim državoma
- Predviđa se popis flore i faune na celoj teritoriji RaniLuga uz naznačenje šta treba štititi i šta se može koristiti.

2.6.5.4 Zemljiste:

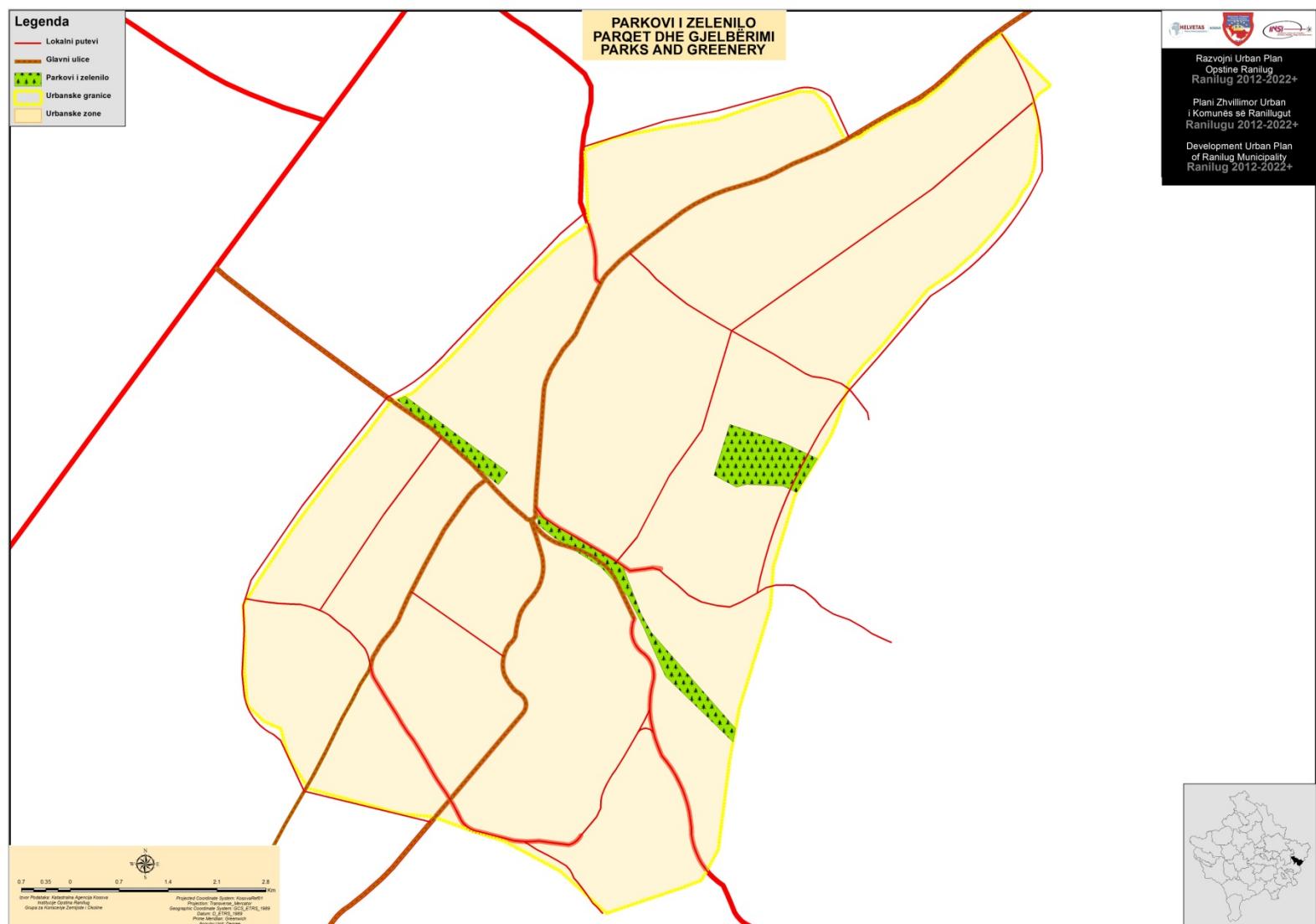
Smatrajući zemlju kao suštinskim izvorom i uglavnom neobnovljivim, na osnovu analize radnih grupa i širih znanja i shvatanja sistema zemlje i ključnu ulogu koju ima zemlja unutar šireg sistema sredine, aktuelna pojava gubljenja zemljišta ili njeno degradiranje imao bi razorne životne učinke.

Drugi privredni aktivnosti su zavisni od zemlje i mogu biti ugroženi, a to može da dovedi u pitanje snabdevanje vodom i hranljivim materijima za odgoj biljaka i fizičku podršku biljaka i drugih bića i niz funkcija u vezi sa očuvanjem ekosistema.

Zbog ovog širokog spektra funkcija koja se obavljaju od zemlje i njenog odnosa sa drugom okolinom, komponenta zemlje nije smatrana kao izolovana, stoga je u bazi analiza posvećena posebna pažnja i zbog toga se predviđa:

- Fizička i kvalitetna zaštita zemlje, osim zaštite vazduha i vode – gde je predviđeno i uvođenje politika za zaštitu zemlje za obezbeđenje "izgubljene veze" u zaštiti okoline u okviru opštine.
- Predviđa se zaštita u smislu zemljišnog prostora i zemljišnih resursa od otudjivanja u nepoljoprivredne svrhe uz ograničenje lociranja gradnje samo u okviru planiranih gradjevinskih granta

- Da bi se omogućila redovna i sigurna proizvodnja u cilju zaštite ljudi, biljnog, životinjskog sveta i ambijenta, predviđa se zaštita poljoprivrednog zemljišta od zagadjenja, koja se planira da se obavi:

Mapa br. ... Parkovi i zelenilo

- Zaštitom poljoprivrednog zemljišta od zagadjenja ograničavanjem i sprečavanjem od direktnog transporta, transporta vodom i vazduhom štetnih materija i preduzimanja mera za očuvanje i poboljšanje plodnosti.
- Planira se zabrana i spuštanja štetnih i opasnih materija .
- Predviđa se zaštita od poplava regulacijom rečnih korita i potoka.
- Predviđa se da u zonama koja su sa drugim namenama (osim stanovanja i za privremene izgradnje izražaju projekti za rekultivisanje poljoprivrednog zemljišta.
- Predviđa se zaštita od erozije od ispiranja sastavnih elemenata zemljišta, pošumljavanjem i melioracijom degradiranih zona.
- Predviđa se zaštita od prirodne degradacije ili uticaja čoveka.).

2.6.5.5 Upravljanje otpacima:

Po analizama radne grupe, kompanije "Higijena" i drugih aktera predviđeno je da se izgraduju tranzitne deponije inertnih otpadaka (gradjevinskih).

Predviđa se otkup i tretiranje otpadaka koji su bačeni na ilegalan način, pre svega na obalama reke Morava i na sličnim prostorima.

Predviđa se da i u urbane oblasti gde uopšte nema upravljanja otpacima, da i one budu uvrstene u taj sistem upravljanja, na oblastima koja su delimično u sistemu upravljanja da se stave pod punim upravljanjem a na oblastima u kojima se vrši potpuno upravljanje otpacima, ojačati sistem upravljanja kroz adekvatnu infrastrukturu i druge sastavne elemente.

Vidi (**Mapa br. ...** Upravljanje sa otpacima u opštini RaniLugstr. ...)

Mapa br. ... Upravljanje sa otpacima

2.6.5.6 Korišćenje zemljišta - namena površina:

Planiranje korišćenja zemljište urbane zone RaniLuga za 5+ narednih godina za radne grupe bio je poseban izazov zato što je trebalo da u prostoru obavi tretiranje, identifikacije

sporova i integraciju svih tokova uz utvrđivanje toga da kakve aktivnosti korišćenja zemljišta treba da se obavljaju i gde to treba učiniti. Upotrebljavajući medjunarodne standarde i GIS, olakšan je proces odlučivanja u smislu namene korišćenja prostora i u tom pravcu radne grupe i spektar stručnjaka uključenih u ovom procesu predviđeli kako bi se koristila zemlja urbane zone sto je istovremeno i reflekcija planiranog koriscenja zemljište u opštinski razvijini plan RaniLug .sve oblesti su tretirane u smislu koriscenje zemliste, delovi biće namenjeni za stanovanje,miks oblasti, arheološke zone, groblja, zelenilo, puteve, deponije smeća, koridore, industriju i za sve potrebne oblasti i sektore.

Vidi (**Mapa br. ... Određivanje područja u opštini RaniLugstr. ...**)

2.6.5.7 Prirodne i druge nepogode:

Prilikom analiziranja situacije u smislu prirodnih i drugih nepogoda, uglavnom su se tretirale i analizirale sledeća elementarna nepogoda: Zemljotresi, poplave, klizanja snega, veliki smetnji, jaki vetrovi, gradne štete, led, suša, masovna pojava zaraznih bolesti kod ljudi, stoke i biljaka i ostale nesreće koje izaziva priroda. U okviru ostalih nesreća analizirane su velike nesreće na drumskom, vazdušnom i železničkom saobraćaju, požare, rušenje brana i ostale ekološke i industrijske nesreće koje izaziva čovek radom i njegovom ponašanjem, vanredno urgentno stanje, visoke temperature, tehnički kolaps energetskih sistema za snabdevanje električnom energijom, telekomunikacija i informativne tehnologije, teroristički akti i drugi načini masovnog ugrožavanja.

Radne grupe su konstavale da je medju naj izazovnijim elementarnim nepogodima zemljotres, predvidjeno je da je potrebno preuzimanje mera u kretanju počev od kulture reagovanja do kulture preuzimanja mera za amortizaciju i minimiziranje nanetih šteta od zemljotresa, u tom pravcu profesionalne ekipe su predvideli sledeće:

- Pripremiti pravilnik o svim vrstama gradnje i u skladu sa stepenom seizmičke opasnosti, izgraditi prema standardima.
  - U posebnim objektima kao i u višepratnim objektima potrebno je raditi prema propisima seizmičke arhitekture.
- **Grad**

Prema analizi situacije konstatovano, da je grad veoma opasan koji često puta ugrožava ekonomiju i zemlje, tako da odgovarajući se na tu činjenicu, radne ekipe su predvideli izgradnju protivgradnih stanica na mestima gde su postojale i ranije.

- **Snezni nanosi i jaki vetrovi**

Snežni nanosi, poledica i jaki vetrovi su analizirani pri čemu je konstatovano da ne predstavljaju veliku opasnost za ekonomiju i stanovništvo, međutim u svakom slučaju stručne ekipe su smatrali da je potrebno preduzeti mere tokom zimskog perioda radi sprečavanje posledice ugroženosti ljudskog života naročito od klizanja toku vožnje u saobraćaju, pa i samog pešaka pogotovo na brdovitim zonama.

- **Suša**

Suša se može smatrati kao opasnost po poljoprivrednim kulturama tokom letnje sezone u glavnom tokom jula i avgust meseca kada su temperature visoke a padavine redje, ali su ekipe predviđovaca izgradnju brane, gde postoje mogućnosti.

- **Poplave**

Konstatovano je da su poplave elementarna nepogoda koja zahteva posebnu pažnju, pošto se pojavljuju kao opasne za život ljudi i nanose znatne materijalne štete (ugrožene površine od poplava obuhvataju oko 350-500 ha). Svesni da poplave ne mogu biti sprečene ali njihove štete mogu da se amortizuju i upravljaju, ekspertne ekipe su predvideli otvaranje kanala, regulacije od zemljjanog nasipa, čišćenje i održavanje koritu reke Binačka Morava, zbrinjavanje i održavanje potoka, urbana regulacija.

Kao ostale mere predviđene su uklanjanje jakih rečnih krivina i upravljanje rečnim obalama. Zaštita reka od bacanja otpadaka što u ovom slučaju predstavljaju prepreke za slobodan tok vode. Zabranu izgradnje stambenih objekata kao i onih od privrednog karaktera uz rečna korita na daljinu od najmanje 10 metara od rečnog korita.

Biološke mere

- Zaštita postojećih šuma od nekonstrolisanih seća i od požara.
- Zabranu ispaše na siromašnim masivima biljem.
- Pošumljavanje goletih krajeva i onih degradiranih.

- Stvaranje zelenih pojasa u onim regionima u kojima je stepen erozije visok.
- Erozija treba da se ograniči na glavnim rečnim obalama sadjenjem drveća koje bi pokrivalo pojas na 10 metara duljine od reke.
- Korišćenje poljoprivrednog zemljišta rečnim poljima glavnih reka treba da se ograniči stalnim pašnjacima ili šumama.

Predviđa se da je potrebno prioritetno izvršiti protiverozivne intervencije na oko 400-800 ha koji su ugroženi od srednje i jake erozije i to:

- Protiverozivne intervencije, srednja erozija koja se prostire na površini od 4200-4500 ha: na naseljenim mestima: Boževce, Rajanovce, Odevce i Drenovce.
- Protiverozivne intervencije, jaka erozija koja je se prostire na površini od oko 100-150 ha: na teritorije: Raničeva, Glogovca, Boževca, Gornjeg i Donjeg Korminjana, Domorovca i Rajanovca

Na osnovu analiza predlažu se sledeće protiverozivne mere:

- Izgradnja zaštitnih pojasa na oštrim padinama.
- Izgradnja otpornih zidova.
- Melioracija pašnjaka.
- Melioracija šuma.
- Izgradnja ostalih protiverozivnih oblika.

- **Požara**

Pošto su stručne ekipe konstatovale da opasnot od požara je permanentan i sa veoma štetnim posledicama u tom pravcu je predviđeno:

- Adekutno preuzimanje preventivnih mera za objekte i opremu koja izaziva požar ili pomaže požar u šumama drugim površinama ugroženim od požara.
- Preuzimanje mera podrške objekata i opreme koje ometaju požar ili pomažu gašenje požara u šumama i drugim površinama ugroženim od požara.
- Stvaranje tampon zona izmedju šumske zona i drugih zona osetljivih na požaru.

- Stavljanje hidranata i hidroakumulacije na što veći broj punktova i naseljenih mesta.
- Omogućavanje i obezbeđivanje pristupa vozilima koja se upotrebljavaju za gašenje požara do svake stambene jedinice u RaniLuga.

2.7 STRATEŠKI PROJEKTI OBELEŽAVANJE

Prema nacrtu Prostornog plana Kosova postoje neki od značajnih tokova koji se tiču regionu i o kojima smo vodili računa prilikom izrade opštinskog razvojnog plana kao što su železnička trasa, regionalna postrojenja u kamenici za tretiranje otpadnih voda koje će služiti i za Gnjilane, Vitinu i RaniLugu.

Pored toga analizirali smo trasu i predložili najracionalniju varijantu trase za železničku liniju od Uroševca do Gnjilana koja je predvideno i prolaz kroz teritoriju opštine RaniLuga do značajnih koridora VI i X koji prolaze tuda.

U funkciji regionalnog postrojenja za otpadne vode planirana je trasa glavnog vodosabirnika za otpadne vode u pravcu mesta za tretiranje.

Ali i ako ovi razvoji nisu direktno u teritoriju urbane zone indirektno trebaju se uzeti u obzir jer su od velikog uticaja za razvoj urbane zone.

2.8 Procena socioekonomskog uticaja na okolinu predlozenog okvira

Znajući da okvir prostornog razvoja izražava željeno prostorno predviđanje za teritoriju urbane zone, procena socioekonomskog i okolinskog uticaja predviđenih prostornih zbivanja je značajan korak.

Ova zbivanja, kao rezultat procesa planiranja manifestuju se uticajem na ljudski život što će u celini biti tretirano kao uticaj na socijalni aspekt, ali će ova zbivanja imati svoj uticaj i na okolinski i ekonomski aspekt. Ova će procena obraditi očekivane socioekonomiske i okolinske uticaje okvira, odnosno predviđenih i željenih prostornih tokova.

Isto kao u profilu i u drugim poglavljima, i ova procena će se izvršiti zasnivajući se na tematskim oblastima i to na: ekonomski razvoj, infrastrukturu, demografiju, i socijalna pitanja kao i korišćenje zemljišta i sredine.

Bilo kakvo zbivanje koje je predviđeno u ovim tematskim oblastima karakteriše se prostornim rasporedjivanjem okolinom koja je zaokružuje i uticaji obavezno se koncentrišu na zonama željenog predviđenog razvoja, ali uzimajući u obzir i vezanost sa raznim aktivnostima

koje se odvijaju u bližnjim zonama, stoga je procena fizičkog zauzimanja prostora (za posedanje teritorije) značajna dimenzija za procenu.

2.8.1 Uticaj glavnih koncepata na zaposedanje zemljišta

Kompaktan razvojni koncept linearog oblika, kao jedan od prioriteta glavnih koncepata je zaštita kvalitetnog poljoprivrednog zemljišta i zabrana gradnje na zemljištima kategorije I-IV.

Procena:

Procenjuje se da zaštita kvalitetnog poljoprivrednog zemljišta predstavlja načelo na kojem je zasnivan glavni koncept prostornog razvoja tako da se može konstatovati da imamo enormno zaposedanje zemljišta za izgradnju (nasleđeno neplaniranim i nekoordinisanim zbivanjima u ranijem periodu), procenjuje se pozitivnim minimalno zaposedanje zemljišta za izgradnju novim granicama a naročito proglašenje zamrznutih zona na glavnim putevima što će doprinositi zaostavljanju trenda zaposedanja zemljišta uz ove puteve i sprovodjenje koncepta.

U funkciji što manjeg zaposedanja zemljišta, konceptom je predviđena zabrana gradnje na kvalitetnom poljoprivrednom zemljištu, osim u slučajevima opisanih u Zakonu o Prostornom Planiranju, i pored predviđanja kompaktnog razvoja na nivou naselja na principima zbijanja izgradnje, procenjuje se da će nekeoblasti urbane zone nastaviti da se razvijaju na kvalitetno poljoprivredno zemljište, međutim definisanje razvoja novim granicama procenjuje se racionalnim i održivim i kao glavna tačka koncepta.

2.8.2 Uticaj glavnih koncepata u socijalnom aspektu

Procena:

Kompaktan razvojni koncept linearog oblikana socijalnom aspektu, procenjuje se da pozitivno utičena kvalitet i kvantitet razvoja jer koncept omogućuje jedan brži i organizovaniji razvoj za akcije mogućnosti razvoja mnogih socijalnih aktivnosti koje će imati neposredan uticaj na kvalitet sredine iljudskog života, jednostavno ovaj koncept predstavlja kvalitetniji oblik života i obavezno obezbeđuje šansu više za socijalnu koheziju (siromaštvo, krajnje siromaštvo, jačanje ljudi/osoba kojima je potrebna pomoć, u povećanju mogućnosti za zapošljavanje grupa kojima je potrebna pomoć, u saradnji sa ne vladinim organizacijama (NVO) i drugim značajnim akterima), kao i ponovno vraćanje socijalne dimenzije gradjana opštine i odnosa sa samim sobom i okolinom.

2.8.3 Oblast ekonomskog razvoja

U oblasti ekonomskog razvoja predviđen je razvoj privrede urbane zone u sektorima Stanovanja, trgovine, bankarskog sistema, prehrambena industrija, prerađivačke industrije, turizma, transporta, infrastrukture, prevoza i kretanja, gradjevinarstva, ugostiteljstva, zanatstva, energije, bankarskog sistema, telekomunikacija i još nekih drugih uslužnih delatnosti.

Procena:

Procena uticaja okvira razvoja ove oblasti u ekonomskom pogledu znači da pruža više mogućnosti efikasnog i održivog razvoja prema zahtevima i ponudama, okvir pruža više ukoliko se uporedi sa scenarijom nečinjenja ništa, ali i ako se uporedi sa standardom vremena, analizirani i predviđeni tokovi kreću se u pravcu ispunjavanja standarda vremena za održiv razvoj, pružajući predviđene i sveobuhvatne multidimenzionalne aktivnosti i u funkciji sprovođenja ekonomskih politika.

U socijalnom aspektu:

Seprocenjuje da će ekonomski razvoj predviđen ovim okvirom stvoriti osnove za održiviji socijalni razvoj i socijalnu zaštitu uključujući ublažavanje siromaštva i nezaposlenosti, ali i povećanje šansi za obrazovanje i profesionalizaciju do ispunjenja večeg građanskog zadovoljstva u ovoj dimenziji.

U pogledu okoline:

Procenjuje se da će ekonomski razvoj predviđen ovim okvirom, stvoriti osnove kako bi aktivnosti bile odvijane na takav način na koji će biti "priyatni" u odnosu na sredinu uopšte i da uticaj zagadjenja vazduha, vode, zemlje bude u dozvoljenim granicama predviđavanjem mera i standarda još od primene za određen razvoj, stvorivši tako zvani **paket urbanih i prostornih uslova**.

U fizičko prostornom:

Aspektprocenjuje se da će okvir identifikovati i definisati mesta nalaska razvojnih mogućnosti i predvideti zaštitu prostora za ove tokove sa nastojanjima da neophodni minimum prostora bude u funkciji nepoljoprivrednih zbivanja. U toj funkciji procenjuje se da će najveći uticaj imati namena prostora za stanovanje, trgovinu, sport i rekrekociju, industrijskog razvoja, i za putne koridore visoko se procenjuje uradjena i predstavljena analiza i u okviru prostornih ali i fizičkih odnosa sa ekonomskim zbivanjima.

2.8.3.1 Oblastrazvoja demografije i socijalnih pitanja:

U okviru prostornog razvoja iz ove oblasti predvidjena su zbivanja u oblasti obrazovanja obogaćujući ponudu obrazovanja i kompletiranju infrastrukture u smislu jačanja, kompletiranja sadržajima i novim gradnjama. U oblasti zdravstva pružajući zdravstvene i bolničke usluge, dopunjavanjem aktuelne usluge. U oblasti kulturnih aktivnostima, zaštita i ojačanja značajnih objekata u oblasti kulturnog i istorijskog nasljedja (tvrdjave, kulturno-istorijski objekti, zatim arhitektonska, duhovna, arheološka baština i dr.), i isto tako i u oblasti sporta predvidjena su nekoliko zbivanja.

Procena:

U ekonomskom aspektu - uticaj okvira razvoja ove oblasti je značajno procenjen u vezi pružanja mogućnosti stručnog osposobljavanja u raznim oblastima sa akcentom na poljoprivredu i zanatstvo ali i u drugim oblastima što će se odraziti na ekonomski razvoj. Okvir će dotići snažan segment konkretnim aktivnostima i nastoji da kulturna ponuda, bude u skladu sa mogućnostima koje ima urbana zona i koja će doprineti ekonomskom razvoju.

Procenjuje se da sport u svetu stvara prihode u ekonomskom razvoju, stoga i ovi predvidjeni aktivnsoti će doprineti u tom pravcu kao što to čini i zdravstvo, praznici i značajni dani i aktivnosti ove oblasti mogu se slobodno proceniti kao sve obuhvatne, multidimenzionalne i u funkciji sprovodenja ekonomskih politika.

U socijalnom aspektu - procenjuje se da je ovim okvirom najviše analizirana i tretirana ova dimenzija sa kojom će zaista okvir razvoja ove oblasti snažno uticati na stvaranje osnova za održiv socijalni razvoj i socijalnu zaštitu, uključujući proširenje usluga i kvaliteta, ublažavanje siromaštva i nezaposlenosti, ali i povećanje šansi za obrazovanje i stručno osposobljavanje do ispunjenja većeg gradjanskog zadovoljstva u ovoj dimenziji. Sa aspekta okoline procenjuje se da će razvoj demografije i socijalnih pitanja, predvidjen ovim okvirom stvoriti osnove da se aktivnosti razvijaju na način na koji će biti priyatno u odnosu na sredinu uopšte, tako da uticaji zagadjenja vazduha, vode i zemlje budu u dozvoljenim granicama, s toga procenjuje se da neprijatna aktivnost je uticaj čoveka na zagadjenje okoline koja je medju najsadržajnijim.

U fizičko prostornom aspektu - procenjuje se da okvir identificuje i definiše mesta nalaska mogućnosti za sport, kulturu, obrazovanje, zdravstvo, grejanje i dr. i predviđa zaštitu

prostora u ove svrhe. Visoko se procenjuje predstavljene i uradjene analize i u okviru prostornih odnosa ali i fizičkih u odnosu na zbivanja ove oblasti.

U oblasti razvoja infrastrukture - u okviru prostornog razvoja iz ove oblasti predviđeni su razvoji na otvaranju novih puteva i koridora i proširenje, kompletiranju i modernizaciji postojeće putne infrastrukture u funkcionalizaciji i modernizaciji infrastrukture vodovoda i kanalizacije, upravljanja otpacima, infrastrukture energetike, telekomunikacija i dr.

Procena:

- Procena uticaja okvira razvoja ove oblasti u ekonomskom aspektu znači da pruža mogućnost bržeg prometa roba i ljudi i uz niske cene, širi pristup posebno u pravcu susedne zemlje Srbije, energetsku stabilizaciju kao preduslova ekonomskog razvoja kao i korišćenje novih mogućnosti telekomunikacija za ekonomski razvoj do korišćenja infrastrukture otpadaka i njenog upravljanja za nova radna mesta i odredjene preradjivačke kapacitete tako da ova oblast može se proceniti da je sveobuhvatna, višedimenzionalna i u funkciji sprovodenja ekonomske politike.

- U socijalnom aspektu procenjuje se da ovim okvirom pruža se brzina kretanja i kvalitet kretanja i isto tako se procenjuje da okvir pruža osnove za povećanje kvaliteta mnogih drugih usluga koje neposredno utiču na život. U pogledu okoline procenjuje se da razvoj putne infrastrukture i one železničke, ako se ne preduzmu adekvatne mere može proizvesti zagadenost tako da za ove tokove predviđene su dodatne mere kao što su zaštitne trake zelenila, takozvani zeleni zidovi i dr. a i ostali deo infrastrukture koji je predviđen ovim okvirom imaće svoj pozitivni povoljan uticaj na sredinu samo ukoliko bude realizovano u skladu sa zahtevnim standardima koji se procenjuju neophodnim – VNM za gorenavedena zbivanja.

- U fizičko prostornom aspektu procenjuje se da je okvir identifikovao i definisao koridore i linije za razvoj infrastrukture i predviđao zaštitu prostora za ovaj razvoj. Visoko se procenjuje i uradjena i predstavljena analiza i u okviru prostornih ali i fizičkih odnosa mogućih tokova i sinergija ove oblasti.

- U oblasti razvoja korišćenje zemljišta i okoline u okviru prostornog razvoja jasno se vidi da sva predviđena zbivanja, kreću se u pravcu obezbeđenja čistog vazduha, vode, zemljišta, biodiverziteta, upravljanja otpacima, u funkciji sprečavanja zagadenosti, korišćenja zemljišta ruralnog i urbanog konteksta, prirodnog nasledja, pejsaža, elementarnih i drugih nepogoda.

Procena:

Uticaj okvira razvoja ove oblasti u ekonomskom aspektu procenjuje se da ima direktni i indirektni uticaj. Visoko se procenjuje prostiranje koncepta u okviru za kretanje od kulture

reagovanja na kulturu sprečavanja i amortizacije nesreča što se procenjuje kao ozbiljan pokušaj za zaštitu života ljudi i njihove imovine i ekonomije. Za ostvarivanje ovog standarda bezbednosti potrebno je kvalitetno i kvantitetno angažovanje radne snage što se opet odražava na ekonomski pokazatelje, očuvanje urbano-ruralne ravnoteže i održivo korišćenje zemljišta, snažno se odražava na ekonomski razvoj i očuvanje prirodnog nasledja i pejsaža i njihovo korišćenje za rekreativno-turističke aktivnosti imati odraza i aktivnosti ove oblasti može se proceniti da su u funkciji sprovodjenja ekonomskih politika.

U socijalnom aspektu procenjuje se da je ovim okvirom najviše analizirana i tretirana dimenzija fizičke bezbednosti populacije u funkciji socijalne dimenzije, ali i u obezbeđenje čistog vazduha, vode i zemljišta kao elementarnih uslova za kvalitetan život tako da se zaista vidi da će okvir korišćenja zemljišta i sredine uticati na stvaranje osnova za dostojanstveni socijalni razvoj i socijalnu zaštitu uključujući proširenje usluga i kavliteta sa pejsažima i prirodnim nasleđjem što ispunjava dimenziju večeg zadovoljstva građana u pogledu okoline. Procenjuje se da će razvoj predvidjen okvirom Korišćenja zemljišta i sredine stvoriti glavne osnove da uticaj zagadjenja vazduha, vode, zemljišta bude minimalan i uvek u dijagramu povećanja kvaliteta. Kvalitetno upravljanje otpacima će omogućiti da svi zagadjivači i stepen opasnosti biti pod merama sprečavanja amortizacije i minimiziranja i da će sama oblast biti prijatna međutim procenjuje se da ljudski faktor treba biti ograničen u smislu negativnih ponašanja jer analize pokazuju da je uticaj čoveka na poremečaj ravnoteže bio velik.

Posebno se procenjuje okvir u pogledu predvidjenih preventivnih i kaznenih aspekata.

U fizičko prostornom aspektu procenjuje se da je okvir identifikovao i definisao sve zone i aktualna očekivanja i zbivanja i predviđeno mere zaštite, tretiranja i brige u funkciji bezbednosti, kvaliteta tako da se smatra da su u ovoj oblasti potrebne striktne mere fizičkih i prostornih dimenzija i zbivanja. Procenjuje se da su prostorni ali i fizički odnosi zbivanja determinanti održivosti ove oblasti stoga se visoko ocenjuje to da su ovi odnosi dobro realizirani u ovoj oblasti.

3 STRATEGIJA I AKTIVNOSTI ZA SPROVOĐENJE

Ovaj deo pruža prelaz izmedju postojećeg stanja i prostornog okvira. On formuliše paket strategija aktivnosti za ostvarivanje ciljeva unutar prostornog okvira, određenog roka i postojećeg stanja. Ovaj deo treba da sadrži:

3.1 STRATEGIJE I POSEBNE AKTIVNOSTI ZA IMPLEMENTACIJU ORK-a

3.2 PREMA TEMATSKIM OBLASTIMA

3.2.1 Tematska Oblast - Ekonomskog Razvoja:

Strategija 5: RaniLuga treba da olakšava a privatni sektor da obezbedi osnovu za prehrambenu industriju

- RaniLuga za realizaciju ciljeva prehrambene proizvodnje za sebe i za izvoz treba da na osnovu analiziranih predstavljanja ovim planom inicira i podržava projekte za stimulisanje, zaštitu i jačanje
- Treba podržati procese za podizanje kapaciteta za deponovanje žitarica i podizanje kapaciteta za proizvode od brašna, inicirati projekte za modernizaciju i proširenju ali i harmoničan razvoj prehrambene industrije koja će ostvariti finalizaciju poljoprivredne proizvodnje na večem stepenu.
- Podizanje kapaciteta za skladištenje, preradu i konzervaciju plodova u prostorima predviđenim planom u RaniLuga.
- Iniciranje i podrška projekata u cilju podizanja preradivačkih kapaciteta za mleko, sir, meso, hladnjaka i sušionice predviđenih planom o cemu treba uložiti napore kako bi se što pre pronašla mogućnost za realizaciju ovih preradivačkih kapaciteta uz stimulisanje uglavnom privatnog sektora i stranih investicija.
- Gajanje, čuvanje lekovitog bilja i stvaranje prostora za sušenje ovih biljaka.
- RaniLuga treba da pruža uslove privatnom sektoru za intenzivniji i kvalitetniji razvoj industrije pića.
- Opština treba da igra ulogu olakšivača u procesu obezbeđenja oznake CE od neke akreditovane evropske agencije i da olakša njen izlazak na evropsko tržište.
- Strvaranje platforme interneta za promovisanje proizvoda i obezbeđenje interneta za sve biznise, naročito u industrijskoj zoni.
- Identifikacija mogućih učesnika za procesiranje i preradu poljoprivredne proizvodnje. Stvaranje sistema saradnje za procesiranje i preradu hrane kako bi se izdvojila

investicija za potrebnu tehnologiju kao i za trgovinu proizvodima. Mogući učesnici ove saradnje zajedno će koristiti zajedničku opremu i tehnologiju i isto tako administraciju i marketing.

3.2.1.1 Građevinarstvo:

Strategija 1: Održivo gradjevinarstvo

- Izrada regulativnih planova i idejnih i glavnih projekata za razmeštaj u industrijskoj zoni i na periferiji nekih naseljenih mesta skladištaprostore za separaciju šljunka i drugih materijala, za proizvodnju betonske mase i poluproizvoda od betona(duz obale Reke Binacka Morava), za razmeštaj baza za mašine i radionica za popravku, za rad raznih pogona (zidara, armirača, mehaničara, drvorezaca, elektricista, završnih radova i dr.) za parkiranje mašina, magacina i drugih pogona i usluga.
- Tokom izrade regulativnih planova, razmeštaj zona za kompanijske kancelarije i projektne biroje pri čemu treba imati u vidu to da neke prostorije se mogu koristiti privremeno za gradjeinske radove.

3.2.1.2 Zanatstvo:

Strategija 1: Održivo zanatstvo

- Tokom izrade regulativnih planova, razmeštaj zona za zanatstvo i kompletiranje infrastrukture
- Stvaranje fizičke i profesionalne infrastrukture za stručno obrazovanje u zanatstvo, savetovanje u korist zanatstva, povećanje sposobnosti preduzetnika, obuka i stručne kvalifikacije zanatlja.
- Određivanje lokacije za posebnu kancelariju za zanatstvo u RaniLuga.
- Određivanje lokacije za kancelariju udruženja zanatlja.

3.2.1.3 Trgovina:

Strategija 1: Održiva trgovina

- Tokom izrade regulativnog plana i uslova za razvoj, bitan proces je i razmeštaj sadržaja za trgovinu na veliko i malo u centru urbane zona.
- Izrada idejnih i glavnih projekata za dnevne otvorene pijace javne i privatne u RaniLuga.
- Izrada idejnih i glavnih projekata za proširenjejednodnevnih otvorenih pijaca i na nekim većim naseljenim mestima.

- Izrada idejnog i glavnog projekta za najmanje jednu zelenu pijacu na dnevnim osnovama, na javnom ili privatnom sektoru u RaniLuga.
- Izrada idejnih i glavnih projekata za pijace i saline automobila.
- Izrada projekata za bolje organizovanje transporta i prateće infrastrukture.

3.2.1.4 Ugostiteljstvo:

Strategija 1: izgradnje ugostiteljskih objekata za smeštaj (prenočenje), hranu i piće.

Izrada idejnih i glavnih projekata prema planu turističkih zona za izgradnju sa visokim standardom i kvalitetom ugostiteljskih objekata, objekata za smeštaj (prenočenje) i objekata za hranu i piće i to prema sledećim kategorijama:

- **Hoteli:** Hotel, turističko selo, hotel-apartman, selo apartmana, motel, pansion i dr.
- **Kampovi i ostale vrste ugostiteljskih smeštajnih objekata:** Kamp, sobe za iznajmljivanje, apartmani, hotel za omladinu, planinarska kuća, odmaralište, prenočište i dr.
- **Restorani:** Restoran, taverna, nacionalni restoran, mlečni restoran, kafana, picerija, čevapdžinica, narodna kuhinja, burekdžinica i dr.
- **Barovi:** Bar, nočni bar, diskobar i dr.
- **Bifeji:** Bife, pivnica, bistro, i dr.
- **Kafane:** Kafana, bar, bar kafana, kafana-slastičarnica i dr.
- **Kantine:** Kantine i spremanje obroka hrane.
- Jacanje daljeg razvoja zdravstvenog banjskog-rekreativnog turizma, u ataru Pančela (prema banji na Gnjilanskom putu iznad Dobrčana) i u ataru RaniLuga (mesto zvano "jezero").

3.2.1.5 Transport, telekomunikacije, prevoz i mobilnost:

- Izrada idejnih glavnih projekata za korišćenje tehnoloških i netehnoloških mera i za stvaranje jednog sistema **održivog i intelegentnog transporta**.
- Izrada projekata za poboljšavanje dostupnosti sistemu transporta.
- Izrada projekata za povećanje bezbednosti u saobraćaju.
- Izrada projekata za poboljšanje živosti u saobraćaju.
- Izrada projekata za smanjenje negativnih uticaja saobraćaja na ljudski život i okolinu.

Mreža i sistem infrastrukture drumskog saobraćaja:

- Izrada projekata za poboljšanje kvaliteta kao i prostiranje putne mreže u funkciji povećanja brzine kretanja putnika i roba.
- Postojeći kapaciteti traga da se modernizuju i da odgovaraju na jedan kontinuirani način potrebama i standardima.

3.2.1.6 Saobraćaj, telekomunikacija PTK-a i privatnih operatera:

Strategija 1: Razvijanje i modernizacija infrastrukture telekomunikacije

- Izrada glavnih projekata tako što bi broj telefonskih i drugih aparata kao i obim interneta i kablovske usluge mnogo obećao, a usluge PTK-a i drugih privatnih operatera modernizuju kao što je predvidjeno razvojnim okvirom.
- Izrada projekata za postavljanje nove mreže na naseljenim mestima na kojima je postojeća mreža od 90-tih godina.
- Izrada projekata za postavljanje četiri novih antena PTK-VALA.
- Veci broj sela u mesnoj zajednici Ropotovo nema fiksnu telefoniju. Prioritetno je uvodjenje fiksne telefonije u ovim selima.
- Izrada projekata za proširenje postojeće telefonske centrale u RaniLugu Izrada projekata za podizanje kapaciteta i edukaciju potencijalnih korisnika za korišćenje industrije za ljudske koristi.
- Izrada zakonskog okvira za E-Commerce i E-potpis do E-upravljanja.

Strategija 2: Izrada i pojicanje kablovske mreže i televizijskih HD programa

- Izrada projekata za kablovske mreže i televizijskih HD programa na celoj teritoriji RaniLuga. Takodje treba planirati otvaranje lokalne RTV stanice koja bi bila javni servis građana. Predviđa se da najpogodnija lokacija za repetitor je na mestu zvanom "Rejanovacka cuka".

3.2.1.7 Energija:

Strategija 1: Modernizacija i kompletiranje energetske infrastrukture

- Razvoj i kompletiranje energetske infrastrukture u oblasti infrastrukture u funkciji ekonomskog razvoja.

Strategija 2: Identifikacija i korišćenje potencijala za obnovljivu energiju.

- Razvoj studija izvodljivosti o potencijalima hidroenergije od mogučih brana.
- Izrada idejnog i glavnih projekata o hidroenergiji.
- U kooperaciji sa vladom, pregovori o sprovodjenju projekata za hidroenergiju (uz koncesije ili drugim oblicima).
- Uzimanje u obzir ivera i drvenih ostataka za proizvodnju paleta i briketa za grejanje.
- Studije izvodljivosti i idejni projekti o mogučnosti korišćenja solarne energije za termičku energiju kao i dobijanje električne energije preko foto-voltskim panelima (kao dugoročni cilj).
- Stimulativni projekti za one koji grade objekte i koriste solarnu energiju za grejanje uz oslobođanje u procentima od taksi i isplata za gradjevinske dozvole.
- Studije izvodljivosti i idejni projekti o mogučnosti proizvodnje energije iz otpadaka.
- Sprovodjenje pilotprojekata o mogućnosti štednje energije npr., izolacija, efikasni sistemi grejanja itd.).

3.2.1.8 Bankarski sistem:

Strategija 1: Banke u funkciji održivog ekonomskog razvoja

- Izrada projekata za kredite od strane banaka za domaćinstva, male biznise i agrobiznise.
- Izrada projekata za koncesione investicije počev od sektora za obnovljivu energiju (vrlo dobro je poznato da u EU postoje vrlo jasne direktive o obnovljivoj energiji, stoga se to može smatrati kao velika šansa za Urbanu zonu i opština).
- Izrada projekata uzimajući u obzir nove mogučnosti učlanjenja Kosova u MMF-u i svetskoj banci u oblastima u kojima oni pomažu (potrebno je istražiti njihove službene stranice).
- Izrada projekata za kreditiranje uz niže kamate i sa širim paketima u oblastima poljoprivrede industrije do turizma.

3.2.1.9 Mala i srednja preduzeća:

Strategija 1: Podrška razvoju SMP-a (stručne obuke mladih profesionalaca)

- Osnivanje centra za stručne obuke mladih profesionalaca za podizanje sposobnosti i organizovanje seminara i kucrseva o ekonomskom razvoju i o marketinskim znanjima.

- Podrška mladim preduzetnikima putem implementacije "inicijalnog centra": (inkubatora za biznis) gde preduzeća mogu koristiti zajedničku infrastrukturu i da imaju obostranu korist. Ovaj centar treba da obezbedi:
  - a. iznajmljivanje prostora sa kancelarijom i seminarima uz niske cene;
  - b. zajednički prodajni centar;
  - c. savetovanja o računovodstvu;
  - d. pravne savete i savete o taksama.

3.2.2 Tematska oblast - Strategije i aktivnosti za tehničku infrastrukturu

3.2.2.1 Putna infrastruktura:

Strategija 1: renoviranje postojeći asfaltnih puteva:

- Priprema glavnih projekata u saradnji sa ministarstvom saobraćaja i post-telekomunikacija za proširenje u nekim segmentima održivne i konkretniranje sadržajima u skladu sa standardima postojećih puteva, ali i drugih puteva prema mapi infrastrukture transporta.
- Izgradnja pesackih staza (betonskih trotoara) na javnim saobraćajnim putevima, RaniLuga.

Strategija 3: putevi u rekonstrukciji - poljski putevi:

Nastavak i kompletiranje prema predvidjenoj dinamici.

- Priprema projekata i intenzivne konsultacije o šumskim putevima.
- Nastavak novim projektima poljskih puteva u skladu sa zbivanjima na poljoprivrednom zemljištu.
- Prosirenje ili nasipanje nekategorisanih puteva u celoj opštini.
- Izgradnja pesackih staza u naseljenim mestima.

Strategija 4: Urbani putevi:

- Obeležavanje (geodetske tačke gde se prostire put) trasa ovih puteva i njihovo očuvanje.
- Kod postojećih i planiranih puteva nije dozvoljeno (kada se izdaju dozvole) nijedna vrsta gradnje koja je suprotna njihovom funkcionisanju.
- Početak idejnih projekata za ove puteve sa prioritetom na čistim zonama (bez gradnje unutar gradjevinskih granica).
- Produbljivanje konsultacija sa predstavnicima zona, ali i adekvatno informisanje u Ministarstvo saobraćaja i post-telekomunikacije o ovim putevima.

- Otvaranje ovih puteva mašinerijom u funkciji tačnog definisanja kako će funkcionisati u buduće i kako bi moglo pomagati sprovodjenju ovih puteva.
- Izrada glavnih projekata za ove puteve na osnovu mape Infrastrukturna (urbanog) transporta.

Strategija 5: Obilazni putevi:

- Obeležavanje trasa obilaznih puteva.
- Na trasama predviđenih obilaznih puteva nije dozvoljena ni jedna vrsta gradnje koja je suprotna funkcionisanju ovih puteva.
- Početak idejnih projekata za ove puteve.
- Produbljivanje konsultacija sa predstavnicima ministarstva saobraćaja i post-telekomunikacije o ovim putevima.
- Izrada glavnih projekata za ove puteve na osnovu mape infrastrukturna (urbanog) transporta.

Strategija 7: Prateća infrastruktura:

- Početak idejnog projekata za određivanje mesta zaustavljanja autobusa i glavnu autobusku stanicu.
- Izrada glavnog projekta.
- Produbljivanje konsultacija sa predstavnicima privatnog sektora i drugim akterima o sprovodjenju projekta i formalna sprovodjenja i upravljanja.

3.2.2.2 Infrastruktura vodosnabdevanja:

Strategija 1: Konkretne aktivnosti u renoviranju postojećeg sistema vodenih izvora koji se trenutno koriste za piće i zaštiti razvoju novih izvora u funkciji snabdevanja cele RaniLuga vodom.

- Otvaranje novih izvora (sa posebnim osloncem na velika izvorišta podzemnih voda) za pijace vode (otkopavanje vodenih bunara na dubljinu od oko 80 m) i pojачanje postojećih kapaciteta,
- Izrada projekta za izgradnju potrebne infrastrukture za snadbevanje tehnološkom vodom iz prirodnog vodenog resursa koji ima Reka "Binacka Morava" i druge reke i vodotoci.

Strategija 3. Regulacija korita ulivnih potoka za pojicanje vodenog kapaciteta

- Regulacija korita Reke Reka "Binacka Morava" sa izgradnjom zastitnih nasipa i kraka "krive Reke".
- Uredjenje potoka koji se ulivaju u over eke da bi se povecao kapacitet voda (a to podrazumeva i za kapaciteta pijace vode).

3.2.2.3 Sistem kanalizacije crnih voda:

Kanalizaciona mreža postoji u samostalnoj ili mahalskoj režiji, postoji neadekvatno odvođenje otpadnih voda, koje može predstavljati potencijalni izvor zagađenja.

Strategija 1: Kompletiranje infrastrukture kanalizacije, poboljšanje postojeće mreže i izgradnja nove mreže.

- Pripremanje projekata za poboljšanje postojeće mreže kanalizacije u urbane zona
- Priprema projekata za izgradnju nove mreže kanalizacije u zonama u kojima to ne postoji.
- Otvaranje septičkih jama na mestima izliva otpadnih voda.

Strategija 2: Izgradnja novog sistema odvoda atmosferskih voda

- Priprema projekata za izgradnju nove mreže atmosferske kanalizacije odvojene od kanalizacije otpadnih voda (u skladu sa konceptom uklanjanja u pravcu najbližih vodotoka, potoka i reka).
- Svako selo treba da poseduje svoj poseban sistem. Atmosferske vode ispustiće se u najbližoj reci.
- Priprema projekata za izgradnju nove mreže atmosferske kanalizacije i duž puteva.

Strategija 3: Izgradnja sistema deponija i njihovo adekvatno upravljanje

- Prioritetno izgradnja potrebnih sadrzaja za tranzitne deponije (prvog stepenog tretiranja deponije) od koje posle prvog tretmana deponije se odvoze u regionalnom deponijom,
- Obeležavanje i zaštita prostora predvidjenog za privremene deponije gradjevinskih i industrijskih otpadaka na nivou jednog ili dva naselja,
- Priprema prostora namenjenih za deponije poravnanjem-nanošenjem šljunka (neposredno nakon usvajanja plana) i obeležavanje dok se ne stvore uslovi za kompletiranje infrastrukturom,

- Priprema glavnih projekata za privremene deponije gradjevinskih i industrijskih otpadaka na nivou jednog ili dva naselja,
- Tenderisanje i sprovodjenje glavnih projekata za privremene deponije gradjevinskih i industrijskih otpadaka na nivou jednog ili dva naselja,
- Obeležavanje i zaštita prostora predvidjenog za privremene deponije gradjevinskih i industrijskih otpadaka uz mogučnosti recikliranja,
- Priprema projekta za moguće privremenu deponiju urbanog nivoa gradjevinskih i industrijskih otpadaka uz mogućnost recikliranja,
- Obeležavanje i zaštita prostora predvidjenog za deponiju intelegentnih otpadaka i za deponiju neintelegentnih otpadaka.
- Stvaranje javnih i privadnih mehanizama za adekvatno opravdanje ovim deponijama.

3.2.2.4 Funkcionalizacija snabdevanja električnom energijom i jačanjemreže telekomunikacije:

Preduzimanje mera po predvidjenim prioritetima na funkcionalizaciju elektricne mreze i pojacavanje energetskih kapaciteta za bolje snadbevanje električnom energijom i mera za jačanje mreze telekomunikacije.

Strategija 1: Početak sprovodjenja preporuka master plana o razvoju distributivnog sistema Kosova do 2015 god.

- Početak zamene TS 10/0.4kV sa onim od 20/0.4 kV.
- Početak postepenog prelaska sa distributivne mreže od 10 kV na distributivnu mrežu od 20 kV.
- Početak intervencije prioritetno u smislu prelaska sa sistema od 10 kV na sistem 20kV su.
- Zamena trafostanica gde god je moguce ili Izgradnja novih tamo gde je neophodno.

Strategija 2: Jačanje i proširenje telekomunikacija na urbane zona

- Saradnja u funkciji povećanja broja pošta, broja telefonskih linija i drugih aparata kao i obima interneta i kablovske usluge a usluge PTK-a i drugih privatnih operatera modernizovati.
- Priprema projekta za naseljena mesta na kojima postojeća mreža potiče iz 90-tih godina, treba postaviti novu mrežu.

- Prostiranje telekomunikacione mreže u selima optičkim kablovima i vlaknima koje omogućavaju vezu se internetom i kablovskom televizijom.
- Priprema projekta za pokrivanje cele teritorije mrežom fiksne telefonije kao i prelazak sa vazdušne na podzemnu mrežu.
- Priprema projekta za pružanje televizijskih HD programa putem kablovske mreže.
- Priprema projekta za postavljanje javnih govornica na svim naseljenim mestima gde postoji mreža fiksne telefonije kao i na onima gde će se prostirati mreža.
- Prosirenje postojeće telefonske centrale u RaniLugu
- Izgradnja repetitora za RTV stanicu kod "Rejanovacka cuka".

3.2.3 Tematska oblast - Strategije i aktivnosti za socijalnu infrastrukturu

Stanovanje:

Strategija 2: Povećanje količine i kvaliteta stanovanja

- Izrada regulativnih planova poštujući koncepte biće u funkciji obezbeđenja dovoljnog obima stanovanja i za sve slojeve.
- Izrada i realizacija glavnih projekata infrastrukture i usluga na osnovu mapa infrastrukture (voda, kanalizacija, grejanje, parking, zelenilo) u ovom dokumentu u oblasti stanovanja u cilju poboljšanja kvaliteta stanovanja.
- Priprema glavnih projekata o javnim sadržajima, za eliminisanje negativnih tokova koji utiču na pogoršanje standarda stanovanja.
- Izrada projekata i primena standarda o stambenim prostorima i održavanju postojeće strukture kao i o eliminisanju fizičke degradacije postojećih stambenih struktura koje su neplanski izgradjene.

3.2.3.1 Obrazovanje:

Strategija 1: Proširenje obima, sadržaja i povećanje kvaliteta infrastrukture sistema obrazovanja na svim nivoima u skladu sa konceptom policentričnog razvoja sa dva linearana segmenta.

- Podizanje sadržaja za predškolsku edukaciju u okviru škola ili potrebno je predvideti posebno u svim naseljima.

- Obeležavanje i očuvanje predviđenih prostora ovim planom za obdaništa, kako je specificirano u okviru prostornog razvoja i u mapi "Školske i sportske objekti".
- Priprema idejnih i glavnih projekata za obdaništa.
- Priključenje u vodovodnoj i kanalizacionoj infrastrukturi svih školskih objekata koji aktuelno nisu priključeni.
- Početak sprovodenja vladinog programa za formiranje kabinet-a za informatiku i njihovo opremanje kompjuterima.
- Poboljšanje bezbednosti učenika putem postavljanja sistema za nadgledanje i osnivanje multifunkcionalnih škola ostvarivši aktivnosti za decu, mlade i ostale grupe gradjana.
- Ravnopravno obuhvatanje u obrazovanje, stvaranje povoljnih uslova za integrisanje dece sa ograničenim sposobnostima i organizovanje raznih oblika za edukaciju roditelja.
- Efikasno upravljanje školama i školskom mrežom prema demografskim promenama i stvaranje centralizovanog sistema za upravljanje financijama obrazovnih institucija.
- Poboljšanje saradnje izmedju škola i roditelja.
- Adekvatna saradnja urbane zone, opštine – ministarstvo obrazovanja – ministarstvo rada i socijalne zaštite.
- Saradnja urbane zone i opštine RaniLuga sa ostalim opštinama o razmeni iskustava i kadrova na razne metode predavanja i na povećanje kvaliteta u obrazovanju.
- Stvaranje olakšavajućih okolnosti za razvoj privatnog obrazovanja, obezbeđenje lokacija za saradnju sa drugim državama i organizacijama koje imaju svoja odeljenja po svetu za stručno osposobljavanje.

3.2.3.2 Zdravstvo:

Strategija 1: Pružanje zdravstvenih sadržaja u naseljima u skladu sa njihovom funkcijom i hierarhijom.

- Analiziranje mogućnosti da prostori GCPM koriste za bolnicu.
- Izrada idejnog projekta za izgradnju GCPM u naselju RaniLuga kod postojeceg GCPM-a.
- Izgradnja GCPM u naselju RaniLuga kod postojeceg GCPM-a.
- Izrada idejnog projekta za izgradnje infrastrukture koja je potrebna da bi se razvijala u RaniLuga kao zdravstveni i banjsko-rekreativni centar mesto zvano Jezero.

3.2.3.3 Kultura:

Strategija 1: Pružanje uslova i sadržaja za očuvanje, konzervaciju i stalno održivo korišćenje kulturnog nasledja

Realizacija aktivnosti i zadataka prikazanih u okviru prostornog razvoja za ovu oblast kao i u sadržaju strategije 1 može se postići ako preduzmem sledeće aktivnosti:

- Usvajanjem ovog plana sve vrednosti naznačenih u mapi nasledja stavljuju se pod zaštitom opštine/države.
- Sprečavanje akteulnih pojava koje ugrožavaju kulturno nasledje, tehničkim, stručnim i zakonskim merama
- Obeležavanje zona, objekata i vrednosti nasledja sa mapama na prostoru cele teritorije RaniLuga.
- Početak sprovodjenja u funkciji spašavanja, rehabilitacije i upotrebe kulturne-istorijskih vrednosti i kulturne, društvene, ekonomске, naučne, edukativne, ekološke koristi i koristi kulturnog turizma.
- Informativna i marketinška kampanja u funkciji poboljšanja kvaliteta komunalnih usluga, u funkciji nasledja i imidže zemlje sa multidimenzionalnim koristima.
- Stvaranje uslova za funkcionisanje kulturno umetničkih ansambala i društava i osnivanje novih.
- Stvaranje uslova za godišnje organizovanje sajma knjiga.
- Otvaranje niže muzičke škole, formiranje gradskog hora, formiranje kluba umetnika i slikara, formiranje kulturne umetnicke drustve, kao i gradskog bioskopa.
- Priprema idejnog, glavnog projekta i početak sprovodjenja muzejskog objekta u RaniLuga.

3.2.3.4 Administracija i javne institucije:

Strategija 1: Pružanje uslova i sadržaja za javnu transparentnu i efikasnu administraciju i institucije.

Pošto su okvirom prostornog razvoja kao željena zbivanja u ovoj oblasti predvidjeni novi objekti za opštinsku administraciju, kao strategija za sprovodjenje ovog plana u ovoj oblasti predviđa se stvaranje sledećih uslova:

- Obeležavanje i očuvanje predviđenih prostora ovim planom za izgradnju opštinskog administrativnog objekta.
- Priprema izgradnje u opštinskog objekta na severnom delu RaniLuga.
- Početak decenteralizacije pojedinih funkcija administracije – na sekundarne centre i početak sprovodjenja elektroničkog sistema upravljanja i usluga.

3.2.3.5 Sport i rekreacija:

Strategija 1: Pružanje sportskih i rekreativnih sadržaja u naseljenim mestima u skladu sa njihovim funkcijama i hierarhijom.

Na poseban način, za ostvarenje željenih predviđanja iz razvojnog okvira u funkciji sportske infrastrukture predviđaju se sledeće aktivnosti:

- Izrada glavnog projekta i nastavak sprovodjenja za izgradnje sportske hale u severnom delu RaniLuga.
- Izgradnje sportske hale u severnom delu RaniLuga.
- Izrada idejnih i glavnih projekta za izgradnje sportskih terena i sportskog rekreativnog centra.
- Izgradnja futbalskih igralista koje su predviđene u lokacijama naselja RaniLuga (na severnom delu RaniLuga).
- Izgradnja sportskog rekreativnog centra na centralnom delu RaniLuga.
- Izgradnja turističkog prostora, na oživljavanju seoskog turizma, u okviru kojeg su predviđene izletničke, sportske-rekreativne, i pesackih staza za hodanje u teritorije četinarske šume sa belom i crnom boru, na području RaniLuga,

- Izrada projekata i sprovodjenje za biciklizam, kao sadržaj Priprema projekta i sprovodjenje za teniski sport, ribolov, lov, jahanje i dr.
- Izgrada teniskog terena u lokaciju RaniLuga
- Izrada projekata za sport i rekreaciju u svakom naselju, bilo u okviru prostorija osnovnih škola, kao deo školskih dvorišta (uz organizovanje korišćenje van rasporeda nastavnog procesa), bilo kao posebnih prostora.

3.2.3.6 Omladina:

Strategija 1: Pružanje sadržaja za omladinski život

- Sprovodjenje gorenavedenih projekata u sportu i kulturi.
- Stvaranje uslova za aktiviranje što većeg broja omladinskih organizacija i povećanje saradnje sa opštinskim institucijama.
- Izrada projekata i njihovo sprovodjenje izgradnje omladinskih
- Stvaranje uslova za grupno angažovanje recitatora, dramskih grupa, muzičkih u svim osnovnim i srednjim školama.
- Izrada projekta i njegovo sprovodjenje izgradnje jednog centra za stručno osposobljavanje mladih.
- Stvaranje prostora za sport i rekreaciju u svakom naselju koji će se koristiti i za omladinske aktivnosti kao i podrška u osnivanju omladinskih klubova (prostorije se mogu koristiti i u okviru osnovnih škola).

3.2.3.7 Lokalni centri za zajednice:

Strategija 1: Obezbedjenje centara za zajednice u okviru lokalnih centara

- Osnivanje centara za zajednice u svim lokalnim centrima gde oni nedostaju i njihov smeštaj u prostorijama javnih institucija, kao što su škole i sl., za kulturne i druge aktivnosti.

3.2.3.8 Nezaposlenost i siromaštvo:

Strategija 1: Minimiziranje stope nezaposlenosti i siromaštva

- Za poboljšanje ovog stanja predložene su mere u okviru prostornog razvoja za ekonomski razvoj i u strategiji sprovodjenja plana u ovoj oblasti

"Demografija i socijalna pitanja", analizirane su nezaposlenost i siromaštvo i traži se preduzimanje konkretnih mera koje se odnose na povećanje broja zaposlenih i povećanje dohotka po glavi stanovnika što će uticati na poboljšanje životnog standarda. Putem unapredjenja ekonomskog i socijalnog razvoja može se smanjiti i stopa nezaposlenosti, stoga se traži da se stimulišu i podrže mali i srednji biznisi, stvaranje boljih mogućnosti za donatore i obezbedjenje sezonskog posla.

- Izrada projekata i stvaranje uslova za organizovanje stručnih obuka prema zahtevima tržišta.
- Izrada projekata i stvaranje uslova za obezbedjenje sezonskog posla.
- Izrada projekata i stvaranje uslova za podršku.
- Izrada idejnog i glavnog projekata za izgradnju centra za socijalni rad.
- Izgradnje centra za socijalni rad.
- Izrada projekata i analiza za otvaranje nova radna mesta (analiza da kao moguci potencijalni resurs za zaposljavanje bude Granicni Prelaz "Kapija Pet" kod Bela Zemlja).

3.2.4 Tematska oblast - korišćenje zemljišta

Oblast korišćenja zemljišta i okoline je oblast koja predstavlja prioritet u planu za uređivanje, korišćenje i razvoj prostora i strategija za sprovodjenje ovog plana u ovoj oblasti je najsadržajnija za budućnost, stoga su dole nabrojene aktivnosti suštinske.

3.2.4.1 Vazduh:

Strategija 1: Čist vazduh, minimalno zagadjenja

- Obeležavanja i zaštita tokom izvodjenja radova, zelenih pojasa i traka prema planu.
- Obeležavanje i zaštita zone planom, predviđenom za sportski rekreativni centar na centralnom delu RaniLuga.
- Izrada idejnih i glavnih projekata za zelene pojase i trake prema planu kao i početak njihovog sprovodjenja sa prioritetom.

- Obeležavanje i zaštita za vreme izvodjenja radova postojećih parkova i površina za nove parkove prema planu. Kao sto je zona "oaza zdravog i cistog vazduha", (četinarske šume belog i crnog bora, na području RaniLuga,)
- Izrada idejnih i glavnih projekata za revitalizaciju postojećih parkova i novih parkova predvidjenih ovim planom, kao i početak njihovog sprovodjenja, oživljavanju seoskog turizma, u okviru kojeg su predviđene izletničke, ekološko-rekreativne aktivnosti (staze hodanja i setnja).
- Izrada idejnog i glavnog projekata za zaštitu, razvoj postojećih šuma a naročito za gajanje novih šuma i sa kapacitetima za upijanje gasova i raznih aerosola.
- Utvrđivanje kriterijuma za zelene površine prilikom izrade regulativnih planova i izdavanja urbanističkih i gradjevinskih dozvola, sa prioritetom u gradu i u podcentrima.
- Izrada opštinskog pravilnika o merama, kriterijumima i uslovima za ispuštanje zagadjivača u vazduhu od industrije i vozila u pokretu uz obavezu ugradjivanja katalizatora i drugih regulatora u tehničkom aspektu i uklanjanje starih vozila iz saobraćaja.
- Izrada idejnih i glavnih projekata za korišćenje alternativnih energija (uglavnom solarne energije, hidroenergije i geotermalne energije).
- Stimulisanje oslobođanjem taksi do 50% onih koji traže gradjevinske dozvole i koriste alternativnu energiju.
- Stimulisanje cenama i kvalitetom za korišćenje javnog prevoza.
- Izrada idejnih i glavnih projekata za biciklističke staze i staze pesaka, tokom izrade putnih projekata, na ove sadržaje.
- Preduzimanje kaznenih mera prema fizičkim i pravnim licima koji prekoračuju dozvoljeni nivo zagadjenja i buke, naročito u zonama sa osetljivom delatnošću (blizu škola, bolnica i dr.).
- Izrada idejnih i glavnih projekata za rekonstrukciju puteva (obilaznica i bajpasova u urbanom centru, kanalizacija i uklanjanje deponija za otpatke).

3.2.4.2 Voda:

Strategija 1: Poboljšanje kvaliteta vode i prostora bogatih vodom

- Obeležavanje i izrada projekata za zaštitu i razvoj prirodnih izvora, podzemnih i površinskih voda u urbanoj zoni kao što se vidi na hidrološkoj mapi opštine, uz određivanje zone obavezujuće zaštite i određenog režima zaštite.
- Izrada idejnih i glavnih projekata za postavljanje septičkih jama i aparata za čišćenje do posrtojenja, kao što se vidi na mapi.
- Izrada idejnih i glavnih projekata za ugradjivanje i kompletiranje aparata za čišćenje upotrebljenih industrijskih voda.
- Usvajanje pravilnika o industrijskoj gradnji uz obavezu na odluku za čišćenje svih upotrebljenih, zagadjenih voda, i nedozvoljavanje početka korišćenja bez prethodnog ugradjivanja aparata koji će obezbediti čišćenje zagadjenih voda na adekvatan način.
- Izrada idejnih i glavnih projekata za posebnu zaštitu vode na kvalitetan i kvantitetan nacin, Reke "Binačka Morava" , adekvatnim merama.
- Izrada idejnih glavnih projekata za akumulaciju kaptaže na reci "Binačka Morava" .
- Izrada projekata za posebnu zaštitu voda od nekontrolisane upotrebe veštačkih djubriva u poljoprivrede (nitrati, nitriti, fosfati i ostali nutrienti).
- Izrada idejnih i glavnih projekata za organizovane deponije, za mesta ukopavanja životinja u urgentnim slučajevima kao i za zaštitu od ilegalnih otpadaka (sve vrste otpadaka).

3.2.4.3 Zemljište:

Strategija 1: Zaštita kvaliteta i kvantiteta zemljišta (čisto zemljište, minimalna kontaminacija).

- Priprema projekata za stalno nadgledanje i kontrolu plodnosti poljoprivrednog zemljista.

- Priprema idejnih i glavnih projekata za zaštitu od poplava kao što je na mapama predstavljenih u okviru u funkciji zaštite i poboljšanja i stepena boniteta.
- Izrada projekata za posebnu zaštitu zemljišta od nekontrolisane upotrebe veštačkih djubriva u poljoprivredi.
- Izrada projekata za posebnu zaštitu zemljišta od nekontrolisane upotrebe veštačkih djubriva u poljoprivredni (nitrati, nitriti, fosfati i ostali nutrienti).
- Izrada idejnih glavnih projekata za zaštitu zemljišta od ilegalnih otpadaka (svih vrsta otpadaka).
- Treba pripremiti projekte za ponovni razvoj bivših zona pokrivenih deponijama i zone gde su deponirani otpaci.
- Potrebno je inicirati projekte, stvoriti uslove i mehanizme za preduzimanje mera zaštite od degradacije zbog ljudskog uticaja.
- Potrebno je izraditi prioritetne projekte za neobradjene površine i za zemljište niskog poljoprivrednog kvaliteta.

Strategija 2: Upravljanje zemljištom

- Potrebno je organizovati informativnu kampanju za gradjane (o novim gradjevinskim granicama, zamrznutim zonama za izgradnju iz zona za buduće proširenje) u cilju zaštite zemljišnog prostora i zemljišnih resursa od otudjivanja u nepoljoprivredne svrhe uz ograničenje prostiranja gradnje samo u okviru gradjevinskih planiranih granica, kao i sprovodjenje razvojnih smernica u planiranim zonama.
- Poboljšanje sistema kontrole prema novim gradnjama u urbanoj zoni opštini.
- organizovanje kampanje upoznavanja stanovnistva i biznise sa ovim meraima i predstavljanje i konsolidaciju kaznenih mera.
- Povećanje opštinskih kapaciteta u pogledu upravljanja i kontrole neplaniranih tokova u urbanoj zoni.
- Stimulisati i nastaviti procese izrade regulativnih planova za sve predviđene zone ORP-om i URP-om.

3.2.4.4 Korišćenje zemljišta:

Strategija 1: Obezbedjenje korišćenja zemljišta za planirane namene

- Adekvatno informisanje administracije i građana o namenama i granicama izgradnja i razvijenosti.
- Razvoj, definisanje namena predviđenih na mapama na terenu, pa bilo i putem piketiranja i signalizacije za namenu površina.
- Razvoj planova nižih nivoa i idejni i glavnih projekata za namene predviđenih mapom korišćenja zemljišta (poljoprivredno, šumsko zemljište, zemljište zamenjeno za naselja ili gradjevinsko zemljište, arheološka zona, groblje, zelenilo, put, deponija smeća, koridori, industrija i sve potrebne oblasti i sektori).
- Razvoj projekata za obezbedjenje prostornih kvaliteta javnih prostora.
- Razvoj mehanizama za praćenje sprovodjenja i kontrole za celu urbane zonu.
- Podizanje ljudskih kapaciteta opštine i za urbanu zonu.
- Razvoj kaznenih mehanizama za prekršioce koji bi pokušali otudjenje zemljišta u svrhe nepredviđenih ovim dokumentom.

3.2.4.5 Upravljanje otpadima:

Strategija 1: Minimalan stvoren obim otpadaka, ponovna upotreba i recikliranje otpadaka.

- Definisanje, označavanje i signalizacija zona namenjenih za tranzitne, deponije, mesta okopavanja životinja i deponije intelegentnih otpadaka.
- Definisanje, označavanje i signalizacija zona namenjenih za tranzitne, deponije, u RaniLuga.
- Priprema projekata za otkup i tretiranje otpadaka koji su nekontrolisano bačeni, prioritetno u obalama reke Morave i u sličnim prostorima.
- Priprema projekata za upravljanje i kontrolu od srane opštine što se tiče upravljanje otpadaka i za urbanu zonu.
- Preduzimanje kaznenih mera.

3.2.4.6 Elementarne i druge nepogode:

Strategija 1: Pomak sa kulture reagovanja na kulturu amortizovanja i sprečavanja

Zemljotresi:

- Pripremiti pravilnik o svim gradnjama u skladu sa stepenom seizmičke opasnosti i izgraditi prema standardima.
- U posebnim objektima kao i u višespratnim objektima treba graditi prema pravilima o protivseizmičkoj arhitekturi.

Grad:

- Prirpema projekata za izgradnju protivgradnih stanica na mestima gde su postajale i ranije, kao što se vidi u mapama.

Snežni nanosi, jaki vetrovi i poledice:

- Priprema projekata za preduzimanje mera u zimskom periodu a naročito na brdsko-planinskim zonama.

Suša:

- Priprema projekata za akumulaciju recnih voda i potoka potrebnim branama, da bi se toku eventualne letne suše ta voda iskoristila za navodnjavanje.

Poplave:

- Priprema projekata za otvaranje kanala, regulacionih kanala od zemlje, čišćenje i održavanje, urbanu regulaciju faza 1 i 2.
- Preduzimanje mera za uklanjanje oštih krivina reka i upravljanje rečnim obalama.
- Preduzimanje mera za zaštitu reka od bacanja smeća, što u ovom slučaju predstavljaju smetnje za slobodan tok vode.

- Preduzimanje mera za zabranu izgradnje stambenih objekata i objekata ekonomskog karaktera pri rečnim obalama, na daljini od najmanje 10 metara od rečnog korita (tačke vode).

Požari:

- Preduzimanje mera za nedozvoljavanje izgradnje ili uvođenja standarda tamo gde je neophodno za objekte i opremu koja izaziva požar ili pomaže požarima u šumama i drugim ugroženim prostorima od požara.
- Preduzimanje mera podrške objekata i opreme koji ometaju požar ili pomaže gašenju požara u šumama i drugim ugroženim prostorima od požara.
- Izrada projekata i postavljanje što više hidranata i akumulacija vode na što većem broju mesta i naselja.
- Izrada projekata za obezbeđenje pristupa vozilima koja se upotrebljavaju za gašenje požara do svake stambene jedinice u urbanu zonu RaniLuga.
- Kontrolne mere prema zapretiocima.
- Kaznene mere.

3.3 PROCENE STRATEGIJA PO OSNOVU KRITERIJUMA UTVRĐENIH NAČE-

3.4 LIMA (VIDI ČL.2/2.2), POLITIKAMA I ZAKONIMA

Znajući da **strategije i aktivnosti za sprovodjenje** pružaju prelazak sa postojećeg stanja u pravcu okvira željenih prostornih zbivanja, formulisajući paket strategija i aktivnosti za realizaciju ciljeva unutar prostornog okvira, odredjene rokove i postojeće stanje, procena ovih strategija (koje takođe predstavljaju odgovor na pitanjima o tome koje aktivnosti i korake treba preduzeti da bi se stiglo do predviđenog okvira, šta više, koje predstavljaju i još jedno sredstvo za prelazak sa postojećeg stanja na planirano stanje) zasnivajući se na utvrđene kriterijume opštim načelima razvoja/zaštite i politikama i zakonima od značajne vrednosti je korak za procenu da dali će mo ovim strategijama biti sigurni da se može sprovoditi ovaj dokument.

3.4.1 Procena strategija za sprovođenje iz oblasti ekonomskog razvoja

Merenje efikasnosti **strategija za sprovođenje iz oblasti ekonomskog razvoja**, je vrlo značajna za dedukciju u kompletanu analizu koja bi otkrila jake i slabe tačke, ali i mogućnosti i opasnosti istovremeno sa prostornog aspekta ali i sa drugih aspekata navedenog razvoja.

Procena strategija i aktivnosti za ostvarivanje ciljeva unutar prostornog okvira u oblasti ekonomskog razvoja: Sve predložene strategije od stručnih ekipa uporedjene su sa scenarijom nečinjenja ništa u ovoj oblasti, procenjuje se da mogu imati slabe tačke, ali uopšte se mogu smatrati realnim u smislu mogućnosti za sprovođenje, promovišu načela održivog kompaktnog i intenzivnog razvoja a ove strategije predstavljaju integriran i strateški pristup, poštuju zakone zemlje tako da ako nadležni organi stvaraju uslove za ostvarivanje ovih strategija može se verovati da će Raničeva biti lider u oblasti poljoprivrede kao glavne grane ekonomskog razvoja.

Strategije za sprovođenje dokumenta predviđivaca su navedeni aktivnosti kao sledeće:

U narednim godinama, izrada plana rada u skladu sa granicama urbane zone i poljoprivrednog zemljišta utvrđenih ovim planom, usmeravanje razvoja poljoprivrede preporučivši zbivanja koja će biti rentabilnija, naročito povtarstvo, vočarstvo i žitarice sa posebnim akcentom na intenzivne kulture i obradivši ovu mapu na nivou poljoprivrednog katastra, rehabilitacija degradiranog zemljišta, razvoj organske poljoprivrede, izgradnja vodovodnog sistema, spajanje parcela sa individualnim proizvodjačima, ojačanje direkcije za poljoprivredu osobljem i tehnologijom kao i upotreba novih informatičkih sistema, rad u projektima zajedničkim inicijativama sa privatnim sektorom i donatorima, povećanje stočnog fonda, početak projekata u predviđenim zonama planom za pošumljavanje i ponovnom pošumljavanjem, prelazak sa žbunja na normalne šume i održavanje, upravljanje ispašima, poboljšanje flore postojećih ispaša, povećanje i jačanje razvojnih poljoprivrednih zona i sl. Opština će olakšati dok će privatni sektor u urbanu zonu obezbediti osnovu za prehrambenu industriju i proširenje i unapredjenje znanja i praksi u oblasti poljoprivrede.

Procena:

Sve predviđene aktivnosti počev od obrazovanja i stalnog (doživotnog) učenja u poljoprivredi, stočarstvo, proizvodnji voća i povrća doprineće povećanje obima i stavaraju kvalitetnih proizvoda i povećanju mogućnosti za marketing. Može se proceniti da će mere i aktivnosti strategija koje se odnose na komadasacije ili druge oblike spajanja parcela omogućiti racionalno, efikasno i održivo korišćenje poljoprivrednog zemljišta i isto tako omogućiti intenzivnije proizvode i jačanje domaćeg i međunarodnog tržišta. Mere za navodnjavanje, odvodnjavanje i zaštitu od poplava u cilju povećanja prinosa, kvaliteta i snižavanja cene rada ali

i zaštite od erozije, mere u stočarstvo, šumama, ispašima, zonama poljoprivrednog razvoja i dr., koji su deo strategije za poljoprivredu mogu povećati prihode na GDP od poljoprivrede stavljući u narednim godinama poljoprivredu u glavnoj grani ekonomskog razvoja i da se omogućuje da urbana zona RaniLuga bude konkurentna na kosovskom i regionalnom tržištu.

Na osnovu domaćih ali i medjunarodnih kriterijuma i standarda predviđene aktivnosti u ovoj strategiji za sprovodjenje predviđanja iz razvojnog okvira, mogu potstaći vladu da kreće sa indirektnih politika podrške koje su uočene tokom prošlog perioda (politike za poljoprivredu bile su usmerene na reabilitaciju infrastrukture, stvarenje ambienta za biznis, podršku uslugama prema fermerima, institucionalno jačanje i sve je to bilo na niskom nivou) na direktnije politike odnosno davanja kredita i grantova koji idu za farmere preko vlade.

Za realizaciju ciljeva okvira u oblasti ekonomskog razvoja predviđene su i mnoga zbivanja za koja su i u okviru strategije za sprovodjenje predviđene aktivnosti u nastavku i to u oblasti razvoja industrije, gradjevinarstva, zanatstva i trgovine.

Procena:

Sve predviđene aktivnosti će doprineti očuvanju mineralnih resursa, razvoju projekata za korišćenje i isto tako u bliskoj budućnosti i za korišćenje bentonita, tufa, leucita i drugih minerala, proizvodnju gradjevinskog materijala, razvoj industrije za preradu metala, drveta i plastike, podizanje intelektualnih i tehnoloških kapaciteta.

Stvaranje sinergija i izbegavanje mogućih sukoba je jedan od napredka ovih strategija, stavaranje zona i kapaciteta za zanatstvo, prostora za trgovinu na veliko i malo, održivih tržišta pa sve do dnevnih pijaca, funkcionalne industrijske zone, stalnog osposobljavanja, inkubatori za biznis kao i uslovi za jačanje gradjevinskih firmi, prostora za skladišta, naročito u industrijskoj zoni i za kancelarije za projektovanje i nadgledanje u podcentrima.

Predviđene su i konkretnе aktivnosti u okviru strategija za promovisanje nekih naselja mesta kao zone kulturnog, rekreativnog, ruralnog i agroturizma, promovisanje arheološkog nasledja za razvoj turizma, stavaranje turističke infrastrukture, zaštitu prirode i okoline, lovački turizam, promovisanje zdaravstvenog turizma, ugostiteljstva.

Procena:

U svim aktivnostima predviđen je efikasan javni prevoz u svim naseljima što se procenjuje da ima uticaja na kvalitet života i može sprečiti migracije i depopulaciju udaljenih planinskih zona, kao i da pružaju javne usluge stanovnicima. Alternativni načini prevoza procenjuju da će

doprineti poboljšanju kretanja i smanjenja zagadjenja. To takođe može pružiti mogućnost za upućivanje u prirodi kao dela turističke ponude urbane zone i opštine.

Otvaranje novih koridora i kompletiranje i jačanje onih postojećih vidi se da je sadržajni deo zbivanja u okviru i strategijama i procenjuje se da ima ulogu u prevozu roba i ljudi sigurnije, brže, jeftinije i na održiv način u funkciji ekonomskog razvoja.

Kompletiranje energetske infrastrukture i zamena sa klasičnim na avansiranim mrežnim sistemima kao i istraživanje alternativnih energija visoko se procenjuje tako da većina aktivnosti ide u tom pravcu. Smatra se da na osnovu ovog okvira i strategije za sprovodjenje, RaniLuga može proizvesti hidroenergiju što se vidi u nekim aktivnostima za sprovodjenje dokumenta zajedno sa politikama stimulisanja alternativnih energija, naročito one solarne uz oslobođanje taksi do 50% što ide u prilog načela održivog razvoja, ispunjavanja standarda za alternativnu energiju kao i ispunjavanje nekih zakona i aspekata okoline.

Procenjuje se da neke aktivnosti zahtevaju detaljnije analize i potrebno je pružanje tačne informacije o alternativnim metodama energije i o konceptu štednje energije.

Procenjuje se da stabilno snabdevanje energijom obezbeđuje ekonomsku snagu u industrijskoj zoni prema tome treba da se ljudi upoznavaju sa potencijalom obnovljive energije koja značajno smanjuje (ili eliminše) zavisnost od centralnog snabdevanja energijom, dok sa druge strane omogućava jedan održiji energetski položaj u Urbanu zonu.

Specijalizovana preduzeća predviđa se da pomaže u proširenju znanja i povećanju efikasnosti energetskih sistema.

U nekim aktivnostima uočava se cilj uključenja i podrške MSP, procenjuje se da je organizovani biznis dokazan kao najuspešniji. Procenjuje se da je potrebna podrška povećanju biznisa uz pružanje povoljnijih uslova za MSP, podizanje kapaciteta putem obuka i specijalizacija i omogućivši da mlade osobe počnu nove biznise, ali i istraživanje mogućnosti od strane banaka.

3.4.2 Procena strategije za sprovodjenje iz oblasti demografije i socijalnih pitanja

Merenje delotvornosti strategija za sprovodjenje iz oblasti demografije i socijalnih pitanja takođe predstavlja vrlo značajan korak u proceni i u fazama realizacije.

Sve strategije predložene od strane stručnih ekipa i ove oblasti uopšte promovišu načela održivog, kompaktnog i intenzivnog razvoja. Ove strategije predstavljaju integriran i strateški

pristup, poštuju zakone zemlje i pružaju verodostojnu osnovu u sprovodjenju strategija za prelazak sa trenutnog stanja na stanje koje se predvidja okvirom.

Strategije za sprovodjenje dokumenta predviđivaca su brojni aktivnosti kao što su:

Stvaranje što povoljnijih uslova za poboljšanje urbanog i opštinskog indeksa ljudskog razvoja (OIRLJR) u daljem razvoju RaniLuga, povećanje kvantiteta i kvaliteta stanovanja, obezbeđenje da će se budući razvoj RaniLuga ostvariti u skladu sa konceptom **linearног облика и компактног просторног развоја**, obezbeđenje da će razvoj budućih urbanih oblasti biti u skladu sa konceptom, proširenje obima, sadržaja kao i povećanje kvaliteta infrastrukture sistema obrazovanja na svim nivoima u skladu sa konceptom **linearног облика и компактног просторног развоја**, pružanje zdravstvenih sadržaja u urbanu zonu, u skladu sa njihovom funkcijom i hierarhijom, pružanje uslova i sadržaja za očuvanje, konzervaciju i neprekidnu održavanju kulturnog nasledja, pružanje uslova i sadržaja administraciji i institucijama da ona budu transparentnim i efikasnim za svoje gradjane za javnost, pružanje sportskih i rekreativnih sadržaja u naseljima u skladu sa njihovom funkcijom kao i sa hijerarhijom, pružanje sadržaja za život mlađih, procena strategija za sprovodjenje iz oblasti infrastrukture, minimiziranje stope nezaposlenosti i siromaštva, obezbeđenje Centara za Zajednice u okviru lokalnih centara, Centara za starce, siročad i beskućnike i pristup za hendikepirane.

Procena:

Strategija za sprovodjenje ovog dokumenta, iz ove oblasti, kao što se vidi i iz gore navedenih glavnih aktivnosti, ali i onih detaljnih, pruža koordinisan razvoj prostornog rasporedjivanja prema predviđenom broju stanovništva, bogatiji socijalno-kulturni život integrisanje zajednica sa niskim prihodima i zajednica koje žive u neformalnim zonama, kvalitet infrastrukture sistema obrazovanja.

Izrada projekata za kompletiranje kvaliteta infrastrukture sistema zdravstva sa uticajem i na povećanje životnog veka stanovnika RaniLuga, ublažavanje siromaštva (tako da socijalno blagostanje, mereno na osnovu dohotka po glavi stanovnika bude poboljšano),

3.4.3 Procenacena strategije za sprovođenje iz oblasti infrastrukture

Merenje delotvornosti strategije za sprovodjenje iz oblasti infrastrukture, je vrlo značajna.

Procena strategija i aktivnosti za ostrvarivanje ciljeva unutar prostornog okvira u oblasti infrastrukture:

Svepredložene strategije od stručnih ekipa promovišu načela održivog, kompaktnog razvoja i predstavljaju integrисани strateški pristup, poštuju zakone zemlje, ako svi nadležni akteri stvore uslove za realizaciju ovih strategija. Može se verovati da će RaniLuga i u ovoj oblasti biti u želenoj poziciji počevši od infrastrukture puteva, vodosnabdevanja, uklanjanja otpadnih voda i njihovo tretiranje, elektroenergetske mreže i opreme, sistema deponija, železničke infrastrukture, drumskog saobraćaja sve do infrastrukture telekomunikacija.

- U strategiji ove oblasti vidi se da u nekim slučajevima, su predvidjeni aktivnosti priprema projekata za poboljšanje postojećih mreža.

Procena:

Ova aktivnost je predvidjena za sprovodjenje određenih segmenta prostornog okvira koji su rezultirali kao posledica slabog održavanja i odražavaju renoviranje sistema koji je u upotrebi, stoga treba da se smatraju kao intervencije, kratkoročna renoviranja.

- Takodje uočene su aktivnosti koje zahtevaju studije opravdanosti,

Procena:

Ipored toga što su neki projekti u okviru predvidjeni kao značajni projekti, definisani su prostori kao značajna aktivnost, za sprovodjenje zahtevaju se dublje analize, ekonomske, finansijske, socijalne i okolinske o glavnom projektu i na osnovu ove studije opravdanosti utvrditi kapacitete, obim i najracionalnija i održivija rešenja.

- U Sledeći aktivnsoti su obeležavanje i zaštita trasa razvoja infrastrukture,

Procena:

Vrlo je značajno to što osim što su predvidjene u okviru neka zbivanja, u strategiji za sprovodjenje predviđa se obeležavanje na terenu kao aktivnost koja će još više objasniti i mesto zbivanja i stvoriti uslove za zaštitu prostora za tu namenu.

- Priprema idejnih i glavnih projekata takodje se smatra kao značajna aktivnsot u pravcu sprovodjenja okvira,

Procena:

Iako su okvirom predvidjena sva zbivanja, priprema idejnih i glavnih projekata predstavlja značajnu aktivnost u pravcu sprovodjenja, stoga treba da nastoji da pripremi ove projekte u skladu sa adekvatnom dinamikom.

- Ostale aktivnsoti su predviđene i takodje konsultacije,

Procena:

Postojenici projekti koji su predviđeni da se sprovode zajedno sa drugim akterima kako iz sektora, sa stanovnicima određenih zona ili sa centralnom vladom (odgovarajućim ministarstvima), medjunarodnim donatorima i dr.radi sprovodjenja ovih projekata infrastrukture,

ove konsultacije kao aktivnsoti su vrlo značajne u smislu definisanja nadležnosti, odgovornosti i vremenskih rokova uz finansijske implikacije po razne aktere u vezi sa ovim projektima (u projektima kao što je železnica, automobilski put, regionalni putevi i dr. su obavezne te konsultacije).

- Kao važna aktivnost u pragu sprovodjenja plana u okviru strategije za sprovodjenje je sam početak tih sprovodjenja,

Procena:

Ovaaktivnost je medju poslednjima u procesu kada počinjemo nakon izbora izvodjača, prema preporukama master plana za razvoj distributivnog sistema Kosova do 2015.god., privremena rešenja za tretiranje otpadnih voda, za puteve i železnice, zajedno sa izabranima.

- Da bi postala kompletan ova strategija, za sprovodjenje predvidjeno je i stvaranje javni ili privatni mehanizmi za upravljanje,

Procena:

Procenjujese da je i ova aktivnsot vrlo značajna za kvalitetno sprovodjenje okvira. Ova aktivnost u nekim slučajevima koristiće se kao sredstvo za upravljanje zatraženim kvalitetom projekata a sve do upravljanja i operisanja kao što je npr. pored predloženja i stvorenja privremenih deponija potrebno je i određivanje mehanizma za upravljanje.

Delotvorno sprovodjenje strategije za primenu u oblasti infrastrukture zahteva da predvidjena zbivanja u njoj uključe u trogodišnjim budžetskim planiranjima (zasnivajući se i na dinamičnom planu kao pokušaj proceni investivnih kapaciteta), podizanje procesa transparentnosti, informisanja i podizanja svesti javnosti, zakonskog političkog i operativnog kadra.

Ovaj dokumenat, po karakteru je prostorni dokumenat i nisu analizirane procedure, kao što je eksproprijacija i drugi aspekti kao deo strategije za sprovodjenje što se može smatrati kao slaba tačka, ali za sprovodjenje to treba da bude izvršena kao aktivnost.

Zakonom se jasno determinuje ko je nadležan, na kom nivou za eksproprijaciju kao i za nadoknadu za zbivanja u svim oblastima uključujući i oblast infrastrukture.

Opšta procena je da sprovodjenje aktivnosti iz strategije će obezbediti: integriran i funkcionalan sistem vodovoda, fekalne i atmosferske kanalizacije, efikasnog elektro-energetskog sistema, efikasan sistem za Upravljanje otpacim, kvalitet i kvantitet telekomunikacije i telekomunikacione mreže pa sve do infrastrukture putničkog i železničkog saobraćaja, uz poboljšanje trenutnih i kompletnih novih linija kao što je predvidjeno okvirom.

3.4.4 Procena strategija za sprovođenje iz oblasti korišćenja zemljišta i okoline

Procena strategija i aktivnosti za realizaciju ciljeva unutar prostornog okvira u oblasti korišćenja zemljišta i okoline pošto ova oblast predstavlja prioritet u planu za uredjivanje, korišćenje i razvoj prostora i procena strategije za sprovodjenje ovog plana u ovoj oblasti je vrlo sadržajna za budućnost, stoga su aktivnosti navedene u nastavku suštinske:

Uopšte u ovoj oblasti, sve strategije predložene od strane stručnih ekipa promovišu načela održivog razvoja, kompaktnog razvoja okoline i predstavljaju integrisani i strateški pristup, poštuju zakone zemlje (zakone koji pokrivaju oblast okoline, vazduha, vode, zemljišta i dr.).

Strategija za sprovodjenje dokumenta predviđovaca su brojne aktivnosti koje su u funkciji obezbeđenja čistog vazduha i minimalnog zagadjenja, poboljšanja kvaliteta vode i bogatim prostora sa pijačom vodom i vodom za druge namene, zaštita kvaliteta i kvantiteta zemljišta (čistog zemljišta sa što manje kontaminiranom), upravljanja zemljištem, obezbeđenje korišćenja zemljišta za planiranu namenu, obezbeđenja da zone od posebne namene na urbanog nivou (prirodne zone, naselja i ostale zone) tretiraju na adekvatan način, funkcionalne mreže naselja i ravnoteže urbano-ruralnog razvoja, zaštite prirodnog nasledja, zaštite i jačanje pejsaža, poboljšanje kvaliteta zelenih površina, održivog razvoja i biodiverziteta, minimalnog obima otpadaka i ponovne upotrebe i recikliranje otpadaka, kretanje sa kulture reagovanja na kulturu amortizacije i sprečavanja nesreća i erozije.

Procena:

Gorenavedene mere i aktivnosti: obeležavanje i zaštita tokom izvodjenja gradnje zelenih pojasa i traka, parkova, razvoja šuma, poboljšanje drumskog saobraćaja, uspostavljanje kriterijuma za zelene površine i dr. kao deo aktivnosti za sprovodjenje strategije mogu se smatrati dovoljnim za garantovanje kvaliteta vazduha, takođe mere i aktivnosti koje su vezane za vodu, kvalitet i nalazišta mogu se smatrati da su adekvatan odgovor na zakonske zahteve u funkciji obezbeđenja kvaliteta i održivog kontinuiteta površinskih i podzemnih voda i procenjuje se da su i za zemljište predvidjene sve aktivnosti koje obezbeđuju minimalno zagadjenje, plodnost, ponovo osposobljavanje i adekvatno upravljanje uz predviđenje kontrolnih i kaznenih mera o korišćenje zemljišta, vidi se da je sve to rasčlanjeno dobro po aktivnsotima koje garantuju namenu u skladu sa predviđenim potrebama, na temu mreže naselja i urbano-ruralnog kontesta, procenjuju se da su predvidjene sve aktivnosti za obezbeđenje kompaktnog razvoja naselja, funkcionalne mreže, ravnoteže u ovim tokovima i izrade regulativnih planova i projekata koji favorizuju zone sa negativnim trendovima.

Procena:

Pomaksa kulture reagovanja nakon nesreća na kulturu amortizacije i sprečavanje, vidi se da su u sitnim detaljima obradjene sve vrste nesreća uz predlaganje povećanja standarda izgradnje i pravilnika u slučaju zemljotresa, projekata za mere i izolacije, za tampon zone i druge aktivnosti.

3.5 ROKOVI, FINANSIJSKE IMPLIKACIJE, INSTITUCIONALNI OKVIRI

TEMATSKE OBLASTI EKONOMSKOG RAZVOJA:				
STRATEGIJA	FINA NCIJSKIH NIVO IMPLIKACI JA (NISK I, SREDNJI, VISOKI)	VREMESNKI OKVIR, INTERVAL PLANIRANJA (KRATKORO ČNI, SREDNJOROČNI, DUGOROČNI, U KONTINUITETU)	INSTITUCIONA LNI OKVIR SUBJEKAT, TELO (OPŠTINA , PRIVATNI INVESTITOR)	PRIORITETI (1, 2, 3)
POLJOPRIVREDA:				
Strategija 1: Što više površina poljoprivrednog zemljišta i mogučnosti zaštite i razvijenosti u funkciji ekonomskog razvoja u karastarskoj zoni RaniLuga u granici sa urbanom zonom				
Urbana zona se koristi kao mugučnost stvaranja uslova za razvoj poloprvrede u granici te zone i kompaktan razvoj omogućuje sto više zemlje za poloprvreu	SRED NJI	DUGOROČ NI	OPŠTIN A I INVESTITORI	1
Podrška modernizaciji tehnologije postojećih mlinova u opštini RaniLuga i osposobljavanje onih koji nisu u ispravnom stanju.	NISKI	U KONTINUITETU	OPŠTIN A I INVESTITORI	3
Skladištenje žitarica i podizanje kapaciteta za proizvode od brašna, iniciranje projekte za modernizaciju.	SRED NJI	DUGOROČ NI	OPŠTIN A I INVESTITORI	3
Strvaranje platforme interneta za promovisanje proizvoda i obezbeđenje interneta za sve biznise, naročito u urbanu zonu	NISKI	U KONTINUITETU	OPŠTIN A I INVESTITORI	1

INDUSTRIJA:				
Strategija 1: Održiva industrija				
Izrada studija opravdanosti u ovim zonama.	SREDNJI ČNI	KRATKOROČNI SREDNJOROČNI	OPŠTINA, PRIVATNI I INVESTITORI	2
Izrada projekata za podršku i jačanje, ali i za stvaranje novih tokova u industriju prerade metala, drveta, plastike, hrane, pića, tekstila, duvana i dr.u funkciji realizacije predviđanja prema okviru.	NISKI		OPŠTINA, PRIVATNI I INVESTITORI	2
Izrada regulativnog plana za razvojnu zonu unutar urbane zone sa odgovarajućom infrastrukturom priključenje u regionalnoj putnoj mreži a u buduće i u željezničkoj liniji i u auto putu.	SREDNJI ČNI	KRATKOROČNI SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
GRADJEVINARSTVO:				
Strategija 1: Održivo gradjevinarstvo				
Podrska neke kompanije u urbanu zonu RaniLuga da se bavi Gradevinom, za razmeštaj i radne baze za maštine i radionica za popravku, za rad raznih pogona (zidara, armirača, mehaničara, drvorezaca, elektricista, završnih radova i dr.) za parkiranje maština, magacini i drugih pogona i usluga mašina	SREDNJI ČNI	SREDNJOROČNI	OPŠTINA, PRIVATNI I INVESTITORI	2
ZANATSTVO:				
Strategija 1: Održivo zanatstvo				

Stvaranje fizičke i profesionalne infrastrukture za stručno obrazovanje u zanatstvo, savetovanje u korist zanatstva, povećanje sposobnosti preduzetnika, obuka i stručne kvalifikacije zanatlja.	NISKI NI	DUGOROČ SREDNJOR OČNI	OPŠTIN A, PRIVATNI INVESTITORI	3 2
Odredjivanje lokacije za posebnu kancelariju za zanatstvo u urbanu zonu.	NISKI	SREDNJOR OČNI	OPŠTIN A, PRIVATNI INVESTITORI	2
TRGOVINA:				
Strategija 1: Održiva trgovina				
Tokom izrade regulativnih planova u svim oblastima urbane zone treba se planirati kapacitete za malu trgovinu	NISKI ČNI	KRATKOROČNI	OPŠTIN A, PRIVATNI I INVESTITORI	1
Izrada projekata za otvorenih pijaca u RaniLugu.	NISKI ČNI	KRATKOROČNI	OPŠTIN A, PRIVATNI I INVESTITORI	1
Izrada idejnog i glavnog projekta za najmanje jednu zelenu pijacu na dnevnim osnovama, javno ili privatno u urbanu zonu.	NISKI ČNI	KRATKOROČNI	OPŠTIN A, PRIVATNI I INVESTITORI	1
Strategija 2: Promovisanje nasledja za razvoj turizma				
Opština usvajanjem ovog plana treba da gleda u bastinj kao potencial za turizam treba da proglašava zaštićenim, sve arheološke zone predstavljenih u ovom planu, nakon početnog upoznavanja i traga unaprediti te zone da bi se posetili, Urbana zona raniLuga treba biti identificirana kao mesto za te razvoje.	NISKI ČNI	KRATKOROČNI	OPŠTIN A, CENTRALNE INSTITUCIJE	1

Strategija 3 : Stvaranje turističke strukture				
Izgradnja osnovne turističke infrastrukture (transporta, telekomunikacija, smeštaja) i zavisno od zone, specifičnu relevantnu infrastrukturu za zone gde se mogu obuhvatiti i staze planinara, hodanje i jahanje kao i kompletiranje i jačanje infrastrukture naročito u zonama sa istaknutim prirodnim vrednostima i vrednostima kulturnog nasledja.	KI	VISO U KONTINUITETU	A, OPŠTINA, INVESTITORI CENTRALNE INSTITUCIJE	3
Prikladan informativni sistem za korišćenje ove mreže, sačinjen od mapi, prospekata i drugih informativnih sredstava bi trebalo podržati razvoj raznih vrsta turizma, zavisno od raznih resursa. Web strana za turističke resurse i mogućnosti u urbanoj zoni RaniLug u obliku ponude mogla bi pomoći na pobudjenje interesa za invsticije u razvoj turizma.	NISKI	ČNI KRATKOROČNI	A OPŠTINA	2
Bord za turizam stvoriće informativne turističke centre. Na početku, informativni turistički centar u RaniLugu a kontinuitetno i u nekim drugim centrima (Pancelo, Korminjane, Glogovce).	NJI	SRED OČNI SREDNJOR	A OPŠTINA	3
UGOSTITELJSTVO:				
Izrada idejnih i glavnih projekata prema planu turističkih zona za izgradnju sa visokim	KI	VISO NI DUGOROČ	PRIVATNI INVESTITORI I OPŠTINA	2

standardom i kvalitetom ugostiteljskih objekata, objekata za smeštaj (prenočenje) i objekata za hranu i piće				
TRANSPORT, TELEKOMUNIKACIJE, PREVOZ I MOBILNOST:				
Izrada projekata za poboljšanje dostupnosti sistema transporta.	SRED NJI	KRATKOROČNI	PRIVATNI INVESTITORI I OPŠTINA	1
Izrada projekata za povećanje bezbednosti u saobraćaju.	SRED NJI	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Izrada projekata za poboljšanje živosti u saobraćaju	SRED NJI	DUGOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	3
Izrada projekata za smanjenje negativnih uticaja saobraćaja na okolini	VISO KI	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Izrada projekata za poboljšanje kvaliteta kao i prostiranje putne mreže u funkciji povećanja brzine kretanja putnika i roba. Postojeći kapaciteti traba da se modernizuju i da odgovaraju kontinuirano svim potrebama i standardima.	VISO KI	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Izrada projekata za modernizaciju, jačanje i kompletiranje postojeće putne mreže i otvaranje novih linija u pravcu granice sa Srbijom kao i kompletiranje sa ostalom saobraćajnom infrastrukturom (servisi za održavanje i opravku	VISO KI	DUGOROČNI	OPŠTINA, INVESTITORI, CENTRALNE INSTITUCIJE	1

vozila, garaže, autobuske stanice, benzinske pumpe, zgrade za smeštaj određenih usluga i dr.).				
SAOBRAĆAJ TELEKOMUNIKACIJA PTK- a I PRIVATNIH OPERATERA:				
Izrada glavnih projekata tako što bi broj telefonskih i drugih aparata kao i obim internetskih i kablovskih usluga mnogo obecao, a usluge PTK-a i drugih privatnih operatora modernizuju, kao što je predviđeno razvojnim okvirom.	NJI	SRED ČNI	KRATKORO ČNI	PTK , OPŠTINA I INVESTITORI
Izrada projekata za postavljanje nove mreže na naseljenim mestima na kojima je postojeća mreža od 90-tih godina	NJI	SRED OČNI	SREDNJOR OČNI	PTK , OPŠTINA I INVESTITORI
Izrada projekata za poboljšanje kablovske mreže i televizijskih HD programa	KI	VISO	SREDNJOR OČNI	PTK , OPŠTINA I INVESTITORI
Izrada projekata za podizanje kapaciteta i edukaciju potencijalnih korisnika za korišćenje industrije za ljudske koristi.	NJI	SRED NI	DUGOROČ NI	OPŠTINA I INVESTITORI
ENERGIJA:				
Strategija 1: Modernizacija i kompletiranje energetske infrastrukture				

Razvoj i kompletiranje energetske infrastrukture u oblasti infrastrukture u funkciji ekonomskog razvoja	KI	VISO ČNI	KRATKOROČNI	OPŠTINA, PRIVATNI I INVESTITORI	1
Strategija 2: Identifikacija i korišćenje potencijala za obnovljivu energiju					
Izrada idejnog i glavnog projekta za proizvodnju energije za grejanje.	KI	VISO ČNI	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Studije izvodljivosti i idejni projekti o mogučnosti korišćenja solarne energije za termičku energiju kao i dobijanje električne energije preko fotovoltiskim panelima (kao dugoročni cilj).	NJI	SREDNI	DUGOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Stimulativni projekti za one koji grade objekte i koriste solarnu energiju za grejanje (ako plate takse uz oslobadjanje u procentima od taksi i isplata za gradjevinske dozvole).	NJI	SREDNI	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Sprovodjenje pilot projekata o mogućnostima štednje energije npr., izolacija, efikasni sistemi grejanja itd.)	NJI	SREDNI	SREDNJOROČNI	PRIVATNI, INVESTITORI I OPŠTINA	2
BANKARSKI SISTEM:					
Strategija 1: Banke u funkciji održivog ekonomskog razvoja					
Izrada projekata za kredite od strane banaka za domaćinstva, male biznise i agrobiznise.	KI	VISO ČNI	KRATKOROČNI	BANKE, INVESTITORI I OPŠTINA	2
Izrada projekata za koncesionarne investicije počev od sektora za obnovljivu energiju	KI	VISO ČNI	SREDNJOROČNI	BANKE, INVESTITORI I OPŠTINA	2

Izrada projekata uzimajući u obzir nove mogućnosti učlanjenja Kosova u MMF-u i svetskoj banci u oblastima u kojima oni pomažu.	NJI SRED ČNI	KRATKORO A	OPŠTIN 1
Izrada projekata za kreditiranje uz niže kamate i sa širim paketima u oblastima poljoprivrede industrije do turizma.	KI VISO ČNI	KRATKORO BANKE I OPŠTINA	1
MALA I SREDNJA PREDUZEĆA:			
Strategija 1: Podrška razvoju SMP-a			
Osnivanje centra za stručne obuke mladih profesionalaca za podizanje sposobnosti i organizovanje seminara i kurseva o ekonomskom razvoju i o marketinškim znanjima.	NJI SRED OČNI	SREDNJOR A OPŠTIN I INVESTITORI	2
Podrška mladih preduzetnika putem implementacije „inicijalnog centra“: (inkubatora za biznis) gde preduzeća mogu koristiti zajedničku infrastrukturu i da imaju obostranu korist.	NJI SRED ČNI	KRATKORO A OPŠTIN I INVESTITORI	1

TEMATSKA OBLAST: INFRASTRUKTURE (TEHNIČKA I PUTNA INFRASTRUKTURA):				
Strategija 1: Postojeći asfaltirani putevi				
Priprema glavnih projekata u saradnji sa ministarstvom saobraćaja i post-telekomunikacija za proširenje u nekim segmentima održivne i konkretiranje sadržajima u	OKI VIS ČNI	KRATKORO RI I OPŠTINA, INVESTITO CENTRALN E INSTITUCIJE		

skladu sa standardima postojećih puteva.				
Strategija 3: Predloženi putevi				
Početak idejnih projekata ovih puteva.	SR EDNJI	KRATKORO ČNI	OPŠTINA, INVESTITO RI I CENTRALNE INSTITUCIJE	
Izrada glavnih projekata za ove puteve bazirajući se na mapi Infrastruktura transporta	VIS OKI	U KONTINUITETU	OPŠTINA, INVESTITO RI I CENTRALNE INSTITUCIJE	
Strategija 4: Putevi u rekonstrukciji				
Priprema projekata i intenzivne konsultacije o svim lokalnim putevima urbane zone da se rekonstruisu i dopune sa saderzajima prema urbanom planu	SR EDNJI	SREDNJOR OČNI	OPŠTINA I INVESTITO RI	
Strategija 7: Prateća infrastruktura				
Početak idejnog projekta za mesta stajanja busa i autobuske stanice	NI KI	KRATKORO ČNI	OPŠTINA, I INVESTITO RI	
Izrada glavnog projekta	SR EDNJI	SREDNJOR OČNI	OPŠTINA, INVESTITO RI I CENTRALNE INSTITUCIJE	
INFRASTRUKTURA AKUMULACIJE I VODOSNABDEVANJA:				
Strategija 1: Snadbevanje vodom svih naselja				
Izrada projekta za izgradnju izvornih bunara rezervuara kao pojednostavljenje za sadasnje i buduće potrebe za pijaču vode u urbanoj zoni	NI KI	KRATKORO ČNI	OPŠTINA I INVESTITO RI	
Izrada i sprovodjenje projekata za dugoročne potrebe za vodosnabdevanje, izgradnja integralnih vodoprivrednih	SR EDNJI	KRATKORO ČNI	OPŠTINA	

sistema, sa posebnim osloncem na velika izvorišta podzemnih voda				
Strategija 2. Stvaranje funkcionalnog i integrisanog sistema vodovoda za piće, industriju i poljoprivredu na celoj teritoriji urbane zona				
Izrada projekata za unapređenje infrastrukture vodosnadbevanja u naseljima gde postoji vodovodni sistem.	KI	NIS ČNI	KRATKORO	OPŠTINA INVESTITORI
Izrada projekata i sprovodenje za izgradnju sistema za navodnjavanje poljoprivrednog zemljista.	OKI	VIS ČNI	KRATKORO	OPŠTINA, INVESTITO RI I CENTRALN E INSTITUCIJE
SISTEM KANALIZACIJE I DEPONIJE:				
Strategija 1: Kompletiranje infrastrukture kanalizacije, poboljšanje postojeće mreže i izgradnja nove mreže				
Pripremanje projekata za poboljšanje postojeće mreže kanalizacije.	SR EDNJI	SREDNJOR OČNI	KRATKORO	OPŠTINA I INVESTITO RI
Priprema projekata za izgradnju nove mreže kanalizacije u urbanim oblastima u kojima ne postoji sistem kanalizacije.	SR EDNJI	ČNI	KRATKORO	OPŠTINA I INVESTITO RI
Otvaranje septičkih jama na mestima izliva odpadnih voda na urbane zone.	SR EDNJI	ČNI	KRATKORO	OPŠTINA I INVESTITO RI
Obeležavanje i zaštita trase kanalizacionih linija za priključenje od izlaza naselja u pravcu glavnog kolektora opštine "Povezivanje glavne mreže".	KI	NIS ČNI	KRATKORO	OPŠTINA I INVESTITO RI
Priprema projekata za priključak od izlaza naselja u pravcu glavnog kolektora opštine "Povezivanje glavne mreže"	KI	NIS ČNI	SREDNJOR OČNI	OPŠTINA I INVESTITO RI
Strategija 2: Izgradnja novog sistema odvoda atmosferskih voda				

Priprema projekata za izgradnju nove mreže atmosferske kanalizacije odvojene od kanalizacije otpadnih voda (u skladu sa konceptom uklanjanja u pravcu najbližih vodotoka, potoka i reka).	SR EDNJI	ČNI KRATKORO	OPŠTINA I INVESTITO RI	
Priprema projekata za izgradnju nove mreže atmosferske kanalizacije duž puteva.	SR EDNJI	NI DUGOROČ	OPŠTINA I INVESTITO RI	
Strategija 3: Izgradnja sistema deponija i njihovo adekvatno upravljanje				
Obeležavanje i zaštita prostora predviđenog za privremene deponije gradjevinskih i industrijskih otpadaka na nivou urbane zone.	SR EDNJI	ČNI KRATKORO	OPŠTINA I INVESTITO RI	
Priprema prostora namenjenih za deponije poravnanjem, nanošenjem šljunka (neposredno nakon usvajanja plana) i obeležavanje dok se ne stvore uslovi za kompletiranje infrastrukturom.	SR EDNJI	ČNI KRATKORO	OPŠTINA I INVESTITO RI	
Priprema glavnih projekata za privremene deponije	KI NIS	ČNI KRATKORO	OPŠTINA I INVESTITO RI	
Tenderisanje i sprovodjenje glavnih projekata za privremene deponije gradjevinskih i industrijskih otpadaka na nivou jednog ili dva naselja.	OKI VIS	ČNI KRATKORO	OPŠTINA I INVESTITO RI	
Stvaranje javnih i privatnih mehanizma za adekvatno opravdanje ovim deponijama	KI NIS	ČNI KRATKORO	OPŠTINA I INVESTITO RI	
FUNKCIONALIZACIJA SNABDEVANJA ELEKTRIČNOM ENERGIJOM I JAČANJE MREŽE TELEKOMUNIKACIJE:				

Strategija 1: Početak sprovodjenja preporuka master plana o razvoju distributivnog sistema Kosova do 2015.god

Projekti za postepeni prelazak sa distributivne mreže od 10 kV na distributivnu mrežu od 20 kV, kao i pojačanje aktuelne mreže od 10 kV na 20 kV u urbanu zonu	KI NIS	SREDNJOR OČNI	KEK, OPŠTINA I INVESTITORI	
Projekti za zamenu vazdušnih linija 230/400V sa pletenim kablom ili podzemnim kablom	DNJI SRE	SREDNJOR OČNI	KEK, OPŠTINA I INVESTITORI	
Priprema projekta na način na koji mreže niskog napona treba planirati takodje betonskim stubovima i samo nosivim aluminskim kablovima.	KI NIS	KRATKOR OČNI	KEK-u, OPŠTINA I INVESTITORI	
Priprema projekta za zamenu novim betonskim stubovima, dalekovod Ropotovo-Raničeva.	DNJI SRE	KRATKOR OČNI	KEK, KOST OPŠTINA I INVESTITORI	
Priprema projekta i sprovodenje za izmenu kablova dalekovoda od preseka instaliranih vazdušnih Al/Fe provodnika 16mm ² na Al/Fe vazdušnim povodnicima 50mm ² , jer pored svega ovaj dalekovod će napajati i novu zgradu opštine.	DNJI SRE	SREDNJOR OČNI	KEK, KOST OPŠTINA I INVESTITORI	
Priprema projekata tako što će na betonskim stubovima postaviti i javno ulično rasvetljavanje.	KI NIS	SREDNJOR OČNI	KEK, OPŠTINA I INVESTITORI	
Strategija 2: Jačanje i proširenje telekomunikacija na celoj teritoriji urbane zone				
Priprema projekta za Urbanu zonu u oblastima na kojima postojića mreža	DNJI SRE	SREDNJOR OČNI	PTK, OPŠTINA I INVESTITOR	

potiče iz 90-tih godina, i gde treba postaviti novu mrežu.			I	
Prostiranje telekomunikacione mreže u urbanim oblastima optičkim kablovima i vlaknima koje omogućavaju vezu sa internetom i kablovskom televizijom.	OKI	VIS OČNI	SREDNJOR PTK, OPŠTINA I INVESTITOR I	
Priprema projekta za postavljanje potrebnih novih antena PTK-VALA i drugih operatora.	DNJI	SRE ČNI	KRATKORO PTK, OPŠTINA I INVESTITOR I	
Priprema za pružanje televizijskih HD programa putem kablovske mreže	OKI	VIS OČNI	SREDNJOR PTK, OPŠTINA I INVESTITOR I	
Priprema projekta za postavljanje javnih govornica na svim urbanim oblastima gde postoji mreža fiksne telefonije kao i na onima gde će se prostirati mreža.	KI	NIS ČNI	KRATKORO PTK, OPŠTINA I INVESTITOR I	

TEMATSKA OBLAST: KORIŠĆENJE ZEMLJIŠTA I OKOLINE:

VAZDUH:

Strategija 1: Čist vazduh, minimalno zagadjenje

Obeležavanje i zaštita određenih lokacija za postavljanje zelenih pojasa i traka prema planu, tokom izvodjenja radova.	KI	NIS ČNI	KRATKORO PTK, OPŠTINA I INVESTITOR I	
Izrada idejnih glavnih projekata o zelenim pojasima i trakama prema planu, kao i početak njihovog sprovodjenja.	DNJI	SRE OČNI	SREDNJOR PTK, OPŠTINA I INVESTITOR I	
Obeležavanje i zaštita tokom odvijanja radova na izgradnji	KI	NIS ČNI	KRATKORO PTK, OPŠTINA I INVESTITOR I	

postojećih parkova i površina za nove parkove prema planu.				
Izrada glavnih idejnih projekata za revitalizaciju postojećih parkova i novih parkova predviđenih planom, kao i početak njihovog sprovodjenja.	DNJI SRE	ČNI KRATKORO	I OPŠTINA I INVESTITOR	
Izrada idejnih i glavnih projekata za poboljšanje putnog prometa u cilju izbegavanja velikog broja vozila u prometu po centralnim delovima naselja prema planu	OKI VIS	OČNI SREDNJOR	I OPŠTINA I INVESTITOR	
Izrada opštinskog pravilnika o merama, kriterima i uslovima za ispuštanje zagadživača u vazduhu od strane industrije i vozila u pokretu uz obavezu ugradnje katalizatora i druge opreme u tehničkom aspektu i uklanjanje starih vozila sa prometa koja vazi i za urbanu zonu.	DNJI SRE	OČNI SREDNJOR	I OPŠTINA I INVESTITOR	
Izrada idejnog i glavnog projekta za korišćenje alternativnih energija (uglavnom solarne energije i geotermalne energije)	OKI VIS	I DUGOROČN	I OPŠTINA I INVESTITOR	
Projekti za stimulisanje uz oslobadjanje taksi do 50% onih koji traže gradjevinsku dozvolu i koriste alternativnu energiju.	DNJI SRE	OČNI SREDNJOR	I OPŠTINA I INVESTITOR	

Stimulisanje sa cenama i kvalitetom za korišćenje javnog transporta.	OKI VIS	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITOR	
Izrada idejnog i glavnog projekata za biciklističke staze i staze pešaka kao što se vidi na mapi kao i obaveza na ove sadržaje prilikom izrade putnih projekata.	DNJI SRE	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITOR	
Izrada idejnih i glavnih projekata za rekonstrukciju puteva (prilaznice i obilaznica) u urbanom centru, kanalizacije i uklanjanje deponija smeća.	OKI VIS	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITOR	
VODA:				
Strategija 1: Poboljšanje kvaliteta vode i mesta bogatih vodom				
Obeležavanje izrada projekata za zaštitu i razvoj izvora voda i drugih podzemnih i površinskih voda u urbanu zonu kao što se vidi na hidrološkoj mapi opštine, uz određivanje zone obavezne zaštite i određenog zaštitnog reagovanja	OKI VIS	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITOR	
Izrada idejnih i glavnih projekata za postavljanje septičkih jama i opreme za čišćenje do postrojenja	KI NIS	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITOR	
Izrada idejnih i glavnih projekata za ugradjivanje i kompletiranje aparata za čišćenje upotrebljenih voda u industriji	OKI VIS	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITOR	
ZEMLJIŠTE:				
Strategija 1: Zaštita kvaliteta i kvantiteta zemljišta (čista zemlja, minimalno				

kontaminirana)				
Priprema projekata za stalno nadgledanje i kontrolu gradnje u poloprivrednu i plodno zemljišta.	OKI	VIS SREDNJI OČNI	SREDNJI KRATKOR ČNI	OPŠTINA I INVESTITOR I
Izrada projekata i preduzimanje mera za zaštitu od erozije zbog ispiranja sastavnih elemenata zemljišta	DNJI	SRE DNJI	KRATKOR ČNI	OPŠTINA I INVESTITOR I
Iniciranje projekata za stvaranje uslova i mehanizama za preduzimanje mera zaštite od degradacije i ljudskog uticaja.	SRE DNJI	I	DUGOROČN	OPŠTINA I INVESTITOR I
Izrada projekata za neobradive površine i za poljoprivredno zemljište niskog kvaliteta	OKI	VIS ČNI	KRATKOR ČNI	OPŠTINA I INVESTITOR I
Strategija 2: Upravljanje zemljištem				

Organizovanje informativnih kampanja za upoznavanje građana (o novim gradjevinskim granicama, o zamrznutim izgradnjim zonama) u cilju zštite zemljisnog prostora i zemljisnih resursa od otudjenja u nepoljoprivredne svrhe uz ogranicenje prostiranja gradnje samo u okviru predviđenih gradjevinskih granica (Mapa "Koncepti razvoja naselja") kao i sprovodjenje razvojnih smernica u planiranim zonama.	NJI	SRED ČNI	KRATKORO I	OPŠTINA I INVESTITOR
Povećanje kapaciteta opštine za upravljanje i kontrolu planiranih tokova.	NJI	SRED ČNI	KRATKORO I	OPŠTINA

KORIŠĆENJE ZEMLJIŠTA:				
Strategija 1: Obezbedjenje korišćenja zemljišta u planirane namene				
Razvoj, definisanje predviđenih namena na osnovu mapi na terenu pa bilo i pomoću označavanja i signalizacije namenjenih površina.	KI	VISO ČNI	KRATKORO I	OPŠTINA I INVESTITOR
Razvoj projekata za obezbedjenje kvaliteta prostora javnih površina	KI	VISO U KONTINUITETU	I	OPŠTINA I INVESTITOR
Razvoj		SRED	KRATKORO	OPŠTINA

mehanizama za praćenje i sprovodjenje kontrole na celoj teritoriji urbane zona.	NJI	ČNI		
Podizanje ljudskih kapaciteta opštine	NISKI	KRATKORO ČNI	OPŠTINA	
Podizanje ljudskih kapaciteta opštine.	SRED NJI	U KONTINUITETU	OPŠTINA	
Strategija 3: Poboljšanje kvaliteta zelenih površina				
Povećanje broja zelenih površina u urbanoj zoni	SRED NJI	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITOR 	
Izgradnja novog sportskog-rekreativnog centra u gradu RaniLuga.	SRED NJI	KRATKORO ČNI	OPŠTINA I INVESTITOR 	
UPRAVLJANJE OTPACIMA:				
Strategija 1: Minimalan obim otpadaka, ponovno njihova upotreba i recikliranje otpadaka				
Ograničavanje, obeležavanje i signalizacija zona namenjenih za tranzitne deponije, mesta za okopavanje životinja i deponije intelegentnih otpadaka	NISKI	KRATKORO ČNI	OPŠTINA I INVESTITOR 	
Priprema projekata za tranzitne deponije čvrstih otpadaka (gradjevinskih) i mesta za okopavanje mrtvih životinja (Mapa: Upravljanje sa otpacima).	SRED NJI	KRATKORO ČNI	OPŠTINA I INVESTITOR 	
Priprema projekata za otkup i tretiranje otpadaka koji su bačeni nekontrolisano, prioritetno na obalama reke Morava i na sličnim mestima	SRED NJI	KRATKORO ČNI	OPŠTINA I INVESTITOR 	
Priprema projekata za upravljanje i kontrolu	NISKI	KRATKORO ČNI	OPŠTINA I INVESTITOR	

od strane opštine što se tiče otpadaka			I	
PRIRODNE I DRUGE NEPOGOODE:				
Strategija 1: Pomak sa kulture reagovanja na kulturu amortizacije i sprečavanja				
ZEMLJOTRESI:				
Pripremiti pravilnik o svim gradnjama u skladu sa stepenom seizmičke opasnosti i izgraditi prema standardima.	NISKI	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITOR	I
GRAD:				
Prirpema projekata za izgradnju protivgradnih stanica.	SREDNJI	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	I
SNEŽNI NANOSI, JAKI VETROVI I POLEDICA:				
Priprema projekata za preduzimanje mera u zimskom periodu a naročito na brdsko-planinskim zonama	SREDNJI	DUGOROČNI	OPŠTINA I INVESTITOR	I
EROZIJE:				
Preduzimanje mera za proglašenje erozivnih zona u regionima u kojima erozija je velikog intenziteta u vodotocima, zemlji, i nepokretnim objektima na osnovu Zakona o Kosovskim vodama, od strane opštine u urbano zonu	SREDNJI	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITOR	I

TEMATSKA OBLAST: DEMOGRAFIJAI – SOCIJALNA PITANJA – STANOVNIŠTVO, STANOVANJE I NASELJA				
STANOVNIŠTVO:				
Izrada projekata za kompletiranje kvaliteta infrastrukture sistema obrazovanja na svim nivoima za stvaranje uslova za upis u primarnom i sekundarnom obrazovanju kao i poboljšanje stope pisanja – čitanja odraslih (iznad 8 god.)	NJI	SRED	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITOR
Izrada projekata za kompletiranje kvaliteta infrastrukture sistema zdravstva sa uticajem i na povećanje životnog veka stanovnika urbane zone	NJI	SRED	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITOR
Izrada projekata za kompletiranje u oblasti ekonomskog razvoja i ublažavanja siromaštva tako što bi ekonomsko blagostanje, mereno dohotcima po glavi stanovnika bilo poboljšano	NJI	SRED	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITOR
Izrada projekata predviđenih ovim planom za povećanje	NJI	SRED	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITOR

zelenih površina u gradu i na drugim naseljenim mestima putem preobradjivanja površina koje su aktuelno slobodne i neiskorišćene kao i stvaranja novih zelenih zona unutar i oko grada i u drugim naseljima				
Izraditi projekte za povećanje osečajnosti stanovnika prema socio-kulturnim pogledima, ali i sredine u funkciji kvaliteta života	NJI SRED	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITOR I	
Izraditi projekte kako bi se ojačali na strateški način kapaciteti ljudskih resursa u opštini da bi odgovarali realizaciji ove vizije za budućnost u RaniLuga i ostvarila polna i etnička ravnopravnost.	NJI SRED	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITOR I	
STANOVANJE:				
Strategija 2: Povećanje kvantiteta i kvaliteta stanovanja				
Izrada regulativnih planova poštujući koncepte u funkciji obezbeđenja dovoljnog obima stanovanja za sve slojeve stanovništva.	SRE DNJI	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITOR I	
Izrada i realizacija glavnih projekata infrastrukture i usluga na osnovu mapa infrastrukture (voda, kanalizacija, grejanje, parking, zelenilo) u ovom dokumentu u oblasti stanovanja u cilju poboljšanja kvaliteta stanovanja.	SRE DNJI	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITOR I	

Priprema glavnih projekata o javnim sadržajima koji utiču na poboljšanje nivoa stanovanja.	SRE DNJI	SREDNJOR OČNI	OPŠTINA I INVESTITOR I	
Izrada projekata i primena standarda o stambenim prostorima i održavanju postojeće strukture kao i elemenisanju fizičke degradacije postojećih stambenih struktura koje su neplanski izgradjene.	KI VISO	SREDNJOR OČNI	OPŠTINA I INVESTITOR I	
NASELJA:				
Strategija 3: Obezbedjenje da će budući razvoj Raniluga odvijati u skladu sa konceptom policentričnog prostornog razvoja i Slobodnog Disanja				
Izrada regulativnih planova za grad Ranilug i za naseljena mesta kao zona od posebnog interesa za opštinu.	KI VISO	KRATKORO ČNI	OPŠTINA I INVESTITOR I	
Stimulisanje izgradnje unutar planiranih zona	SRE DNJI	SREDNJOR OČNI	OPŠTINA I INVESTITOR I	
Formiranje borda za rušenje izgradjenih objekata van predviđenih granica	I NISK	SREDNJOR OČNI	OPŠTINA I INVESTITOR I	
Strategija 1: Proširenje obima, sadržaja i povećanje kvaliteta infrastrukture sistema obrazovanja na svim nivoim u skladu sa konceptom linearног oblika i kompaktnog razvoja				
Podizanje sadržaja za predškolsku vaspitanje u okviru škola ili potrebno je predvideti posebno u svim naseljima.	SRED NJI	SREDNJOR OČNI	OPŠTINA I INVESTITOR I	
Obeležavanje i očuvanje predviđenih prostora ovim planom za obdaništa, kako je specificirano u okviru	NISKI	KRATKORO ČNI	OPŠTINA I INVESTITOR I	

prostornog razvoja (Mapa: "Školske i sportske prostorije").				
Priprema idejnih i glavnih projekata za obdaništa.	NJI SRED	ČNI KRATKORO	I OPŠTINA I INVESTITOR	
Obeležavanje i očuvanje prostora predviđenih ovim planom za osnovne škole, kako je specificirano u okviru prostornog razvoja i u mapi „Školske i sportske prostorije“.	NISKI SRED	ČNI KRATKORO	I OPŠTINA I INVESTITOR	
Sprovodjenje projekta za izgradnju osnovne skole, predviđeno sa Planom.	NJI SRED	OČNI SREDNJOR	I OPŠTINA I INVESTITOR	
Tokom izrade novih školskih projekata za izgradnju treba predviđeti prateću infrastrukturu, izgradnju sportskih objekata u cilju poboljšanja uslova za rad i nastavu.	NJI SRED	OČNI SREDNJOR	I OPŠTINA I INVESTITOR	
Priklučenje u vodovodnoj i kanalizacionoj infrastrukturi svih školskih objekata koji nisu priključeni.	NJI SRED	ČNI KRATKORO	I OPŠTINA I INVESTITOR	
Početak sprovodjenja vladinog programa za formiranje kabinet-a za informatiku i njihovo opremanje kompjuterima.	NJI SRED	ČNI KRATKORO	I OPŠTINA, CENTRALNE INSTITUCIJE I INVESTITOR	
Ravnopravno učešće u obrazovanje, stvaranje povoljnih uslova za integrisanje dece sa ograničenim	NJI SRED	U KONTINUITETU	I OPŠTINA, CENTRALNE INSTITUCIJE I INVESTITOR	

sposobnostima i organizovanje raznih oblika za edukaciju roditelja.				
Stvaranje uslova u školama za dnevni boravak (osnivanje školskih kuhinja ili prostorije za više svrhe) lokalna strategija za obrazovanje (prema profila u skladu sa zahtevima tržišta u opštini RaniLug, na Kosovu i šire)	NJI SRED	U KONTINUITETU	OPŠTINA, CENTRALNE INSTITUCIJE I INVESTITOR I	
ZDRAVSTVO:				
Strategija 1: Pružanje zdravstvenih sadržaja u urbanu zonu u skladu sa funkcijom i hierarhijom				
Izrada idejnog projekta za ojicanje i dalje razvijanje zone prena banji kod jezero na ataru RaniLuga.	SRE DNJI	SREDNJOR OČNI	OPŠTINA I INVESTITOR I	
KULTURA:				
Strategija 1: Pružanje uslova i sadržaja za očuvanje, konzervaciju i stalno održivo korišćenje kulturnog				
Sprečavanje akteulnih pojava koje ugrožavaju kulturno nasleđe, tehničkim, stručnim i zakonskim merama (Mapa: "Objekti kulture i socijalna infrastruktura").	KI NIS	SREDNJOR OČNI	OPŠTINA, CENTRALN E INSTITUCIJE I INVESTITO RI	
Obeležavanje zona, objekata i vrednosti nasledja sa mapama na prostoru na celoj teritoriji urbane zona.	KI NIS	SREDNJOR OČNI	OPŠTINA, CENTRALN E INSTITUCIJE I INVESTITO RI	
Izrada glavnih projekata i početak sprovodjenja u funkciji spašavanja, rehabilitacije i upotrebe kulturne-	SRE DNJI	U KONTINUITETU	OPŠTINA, CENTRALN E INSTITUCIJE I INVESTITO RI	

istorijskih vrednosti i od kulturne, društvene, ekonomске, naučne, edukativne, ekološke koristi i koristi kulturnog turizma.				
Informativna i marketinška kampanja u funkciji poboljšanja kvaliteta komunalnih usluga, u funkciji nasledja i imidža zemlje sa multidimenzionalnim koristima.	KI NIS	SREDNJOR OČNI	OPŠTINA, CENTRALNE INSTITUCIJE I INVESTITORI	
Stavljanje opštinskog mehanizma za kontrolu zbivanja u svim vrednostima nasledja u urbanu zonu.	KI NIS	SREDNJOR OČNI	OPŠTINA, CENTRALNE INSTITUCIJE I INVESTITORI	
Stvaranje uslova za godišnje organizovanje sajma knjiga u Raničevu, otvaranje niže muzičke škole, formiranje gradskog hora, funkcionisanje kluba umetnika slikara i td.	KI NIS	KRATKOR ČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	
Priprema idejnog, glavnog projekta i početak sprovodenja za muzej u Raničevu.	SRE DNJI	DUGOROČ NI	OPŠTINA, CENTRALNE INSTITUCIJE I INVESTITORI	
SPORT I REKRACIJA:				
Strategija 1: Pružanje sportskih i rekreativnih sadržaja u urbanu zonu u skladu sa njihovim funkcijama i hierarhijom.				
Izrada idejnog projekta, konsultacije sa Ministarstvom za sport i kulturu, izrada glavnog projekta za izgradnju sportske hale kapacitet u predviđenoj zoni u gradu Raničevu.	SRED NJI	SREDNJO ROČNI	OPŠTINA, CENTRALNE INSTITUCIJE I INVESTITORI	2
Izrada glavnog projekta i nastavak	SRED NJI	U KONTINUITETU	OPŠTINA	1

sprovodjenja gradskog futbalskog stadiona u RaniLugu.			CENTRALNE INSTITUCIJE I INVESTITORI	
Izrada projekata i početak izgradnje poligona za hodanje i rekreaciju posebno u oazi zdravog i cistog vazduha koju cine četinarske šume belog i crnog bora, na području RaniLuga.	NISKI	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Izrada projekata za bicikлизам, kao sadržaj glavnih puteva.	NISKI	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
OMLADINA:				
Strategija 1: Pružanje sadržaja za omladinski život				
Srpovodjenje gorenavednih projekata u sportu i kulturi.	VISOKI	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Stvaranje uslova za aktiviranje što većeg broja omladinskih organizacija i povećanje saradnje sa opštinskim institucijama	NISKI	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Izrada projekata i njihovo sprovodjenje na izgradnje omladinskih centara u gradu i podcentre drugih vecih naselja.	SREDNJI	SREDNJIROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Stvaranje uslova za angažovanje grupe recitatora, dramskih grupa, muzičkih u svim osnovnim i srednjim školama	NISKI	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Izrada projekta i njegovo sprovodjenje izgradnje jednog centra za stručno osposobljavanje mladih.	SREDNJI	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1

Stvaranje prostora za sport i rekreaciju u svakom naselju koji će se koristiti i za omladinske aktivnosti kao i podrška u osvivanju omladinskih klubova (prostorije se mogu koristiti i u okviru osnovnih škola).	NJI	SRED	U KONTINUITETU	I OPŠTINA ORI INVESTIT	1
---	-----	------	-------------------	---------------------------------	---

4 ODREDBE ZA SPROVOĐENJE

Urbanistčki razvojni plan RaniLuga je osnovni dokumenat koji predviđa uređivanje, korišćenje i željeni prostorni razvoj u buduće. Polazeći od postojećeg stanja i vizije za budućnost opštine kao i od ciljeva koje treba ostvariti, takodje je predložen okvir opštinskog razvoja prema kojem će se ostvariti Koncept poljoprivrednog razvoja i "Slobodno Disanje" na urbanskom nivou i kompaktni tokovi na nivou naselja.

Okvir prostornog razvoja je urađen imajući kao determinante tematske oblasti a za iste su urađena predviđanja prostornih zbivanja, strategija za sprovodnje predstavlja aktivnost u sprovodenju okvira prostornog razvoja, odnosno aktivnosti za prelazak sa postojećeg stanja na planirano (predviđeno) stanje.

Plan je realan i verujemo da će biti sprovodljiv. Konkretno sprovodenje ovog plana je predstavljeno o delu gde se opisuju odredbe za sprovodenje, kojima se opisuje zakonski aspekt i mere sprovodenja. Ovaj deo obuhvata elemente sprovodenja od obavezujućeg karaktera i definisanje suštinskim elementima povezanih sa opštinskim nivou. To se odnosi na odredbe i elemente koji upravljaju sprovodenjem zakona.

Po suštini to sadrži:

4.1 UPUTSTVA O PITANJIMA TUMAČENJA OPŠTINSKOG RAZVOJNOG PLANA TOKOM IZRADE REGULATIVNIH I DRUGIH PLANOVA

- **Urbanistčki razvojni plan** može se tumačiti kao dokument koji predviđa uređivanje, korišćenje i željeni prostorni razvoj u buduće.
- **Koncept prostornog razvoja** (kompaktni koncept) može se tumačiti kao koncept koji predviđa prostorni razvoj nekoliko podcentara koji osim Zona I. URP je baziran na ORP i **Draftu prostornog plana Kosova** i u slučaju spora o nekom eventualnom pitanju, konačno tumačenje je ono koje se nalazi u Draftu prostornog plana Kosova koji treba da se poštuje u celini.

U zoni planiraće se infrastrukturna tokom izrade planova nižih nivoa ukoliko se zona nalazi u naseljima za koja je predviđeno pripremanje regulativnih planova, u protivnom daju se prostorni uslovi od strane skupštine opštine na osnovu opštinskog razvojnog plana.

Tokom izrade planova nižih nivoa može se naići na termin "**Zeleno Srce**" kojeg treba protumačiti kao zona u kojoj će se razvijati poljoprivredna ekoloških proizvoda. Ona će biti

integralni deo naselja i dopuniće koncept kompaktnog razvoja naselja (naselje će biti razvijeno unutar gradjeviskih granica na kompaktan način).

U zoni planiraće se infrastruktura tokom izrade planova nižih nivoa ako se zona nalazi u naseljima za koja je predvidjeno pripremanje regulativnih planova, ali samo u funkciji razvoja poljoprivrede, u protivnom infrastrukturu za razvoj poljoprivrede će planirati opština na osnovu opštinskog razvojnog plana.

Tokom izrade planova nižih nivoa može se naići na termin "**Industrijska zona**" koja treba da se protumači kao zona u kojoj u buduće se može razvijati industrija. Ova zona će se razviti na osnovu regulativnog plana izradjenog od strane opština RaniLuga Gnjilana i Kameniceu saradnji i sa Ministarstvom trgovine i industrije.

Tokom izrade planova nižih nivoa, može se zateći termin "**Posebna zaštitna zona**" koja treba da se protumači kao identifikovana zona i proglašena Zakonom o Posebnim Zaštitnim Zonama, koja je posebna zaštitna zona i biće kao takva utvrđena mapom ili određenom zonom koja okružuje neki monument, neku zgradu, grupu zgrada, celinu, selo ili istorijski centar grada koji se može zaštititi od svakog razvoja ili aktivnosti koji može oštetiti njegov istorijsko, kulturno arhitektonski ili arheološki kontekst, prirodnu okolinu ili vizualni estetski prizor.

Neformalno posedovanje vlasništva i neadekvatan pristup u tim naseljima ili uskraćivanje elementarnih usluga i kao takva treba da se tretiraju tokom izrade regulativnih planova.

4.2 USLOVI UTVRĐENI OD LOKALNIH VLASTI O ZNAČAJNIM PITANJIMA ZA RAZVOJ I KORIŠĆENJE ZEMLJIŠTA U URBANE ZONA

4.2.1 Uslovi za utvrđivanje namene površina na teritoriji opštine

- Ovim Planom utvrđena je i namena površina uz uslove ispunjavanja potreba sadašnje generacije, ali neugrožavajući na buduće generacije.
- Ispunjavanje zakonskih zahteva načela predstavljenih u poglavlju-I
- Poštovanja razvojnih koncepata
- Održivog ekonomskog razvoja
- Održivog socijalnog razvoja
- Poštovanja demografski aspekt kao i razvoja okoline u skladu sa prirodnom opterećenja okoline
- Poštovanja kapaciteta zagadenosti okoline.
- Očuvanja i unapredjenja prirodnih resursa kako bi one što više bili obnovljeni i korišćeni na racionalan način.
- Obezbedjenja zaštite i neometanog funkcionisanja zaštićenih prirodnih vrednosti zajedno sa njihovom okolinom i očuvanjem okoline u velikoj meri privatnih nalazišta i življenja divljih i životinjskih vrsta i njihovih zajednica.
- Obezbedjenja zaštite izgradjenog prostora
- Obezbedjenja uslova za odmor i rekreaciju čoveka

Sve ovo što je gore pomenuto formulisao je osnovu za utvrđivanje uslova o pitanjima korišćenja zemljišta i razvoja. U tom pravcu odredili smo namene površina za korišćenje i to:

- Naselja (gradjevinske zone)
- Zone od posebne namene
- Saobraćajni koridori
- Zeleni pojasi
- Rekreacija
- Sport
- Ispaše i livade
- Pošumljavanje
- Vodotoci-reke
- Deponije smeća
- Groblja

4.2.2 Uslovi za uređivanje površina

- Izgradnja će se dozvoliti samo u zonama namenjenim za izgradnju, utvrđenim URP-om.
- Razvoj RaniLuga u zonama sa posebnom namenom treba da se uredjuju regulativnim urbanističkim planovima.
- Javna infrastruktura obezbediće se samo u zonama namenjenih za izgradnju.
- U zonama u kojima regulativni urbanistički planovi nisu usvojeni, potrebno je sprovoditi istraživanje o zahtevima, mogućnostima i pružanju infrastrukture bazirajući se na uslovima iz planova viših nivoa.
- Razvoj na slobodnoj površini (prirodnom pejsažu) treba zasnivati na pravila okoline o zaštiti prirode i pejsaža. U nedostatku regulativnog urbanističkog plana, opština treba da donosi odgovarajuća uputstva obavezujućeg karaktera.
- U zonama gde je dozvoljena gradnja, uslovi lokacije treba da utvrđuju sledeće:
  - (a) oblik i veličinu zone razvoja;
  - (b) način korišćenja ili upotrebe;
  - (c) gradjevinska pravila;
  - (d) pravila o priključenju u mreži infrastrukture;
  - (e) mere za zaštitu okoline i zaštitu celine kulturnog nasledja.

4.2.3 Značajni objekti za opština RaniLug i Kosovo

- Opština će staviti pod kontrolu sva okolna zbivanja duž koridora predvidjene pruge Uroševac-Vitina-Gnjilane-RaniLug-Bujanovac (Srbija), koridore VI i X, naročito tačku zaustavljanja u opštini RaniLug.
- Za ograničavanje uticaja na okolinu – emisiju gasova i buke, opština treba da razvija zaštitnu zonu – zaštitni pojas duž delova koridora železničke pruge u delovima gde prolazi ovaj koridor u blizini naselja. Minimalna udaljenost izgradnje od koridora ne sme biti manja od 50m.

4.2.4 Uslovi razmeštaja privrednih delatnosti

- Opština je izdvojila dovoljnog zemljišta za podršku razvoja biznisa koji je baziran na korišćenje domaće radne snage pod uslovom da se smeste na prostorima i zonama predviđenih za ovu namenu.
- Opština može dozvoliti i privremenu promenu namene poljoprivrednog zemljišta za ekonomski razvoj: Korišćenje površinskih minerala, deponija smeća, deponije za

otpiske drvne industrije, korišćenje peska, šljunka i kamena pod uslovom da nakon okončanja korišćenja ili isteka utvrđenog roka za privremenu promenu namene, zemljište vrati na prethodno stanje (pored zahteva za izdavanje gradjevinske dozvole za privremeno korišćenje poljoprivrednog zemljišta za druge namene kao i za privremenu gradnju zbog koje dolazi do oštećenja oko poljoprivrednog zemljišta, korisnik je obavezan da podnosi projekat za rekultivisanje koji se uradi u skladu sa tehničkom gradjevinskom dokumentacijom, odnosno investitor je obavezan da pre početka izvršenja poslova na poljoprivrednom zemljištu, ukloni i očuva sloj potencijalno plodnog zemljišta za potrebe rekultivisanja zemljišta).

- Opština će podržati osnivanje inkubatora biznisa za obezbeđenje prostora za ekonomski razvoj novih biznisa pod uslovom korišćenja od strane početnih biznisa.
- Opština će nuditi zemljište za stručnu poljoprivrednu školu i za informativni centar za poljoprivredu sa potrebnom infrastrukturom za to. Lokacija treba da ispunjava sve uslove što se tiče veličine parcele, zaštitne zone, usmerenja pristupa sistemu javnog saobraćaja.
- U zonama utvrđenim za biznis i industriju dozvolice se samo izgradnja čistih sadržaja za poljoprivrednu i industrijsku proizvodnju, magacine, usluge i trgovinske sadržaje koji nemaju negativnog uticaja na okolinu.
- Lokacija za čiste sadržaje proizvodnje i odgovarajuće komercijalno korišćenje može se razviti u okviru naselja samo ako to ne izazivaju negativan uticaj na okolinu koja ih okružuje (emisija gasova, zagadjenje vazduha, buka, saobraćaj).
- Industrijski i komercijalni biznisi sa izradjenom zagadjenjem neće se dozvoliti ni u kom slučaju.
- Proširenje zone za industriju i biznis samo ako je održivost zone prethodno dokazana i takodje jeste u opštem interesu, u slučaju urgencije i nedostatka prikladnog prostora za razmeštaj.
- Opština će koordinisati izradu regulativnog plana za industrijsku zonu uz senzitivno određenje iste, odgovarajuću infrastrukturu i povezivanje sa regionalnom mrežom puteva na osnovu sledećih kriterijuma:
  - a) dobar pristup putnim koridorima (ne kroz naselja);
  - b) raspoloživost zemljišta niske cene;
  - c) minimiziranje štetnih uticaja na naselje i pejzaž;
  - d) potencijal za razvoj, zemljište, odgovarajuća infrastruktura (kanalizacija, voda, električna energija, komunikacije, grejanje);

- e) maksimum indeksa korišćenja parcele ne sme preći 45% parcele i najmanje 20% površine treba da bude pod zelenilom.
- Nove zone gde se mogu razviti neke industrije treba da dokazuju samo održivo energetsko snabdevanje proizvodnjom energije iz obnovljenih izvora ako se oni nalaze u blizini visokog potencijala za obnovljivu energiju.
- Biće dozvoljena izgradnja samo malih smeštajnih mesta maksimalno 20 ležajeva za turiste u selima, ako oni u celini poštuju uslove okoline.
- Opština će dozvoliti izgradnju infrastrukture koja podržava turističke atrakcije i rekreativne aktivnosti koje nemaju nikakvog negativnog uticaja na okolinu – staze planinara, staze za bicikliste, mesta za posetu i dr.

4.2.5 Uslovi za razmeštaj javnih delatnosti

- Javne zelene površine u nasljima i u delovima obuhvaćenim Opštinskim razvojnim planom mogu se izgraditi i održavati samo ako omogućuju očuvanje i unapredjenje prirodnih i stvorenih vrednosti.
- Ukoliko, zbog razmeštaja javnih delatnosti dodje do oštećenja javne zelene površine, to treba nadoknaditi prema uslovima i načinu koje utvrđuje opština.
- U cilju zaštite zone kao zone infrastrukture od interesa za opština, vodiće se pametna politika od strane opštine.
- Uslovi za razmeštaj javnih objekata za starije osobe, siročad, hendikepirane osobe i td. treba da ispunjavaju prostorne, funkcionalne kriterije i kriterijume kretanja ovih kategorija uz ispunjavanje ostalih pratećih funkcija.
- Uslovi za proširenje zona javnih aktivnosti treba da budu u skladu sa funkcijom naselja-glavnog centra, podcentara, lokalnog centra i sela.
- Opština će izdvojiti prostor za nove škole i predškolske institucije uz uslove obezbeđenja zaštitnog pojasa i da budu ostvarljivi od strane javnog saobraćaja. Parcele izdvojene za ovu izgradnju treba da ispune sledeće kriterijume:
  - a) predškolske institucije, standardne površine/deca;
  - b) osnovne škole, standardne površine/deca.
- Opština može izdvojiti zajedničku parcelu za izgradnju sledećih sadržaja: Obrazovanje, kulturu, zdravstva i socijalne usluge, centri za zajednice. To je posebno važno za podcentre i lokalne centre.

- Zone namenjene za sportove i rekreaciju treba da budu opremljene stazama, infrastrukturom i zelenilom. U okviru ovih zona dozvoliće se samo izgradnja otvorenih i zatvorenih školskih objekata, prostora za parking, male restorane i prodavnice koje služe sportskom i rekreativnom opremom. Maksimum indeksa zauzimanja parcele ne sme preći 10% površine parcele.

4.2.6 Uslovi za postavljanje koridora ili trasa komunikativnih površina i drugih sistema infrastrukture

- Putni koridori treba da budu garantovani na prikladnom stepenu u skladu sa funkcijom centara i zahteva na kosovskom i regionalnom nivou.
- Tokom procesa definisanja gradjevinskih zona potrebno je dokazati da su izbegnuti visoki troškovi u razvojnim merama i sadržajima. Izgradnje treba da poštuje regulativu za održivu izgradnju – orientaciju, klimatski uslovi i dr.
- Detaljan koncept mobilnosti (uključujući javni saobraćaj, kretanje pešaka i saobraćaj biciklista) za RaniLug opštinu treba da bude produbljen elaboracijom. Ovaj koncept treba da bude popraćen detaljnim planom razvoja.
- Tehnički problemi u odnosu na bezbednost puteva (širina puteva, opasni prelasci, padina...) treba da budu izbegnuti i olakšani prikladnim merama.
- Direktan pristup za razvoj glavnim putevima (npr. kategorija 1, uz ograničavanje brzine na više od 60 Km/h neće se dozvoliti).
- Ministarstvo saobraćaja i postelekomunikacije odgovorno je za glavne i regionalne puteve, tako da su tehnički pravilnici i standari izdati od strane ministarstva.
- U RaniLug opštini, glavni putevi, lokalni i ostali putevi trebaju biti takvih dimenzija koje bi dozvolile odvijanje bezbednog saobraćaja za sva vozila pod bilo kakvim atmosferskim uslovima. Kolovozne trake treba da poštuju postoječa pravila. Kolovozne trake treba da budu širine od najmanje 3.0 m. Tamo gde postoje problemi, nalaze se fizičke barijere, gde mogu biti sužene kolovozne trake.
- Ako finansijski položaj opštine ne može obezrediti izvodjenje puteva sa posebnim stazama za pešake – u stambenim zonama, preporučuje se da put sadrži staze za pešake.
- Put za pristup gradjevinskim parcelama treba da bude najmanje 3.0 m širine i najviše 6.0m.
- Svim rasrkrnicama na nivou kote terena treba obezrediti pogled sa svih pravaca.

- Biciklističke staze u jednom pravcu, ako su odvojene treba da budu široke 0,8 m. Ukoliko su prostori za bicikliste odvojeni, u tom slučaju zelena staza treba biti široka najmanje 0,35 m.
- U zonama za parking koje služe za javni saobraćaj, mesto za stajanje autobusa treba da bude široko 2,0 m.
- Standardi za parking su sledeći:
  - a) stambena kuća za jednu porodicu (1PM/kuća) na parceli;
  - b) stambeni objekat sa više porodica (1PM/sprat na parceli ili slično);
  - c) Kancelarije: 1 PM na 75 m^2 btto zone; (12 PM/1000 m^2 btto);
  - d) Radnje; 1 PM na 50 m^2 btto zone; (20 PM/1000 m^2 btto);
  - e) Trgovinski centar: 1 PM na 40 m^2 btto zone; (25 PM/1000 m^2 btto);
  - f) Industrija i skladišta: 1 PM/5 zaposlenih;
  - g) Usluge 1 PM / 3 zapolsenih;
  - h) Restorani 1PM/1 stol;
  - i) Sportski objekti 1 PM/20 sedišta;
  - j) Škole i sirotišta: 1 PM/razred i dečje grupe;
  - k) Usluge zdravstva: 1 PM/ 40 m^2 btto. (25 VP/1000 m^2 btto).
- Na putnom koridoru glavnih regionalnih puteva dozvoljena je izgradnja:
  - ❖ Benzinske pumpe sa radnjama, restoranom i uslužnim sadržajima;
  - ❖ Pranje i usluge prema vozila.

4.3 MERE ZA ZAŠTITU PEJZAŽA, PRIRODNIH VREDNOSTI I KULTURNO-ISTORIJSKIH CELINA

- Zaštićene prirodne vrednosti mogu se upotrebiti i unaprediti na način koji omobučuje njihovu dugoročnu zaštitu i unapredjenje, u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode.
- U zatvorenom delu prirode ne mogu se odvijati aktivnosti koje ugrožavaju prirodnu ravnotežu biološku i pejsašku raznovrsnost, hidrografiju, geomorfologiju, geologiju, kultune vrednosti ili aktivnosti koje na bilo koji način degradiraju kvalitet i osobine prirodnih vrednosti.
- Potrebno je preduzeti posebne mere za očuvanje i korišćenje zaštićenih kulturnih i privatnih vrednosti.
- Svaki rad u modifikaciji ili demoliranju ili neka aktivnost konzervacije ili restauracije za spoljnu fasadu zgrada obuhvečini u asamblu ili u konzervisanim arhitektonskim zonama zahteva pismenu saglasnost sa nadležnim institucijama.
- Zabranjuje se pomeranje ili kompletno razmeštanje nekog dela zaštićenog arhitektonskog nasledja pod privremenom ili stalnom zaštitom.
- Podnositelj zahteva za dozvolu u arheološkoj zoni ne može dobiti dozvolu za početak rada pre nego što bude postignut sporazum sa nadležnom institucijom za preduzimanje studije o proceni arheološkog nasledja. Visina troškova koju podnosi aplikant za ovu svrhu utvrđuje se formulom dатој у подзаконском акту.
- Tokom gradjevinskih radova, ukoliko dodje do nekog arheološkog otkrića, pronalazač ili investitor treba da informiše odmah nadležnu instituciju ali najkasnije do narednog dana od dana otkrivanja. Nadležna institucija ima pravo da odmah zaustavi započete gradjevinske radove i da pokreće studiju arheološke procene i spašavanja u mestu za određeno vreme.
- Duhovno kulturno nasleđe u raznim oblicima dokumentovanja i registracija štiti se, čuva i promoviše u skladu sa ovim zakonom i medjunarodnim, načelima standardima i sudskim praksama.
- Opština zajedno sa institucijom centralnog nivoa treba da pripremi plan upravljanja za integriranu zaštitu prirode i kulturnog elemenata. Plan treba da štiti bilo kakvo zbivanje koje bi uticalo na vrednosti monumenata, osim onih koje služe da ih zaštite.

- Opština zajedno sa kosovskim autoritetom za šume organizovaće sanitarno čišćenje drveća u šumskim zonama u funkciji zaštite pejsaža i može ih nuditi za proizvodnju briketa.
- Opština u tesnoj saradnji sa Ministarstvom Sredine i Prostornog Planiranja izradiće regulativne planove za rečnu obalu kao javne površine u cilju zaštite vrednosti pejsaža.
- Opština u sardanji sa odgovarajućim institucijama treba da štiti istorijske vrednosti i da ih unapredi.
- Opština u saradnji sa odgovarajućim institucijama treba da štiti istorijske zone i da ne dozvoli nikakav razvoj u tim zonama koji bi štetio istorijski kontekst.

4.4 NAČIN TRETIRANJA ODPADAKA

- a) sprečavanje ili smanjenje proizvodnje otpadaka ili opasnih karakteristika, uključujući i smanjenje količine ranije proizvedenih otpadaka, tokom proizvodnog ciklusa treba da bude deo sistema upravljanja;
- b) tretiranje otpadaka treba da se obavi metodama koje omogućuju potpunu ili delimičnu ponovnu upotrebu otpadaka;
- c) treba uzeti u obzir recikliranje otpadaka;
- d) takodje treba sagledati i mogućnosti korišćenja korisnih vrednosti otpadaka (uključujući kompresiju korišćenje otpadaka kao izvor energije i dr.)
- e) incenerisanje bez dobijanja energije (termičko tretiranje);
- f) treba upravljati na način na koji bi se vršilo deponiranje otpadaka u deponiji bez izazivanja štetnih uticaja na okolinu.

Za objekte, mesta i opreme za koja je potrebna ekološka dozvola treba tražiti donošenje Plana za Upravljanje Otpacima:

- a) javne kompanije treba da raspolažu dokumentacijom sa podacima o proizvedenim, korišćenim otpacima i o otpacima koje deponiraju samo preduzeće (vrsti, sastavu i količini otpadaka);
- b) mere koje sprovode preduzeće, u cilju smanjenja otpadaka u procesu rada, naročito smanjenja opasnih otpadaka;

- c) odvajanju otpadaka, naročito opasnih otpadaka i otpadaka koji se mogu ponovo upotrebiti, u cilju smanjenja otpadaka za koje je potrebna deponija;
  - d) sprovodjenje mera za zaštitu okoline i ljudskog zdravlja;
  - e) opis načina koji se upotrebljavaju za skladištenje, tretiranje i deponiranje otpadaka i
  - f) svako drugo relevantno pitanje.
- Detaljan koncept upravljanja otpacima u glavnu naselju RaniLuga i u podcentrima treba da bude detaljnije obradjen u prvoj fazi i da se nastavi pokrivanje kompletne teritorije u drugoj fazi upravljanja otpacima.
  - Otpaci prikupljeni po utvrđenim mestima planom upravljaće se od strane javne kompanije ili neke druge kompanije i svake nedelje će se uputiti u pravcu regionalne deponije koja se nalazi u opštini Gnjilana.
  - Opština treba da podnosi politiku prikupljanja materijala drugog reda kao i za recikliranje otpadaka.
  - Opština, zajedno sa javnom i regionalnom kompanijom za **upravljanje otpadaka** treba da organizuje odvajanje, otkup i recikliranje otpadaka.
  - Tretiranje otpadaka i otpadnih voda treba da se uradi najodrživijim metodama usred sredivši se na proizvodnju obnovljive energije i energije iz biomase u zonama definisanim kao mogućim zonama za proizvodnju obnovljive energije.

4.5 MERE ZA SPREČAVANJE ŠTETNIH UTICAJA PO OKOLINU

- Za sprečavanje štetnih uticaja po okolinu treba promovisati „**Integrисани систем за заштиту окoline**“ koji obavezuje javne autoritete da saradjuju i koordiniraju medjusobne poslove u izradi i sprovodjenju svake mere, standarda ili aktivnosti u cilju zaštite okoline.
- Potrebno je ojačati sprovodjenje zakona i izvršiti inspekciju nad sprovodjenjem zakona koji se odnosi na zaštitu okoline i održiv razvoj unutar teritorije opštine RaniLuga.
- Potrebno je pripremiti i ozbezbediti informacije za gradjane u vezi sa zaštitom okoline i održivim razvojem;
- Nikome se ne može izdati dozvola za korišćenje prirodnih resursa bez saglasnosti o sredini za projekat koji treba da sadrži mere zaštite i rehabilitacije okoline.
- Strategije za upravljanje otpadaka treba da budu kontrolisane uvek od opštine da bi se izbegli negativni uticaji na okolinu.
- Razvojni projekti na površini od 5 hektara treba da dokazuju da ne izazivaju uticaj (sukobljavanje) na okolinu.
- Prilikom izdavanja dozvola za planiranje za ekonomski razvojne objekte, ako je to potrebno u skladu sa pravilima o okolini, obezbediti preventivne mere o negativnim uticajima na okolinu, kao što su zagadjenje vazduha i buka, vibracije, zračenje, zagadjenje vode i uticaji od čvrstih otpadaka. Procena uticaja na okolinu je potrebna za proizvodne sadržaje.

4.5.1 Zaštita vode

U cilju održavanja u urednom stanju rečnih korita i obala, vodotoka, korita odvodnih periferijskih kanala, korita i obala veštačkih akumulacija kao i brana zabranjeno je:

- Promena pravca vode u rekama i kanalima ili stvaranje prepreka bez prava na vodu.
- Vadjenje, polaganje zemljišta, bacanje smeća, drugih čvrstih i tečnih materijala u vodotocima, akumulacijama i na njihovim obalama.
- Izgradnja ostalih objekata koji ne služe zaštiti od poplava na daljini od najmanje 10 metara od linije visokih plotova vodenih tokova i akumulacija.

- Obavljanje radova, koji mogu naneti štete rečnih korita i obalama vodotoka, jezerima, kanalskih korita, tunelima, akumulacijama ili ometati slobodan tok voda.
- Obavljanje radova u blizini vodotoka, akumulacija, tunela, koji bi mogli ugroziti stabilnost zaštitnih objekata ili njihovu upotrebu.

Vodeni izvori treba da se štite. Prilikom izdavanja dozvola za planiranje i izgradnju potrebno je da se utvrđuju mere zaštite kako bi podzemne vode bile zaštićene:

- Izgradnja sistema otpadnih voda sa neprobojnim elementima od vode;
- Atmosferske vode treba da se iskanališu na poseban sistem drenaže;
- Posebna pažnja treba biti posvećena drenaži atmosferskih voda u grobljima;
- Da bi se štitio tok reka, potrebno je kontrolisati sva ispuštanja i da se uradi inventar zagadjivača.
- Zabranjuje se upotreba organskih i neorganskih substanci za prehranjivanje zemljišta i za zaštitu biljaka u vodenim resursima i obalama na daljini od 15 metara od granice rečne obale prve klase i na daljini od 5 metara vodene obale druge klase.
- Zabranjuje se bacanje substanci i otpadaka koji zbog fizičkih, hemijskih i bioloških osobina mogu ugroziti javno zdravlje, vodenih i poluvodenih organizma, otežati vodotok, ugroziti opremu ili hidroinstalacije.
- Zabranjuje se bacanje substanci i opasnih otpadaka u vodenim resursima.
- Kada mogu biti ugroženi kvalitetni ili kvantitetni uslovi u zaštitnoj vodenoj zoni mogu se zabraniti ili ograničiti aktivnosti vlasnika ili posrednika zemljišta.

Zaštita od buke

Da bi se naselja štitila od prekoračenja nivoa dozvoljene buke, potrebno je postaviti prepreke i zelene pojase izmedju koridora motornih vozila i naselja.

- Korisnik opreme koja proizvodi buku ili vibracije može staviti u promet ili upotrebiti opremu prema predvidjenim uslovima o primeni zaštitnih mera za smanjenje buke i vibracija, odnosno da upotrebljava postrojenja, opremu, mašine, prevozna sredstva i aparata koji proizvode buku do nivoa predvidjenog posebnim zakonom.

- Zgrade treba da budu projektovane i izgradjene na način na koji će buka koju čuju ljudi koji stanuju u blizini ili u zgradi, biti takve jačine koja ne bi ugrozila zdravlje ljudi i obezbedila mir i prikladne uslove za odmor i rad, prema zakonu o izgradnji.
- Prilikom zahteva za održavanje javnih skupova, organizovanje rekreativnih sportskih manifestacija i drugih aktivnosti na otvorenim i zatvorenim javnim mestima, za domaće stanovnike ili goste, u slučajevima kada postoje mogućnosti prekoračenja nivoa dozvoljene buke, lokalne jedinice upravljanja, odlukom nadležnih organa mogu odrediti neku ulicu, deo ulice ili deo grada, trg ili drugu prikladnu lokaciju, u takve svrhe.
- Opštinskim pravilnikom treba zabraniti vršenje poslova, delatnosti i druge aktivnosti koje bukom narušavaju mir i odmor ljudi, na otvorenim ili zatvorenim mestima, za određeno vreme i određene delatnosti.

Zaštita vazduha

Da bi se ostvarila zaštita vazduha potrebno je da se svi izvori zagadjivanja; nepokretni, pokretni, mali izvori zagajdenja ili difuzivni izvori obavezuju na očuvanje kvaliteta vazduha od zagajdenja koje mogu izazvati tokom delatnosti koju obavljaju.

- Tokom delatnosti koja se vrši na teritoriji opštine RaniLuga obavezni su da:
  - minimiziraju emisiju zagadjivača i smrada;
  - ne prekoračuju granične vrednosti emisije.
- Operatori izvora zagadjivanja su obavezeni i da:
  - ove izvore upotrebljavaju samo u tehničkim uslovima i u uslovima postavljenih u integrисanoj dozvoli ili dozvoli za okolinu;
  - pripreme tehničke pravilnike o funkcionisanju izvora zagajdenja;
  - vrše nadgledanje ispuštanja u vazduh a podaci da se dostavljaju Ministarstvu prema pravilima predvidjenim posebnim aktom koji donosi ministarstvo;

- operateri izvora zagadjivanja treba da pripreme spisak tehničkih, operativnih parametara i tehničko-organizativne mere za izvore zagadjivanja.

4.6 MERE ZA SPREČAVANJE NEGATIVNOG SOCIJALNOG UTICAJA

- Opština treba da pruža potrebnu socijalnu infrastrukturu (obrazovanje, zdravstvene usluge, kulturu, sport) da bi se izbegavali negativni socijalni uticaj razvoja. Niz mera za infrastrukturu treba da budu primenjene prema funkciji naselja (glavni centar, podcentri, lokalni centri).
- Gustina naselja treba da se uskladijuje i da bude u skladu sa socijalnim zbivanjima naselja.
- Opština će proceniti specifične probleme u vezi sa neformalnim naseljima i predložiće rešenja u onim mestima gde je RUP kao prioritet.
- Opština treba da se suočava sa bespravnom gradnjom, u skladu sa novim zakonom o bespravnoj gradnji. Iz tog razloga stvorice se baza podataka koja će za svaku parcelu sadržati potrebne informacije u vezi sa izdatom dozvolom.
- Za objekte smatrani kao ilegalnim, prema novom zakonu o bespravnoj gradnji, opština će početi proceduru legalizacije. Za proces legalizacije i izdavanja validnih dozvola za objekte opština će naplatiti taksu.

4.7 MERE ZA SPROVOĐENJE PLANA

4.7.1 Obaveze izrade plana:

- Prema zakonu, Opštinski Razvojni Plan treba da se preispituje svakih 5 godina. Plan treba da bude preispitivan ukoliko su opšti uslovi izmenjeni suštinski.
- Urbani razvojni plan sledi opštinskog razvojnog plana. Urbanistički regulativni planovi treba da se izradjuju u urbanoj zoni RaniLuga i ostalih urbanih zona opštine RaniLuga.
- Prioritet treba dati zonama u kojima prostorni problemi treba da budu urgentno razmatrani. To obuhvata zone u kojima se traži unutrašnji razvoj ili u zonama na koje

teži proširenje gradske teritorije na nekontrolisan i neorganizovan način i gde je obnavljanje javnih površina kao prioritetan zadatak.

4.7.2 Primena razvojnih i ostalih mera:

- Prioritet će biti posvećen obradi modernog katastra kao osnova za izradu regulativnih urbanističkih planova i dalji razvoj RaniLuga i njegovih podcentara i zona od posebnog interesa.
- Prilikom odlučivanja o razvoju, kao prioritet treba odrediti ispunjavanju razvoja ili postepenog proširenja postojećih zona za izgradnju.
- Regulativni planovi treba da pružaju mere protivpožarne zaštite. Ove mere obuhvataju mrežu za gašenje požara u svim pozicijama objekata, lak pristup za vatrogasna vozila i prostor za manevrisanje tehnologije protivpožarne zaštite prema postojećim pravilima o protiv požarnoj zaštiti.

4.7.3 Rekonstrukcija objekata čija je namena u suprotnosti sa planiranim namenom:

- Postojeći objekti u zelenim zonama ne treba da se proširuju prema kategoriju rekonstrukcije.
- Proceniće se specifični problemi u vezi sa neformalnim naseljima i predložiće se rešenja prema direktivama i PP i DPP. Iz tog razloga treba stvoriti bazu podataka zasnivajući se na moderni katastar sa deteljnim informacijama o svakom objektu.
- Rušenje objekata može doći u obzir u onim slučajevima u kojima ilegalne gradnje ne mogu se legalizovati prema Zakonu o bespravnoj gradnji.
- Opština će obezbediti lokaciju za izgradnju novih kuća za ljudе koji treba da napuste svoje kuće u slučaju rušenja. Tokom sprovodjenja plana, ako to bude zatraženo, legalno izgradjeni objekti mogu se udaljiti nakon eksproprijacije ili sporazuma sa vlasnikom. U ovom slučaju, opština pružiće pravednu nadoknadu.

4.7.4 Odredbe o saradnji:

- Da bi se obezbedilo sprovodjenje Razvojnog Urbanskog plana, opština će, prema postojećim administrativnim procedurama uspostaviti potrebnu saradnju izmedju raznih lokalnih institucija i departmana i institucija na centralnom nivou.
  - Opština će prema interesu zaključiti sporazume o saradnji sa susednim opštinama i opštinama u regionu sa ciljem rešavanja zajedničkih značajnih pitanja po život stanovnika.
  - Opština će saradjivati sa nacionalnim institucijama, razvojnim i istraživačkim institutima koji mogu doprineti procesu sprovodjenja plana.
  - Opština će uspostaviti adekvatnu saradnju sa udruženjima civilnih organizacija sa ciljem obezbeđenja transparentnog postupka procesa planiranja.
  - Saradnja sa KAP (Kosovskom agencijom za privatizaciju) koja će biti nadležna upravljati preduzećima koje su registrovane u društvenom ili javnom vlasništvu na Kosovu (bez obzira da li je bilo preduzeće subjekt transofmacije ili nije bilo).
  - Opština će pregovarati sa KAP-om o zemljišnim površinama o javnim objektima i drugim interesima koji su bili tretirani i namenjeni deo planom na osnovu važećih zakona i procedura za razmenu i posebnih sporazuma.
  - Sprovodjenje razvojnih planova i regulativnih planova biće uspešno samo ako opština dokazuje spremnost za saradnju i poverenje izmedju njenih građana i njihovih potreba.
  - Medijska kampanja biće organizovana da bi se povećala saznanje građana i povećala njihova podrška planiranju i sprovodjenju planova.
  - Prostorne informacije na raspolaganju nastaviće se da se digitalizuju i centralizuju saradjivajući sa relevantnim institucijama, takođe treba da nastave sa integrisanjem u jednoj bazi podataka GIS.
  - Opština će staviti na raspolaganje podatke koje će biti pristupačne za sve direkcije opštinske administracije ali i za javnost, u formatu GIS preko interneta.
  - Proces izdavanja gradjevinskih dozvola, povećavajući saradnju i transparentnost za sve interesne grupe.

4.7.5 Odredbe o hronološkom redu ili etapama implementacije:

- Nakon usvajanja plana do najviše tri meseca nakon usvajanja ORP, opština će preispitati sve sektorske politike sa ciljem da ih uskladi sa odredbama Opštinskog razvojnog plana.
- U roku od tri meseca po konačnog usvajanja oba plana – opštinskog razvojnog plana i urbanističkog razvojnog plana, skupština opština treba da usvoji dodatni plan budžeta koji će jasno prikazati kako će sprovodjeni planovi biti finansirani u naredne tri godine. Ovaj plan budžeta definisće finansiranje i procese izrade regulativnih planova i dodatne dokumentacije o politikama i potrebnim studijama za sprovodjenje plana.
- Fizička komponenta koja kao osnovu ima zone, linije i koridore počinje sa sprovodenjem odmah nakon stupanja na snazi ovog plana.
- Izrada opštinskog budžeta za naredne godine treba da se obavi na osnovu opštinskog razvojnog plana.
- Sva ostala zbivanja zasnivaće se na dinamičnom planu, na prioritetima kao:
  - visokog prioriteta (1),
  - srednjog prioriteta (2) i
  - nizkog prioriteta (3)

I kroz analiziranja i vremenskih rokova:

- kratkoročno (1-3 god.),
- srednjoročno (3-5 god.), i
- u kontinuitetu (1-10 god.).

4.8 ELEMENTI I UPUTSTVA ZA ISTRAŽIVANJA

Urbanistički Razvojni Plan predstavlja radni okvir za dalje studije u razvoju Urbane zone, što olakšava sprovodenje plana. U nastavku date su teme potrebnog proučavanja, da bi se nastavilo i sa sprovodenjem plana:

- Istraživanja o funkciji kompletiranja podzemnog kataстра.
- Istraživanja o funkciji kompletiranja katastra zagadživača vazduha.

- Produbljivanje istraživanja o zemljišnim zagadjenim zonama i drugim zagadjivačima.
- Produbljavanje istraživanja za regulaciju režima voda.
- Produbljavanje istraživanja za popis organskih vrsta.
- Produbljavanje istraživanja o zonama sa podzemnim bogatstvom.
- Produbljavanje istraživanja u preciziranju mape boniteta zemljišta.
- Istraživanja u koncept planu o razvoju turizma.
- Produbljavanje istraživanja o arheološkom kulturnom nasledju
- Istraživanja na planu mobilnosti i saobraćaja.
- Istraživanja na koncept planu ekonomskog razvoja.
- Procena o proizvodnji alternativne energije uključujući studiju opravdanosti o zbivanjima na niskom stepenu biomase, solarne energije i drugih obnovljivih energija.

4.9 ZAVRŠNE ODREDBE

4.9.1 Stupanje na snagu:

- Ovaj plan će dejstvovati osam dana od dana objavljivanja u Službenom listu Kosova.

4.9.2 Validnost / važnost:

- Ovaj Plan će važiti najmanje do 5 (10) godina.

4.9.3 Procena:

- URP proceniće se redovno (npr. jednom u dve godine).
- Takodje će se uzeti u obzir aktuelna zbivanja i demografski sadašnji podaci, potrebe za stanovanje i ekonomski zbivanja.
Procene će utvrditi seriju sprovodenja akcionalih planova i strategija.
- Redovna procedura preispitivanja je na periodu od pet godina.

4.10 KORIŠĆENA LITERATURA

MSPP – Institut za prostorno planiranje, Draft prostornog plana Kosova.

1. **Predlog prostornog plana Republike Kosova iz 1975 god. Naslov originala "Predlog prostornog plana Socijalističke Autonomne Pokrajine Kosova".**
2. **Prostorni plan Republike Kosova iz 1973 god. U originalu na albanskom jeziku "Plani Hapsiror i Krajinës Socialiste Autonome të Kosovës"**
3. **Regionalni prostorni plan Metohije, Kosova i Pomoravlja.**

Osnovni materijal - proučavanje zaštitnih mera prirode i ljudske okoline iz 1976 god. na srpskohrvatskom jeziku.

4. **Zavod za urbanizam i planiranje-Priština: Regionalni prostorni plan iz 1977.god.**
5. **Prethodna identifikacija zona kod Natura 2000 na Kosovo Mustafa B.**
6. **Statistički zavod Kosova 2006.god.**
7. **UNFP, SZK, IOM (2001): Demografska, socijalna, ekonomski situacija i reprodukciono zdravlje na Kosovu nakon sukoba iz 1999.god. Rezultati ankete domaćinstava, novembar 1999-februar 2000. Januar 2001.god.**
8. **Svetska banka (2001): procena siromaštva, Kosovo. Tom I: glavni izveštaj, 20 decembar 2001.god. Prema AMSJ 2000.god.**

9. SZK, UNICEF, TADEST (2002): Statistika obrazovanja na Kosovo 2001. Verzija 2, juli 2002.god. SZK (2004): Tabela ADŠ 2003. Februar 2004.god.
10. Statistika obrazovanja na Kosovu 2004-2005.god.
11. Statistika kulture 2004, 2005, 2006, 2008.god.
12. Statistika rodjenja na Kosovu 2007, 2008.god.
13. Statistika socijalne zaštite 2004-2008.god.
14. Statistika zdravstva 2004-2007.god.
15. Statistika životnog standrda 2003-2005.god.
16. Statistika umrlih na Kosovo 2007-2008.god.
17. Potrošnja domaćinstava na Kosovu 2003-2005-god.
18. Demografske promene 1948-2006.god.
19. Institut za vodoprivredu, „Jeroslav Černi“ Beograd 1974.god.
20. Izveštaj o ljudskom razvoju – Kosovo 2004.god.
21. Važeći kosovski zakoni

Nazim Gafurri 33
PO Box no.2
10000 Pristina, Kosovo
www.helvetas-ks.org
<https://www.facebook.com/logosproject>

Tel: +381(0) 38 51 77 15
Tel: +381(0) 38 51 66 44
Fax: +381(0) 38 51 88 33
info@helvetas-ks.org